

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

KUJAWSKO-POMORSKIE ANALIZY REGIONALNE

Analiza
rozwoju społeczno-gospodarczego województwa
w latach 1999-2006

Toruń · 2006

Opracowano

w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego
w Departamencie Rozwoju Regionalnego

Wydano

ze środków Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Zdjęcia

pochodzą ze zbiorów Andrzeja Goińskiego

ISBN 83-912015-5-4

Realizacja poligraficzna

REMI-B Sp. J., tel. 033 499 00 30, www.remi.com.pl

Słowo wstępne

Mam ogromną przyjemność przedstawić Państwu pierwszy numer publikacji wydanej przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, pod tytułem „Kujawsko-Pomorskie Analizy Regionalne” skierowanej do wszystkich, którzy oczekują informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie, a w szczególności do radnych Sejmiku Województwa, samorządu lokalnego i partnerów społeczno-gospodarczych.

Pierwszy numer został poświęcony ocenie sytuacji społeczno-gospodarczej regionu w kontekście zadań realizowanych przez samorząd województwa. Cezurą niniejszej publikacji jest okres od 1999 r., czyli momentu powstania Województwa Kujawsko-Pomorskiego do końca 2005 r., a więc okresu pozwalającego zebrać wiarygodne i dokładne dane. Ponadto, w publikacji znajdują się działania Samorządu Województwa podejmowane w 2006 r. Bazując na własnych doświadczeniach i posiłkując się informacjami z innych źródeł dokonano oceny sytuacji gospodarczej i społecznej województwa wskazując na nasze osiągnięcia i sukcesy, a także akcentując obszary problemowe, wymagające szczególnego zainteresowania. Liczymy, że niniejsza analiza pozwoli z jednej strony monitorować postępy prac nad realizacją programów regionalnych, a z drugiej w porę dostrzegać symptomy niekorzystnych zjawisk. Takie podejście da nam pewność, że podejmowane działania są pożądane i przynoszą wymierne korzyści dla całej społeczności naszego regionu.

Jestem przekonany, że niniejsza publikacja spotka się z Państwa życzliwością i zaspokoi Państwa oczekiwania informacyjne o sytuacji społecznej i gospodarczej w regionie.

Życzę przyjemnej lektury.

Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego

SPIS TREŚCI

CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA 7

I. DZIAŁANIA SAMORZĄDU NA RZECZ ROZWOJU

WOJEWÓDZTWA 31

- 1.1 Strategie i programy rozwoju województwa 31
- 1.2 Budowanie potencjału absorpcyjnego 32
- 1.3 Kontrakt Wojewódzki 37
- 1.4 Bydgosko-Toruński Obszar Metropolitalny 38

II. ZAGADNIENIA SPOŁECZNE 41

- 2.1 Ochrona zdrowia 41
- 2.2 Pomoc społeczna 49
- 2.3 Nauka i oświata 58
- 2.4 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego 65
- 2.5 Sport 75
- 2.6 Bezpieczeństwo publiczne 81

III. GOSPODARKA 87

- 3.1 Rolnictwo i obszary wiejskie 87
- 3.2 Rynek pracy 103
- 3.3 Gospodarka wodna i ochrona środowiska 113
- 3.4 Turystyka 121
- 3.5 Instytucje dla rozwoju 129

IV. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	143
4.1 Transport i komunikacja	143
4.1.1 Transport drogowy	143
4.1.2 Transport kolejowy	147
4.1.3 Transport lotniczy	150
4.2 Społeczeństwo informacyjne	151

V. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA I PROMOWANIE WOJEWÓDZTWA	157
--	------------

VI. ZADANIA PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA W 2006 ROKU	167
--	------------

VII. ZAŁOŻENIA NA NASTĘPNY OKRES PROGRAMOWANIA 2007-2013	177
---	------------

Charakterystyka województwa

Województwo Kujawsko-Pomorskie położone jest w północnej części kraju, nad Dolną Wisłą, Brdą, Drwęcą i Notecią. Sąsiaduje z pięcioma województwami: pomorskim, warmińsko-mazurskim, mazowieckim, wielkopolskim i łódzkim. Międzywojewódzkie powiązania Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakresie sfery społecznej dotyczą zarówno związków instytucjonalnych, jak też wynikają z aktywności mieszkańców w zakresie zaspakajania codziennych potrzeb. Województwo posiada tranzytowy charakter w relacjach Skandynawia – Europa Południowa oraz Kraje Bałtyckie i Rosja – Europa Zachodnia.

Przez Województwo Kujawsko-Pomorskie przebiega część trasy komunikacyjnej, która łączy kraje skandynawskie z południem Europy. W przyszłości będzie fragmentem paneuropejskiej autostrady A-1.

Region charakteryzuje się siecią osadniczą o korzystnej strukturze przestrzennej i hierarchicznej dla rozwoju. Sieć tę tworzą 52 miasta i prawie 3,6 tys. miejscowości wiejskich. Województwo należy do średnio zurbanizowanych, ludność zamieszkująca miasta stanowi 61,7%. Do największych miast należą Bydgoszcz (368,2 tys.) i Toruń (208,3 tys.) – ośrodki centralne obszaru metropolitalnego oraz Włocławek (120,4 tys.), Grudziądz (99,8 tys.) i Inowrocław (77,6 tys.).

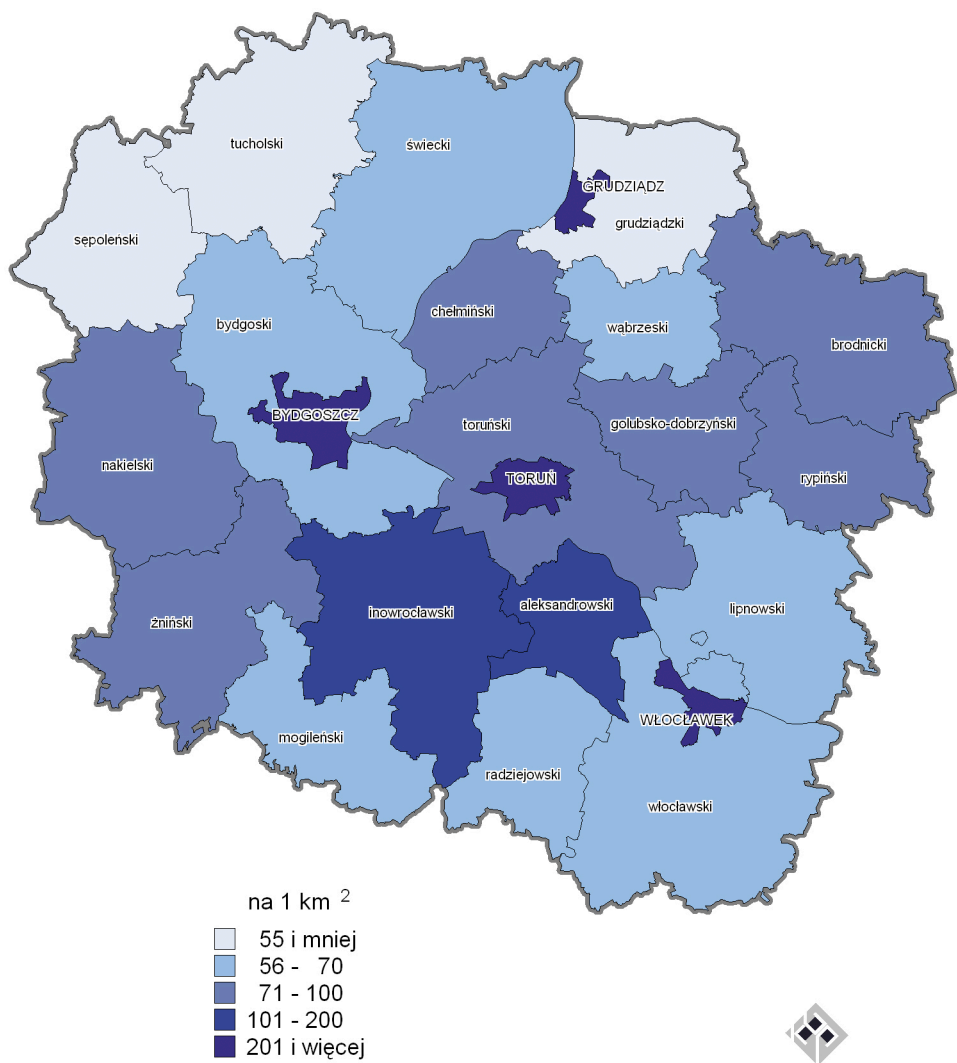
Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

Ryc. 1. Podział administracyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Obszar i ludność

Województwo obejmuje 17 970 km² powierzchni i w końcu 2004 r. zamieszkiwało je 2 068,3 tys. ludności. Obecni mieszkańcy Kujawsko-Pomorskiego stanowią 5,4% ludności całego kraju. Największa gęstość zaludnienia na 1 km² występuje w dużych miastach regionu: Bydgoszczy, Toruniu, Włocławku i Grudziądzu.

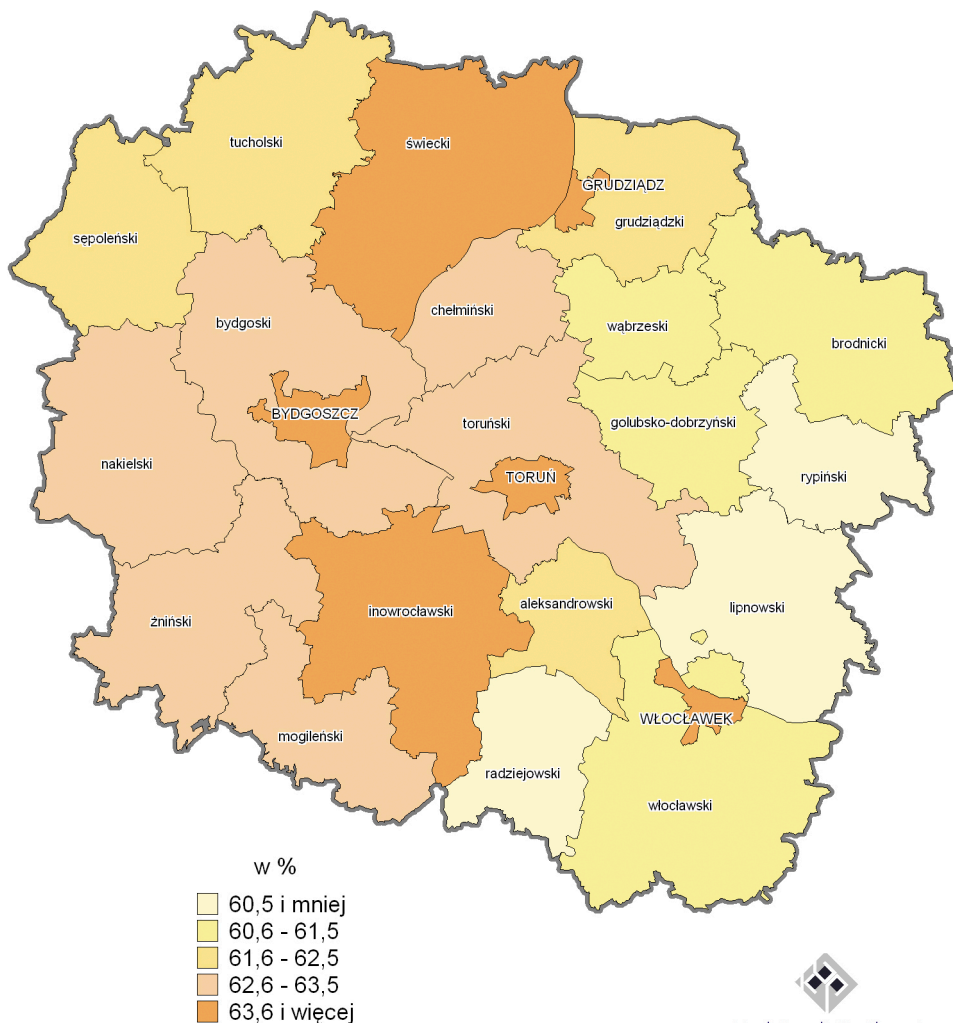
Dynamiczne ujęcie struktury wieku mieszkańców województwa ukazuje ograniczanie udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i zwiększanie się udziału ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Dynamika struktury wiekowej ludności wskazuje na tendencję starzenia się społeczeństwa.

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

Ryc. 2. Gęstość zaludnienia w 2004 r.

Prognoza demograficzna GUS zakłada, że zaludnienie województwa w zasadzie się nie zmieni, w 2015 r. będzie ono minimalnie większe – 101,1% stanu z 2000 r. a w 2030 r. będzie minimalnie mniejsze – 98,6% stanu z 2000 r. W najbliższej dekadzie utrzymywać się będzie tendencja spadku udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i w 2015 r. ludności tej będzie 19,5%. Przejściowo, do 2010 r. będzie zwiększał się udział ludności w wieku produkcyjnym, ale już w 2015 r. ma być on podobny do dzisiejszego – 62,3%. Prognoza zakłada wyraźny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, która w 2015 r. osiągnie 18,3%. Zarówno obecna sytuacja demograficzna jak i prognozowane jej zmiany implikują, że podaż pracy w regionie Kujawsko-Pomorskim jeszcze przez kilkanaście lat będzie bardzo wysoka.

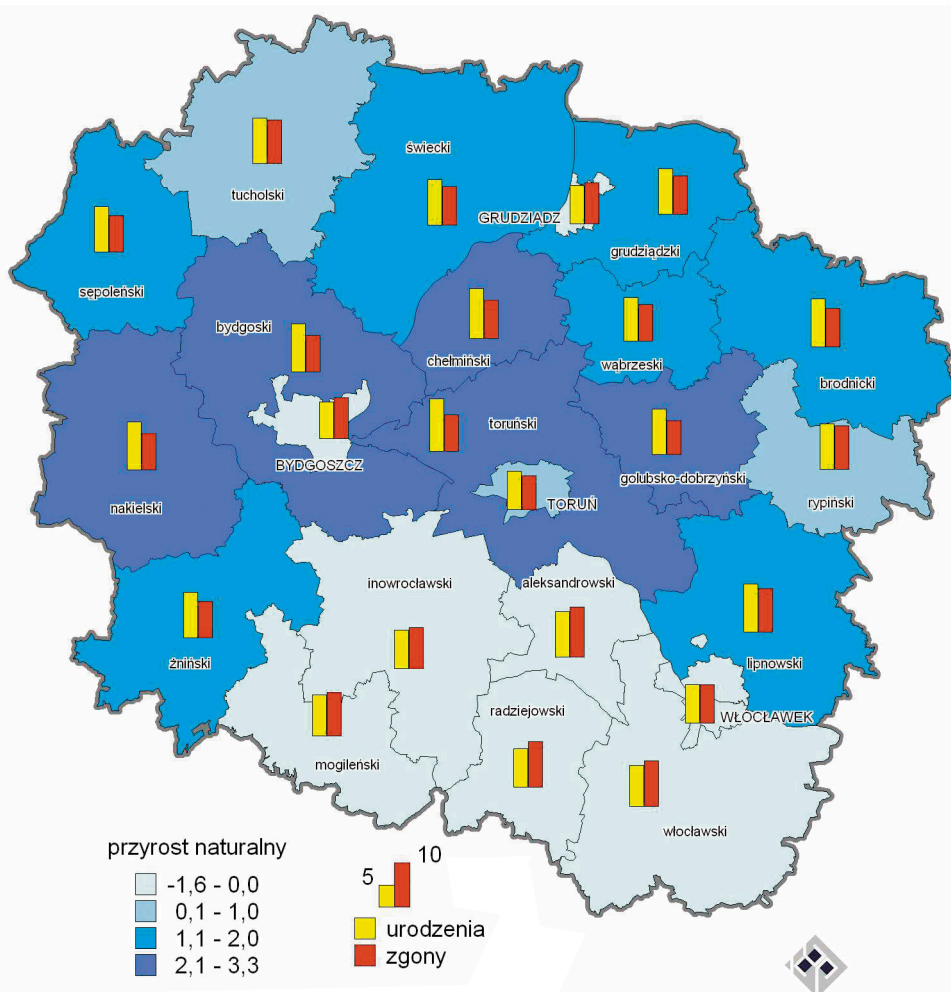

Ryc. 3. Ludność w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem w 2004 r.

Tabela 1. Mierniki ludnościowe w latach 1999-2004

Mierniki	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Liczba ludności – tys.	2101	2100	2102	2069	2068	2068
Przyrost naturalny – osoby /1000 ludności	1681 0,8	1680 0,8	1891 0,9	1035 0,5	827 0,4	1034 0,5
Saldo migracji – osoby /1000 ludności	-420 -0,4	-1050 -0,5	-1471 -0,7	-1448 -0,7	-1363 -0,7	-1351 -0,7
Współczynnik dynamiki demograficznej osoby urodzone/zmarłe	1,08	1,09	1,10	1,05	1,05	1,05
Ludność w wieku przedprodukcyjnym 0-17 lat w %	25,6	24,8	24,0	23,4	22,6	21,9
Ludność w wieku produkcyjnym 18-59/64 lata w %	60,8	61,5	62,2	62,5	63,2	63,8
Ludność w wieku poprodukcyjnym 60/65 i więcej lat w %	13,6	13,7	13,8	14,1	14,2	14,3

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2000-2005

Ryc. 4. Ruch naturalny na 1000 ludności w 2004 r.

 Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
 Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

W 2004 r. przeciętna długość życia w Województwie Kujawsko-Pomorskim wynosiła 70,6 dla mężczyzn oraz 78,6 lat dla kobiet. W porównaniu z rokiem 1999 zanotowano wzrost średniej długości trwania życia, gdyż wówczas wynosiła ona odpowiednio 68,5 lat dla mężczyzn i 77,2 lat dla kobiet. Korzystna tendencja wydłużania się przeciętnego poziomu życia utrzymuje się cały czas.

Środowisko przyrodnicze

Zasoby naturalne

Zasoby złóż kopalin na obszarze Województwa Kujawsko-Pomorskiego są stosunkowo dobrze rozpoznane. Najbogatszym zasobem w województwie są złoża soli kamiennej występujące w postaci tzw. wysadów solnych, zlokalizowane w kilkunastu złożach, z których eksploatowane są występujące w Zagłębiu Kujawskim (Góra, Mogilno, Wapno). Zasoby rejonu kujawsko-pomorskiego ocenia się na 5,5 mld ton.

W rejonie Barcina i Piehcina występują, i są eksploatowane, zasoby wapieni i margli wykorzystywane w produkcji sody, cementu, wapna i w budownictwie drogowym.

Południowa część województwa znajduje się w zasięgu występowania złóż węgla brunatnego. Względy ochrony środowiska przyrodniczego są podstawą braku społecznej akceptacji dla propozycji ich eksploatacji.

Bardzo licznie na obszarze województwa występują złoża kruszyw, gliny, kredy jeziornej i torfu eksploatowane lokalnie.

Cennym zasobem naturalnym województwa są wody mineralne, powszechnie występujące wody chlorkowe (bromowe, jodowe) oraz wody siarczanowe spośród których liczne są wodami ciepłymi. Stanowią one podstawę rozwoju obecnych uzdrowisk: Ciechocinka, Inowrocławia i Wieńca Zdroju oraz postrzegane są jako zasób dla dalszego rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego i rekreacji (Marusza k. Grudziądz, Janiszewo k. Lubrańca, Rządka Wola k. Brześcia Kujawskiego, Ostromecko k. Bydgoszczy, Czerniewice w Toruniu). Wody ciepłe, termalne kwalifikują się do ujmowania jako źródło energii odnawialnej.

Najważniejszym zasobem naturalnym województwa są gleby. Są one podstawą kujawsko-pomorskiego rolnictwa, które użytkuje 58,1% powierzchni regionu. W zasobie tym wysoki udział mają produktywnie typy genetyczne gleb jak: brunatne i płowe, czarne ziemie oraz mady rzeczne. Zasoby glebowe województwa wymagają ochrony przed oddziaływaniem przemysłu i motoryzacji oraz przed zagrożeniami ze strony urbanizacji.

Lasy zajmują powierzchnię 425,1 tys. ha, co stanowi 23,1% powierzchni województwa i klasyfikuje region w grupie najsłabiej zalesionych. Kompleksy leśne, poza Borami Tucholskimi i Doliną Wisły, są niewielkie i występują w dużym rozproszeniu. Prawie 90% powierzchni to lasy państwowe, co gwarantuje prowadzenie gospodarki leśnej z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Infrastruktura ochrony środowiska

Stan infrastruktury w zakresie ochrony środowiska, pomimo sukcesywnej poprawy, nie jest jeszcze wystarczający dla zadowalającej redukcji niekorzystnych wpływów działalności człowieka na środowisko, czego odzwierciedleniem jest stan czystości wód. W 2004 r. stan czystości rzek w % ogółu rzek objętych monitoringiem przedstawiał się następująco: wody w klasie I – nie występowały, wody w klasie II – 7,1%, wody w klasie III – 30,7%, pozostałe to wody zanieczyszczone ponadnormatywnie.

W województwie występują jeszcze tereny, na których niedostatki tej infrastruktury oddziałują niekorzystnie na warunki bytowania mieszkańców, lokalizację inwestycji gospodarczych oraz stan środowiska.

Poziom wyposażenia województwa w poszczególne elementy tej infrastruktury jest zróżnicowany. Stosunkowo dobrze rozwinięta jest infrastruktura zaopatrzenia ludności w wodę, stacje ujmowania i uzdatniania wody, sieci wodociągowe. Wszystkie gminy województwa dysponują wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

W ostatnim okresie dokonał się wyraźny postęp w rozwoju infrastruktury oczyszczania ścieków. Niemniej część czynnych oczyszczalni wymaga modernizacji, zarówno urządzeń, jak i technologii oczyszczania. Z niedorozwoju sieci kanalizacyjnych wynika, że czynne oczyszczalnie wykorzystywane są w niepełnym stopniu, obsługują 60,2% ogółu ludności (w tym około 76% w miastach i prawie 11% na terenach wiejskich), co lokuje województwo na 8 miejscu w kraju.

Niedostateczne jest zagospodarowanie województwa ograniczające zagrożenie powodziowe w okresach nadmiaru wody (doliny: Wisły, Drwęcy i Noteci) i służące gromadzeniu zasobów wody dyspozycyjnej dla zapobiegania suszy (tereny Kujaw i Pojezierza Chełmińskiego).

Pozytywne zmiany zachodzą w sferze gospodarki odpadami. Ilość wytworzonych odpadów ogółem w województwie zmniejszyła się z 3,1 mln ton w 2000 r. do 2,6 mln ton w 2004 r., w przeliczeniu na mieszkańca odpowiednio 1,47 i 1,23 tony. W 2004 r. zebrano 490 tys. ton odpadów komunalnych, w przeliczeniu na 1 mieszkańca 236,9 kg (Polska 256 kg, średnia UE-25 w 2001 r. – 518 kg).

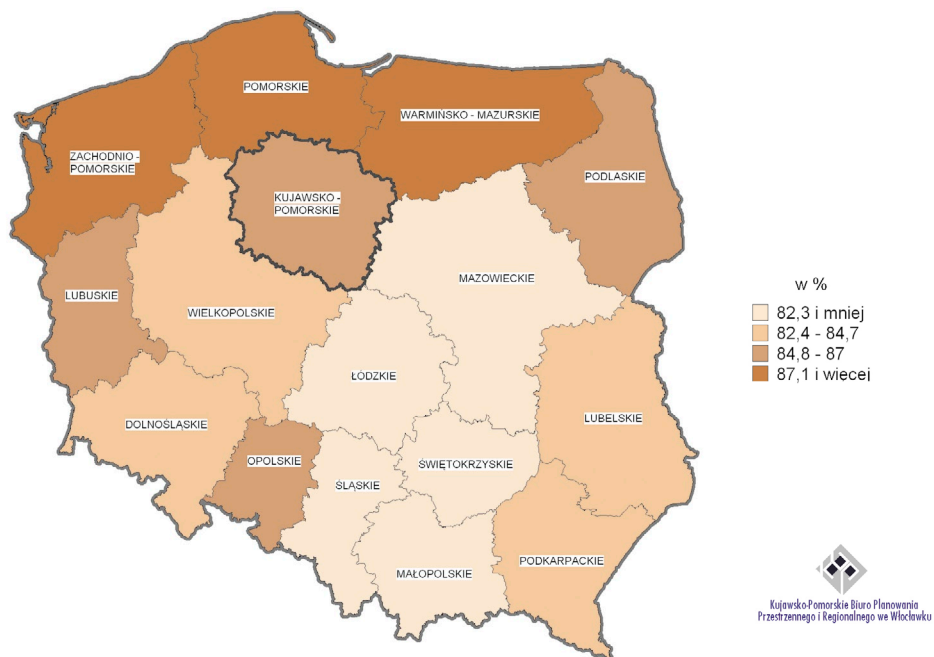
Nadal najpowszechniejszą metodą unieszkodliwiania odpadów komunalnych wytwarzanych w regionie jest ich składowanie. Tylko nieznaczna ich część jest kierowana do wtórnego wykorzystania – 9,8% (2004 r. wg WIOŚ w Bydgoszczy), to jest o 8,2% więcej niż w roku 2003. Spośród czynnych 91 składowisk odpadów komunalnych część nie spełnia norm technologiczno-sanitarnych, zatem wymaga modernizacji lub zamknięcia.

Zagrożeniem środowiska w województwie pozostaje emisja zanieczyszczeń do powietrza, której zasadniczym źródłem jest energetyka zawodowa (prawie 92% ogólnej emisji). Emisja zanieczyszczeń powietrza z najbardziej uciążliwych zakładów przemysłowych

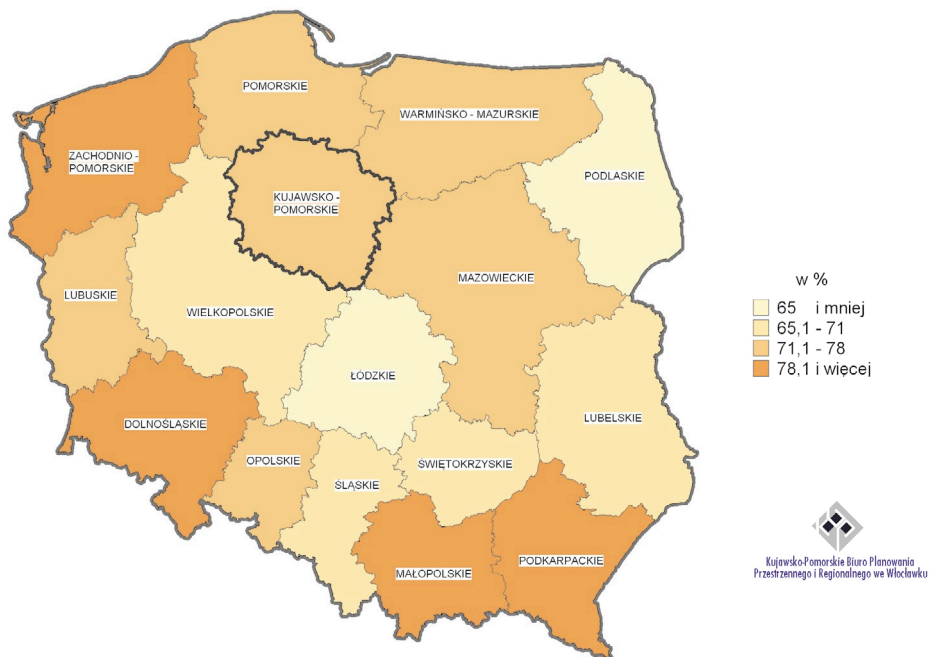
Tabela 2. Mierniki wyposażenia województwa w infrastrukturę w latach 1999-2004

Mierniki	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2004 1999=100
Ludność w miastach korzystająca z wodociągu w % ogółu ludności	92,4	92,5	92,6	95,7	95,7	95,8	103,7
Ludność w miastach korzystająca z kanalizacji w % ogółu ludności	83,4	83,8	84	85,6	84,6	84,9	101,8
Ludność w miastach korzystająca z gazu sieciowego w % ogółu ludności	76	75,2	57,1	72,2	72,1	72,2	95
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności	37,3	37,8	51	53	58,5	60,2	161,4
Emisja zanieczyszczeń powietrza w tys. ton pyłów	13,6	14,2	12,5	11,1	8,5	7,7	56,62
Emisja zanieczyszczeń powietrza w tys. ton gazów	8144,8	75,2	77,1	7834	71	65,1	0,799

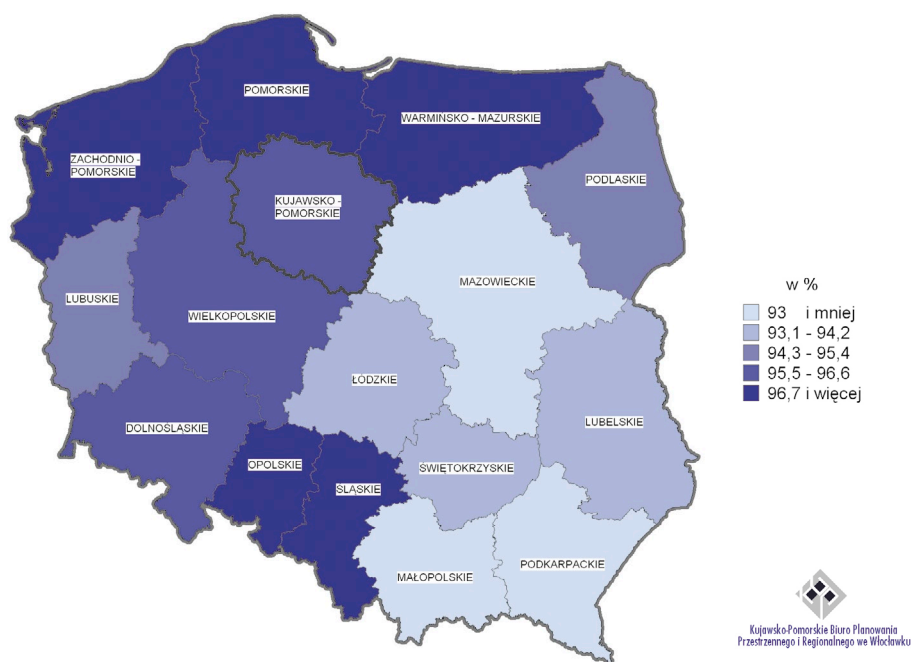
Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2000-2005

Ryc. 5. Ludność w miastach korzystająca w kanalizacji w % ogółu ludności miast w 2004 r.

Ryc. 6. Ludność w miastach korzystająca z gazu w % ogółu ludności miast w 2004 r.

Ryc. 7. Ludność w miastach korzystająca z wodociągu w % ogółu ludności miast w 2004 r.

słowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego stanowiła w 2003 r. w skali Polski 4,1%, co daje 7 miejsce w kraju (w 2002 r. 9 miejsce). Mimo inwestycji redukujących tę emisję, oddziałuje ona niekorzystnie na jakość powietrza w rejonach: Bydgoszczy, Torunia, Włocławka, Grudziądz, Świecia, Inowrocławia, Janikowa i Barcina.

Warunki życia ludności

Ochrona zdrowia

Dostępność usług medycznych w regionie mierzona liczbą mieszkańców na łóżko w szpitalach ogólnych i na ambulatoryjny zakład opieki zdrowotnej jest gorsza niżeli średnio w kraju. W 2004 r. na 1 łóżko przypadało przeciętnie 227 osób, co lokowało województwo na 11 pozycji w kraju. Realna dostępność świadczeń zdrowotnych w regionie zależna jest jednak nie tyle od wielkości bazy materialnej służby zdrowia, ale jej stanu technicznego, nowoczesności wyposażenia medycznego, sprawności ratownictwa medycznego oraz finansowego zabezpieczenia świadczeń zdrowotnych. Infrastruktura lecznictwa specjalistycznego rozwija się głównie w Bydgoszczy i Toruniu. Wiele zakładów opieki zdrowotnej wymaga modernizacji i wyposażenia w nowoczesny sprzęt. Dalszych działań organizacyjnych i nakładów finansowych wymaga zapoczątkowana budowa regionalnego systemu ratownictwa.

Analiza danych statystycznych z zakresu chorobowości i zapadalności na choroby identyfikuje najistotniejsze obszary problemów zdrowotnych ludności województwa. Najwyższa chorobowość i zapadalność dotyczy układu krążenia (w 2003 r. leczonych było 156 743 osób w wieku 19 lat i powyżej co stanowi o 15 277 osób więcej w po-

równaniu z rokiem 2002). Chorobę niedokrwinną serca stwierdzono u 44 004 osób (39 872 w 2002 r.), w tym przebyte zawały serca występowały u 10 751 osób (10 463 w 2002 r.). Współczynnik umieralności w województwie na 10 tys. ludności w 2003 r. wyniósł 91,89 w tym 1/3 stanowiła umieralność przedwczesna. Najczęstszymi przyczynami są: choroby układu krążenia – 46,6% wszystkich zgonów (2003 r.), nowotwory – 26,3% wszystkich zgonów (2003 r.), choroby układu oddechowego – 4,9% wszystkich zgonów (2003 r.).

Nauka i oświata

Dostępność usług edukacyjnych w zakresie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego w regionie jest podobna jak powszechnie w kraju, często determinowana gęstością sieci szkół, charakterem osadnictwa itp. Utrzymująca się spadkowa tendencja urodzeń znajduje odbicie w malejącej liczbie uczniów szkół podstawowych, a za chwilę wystąpi w gimnazjach. Osiąganie wieku dojrzałości przez roczniki ostatniego wyżu demograficznego, ilustrują rosnące liczby absolwentów szkół ponadpodstawowych. W ich strukturze wyróżniającą się grupą są absolwenci liceów ogólnokształcących i szkół policealnych, grupą malejącą absolwenci zasadniczych i średnich szkół zawodowych. Największe możliwości edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym oferują duże i średnie miasta województwa.

W roku szkolnym 2004/2005 czynnych w regionie było 248 szkół, w których uczyło się 22,9 tys. uczniów. Województwo było 7 pod względem tego rodzaju usług w kraju. Kujawsko-Pomorskie ma tradycyjnie dobrze rozwinięte szkolnictwo dorosłych.

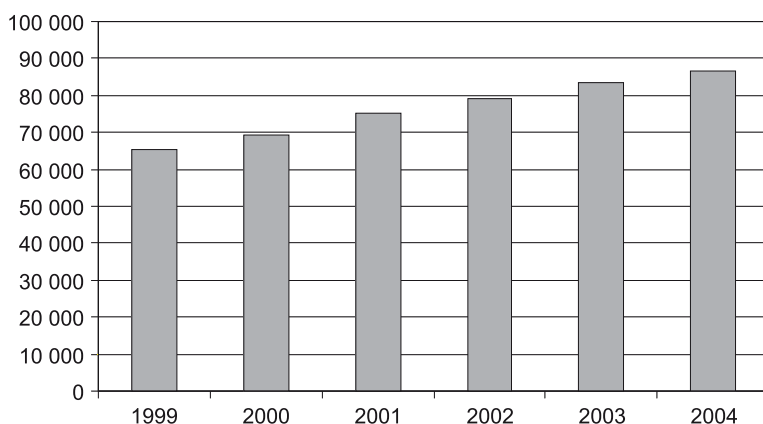
Wśród młodzieży widoczny jest zdecydowany wzrost kształcenia na poziomie wyższym. Liczba studentów szkół wyższych systematycznie rośnie i w roku 2004 wynosiła 86,6 tys. tj. o 32,9% więcej niż w roku 2000. W regionie Kujawsko-Pomorskim w roku szkolnym 2004/2005 funkcjonowało 18 szkół wyższych, w tym 2 uniwersytety.

W 1999 r. wskaźnik skolaryzacji brutto szkolnictwa wyższego wyniósł 30,2%, a w 2004 r.

Tabela 3. Uczniowie w szkołach w Województwie Kujawsko-Pomorskim (wg stanu na początku roku szkolnego) w tys.

Lp.	Uczniowie w szkołach	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1.	Podstawowych	222,4	181,4	176,2	170,4	163,8	156,4
2.	Gimnazjach	34,5	66,5	97,3	95,8	94,9	93,5
3.	Ponadpodstawowych:						
	• zasadniczych (zawodowych)	41,1	39	25	12	1,1	-
	• liceach ogólnokształcących	45	48,1	37,3	25,4	13	0,5
	• zawodowych	45,4	46,9	38,2	29	20,6	9,1
4.	Ponadgimnazjalnych:						
	• zasadniczych zawodowych	x	x	x	6,9	13,3	16,4
	• liceach ogólnokształcących	x	x	x	13,5	26,2	38,9
	• liceach profilowanych	x	x	x	3,7	6,9	9,3
	• technikach	x	x	x	7,7	14,8	22,6
5.	Policealnych	11,3	11,3	12,4	13,7	16,1	18,2

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2000-2005

Ryc. 8. Liczba studentów w Województwie Kujawsko-Pomorskim w latach 1999-2004

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Roczników statystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2000-2005

osiągnął 39,6%. W strukturze kształcenia przeważają kierunki humanistyczne.

Zachodzące zmiany społeczno-gospodarcze, a szczególnie wzrastające potrzeby kształcenia na poziomie wyższym, aktualnie wyznaczają skalę zadań edukacyjnych szkół wyższych i wymuszają ich zdolności do realizacji tych zadań. W szczególności niezbędne są w nich inwestycje w bazie dydaktycznej i socjalnej dla studentów. Potrzeby takie występują we wszystkich szkołach wyższych regionu, zarówno w tych zlokalizowanych w głównych ośrodkach akademickich województwa, w Toruniu i w Bydgoszczy, ale także we Włocławku i w rozwijających funkcje szkolnictwa wyższego: Grudziądzu, Tucholi i Brodnicy.

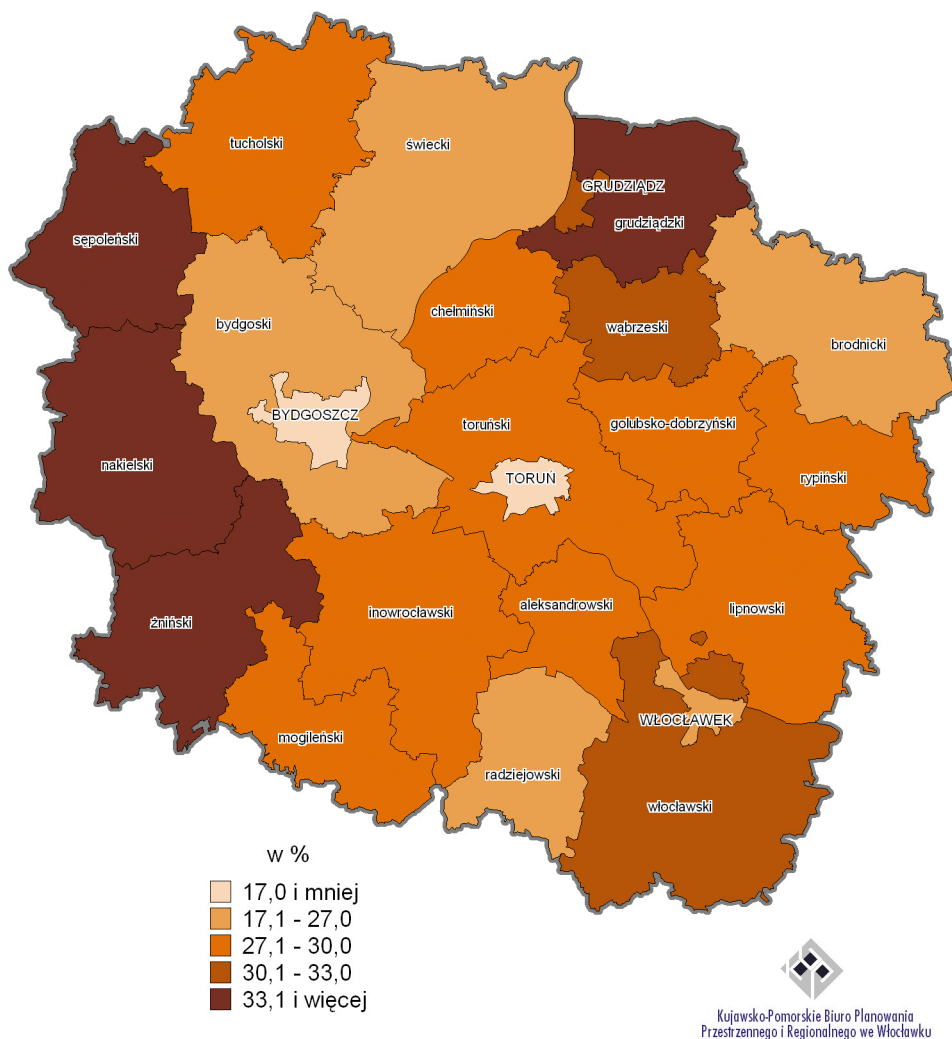
Rynek pracy

W 2004 r. pracujących ogółem w Województwie Kujawsko-Pomorskim było 640,0 tys. osób, co stanowiło 5,16% ogółu pracujących w kraju. Na statystyczne 1000 mieszkańców pracowało 309,4 osób i wskaźnik ten lokował Kujawsko-Pomorskie na 8 miejscu w kraju. W rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie pracowało 18,5% ogółu pracujących, w przemyśle i budownictwie 29,6%, w usługach rynkowych 33,2% i usługach nierynkowych 18,7% ogółu pracujących. Wielkość regionalnego wskaźnika zatrudnienia 43,8%

Tabela 4. Bezrobotni w Województwie Kujawsko-Pomorskim

Mierniki	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2004 1999=100
Bezrobotni zarejestrowani ogółem w tys.	156,3	181,2	205,2	211,6	212,1	199,6	127,703
Bezrobotni zarejestrowani ogółem – udział w kraju	6,7	6,7	6,6	6,6	6,7	6,7	100
Długotrwale bezrobotni zarejestrowani – udział w liczbie ogółem	42	45,7	50,3	51,8	52,6	52,9	125,952
Bezrobotni zarejestrowani w wieku do 25 lat – udział w liczbie ogółem	30,8	30,5	30	28,9	27,4	25,8	83,7662

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2000-2005

Ryc. 9. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2004 r.

była zbliżona do krajowego 44,3% i lokowała województwo na 8 pozycji w kraju.

W końcu 2005 r. zarejestrowanych było 188,0 tys. bezrobotnych (WUP Toruń), tj. o 11,5 tys. mniej niż rok wcześniej. Wysokość stopy bezrobocia w województwie wynosiła na końcu 2005 r. 22,3% i od 2002 r. nieznacznie, ale systematycznie obniża się.

W układzie przestrzennym nadal najniższą stopę bezrobocia posiada miasto Bydgoszcz – 10,7% i miasto Toruń – 12%, a najwyższą powiaty: grudziądzki ziemski – 32,4%, znieński – 32,2%, nakielski – 32,0%, sepołeński – 30,4%.

Kultura

Dostępność do instytucji kultury i sztuki, a także stopień korzystania z nich, zmieniały się w czasie i wykazują zróżnicowanie w przestrzeni województwa. Jednym z podstawowych wskaźników charakteryzujących uczestnictwo w kulturze jest czyteln-

nictwo. W 1995 r. było w regionie 515 bibliotek publicznych i liczba ich spadła do 472 w roku 2004. Tendencja likwidacji została jednak wyhamowana. Liczba czytelników na 1000 ludności waha się w granicach 176 (2000 r.) do 181 (2004 r.). Zmniejszyła się liczba zwiedzających muzea i wystawy z 439 osób/1000 ludności w 2000 r. do 330 osób w 2004 r. Wzrosła natomiast zdecydowanie liczba widzów w kinach z 361 osób/1000 ludności w 2000 r. do 635 osób w 2004 r.

Liczne placówki animacji działalności kulturalnej, wcześniej samorządowe zostały skomercjalizowane. Niektóre w swej pierwotnej formie niemalże zanikły jak np. kina, które pojawiły się w nowatorskiej formie multiplexów, głównie w dużych ośrodkach.

Charakterystyczna dla większości instytucji kultury w województwie, w szczególności na wsi i w małych miastach, jest dekapitalizacja ich substancji materialnej, wymagają one remontów, często kapitalnych i nowego wyposażenia.

W lepszej sytuacji są instytucje kultury podległe Samorządowi Województwa, resortowi kultury, samorządom dużych miast przeznaczających środki na inwestycje.

Dziedzictwo kulturowe

Bogatą przeszłość regionu kujawsko-pomorskiego ilustruje zasobne dziedzictwo kulturowe. Prehistorię ziem województwa dokumentują liczne zabytki archeologiczne w tym grodziska i cmentarzyska. Ostatnie 1000 lat dokumentują zachowane obiekty budownictwa charakterystyczne dla różnych okresów, w tym liczne obiekty architektury sakralnej, budownictwa obronnego, architektury rezydencjonalnej, przykłady zabytkowej zabudowy przemysłowej, komunikacyjnej, budownictwa wodnego. Zachowały się dawne układy urbanistyczne, w tym średniowieczne, przykłady dawnej zabudowy wsi. Cenne obiekty kultury materialnej zgromadzone są w licznych zbiorach i kolekcjach muzealnych. Do rejestru zabytków wpisanych jest około 2,6 tys. obiektów i zespołów zabytkowych, w tym około 170 zabytków archeologicznych. Miasto Toruń wpisane jest na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO, która obejmuje w Polsce 12 obiektów, zespołów urbanistyczno-architektonicznych i unikalnych systemów przyrodniczych. Bogate w różnorodności tradycje i przejawy kultury duchowej reprezentowane są w formie licznych działań kulturalnych. Bogactwo to, ukazujące kulturową tożsamość regionu, nie jest jak dotąd zasobem w pełni wykorzystywanym dla rozwoju społeczno-gospodarczego, zwłaszcza rozwoju turystyki.

Jednym z głównych ograniczeń wykorzystywania licznych obiektów zabytkowego budownictwa i architektury dla współczesnych potrzeb, jest ich bieżący stan techniczny, pomniejszający ich historyczne i kulturowe walory i prezencję, często warunkujący ich dostępność i funkcjonalne adaptacje dla współczesnych potrzeb. Wykorzystanie wielu obiektów dziedzictwa kulturowego regionu jako celów podróży turystycznych wymaga odpowiedniego przystosowania i promocji.

Bezpieczeństwo publiczne

Poziom bezpieczeństwa publicznego w województwie mierzony ilością przestępstw oraz wskaźnikiem wykrywalności sprawców tych przestępstw, należy ocenić jako średni.

W 2003 r. w Województwie Kujawsko-Pomorskim liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach na 10 tys. ludności przekroczyła średnią krajową (384,0) i wyniosła 401,2 sytuując nas na 6 miejscu w kraju.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w województwie wynosił 57,9 i był nieznacznie wyższy niż średnio w kraju 55,2, co wyznacza 10 lokatę w skali kraju.

Wśród powiatów województwa wysokimi wskaźnikami wykrywalności wyróżniały się powiaty: rypiński (82,7) i radziejowski (80,1), zaś najniższymi miasta Toruń (48,7) i Bydgoszcz (49,5).

Zróżnicowanie regionalne dochodów samorządów i mieszkańców

Wobec niemożności oceny poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego powiatów województwa przy użyciu standardowego wskaźnika wytworzonego PKB na mieszkańca, zastosowano wskaźnik pośrednio opisujący poziom tego rozwoju, wskaźnik dochodów własnych samorządów gminnych w granicach powiatu na jednego mieszkańca.

W 2004 r. najwyższym poziomem dochodów na jednego mieszkańca odznaczały się gminy miejskie, a jednocześnie powiaty grodzkie województwa, w kolejności: Włocławek, Toruń, Bydgoszcz i Grudziądz, wyróżniające się na tle powiatów ziemskich potencjałem demograficznym, zainwestowaniem i wysoką efektywnością zróżnicowanej, pozarolniczej aktywności gospodarczej. Wśród powiatów ziemskich wartościami tego wskaźnika przewyższającymi jego wartość średnią dla województwa, odznaczały się powiaty o dużym udziale gospodarki pozarolniczej, zwłaszcza przemysłowej jak: bydgoski, inowrocławski, mogileński i świecki. Wyraźnie niższymi od średniej regionalnej były dochody samorządów gminnych powiatów z wyraźną przewagą gospodarki rolnej i leśnej jak: golubsko-dobrzyńskiego, lipnowskiego, nakielskiego, radziejowskiego, sępoleńskiego i włocławskiego. W 2004 r. gminy 11 powiatów dysponowały dochodami własnymi na mieszkańca niższymi od dochodu średniego w regionie.

Innym wyznacznikiem społeczno-gospodarczego poziomu rozwoju regionu są dochody jego mieszkańców, prezentowane wielkością przeciętnego, miesięcznego wynagrodzenia brutto. W 2003 r. tego rodzaju wynagrodzenie w podmiotach zatrud-

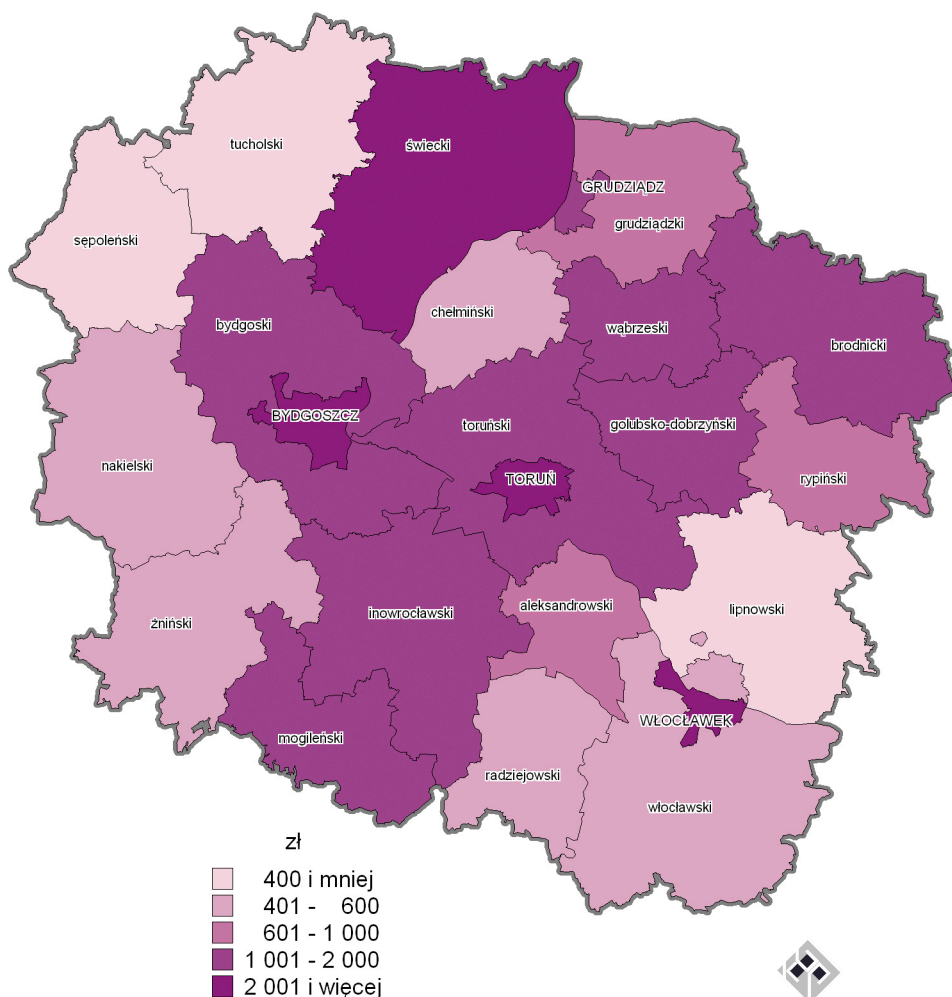
Tabela 5. Mierniki dochodowe, PKB i nakłady inwestycyjne w latach 1999-2004

Mierniki	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2004 1999=100
Dochody budżetu województwa na 1 mieszkańca Polska = 100	100	89,7	91,3	104	118	100,3	100,3
Wydatki budżetu województwa na 1 mieszkańca Polska = 100	102	92	90,9	103,8	120	98,8	96,86
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) w mln zł	31 529,6	35 517,2	37 576	38 567,3	39 649,3	.	125,75*
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w zł	15 008	17 165	17 879	18 639	19 172	.	127,74*
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) Polska = 100 %	86,2	88,7	89,7	90,4	91,2	.	105,8*
Nakłady inwestycyjne – udział w kraju	3,7	3,6	3,9	4,4	4	3,9	105,41
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł.	2239	2285	2260	2314	2 143	2254	100,67

* 2003 r. w odniesieniu do 1999 r.

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2000-2005

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

Ryc. 10. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2004 r.

niających 10 osób i więcej wynosiło w Kujawsko-Pomorskim 86,4% średniego wynagrodzenia w kraju. Również przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto szacowane dla powiatów województwa w żadnym z nich nie przekraczało średniego wynagrodzenia w kraju. Tylko w 4 powiatach województwa, tj. w powiatach grodzkich: Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku oraz w powiecie ziemskim świeckim tego rodzaju wynagrodzenie nie było niższe niż 90% średniego krajowego.

Powyższe charakterystyki pośrednio ukazują stosunkowo wyraźnie przestrzenne zróżnicowanie województwa w zakresie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Obszarem znacząco wyróżniającym się na tle całego regionu są miasta Bydgoszcz i Toruń wraz z otaczającymi je powiatami ziemskimi. Obecny potencjał społeczno-ekonomiczny tego obszaru upoważnia do jego kwalifikacji jako regionalnego biegu na wzrost, a w przyszłości jako Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego.

Potencjał gospodarczy

Rolnictwo

Rolnictwo Województwa Kujawsko-Pomorskiego dysponuje korzystnymi warunkami przyrodniczymi dla produkcji, stosunkowo dobrym wyposażeniem technicznym, tradycją i wysoką kulturą pracy. W 2004 r. powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych wynosiła 1051,2 tys. ha, co stanowiło 58,5% powierzchni ogólnej i 6,4% tych użytków na terytorium kraju (7 pozycja pod tym względem wśród województw). W strukturze użytków rolnych regionu 88,2% powierzchni zajmują grunty orne i pod tym względem Kujawsko-Pomorskie przoduje w kraju. Udział pracujących w rolnictwie województwa wynosił 18,1% wobec 16,9% w kraju (2004 r.).

W 2002 r. w regionie było 116 tys. gospodarstw rolnych (w tym: 36,5 tys. działek rolnych i 79,5 tys. gospodarstw powyżej 1 ha powierzchni użytków rolnych), które stanowiły 3,9% ogółu gospodarstw kraju. Przeciętna powierzchnia jednego gospodarstwa (nie licząc działek rolnych) wynosiła 15,1 ha, natomiast przeciętna powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne wynosi 13,73 ha. W regionie umacnia się tendencja wzrostu liczby gospodarstw dużych, o powierzchni 15 ha użytków rolnych i większych, które w 2002 r. stanowiły już 24,5% ogółu gospodarstw rolnych (powyżej 1 ha).

Powierzchnią zasiewów przekraczającą 914 tys. ha (2002 r.) województwo zajmuje 4 pozycję w kraju. W strukturze zasiewów dominują zboża podstawowe (74,7% ogólnej powierzchni zasiewów), następnie rośliny przemysłowe, a wśród nich buraki cukrowe, rzepak i rzepik. Kujawsko-Pomorskie należy do największych producentów cukru i tłuszczów roślinnych w kraju.

W 2004 r. Województwo Kujawsko-Pomorskie było 2 pod względem wielkości pogłowia trzody chlewnej i 6 pod względem wielkości pogłowia bydła. Region jest

Tabela 6. Podstawowe mierniki dla rolnictwa w latach 1999-2004

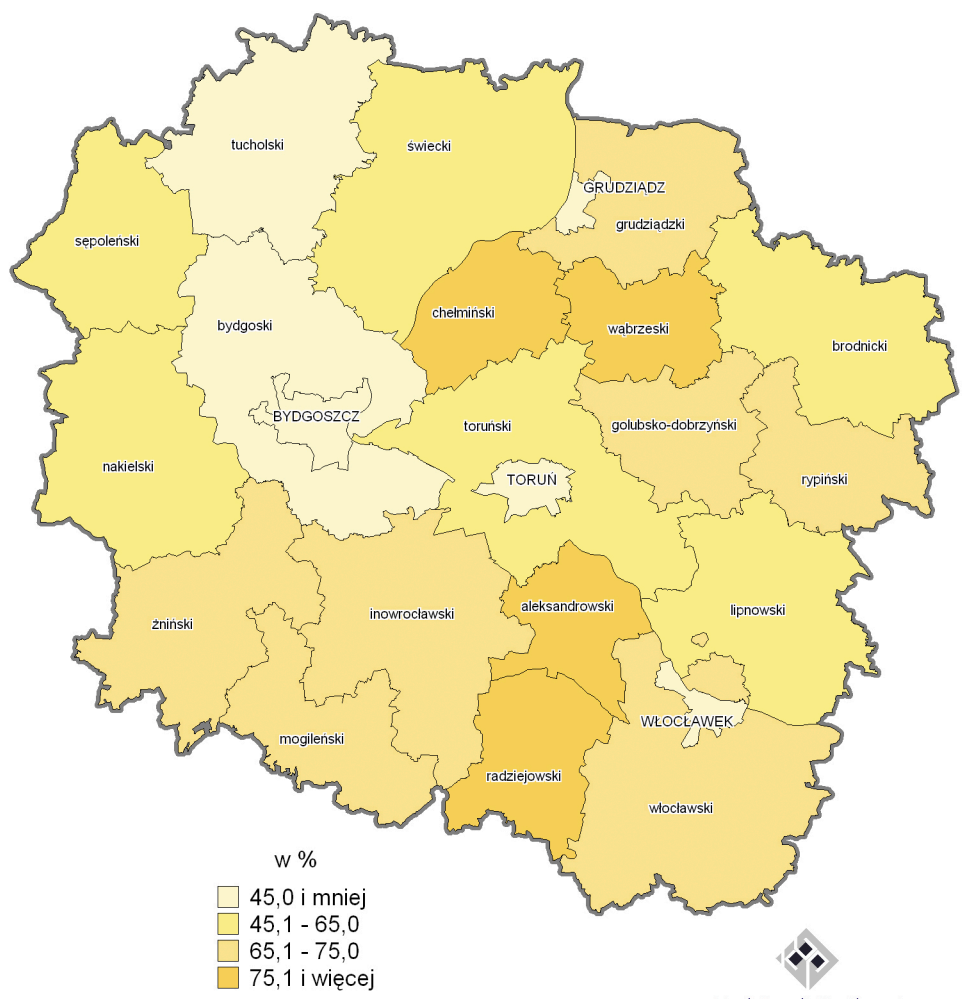
Mierniki	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2004 1999=100
Użytki rolne w tys. ha	1163,7	1162,5	1161,4	1090,4	1 043,60	1036	88,992
Użytki rolne w % powierzchni ogółem	64,8	64,7	64,6	60,7	58,1	57,6	88,8889
Użytki rolne zmeliorowane w tys. ha	466,2	466,3	466,3	466,4	466,6	466,7	100,107
Użytki rolne zmeliorowane w % ogólnej powierzchni UR	39,9	39,8	40	42,2	43,9	44,4	111,278
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso ogółem w tys. ton	318,2	303,9	304,2	327,2	325,1	321,2	100,943
Trzoda chlewna ogółem w tys. szt.	2145,3	2037,6	2114	2224,2	2 262,50	2071	96,5413
Trzoda chlewna w gospodarstwach indywidualnych w tys. szt.	1924,4	1850,3	1934,6	2081,4	2 081,40	1932	100,374
Plony zbóż w q/ha	31,9	25	34	35,6	29,9	38,7	121,317

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2000-2005

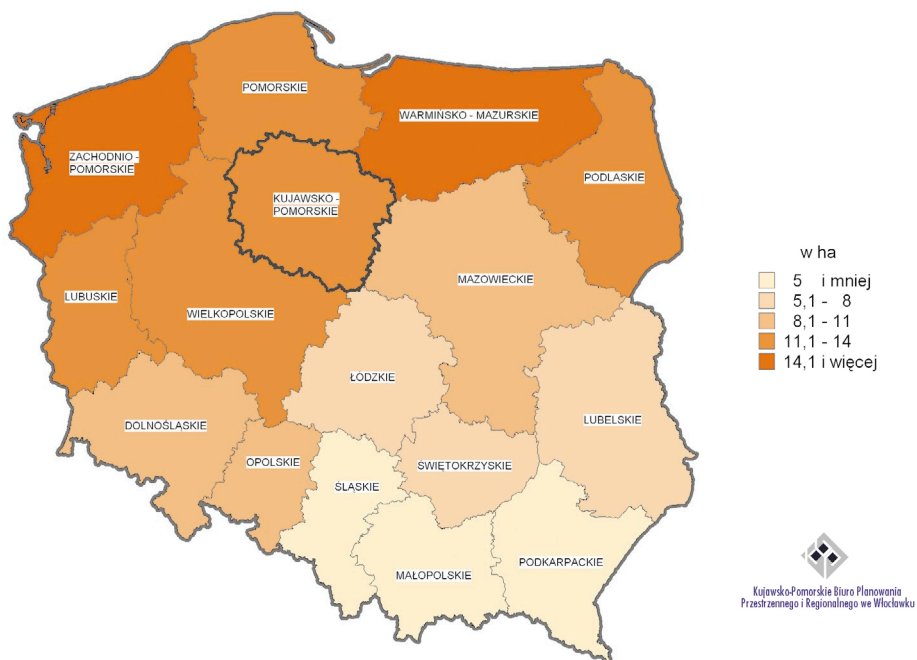
czołowym w kraju producentem mięsa tak wołowego jak i wieprzowego, a także producentem mleka. Produktywność działalności rolniczej (2004 r.) mierzona wagą skupuwanego żywca rzeźnego z 1 ha użytków rolnych lokowała Kujawsko-Pomorskie na 3 miejscu wśród województw kraju.

Rolnictwo Kujawsko-Pomorskiego odznacza się wysokim stopniem towarowości produkcji, jest ono przodującym w kraju producentem surowców dla przetwórstwa rolno-spożywczego, ale nie przodującym przetwórcą. Zmiana tego stanu, wzmocnienie przetwórstwa rolno-spożywczego będzie ważnym zadaniem w najbliższych latach.

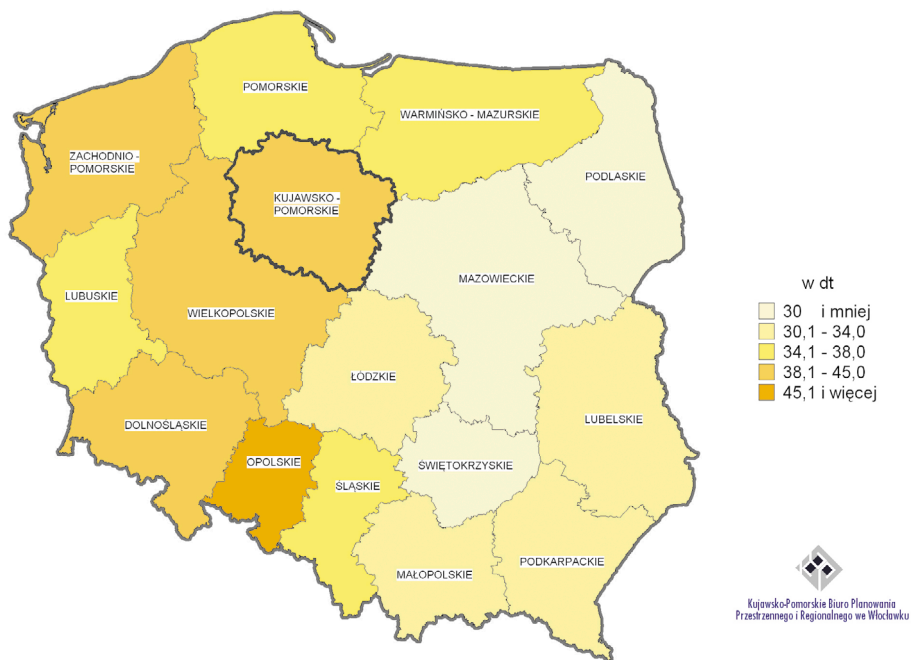
Charakterystyczną grupą stają się gospodarstwa ekologiczne, których liczba w ostatnich czterech latach podwoiła się, jednak w dalszym ciągu stanowią one niewielki odsetek w ogólnej liczbie gospodarstw (0,12% wobec 0,20% w kraju oraz 1,7 w UE).

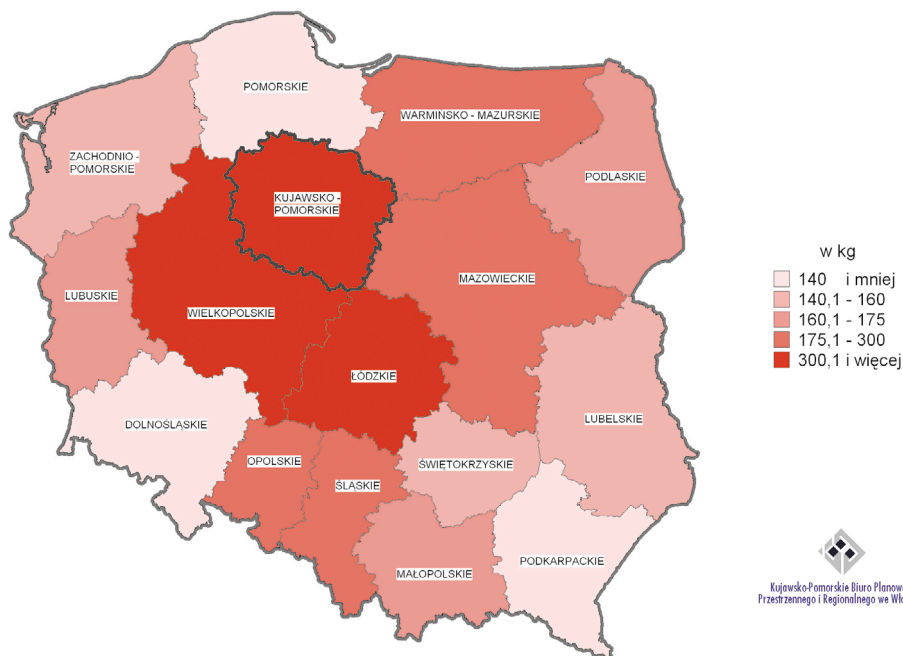
Ryc. 11. Użytki rolne w % ogólnej powierzchni w 2002 r.

Ryc. 12. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych ogółem w 2004 r.

Ryc. 13. Plony zbóż podstawowych z 1 ha w dt w 2004 r.

Ryc. 14. Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w kg w 2004 r.

Województwo Kujawsko-Pomorskie przoduje pod względem liczby grup producentów rolnych, które stanowią 18,5% ogółu grup w Polsce.

Turystyka

Przyjmuje się, że występujące w województwie korzystne uwarunkowania przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe dla rozwoju turystyki i usług z nią związanych są obecnie nie w pełni wykorzystywane. Niedostateczna jest promocja oraz ekspozycja obiektów zabytkowej architektury i innych obiektów dziedzictwa kulturowego, unikatowych obiektów przyrody, stosunkowo słabe zagospodarowanie rzek, jezior i lasów dla różnych form turystyki specjalistycznej, brak bazy hotelowej o najwyższym, światowym standardzie, co ogranicza potencjalną liczbę gości województwa. Postęp w wymienionych sferach w istotnym stopniu może zwiększyć liczbę osób przyjeżdżających do regionu oraz stymulować rozwój sektora usługowego.

W 2004 r. w województwie były 352 obiekty turystyczne zbiorowego zakwaterowania w tym 69 hoteli. W 2004 r. zasoby recepcyjne bazy noclegowej oraz wielkość ruchu turystycznego w województwie lokowały je na 8 miejscu w kraju.

Udział województwa w krajowym ruchu turystycznym wynosił pod względem: liczby miejsc noclegowych – 4,4% (9 lokata), liczby udzielonych noclegów – 4,5% i liczby korzystających z noclegów w obiektach noclegowych turystyki – 4,0% (11 lokata).

Tabela 7. Miejsca noclegowe i udzielone noclegi w latach 1999-2004

Mierniki	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2004 1999=100
Turystyczne miejsca noclegowe zbiorowego zakwaterowania w liczbach bezwzględnych	30503	29960	27467	24728	25 501	25722	84,326
Udzielone noclegi w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania udzielone noclegi w tys.	1 787,2	2 286,7	2 059	1 972,8	2 006,9	2168,5	121,34

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2000-2005

Podmioty gospodarki narodowej

W końcu 2004 r. w krajowym rejestrze gospodarki narodowej REGON na terenie województwa zarejestrowanych było 185,2 tys. podmiotów gospodarczych, w tym: 2,7% w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie, 20,2% w przemyśle i budownictwie, 69,5% w usługach rynkowych i 7,6% w usługach nierynkowych. Według własności 96,6% podmiotów reprezentowało sektor prywatny i w 80,4% należało do osób fizycznych. W 2004 r. na statystyczne 10 tys. ludności przypadało 895 podmiotów, gdy średnio w kraju 937. Kujawsko-Pomorskie zajmowało pod tym względem 9 lokatę w kraju. Na każde 10 tys. mieszkańców województwa 719 podmiotów należało do osób fizycznych (8 lokata), gdy w kraju 724 takie podmioty. W końcu 2000 r. odpowiedni wskaźnik dla województwa wynosił 663, co oznacza jego wzrost o 8,5%.

Udziałem kapitału zagranicznego wykazywało się 1361 spółek prawa handlowego (2,6% ogółu tego rodzaju spółek w kraju).

Podmioty reprezentowane przez osoby fizyczne (ogólna liczba 148 742) prowadziły działalność głównie w sekcjach EKD: 37,7% handel i naprawy, 12,7% obsługa nieruchomości i firm, 10,4% budownictwo, 10% przetwórstwo przemysłowe.

Rozkład przestrzenny podmiotów pokazuje ich skupianie się w miastach, około 80% ogółu, zwłaszcza w największych: Bydgoszcz 23,7%, Toruń 13,5%, Włocławek 8,0%, Grudziądz 5,2% ogółu.

Od dłuższego czasu dla ożywienia gospodarki czynione są starania o włączenie gruntów z terenu województwa do istniejących specjalnych stref ekonomicznych. Dzięki staraniom Samorządu Województwa tereny położone w gminie Łysomice zostały włączone do Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Działalność badawczo-rozwojowa i innowacyjna

W 2004 r. w Kujawsko-Pomorskim w sferze badawczo-rozwojowej zatrudnionych było 4718 osób w 36 jednostkach, gdy odpowiednio w 2000 r. 3150 osób w 38 instytucjach. Zatrudnieni ci stanowili 3,7% ogółu tego rodzaju zatrudnionych w kraju. Kujawsko-Pomorskie zajmowało pod tym względem 9 pozycję w kraju.

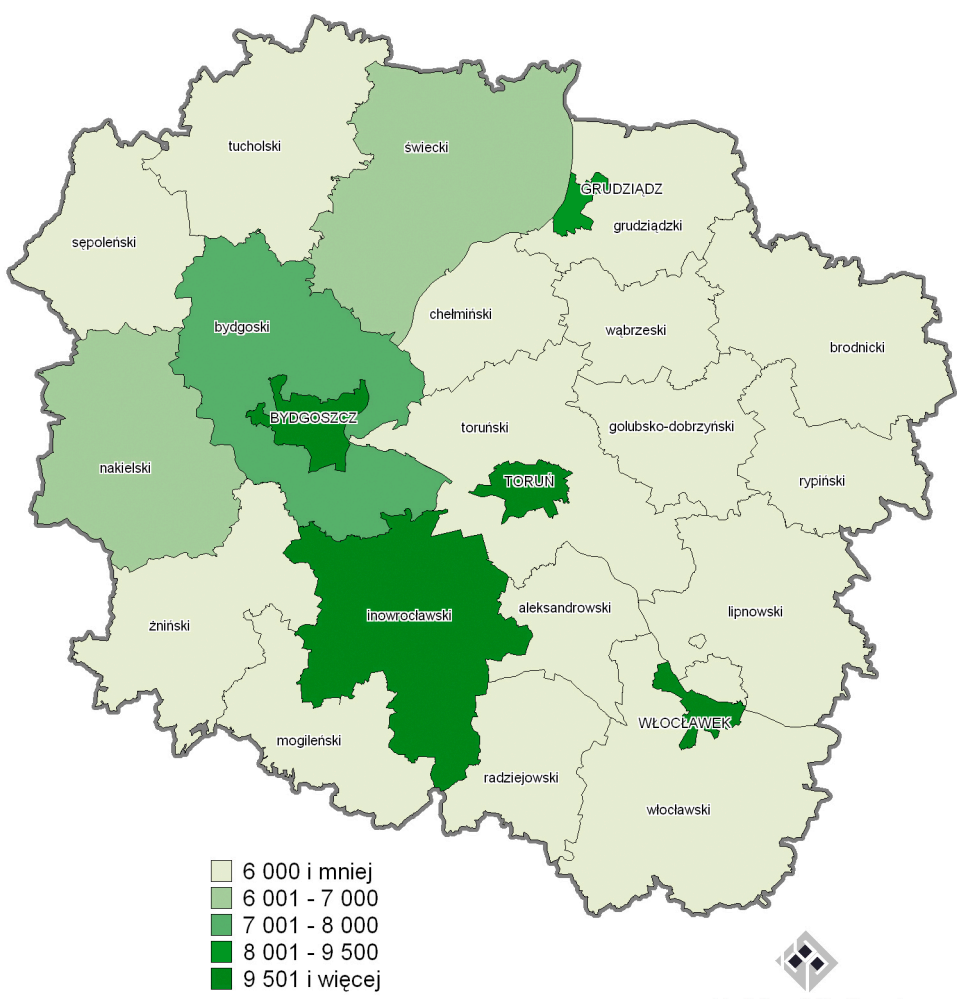
Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w regionie w 2004 r. stanowiły 2,3% tego rodzaju nakładów w kraju. Na statystycznego mieszkańca województwa przypadało 58 zł, gdy odpowiednio na mieszkańca kraju 135 zł. Kwota ta wyznaczała 9 lokatę w kraju. Powyższe wyznaczniki lokują Kujawsko-Pomorskie w środku tabeli regionów.

Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej w Województwie Kujawsko-Pomorskim w latach 1999-2004

Mierniki	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2004 1999=100
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w tys.	158	168,7	179,9	184,6	191	185,2	117,215
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym w tys.	153,4	163,6	173,7	178,4	184,7	178,8	116,558
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	75,2	80,3	85,1	89,2	92,3	89,5	119,016

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2000-2005

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

Ryc. 15. Podmioty gospodarki narodowej w 2004 r.

Korzystnie na tle kraju Kujawsko-Pomorskie wypada pod względem struktury nakładów wg źródeł finansowania działalności B+R, gdzie większość środków pochodzi od podmiotów gospodarczych, tj. 59,1% ogółu nakładów w 2004 r., a udział budżetu państwa stanowi 33,8%, zaś środków z zagranicy tylko 2,9%, natomiast w Polsce udział ten wynosi odpowiednio 22,6%, 61,7% i 5,2%.

Wyższe były w Kujawsko-Pomorskim nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle, które stanowiły 4,2% ogółu tych nakładów poniesionych w kraju. W tej działalności Województwo Kujawsko-Pomorskie sytuowało się na 8 pozycji.

Jakkolwiek powyższe wyznaczniki lokują Kujawsko-Pomorskie w środku tabeli regionów, to generalnie aktualny stan wskazuje na niedorozwój tych działalności. Stosunkowo nieliczne są produkty, które obok marki Kujawsko-Pomorskiego pochodzenia odznaczają się nowoczesnością, są poszukiwane na rynku konsumenta, których prawa do produkcji są przedmiotem rynku producenta.

Kujawsko-Pomorskie dysponuje znaczącym w skali kraju środowiskiem naukowo-badawczym w zakresie nauk podstawowych, tak społecznych jak i przyrodniczych, w mniejszym stopniu nauk technicznych. Wydaje się jednak, że nie tylko specyfika tego środowiska sprawia, iż jego relacje z regionalną gospodarką oceniane są jako niewystarczające. Zakłada się, że związki przynajmniej pewnej części środowiska naukowo-badawczego pracującego w regionie z jego gospodarką mogą być znacznie silniejsze. Ze strony tego środowiska można oczekiwać inicjatywy w zakresie upowszechniania innowacji naukowo-technicznych i organizacyjnych w przedsiębiorstwach województwa. Wymaga to m.in. usprawnienia mechanizmów ich transferu do gospodarki, zawiązywania ściślejszej współpracy naukowców i przedsiębiorców w zakresie programowania, a także finansowania działalności badawczo-rozwojowej w regionie.

Infrastruktura techniczna

Telekomunikacja / społeczeństwo informacyjne

Poziom telefonizacji województwa mierzony liczbą głównych łącz operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznych w końcu 2003 r. ilustrowały 303 łącza na 1000 mieszkańców (w kraju 322). Na 1 aparat telefoniczny ogólnodostępny, samoinkasujący przypadało w województwie 406 mieszkańców, gdy w kraju 446.

Dostęp gospodarstw domowych do Internetu, szacowany ich odsetkiem w stosunku do ogółu takich gospodarstw, zwiększył się z 9,9% w 2003 r. do 14,9% w 2004 r., ale w dalszym ciągu jest niższy od średniego dla Polski – 16,9%, przy czym ok. 80% jest to dostęp tylko za pośrednictwem modemu i standardowych sieci telekomunikacyjnych. Szacuje się, że tylko 30,8 % gospodarstw domowych posiada komputer osobisty (Polska – 36%, średnia dla nowoprzyjętych krajów członkowskich UE – 43%). W toku jest budowa szerokopasmowej sieci szkieletowej z węzłami dystrybucyjnymi w 19 powiatach, mająca w przyszłości stanowić podstawę regionalnej infrastruktury teleinformatycznej, a poprzez rozwój sieci lokalnych zapewniać dostęp do zasobów Internetu i umożliwiać korzystanie z usług świadczonych za pośrednictwem sieci. W części już czynnej sieci szerokopasmowej działa Regionalne Centrum Zarządzania Siecią w Toruniu, jest ona dostępna we Włocławku, Toruniu i Bydgoszczy. Uruchomiona została transmisja danych pomiędzy Bydgoszczą – Collegium Medium UMK a częścią szpitali w województwie w ramach Regionalnej Sieci Telemedycyny. W ramach Programu IKONKA działają w Województwie Kujawsko-Pomorskim 172 punkty powszechnego

Tabela 9. Linie kolejowe i drogi Województwa Kujawsko-Pomorskiego w latach 1999-2004

Mierniki	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2004 1999=100
Linie kolejowe eksploatowane w km na 100 km ² powierzchni	7,9	7,9	6,9	7,1	6,9	7,1	89,8734
Drogi publiczne o twardej nawierzchni w km na 100 km ² powierzchni	75,3	76,6	79,2	77,9	75,7	76,7	101,859

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2000-2005

dostępu do Internetu w bibliotekach publicznych we wszystkich gminach wiejskich i miejskich (nie jest to jednak dostęp szerokopasmowy).

Transport

W roku 2004 całkowita długość linii kolejowych w granicach województwa wynosiła 1581 km, z czego eksploatowanych było 1337 km (84,6%). Gęstość linii kolejowych w Województwie Kujawsko-Pomorskim – 7,1 km/100 km² powierzchni jest nieco większa od średniej krajowej. W strukturze sieci podstawowe znaczenie mają linie kolejowe relacji północ-południe, z głównymi węzłami w Bydgoszczy, Toruniu i Inowrocławiu. Podobnie jak dotyczy to dróg, infrastrukturę transportu kolejowego charakteryzuje wysokie zużycie techniczne i eksploatacyjne, co w istotnej mierze decyduje o kosztach usług transportowych. Aktualna oferta usług przewozów pasażerskich w obrębie regionu nie odpowiada w pełni społecznemu zapotrzebowaniu. Korzystne zmiany w tym zakresie następują wraz z wprowadzaniem do eksploatacji autobusów szynowych.

Dzisiejszy stan techniczny dróg i szlaku kolejowego łączących Bydgoszcz z Toruniem, ogranicza dostępność ich komplementarnych usług dla mieszkańców, nie ułatwia integracji społeczno-gospodarczej i funkcjonalno-przestrzennej tych miast.

Zapoczątkowana modernizacja Portu Lotniczego w Bydgoszczy korzystnie oddziałuje na jego funkcje, o czym świadczy wzrost liczby obsłużonych pasażerów w 2004 r. – 26,1 tys. i w 2005 r. 38,7 tys. (wg danych Portu Lotniczego). Port wymaga dalszej rozbudowy zarówno dla zwiększenia jego zdolności obsługi pasażerów jak i zwiększenia zakresu obsługi transportu towarowego (dostosowanie terminalu pasażerskiego do wymogów Schengen, budowa terminalu Cargo). Tego rodzaju inwestycje włączają go do europejskich sieci transportu lotniczego, zwiększając lokalizacyjną atrakcyjność aglomeracji Bydgoszczy i Torunia, Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kraju i w Europie.

I. Działania samorządu na rzecz rozwoju województwa

1.1 Strategie i programy rozwoju województwa

Działania podejmowane z inicjatywy Samorządu Województwa na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego realizowane są w ramach *Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego*.

Wskazuje ona na główne obszary problemowe, które są istotne dla praktyki społeczno-gospodarczej województwa oraz wpływają na poziom jego konkurencyjności. Jednocześnie odnosi się do zróżnicowanych aspektów rozwoju na poziomie lokalnym, wynikających ze specyfiki poszczególnych jednostek terytorialnych. Skonstruowany w wizji rozwoju obraz przyszłości stanowił podstawę do formułowania szczegółowych programów operacyjnych, które były traktowane jako instrumenty rozwoju regionalnego oraz niezbędny warunek ubiegania się o środki z funduszy unijnych.

Tak więc wizja rozwoju stanowiła bardzo ważny element strategii rozwoju województwa poprzez umożliwienie ogólnego spojrzenia na wielorakie aspekty rozwoju regionalnego oraz stworzenie podstaw dla operacjonalizacji jego celów. Pełniła ona również funkcję stabilizatora przez określenie ram merytorycznych owych celów, wyrażając zarazem dążenia Samorządu Województwa i społeczeństwa regionu w postaci obrazu przyszłości. Kluczową rolę odgrywał tutaj czynnik czasu, który znajdował swój wyraz w dynamice przeobrażeń zjawisk społeczno-gospodarczych na obszarze województwa.

Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą nr 209/99 zatwierdził w dniu 18 października 1999 roku strategiczne cele rozwoju województwa. Jako cel nadrzędny przyjęto wówczas poprawę konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Cel nadrzędny został rozpisany na czternaście celów operacyjnych, które rozwijały i uszczegółowiły cel nadrzędny. Były one następujące:

1. podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców,
2. stworzenie szans dla równomiernego rozwoju powiatów,
3. rozwój infrastruktury komunikacyjnej i telekomunikacyjnej,

-
4. rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków stołecznych województwa,
  5. wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich i małych miast,
  6. restrukturyzacja rynku pracy i ograniczenie bezrobocia,
  7. rozwój infrastruktury otoczenia biznesu i wspomagania postępu technologicznego w celu aktywizacji małych i średnich przedsiębiorstw,
  8. wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych na potrzeby turystyki,
  9. rozwój miast: Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia,
  10. gospodarcze wykorzystanie Wisły i Kaskady Dolnej Wisły oraz właściwe kształtowanie gospodarki wodnej,
  11. rozwój infrastruktury technicznej,
  12. kształtowanie i ochrona struktur przyrodniczych na obszarze województwa,
  13. zapewnienie bezpieczeństwa publicznego w regionie,
  14. rozwój współpracy międzynarodowej.

Cele operacyjne, po długich konsultacjach społecznych, ustawiane w układzie hierarchicznym, wskazywały na priorytety podejmowanych działań przez wszystkie podmioty życia społecznego i gospodarczego województwa. Przyjęty cel nadrzędny i cele operacyjne pozwalały na zarysowanie wizji przyszłości województwa. Wizja przyszłości, wskazując na efekty, jakie można uzyskać w wyniku realizacji przyjętych celów strategicznych, zapewniała spójność celów, była stabilizatorem rozwoju oraz stanowiła ramy współdziałania władz i społeczeństwa. Była też wyrazem aspiracji społeczeństwa oraz wiary we własne siły i możliwości rozwoju mających swoje źródło w uświadomionych w diagnozie szansach, jakie są możliwe do wykorzystania w długiej perspektywie i w zagrożeniach, które należy przezwyciężyć. Przyjęty cel nadrzędny stawiał przed władzą i społeczeństwem poważne zadania, które wymagały intensywnych działań. Dla podniesienia konkurencyjności województwa niezbędne było stworzenie mechanizmu złożonego z wysoko kwalifikowanych, przedsiębiorczych i aktywnych podmiotów, dobrze zagospodarowanej, otwartej na innowacyjność przestrzeni gospodarczej i społecznej oraz spajającej całość sieci informatycznej i komunikacyjnej otwierającej dostęp i poszerzającej układy kooperacyjne i rynki zbytu.

W dniu 12 grudnia 2005 roku Uchwałą Nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego zmieniono 14 celów operacyjnych na 3 priorytetowe obszary działań strategicznych:

1. Rozwój nowoczesnej gospodarki,
2. Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu,
3. Rozwój zasobów ludzkich.

Obok ogólnej Strategii rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego istnieją również strategie sektorowe i programy operacyjne odnoszące się do poszczególnych obszarów rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

1.2 Budowanie potencjału absorpcyjnego

Samorząd terytorialny odegrał znaczącą rolę w procesie integracji europejskiej Polski. Władze regionalne i lokalne, współuczestniczące w programowaniu i realizacji polityki państwa mają więc wpływ na kształt polskiego członkostwa w UE. Wraz z wzrastającą wielkością funduszy pomocowych trafiających z Unii Europejskiej do Polski oraz tworzeniem w Polsce opartej na wzorcach unijnych polityki regionalnej

---

rola samorządów w procesie integracji stale wzrasta.

Działania Samorządu podejmowane w związku z akcesją do UE miały przede wszystkim na celu przygotowanie potencjału absorpcyjnego województwa w zakresie wykorzystania funduszy strukturalnych. Zadanie to realizowane było przez jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego oraz inne podmioty zaangażowane w przygotowanie regionu do akcesji z UE. Szczególne znaczenie dla Samorządu Województwa miało przygotowanie do realizacji Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR), który poprzez fundusze strukturalne (Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Fundusz Społeczny) wspiera rozwój regionalny naszego województwa. Wszystkie te działania przeprowadzane były w oparciu o „Program Przygotowania Województwa Kujawsko-Pomorskiego do Członkostwa Polski w Unii Europejskiej”.

Administracja publiczna Województwa Kujawsko-Pomorskiego systematycznie przygotowywała się do funkcjonowania w warunkach Unii Europejskiej. Podejmowane były w związku z tym działania o charakterze szkoleniowym, organizacyjnym i technicznym. Szkoleniami oraz różnymi formami doskonalenia zawodowego objęci zostali przede wszystkim pracownicy Urzędu Marszałkowskiego i jednostek podległych Samorządowi Województwa. Dotyczy to także w określonym zakresie pracowników urzędów miast, gmin oraz starostw. Pracownicy administracji samorządowej korzystali z form doskonalenia zawodowego organizowanych przez Ministerstwa, Instytucje Centralne, Ośrodki Naukowo-Dydaktyczne. Prowadzone były także w szerokim zakresie działania edukacyjne i informacyjne inicjowane przez Urząd Marszałkowski.

W 2002 r. utworzona została Regionalna Sieć Informacyjno-Doradcza skupiająca pracowników urzędów miast, gmin i starostw powiatowych. Pracownicy ci byli bezpośrednio odpowiedzialni w swoich urzędach za realizację zadań związanych z przygotowaniem do akcesji oraz funkcjonowaniem administracji lokalnej w warunkach integracji.

Z inicjatywy Urzędu Marszałkowskiego odbywały się systematycznie spotkania konsultacyjne z członkami sieci, podczas których byli oni zapoznawani z aktualnymi zagadnieniami dotyczącymi programowania i zarządzania rozwojem w świetle wymogów prawnych i organizacyjnych Unii Europejskiej. Ponadto organizowane były cyklicznie przez Urząd Marszałkowski narady i konferencje z udziałem przedstawicieli samorządów lokalnych oraz partnerów społeczno-gospodarczych w zakresie procesu przygotowań do akcesji.

Urząd Marszałkowski przygotowywał się do pełnienia roli Jednostki Uczestniczącej w Zarządzaniu oraz Instytucji Wdrażającej dla wybranych działań. W tym celu dokonana została zmiana struktury organizacyjnej, w której wyodrębnione zostały Departamenty bezpośrednio związane z procesem programowania i zarządzania, są to: Departament Rozwoju Regionalnego, Departament Wdrażania Programów Regionalnych, Departament Rolnictwa i Aktywizacji Obszarów Wiejskich.

Utworzone zostało Biuro Informacji Europejskiej, które służyło wszechstronną informacją o Unii Europejskiej w procesie przygotowania do akcesji wszystkim zainteresowanym.

Prowadzona była też działalność informacyjna poprzez media, dotycząca aktywności Samorządu Województwa oraz innych podmiotów w przygotowaniu do akcesji i budowania potencjału absorpcyjnego.

Przygotowywano się również do powołania Regionalnego Komitetu Sterującego,

---

którego zadaniem jest opiniowanie oraz rekomendacja Zarządowi Województwa projektów zgłaszanych do realizacji w ramach ZPORR.

Uchwałą Zarządu Województwa przyjęty został Program Działań Komunikacyjnych i Informacyjnych na lata 2003-2006 określający sposób i zakres informowania potencjalnych beneficjentów oraz pozostałych partnerów społecznych o możliwościach i zasadach korzystania z funduszy strukturalnych. W ramach programu przewidziane są działania o charakterze szkoleniowym i informacyjnym skierowane do radnych Sejmiku Województwa, rad powiatowych i gminnych, a także cykl spotkań z innymi przedstawicielami środowisk samorządowych, które były organizowane w poszczególnych powiatach.

Prowadzona była szeroka i systematyczna współpraca z partnerami gospodarczymi i środowiskami naukowymi w celu wskazania na możliwości i sposoby wykorzystywania funduszy strukturalnych dla rozwoju przedsiębiorczości, a tym samym podniesienia poziomu konkurencyjności regionu. Służyły temu spotkania środowiskowe, na których uczestnicy informowani byli o założeniach polityki rozwoju województwa oraz obowiązujących dokumentach programowych w zakresie ZPORR oraz Sektorowych Programów Operacyjnych. Szczególnego znaczenia nabierają wspólne działania w zakresie innowacji oraz rozwoju technologii innowacyjnych. Praktycznym wymiarem działań w tym zakresie jest przygotowanie potencjału technicznego, organizacyjnego i finansowego dla wykorzystania funduszy strukturalnych dla stworzenia w województwie regionalnej szerokopasmowej sieci informacyjnej, a także stworzenia parków technologicznych w Bydgoszczy i Toruniu.

Nasze województwo przygotowywało się również do wykorzystania możliwości płynących z uczestnictwa w Inicjatywie Wspólnotowej pod nazwą INTERREG. Województwo Kujawsko-Pomorskie uczestniczy w przygotowaniu i wdrażaniu projektów w ramach komponentu INTERREG IIIB i IIIC. W odniesieniu do komponentu INTERREG III B jest on realizowany z udziałem regionu Östergötland w Szwecji jako partnera wiodącego w zakresie prac planistyczno-przestrzennych dotyczących między innymi obszaru metropolitalnego Bydgoszczy i Torunia. Drugą inicjatywą jest INTERREG III C z udziałem regionu wiodącego Midi-Pyrenees we Francji oraz pięciu innych regionów w zakresie rozwoju zasobów ludzkich.

Podstawowe znaczenie dla poprawy sytuacji na rynku pracy oraz rozwoju zasobów ludzkich w Województwie Kujawsko-Pomorskim, po wejściu Polski do Unii Europejskiej, miało właściwe przygotowanie a następnie wdrażanie programów i projektów w ramach realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwoju Zasobów Ludzkich, Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego oraz Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL. Podstawowe instrumenty polityki strukturalnej i regionalnej w wyżej wymienionym zakresie otrzymały istotne wsparcie finansowe z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Za ważny element przygotowań administracji regionalnej do absorpcji EFS należy uznać doświadczenia nabywane przez WUP oraz wielu usługodawców w trakcie realizacji Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich, w szczególności Komponentu B-1, tj. Programu Reorientacji/Przekwalifikowań (lata realizacji 2001-2004). Dużą rolę odgrywają też doświadczenia pracowników WUP nabyte w trakcie przygotowań programów Phare 2001, 2002, 2003 Spójność Społeczno-Gospodarcza w zakresie rozwoju zasobów ludzkich.

Istotną rolę w przygotowaniu administracji samorządowej i partnerów społecz-

nych do absorpcji środków EFS odgrywają doświadczenia zebrane podczas realizacji umowy twinningowej zawartej między naszym województwem a regionami francuskimi: Aquitaine i Midi-Pyrenees. W czasie jej trwania przeprowadzonych zostało wiele szkoleń, warsztatów i seminariów oraz wizyt studyjnych, które pracownikom WUP, powiatowych urzędów pracy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorcom pozwoliły nabyć w szerokim zakresie wiedzę związaną z metodologią wdrażania projektów. W szkoleniach na różnych poziomach w ramach umowy twinningowej uczestniczyło ponad 800 osób, przedstawiciele potencjalnych beneficjentów. 15 osób odbyło specjalistyczne szkolenie trenera funduszy strukturalnych. Ważnymi elementami praktycznymi współpracy w ramach ww. umowy, były:

- cykl konsultacji z udziałem ekspertów zagranicznych, w których uczestniczyli przedstawiciele samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych,
- wizyta studyjna delegacji naszego województwa we Francji, w trakcie której zapoznano się z praktycznymi zagadnieniami realizacji regionalnej polityki rozwoju zasobów ludzkich (w tym głównie rozwoju kwalifikacji), ze szczególnym uwzględnieniem realizacji projektów do współfinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Celem pełniejszego przygotowania do absorpcji EFS pracownicy WUP w Toruniu i powiatowych urzędów pracy uczestniczyli w warsztatach oraz szkoleniach dotyczących wdrażania działań współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, prowadzonych w ramach Krajowego Ośrodka Szkoleniowego EFS.

W programach szkoleń znalazły się szczegółowe zagadnienia SPO RZL i ZPORR (między innymi kryteria wyborów projektów, zasady oceny, typy projektów, rodzaje projektodawców, proces wyboru projektów, zasady finansowania).

Pracownicy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu ściśle współpracowali z ówczesnym Ministerstwem Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, biorąc czynny udział w pracach nad przygotowaniem ostatecznej formy najważniejszych dokumentów operacyjnych, procedur oraz wniosku aplikacyjnego w ramach SPO RZL i ZPORR w obszarze polityki zatrudnienia, współuczestniczyli w opracowywaniu (w ramach tzw. Grupy Roboczej) oraz opiniowaniu ww. dokumentów.

Instytucje odpowiedzialne za proces przygotowania do akcesji w zakresie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich (Ośrodki Doradztwa Rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) prowadziły działania organizacyjne, informacyjne i szkoleniowe. Dotyczyły one zagadnień związanych z instrumentami wspierania rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich po akcesji z UE, upowszechnienia standardów sanitarno-higienicznych i jakościowych, innowacji technicznych i technologicznych w produkcji rolnej, a także programów rolno-środowiskowych.

Instrumenty wsparcia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, na jakie mogło liczyć polskie rolnictwo po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej stanowią jedną z dwóch głównych osi tematycznych prowadzonej działalności informacyjnej i szkoleniowej. Obok funkcjonowania poszczególnych rynków i dopłat bezpośrednich udzielano szerokiej informacji o możliwościach inwestycyjnych i modernizacyjnych, które będą dostępne w pierwszych latach członkostwa. Podstawowe zasady funkcjonowania poszczególnych funduszy strukturalnych były przybliżane rolnikom od czasu informowania o pomocy przedakcesyjnej i wyjaśniania celów i reguł korzystania z programu SAPARD. W miarę opracowywania kolejnych przybliżeń obu programów branżowych (SOP i PROW), kolejne wersje były omawiane na seminariach i szkoleniach dla pracow-

ników, a przez nich przekazywane potencjalnym odbiorcom środków pomocowych. Z dużym zainteresowaniem rolników spotykały się od początku zagadnienia rent strukturalnych, zalesień gruntów rolnych i pomoc dla gospodarstw niskotowarowych.

Kujawsko-Pomorski Oddział Regionalny ARiMR wspólnie z ośrodkami doradztwa i Kujawsko-Pomorską Izbą Rolniczą realizowały szeroką kampanię informacyjną mającą na celu poinformowanie i przygotowanie rolników naszego regionu do korzystania z dopłat bezpośrednich. Prowadzone były szkolenia sołeckie, których część praktyczna obejmowała wypełnienie przez rolników wniosków o nadanie numeru i o dopłaty powierzchniowe. Poszczególne spotkania sołeckie prowadzone były wspólnie przez przedstawicieli ośrodków doradztwa oraz banków spółdzielczych.

W zakresie przedsiębiorczości przygotowania do wejścia do Unii Europejskiej rozpoczęły się już w 1999 r. Głównym celem było tutaj szeroko pojęte doskonalenie kadr pracowniczych firm sektora małych i średnich przedsiębiorstw w powiązaniu ze wzrostem ich konkurencyjności oraz stworzenie im warunków w zakresie spełniania wymogów stawianych przedsiębiorstwom państw Unii Europejskiej.

Od 1999 r. przy Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. działa **EURO INFO CENTRE** – jako projekt Komisji Europejskiej bezpośrednio przez nią finansowany. Jednostka ta podlega corocznemu audytowi Komisji Europejskiej, uzyskując najwyższą ocenę. EURO INFO CENTRE przygotowuje małe i średnie przedsiębiorstwa do integracji ze strukturami europejskimi i ułatwia dostęp do Jednolitego Rynku Unii Europejskiej.

W strukturze Agencji funkcjonuje **Punkt Konsultacyjno-Doradczy**, udzielający m.in. bezpłatnych konsultacji przedsiębiorcom zainteresowanym pozyskaniem dotacji.

W ramach 40 szkoleń, seminariów, prelekcji poświęconych tematyce programów pomocowych dla MSP zorganizowanych lub współorganizowanych przez Toruńską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. uczestniczyło około 1500 osób reprezentujących sektor MSP oraz samorządy lokalne.

W celu przygotowania MŚP do funkcjonowania w warunkach Jednolitego Rynku przez TARR realizowane były programy finansowane przez fundusze przedakcesyjne.

Fot. 1. Starówka Torunia w dniu wejścia do Unii Europejskiej

1.3 Kontrakt Wojewódzki

Kontrakt Wojewódzki jest instrumentem wspierania rozwoju regionalnego wprowadzonym w życie ustawą z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego. Kontrakt stanowi umowę między rządem a Samorządem Województwa co do finansowania zadań o charakterze prorozwojowym realizowanych przez władze lokalne i regionalne.

Kontrakt wojewódzki na lata 2001-2002 zawarty między Radą Ministrów a Samorządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 czerwca 2001 r. został zatwierdzony Uchwałą Nr 642/2001 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 czerwca 2001 r.

W 2001 r. dotacje z budżetu państwa na realizację kontraktu wojewódzkiego zaplanowane były na kwotę 71 422 tys. zł, z czego wykorzystano **53 023,8 tys. zł.**

Najwięcej środków zostało wykorzystanych na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej – 52 973,81 tys. zł, z czego na inwestycje poprawiające stan infrastruktury społecznej 33 714,32 tys. zł. Z tych środków sfinansowane zostały m.in. budowa Opery „Nova” w Bydgoszczy (15 613,36 tys. zł) oraz modernizacja i rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego w Toruniu (4 650,95 tys. zł).

Na rozwój innowacyjności i transferu technologii wykorzystano dotacje z budżetu państwa w kwocie 50 tys. zł.

W roku 2001 roku odbyły się dwa spotkania Komitetu Monitorującego, których celem była m.in. ocena skuteczności podejmowanych działań oraz sprawy związane z finansowaniem Kontraktu.

W 2002 roku na realizację Kontraktu Wojewódzkiego z budżet państwa otrzymano **50 097,9 tys. zł**, co stanowiło 99,57% kwoty zaplanowanej.

Najwięcej środków przeznaczonych zostało na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej – 47 302,9 tys. zł, z czego na inwestycje poprawiające stan infrastruktury społecznej przeznaczono 33 530 tys. zł. Środki zostały przekazane również na modernizację i rozbudowę infrastruktury komunikacyjnej, poprawę stanu infrastruktury ochrony środowiska i tworzenie, rozbudowę i modernizację bazy dydaktycznej szkolnictwa publicznego.

Na rozwój przedsiębiorczości i ograniczanie bezrobocia przeznaczono 1 495 tys. zł, a na ochronę i odnowę materialnych elementów ogólnonarodowego dziedzictwa regionu wykorzystano 1 300 tys. zł.

W 2002 roku odbyły się 4 spotkania Komitetu Monitorującego.

W 2003 roku z budżetu państwa przeznaczono kwotę **50 315 tys. zł** na realizację Kontraktu Wojewódzkiego i wykorzystano ją w 100%.

Tak jak w latach poprzednich najwięcej środków zostało wydatkowanych na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej- 45 569 tys. zł. Kwota ta została wykorzystana na realizację projektów z zakresu inwestycji poprawiających stan infrastruktury społecznej, modernizacji i rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej oraz tworzenia, rozbudowy i modernizacji bazy dydaktycznej szkolnictwa publicznego.

Dotację z budżetu państwa przeznaczono również na rozwój przedsiębiorczości

---

i ograniczanie bezrobocia – 2 966 tys. zł, z czego najwięcej na rozwój innowacyjności i transferu technologii.

Kwotę w wysokości 1 780 tys. zł wykorzystano na realizację projektów z zakresu ochrony i odnowy materialnych elementów ogólnonarodowego dziedzictwa regionu.

W 2003 odbyły się 4 spotkania Kujawsko-Pomorskiego Komitetu Monitorującego, którego tematem było przedstawienie przez Zarząd Województwa informacji z realizacji kontraktu.

Na współfinansowanie zadań ujętych w kontrakcie wojewódzkim na **rok 2004** w tym inwestycji wieloletnich strona rządowa udostępniła środki w kwocie 39 938 tys. zł oraz środki w kwocie 12 500 tys. zł z przeznaczeniem na inwestycję „Zakup autobusów szynowych”. Jest ona realizacją Wieloletniego Programu Inwestycyjnego zakupu 8 autobusów szynowych na lata 2002-2006 określonego Uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr 789/2002. Łącznie Województwo Kujawsko-Pomorskie wykorzystało **52 342,9 tys. zł.**

Środki finansowe przekazane zostały na realizację projektów z zakresu rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej – 32 257,7 tys. zł. W ramach tej kwoty najwięcej przeznaczono na unowocześnienie i rozbudowę systemu ochrony zdrowia oraz na restrukturyzację i unowocześnienie bazy oświatowo-wychowawczej, szkolnictwa wyższego, turystyczno-sportowej i kulturalnej.

Kwotę w wysokości 1 585,2 tys. zł przeznaczono na pobudzanie inicjatyw gospodarczych i społecznych służących podnoszeniu jakości życia mieszkańców regionu, w tym na: tworzenie oraz dokapitalizowanie regionalnych funduszy kredytowych, pożyczkowych i gwarancyjnych; popularyzowanie regionu oraz jego środowisk z wykorzystaniem miejscowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz wspieranie projektów z zakresu promocji, edukacji, zdrowia i ekologii, realizowanych przez organizacje pozarządowe i społeczne.

W 2004 roku odbyło się 5 spotkań Komitetu Monitorującego. Ich tematem było przedstawienie przez Zarząd Województwa informacji z realizacji kontraktu.

Kontrakt Wojewódzki dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na **lata 2005-2006** został zawarty w Warszawie pomiędzy Radą Ministrów a Samorządem Województwa dnia 28 czerwca 2005 r.

Kontrakt wojewódzki w 2005 roku przewidywał współfinansowanie inwestycji środkami dotacji z budżetu państwa w wysokości 17 023,87 tys. zł, z czego wykorzystano **16 830,08 tys. zł.**

Powyższą kwotę przeznaczono na:

- poprawę stanu zdrowotności mieszkańców – 14 998,21 tys. zł,
- poprawę dostępności kształcenia mieszkańców regionu – 1 831,87 tys. zł.

1.4 Bydgosko-Toruński Obszar Metropolitalny

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego od momentu powstania w 1999 r. zdawał sobie sprawę z konieczności wspierania dwubiegunowej stolicy województwa, tj. aglomeracji bydgosko-toruńskiej, czyli obecnego obszaru metropolitalnego.

Fot. 2. Podpisanie Porozumienia Partnerskiego

Dlatego we wszystkich strategicznych dokumentach – strategii rozwoju województwa, programie wojewódzkim – obszar metropolitalny znalazł swoje ważne miejsce.

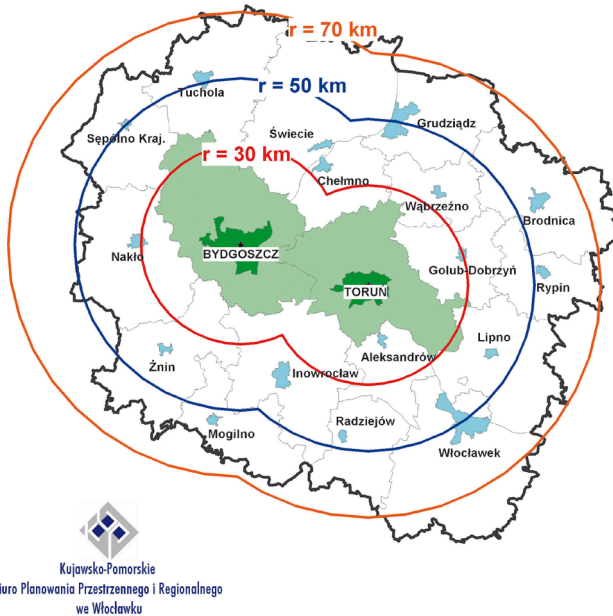
Samorząd Województwa zabiegał także o dostrzeżenie bydgosko-toruńskiego obszaru metropolitalnego.

Przyjęto, że Bydgosko-Toruński Obszar Metropolitalny będzie obejmował miasta Bydgoszcz i Toruń wraz z otaczającymi je powiatami ziemskimi: bydgoskim i toruńskim, co daje możliwość podejmowania szeregu działań na rzecz stworzenia tego obszaru. Unikatowy w skali kraju charakter, wynikający z występowania specyficznych cech i komplementarnych funkcji Bydgoszczy i Torunia, przy równoległym wykształceniu innych, będzie te działania jeszcze wzmacniać.

Istotne znaczenie w dążeniach do integracji obszaru metropolitalnego miały zabiegi Samorządu Województwa zakończone Porozumieniem Partnerskim podpisanym przez Marszałka Województwa, prezydentów Bydgoszczy i Torunia oraz starostów powiatów bydgoskiego i toruńskiego, w dniu 20 kwietnia 2005 r. w Toruniu. Zawarte porozumienie daje poczucie zacieśnienia współpracy między samorządami, kierunkuje wspólne działania samorządów na rzecz metropolii oraz powołuje Kolegium B-TOM.

Ważnym punktem w historii obszaru metropolitalnego była dyskusja na temat potrzeby opracowania planu zagospodarowania przestrzennego Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego, która pojawiła się przy okazji uchwalenie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Uchwałą Sejmiku Nr XI/135/2003 z 26 czerwca 2003 r. Ponieważ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nałożyła na samorządy województw obowiązek uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego, jako części planu zagospoda-

BYDGOSKO-TORUŃSKI OBSZAR METROPOLITALNY

Ryc. 16. Schemat Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego

Dla zespolenia komunikacyjnego ośrodków centralnych tego obszaru Zarząd Województwa raz władze samorządowe Bydgoszczy i Torunia przygotowują projekt BiT City, czyli uruchomienia szybkiej kolei miejskiej łączącej Bydgoszcz i Toruń oraz podmiejskie gminy z tymi miastami. Dla zapewnienia spójności przestrzennej obszaru metropolitalnego, poza rozwojem układu komunikacyjnego Torunia i Bydgoszczy, niezbędne jest powiązanie komunikacyjne strefy z planowaną autostradą A-1 poprzez węzeł Turzno i z drogą krajową nr 1 i nr 80.

rowania województwa rozpoczęto prace nad opracowaniem tego dokumentu. Opracowanie Planu wymaga przeprowadzenia szeregu szczegółowych analiz. Uwagę należy zwrócić na nowe uwarunkowania społeczne i rozwój gospodarczy terenów w obszarze metropolitalnym. Nowego spojrzenia wymaga także układ komunikacyjny, szczególnie w północno-wschodniej części obszaru. Powstanie specjalnej strefy w Łysomicach jako części Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej stanie się nowym impulsem rozwoju gospodarczego w tej części Obszaru Me-

---

II. Zagadnienia społeczne

2.1 Ochrona zdrowia

Ważną kategorią społeczną w sferze rozwoju regionalnego województwa jest stan zdrowotności jego mieszkańców. Wiąże się to m.in. z racjonalnym rozmieszczeniem i odpowiednią organizacją jednostek służby zdrowia, co w zdecydowany sposób wpływa na dostępność usług medycznych. Ogół działań w tym zakresie jest istotnym czynnikiem wpływającym na poziom życia mieszkańców, a inicjatywy Samorządu Województwa koncentrowały się w tym obszarze na restrukturyzacji systemu opieki zdrowotnej, doskonaleniu struktur organizacyjnych, podnoszeniu standardów świadczonych usług medycznych, systematycznym wyposażaniu podległych jednostek w specjalistyczny sprzęt medyczny. Ponadto podejmowane były działania związane z promocją zdrowia i profilaktyką zdrowotną.

Działania te realizowane były systematycznie od 1999 r. tj. od pierwszego roku funkcjonowania Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W roku 1999 zrealizowanych zostało 12 inwestycji w 8 placówkach na ogólną kwotę dofinansowania **31 066,9 tys. zł.** W szczególności należy podkreślić zadanie dotyczące budowy Centrum Onkologii im. Prof. Łukaszczyka w Bydgoszczy wraz z modernizacją układu grzewczego, na które przeznaczono kwotę 18 500 tys. zł. Kolejnym dużym przedsięwzięciem była rozbudowa i modernizacja Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego Toruniu, na którą przeznaczono 10 235 tys. zł.

W roku 2000 podejmowane były zadania związane z realizacją Regionalnego Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego:

- Zredukowano zatrudnienie w 85 ZOZ o 2240 osób, co pozwoliło zmniejszyć koszt funkcjonowania SP ZOZ;
- Zakupiono mammograf dla SP ZOZ w Brodnicy, oraz mammobus dla Regionalnego Centrum Onkologii w Bydgoszczy. Realizacja zadania poprawiła dostępność do badań profilaktycznych, szczególnie w małych miastach i wsiach, co umożliwił wczesne wykrywanie i leczenie nowotworów piersi oraz pozwoli obniżyć śmier-

-
- telność powodowaną tym schorzeniem;
- Utworzono oddziały opieki długoterminowej w 14 jednostkach służby zdrowia;
  - Zakupiono sprzęt rehabilitacyjny dla 12 SP ZOZ;
  - Utworzono oddziały pobytu dziennego w Zakładzie Pielęgnacyjno-Opiekuńczym w Toruniu;
  - Utworzono oddziały psychiatryczne w SP ZOZ Radziejów oraz SP ZOZ w Aleksandrowie Kujawskim;
  - Zakupiono sprzęt medyczny do 12 Zakładów opieki zdrowotnej.

W zakresie zadań inwestycyjnych: w Wojskowym Szpitalu Klinicznym z Polikliniką w Bydgoszczy utworzono pracownię diagnostyki i interwencji.

Na kontynuację rozbudowy Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego w Toruniu wydatkowano kwotę **3 700 tys. zł.**

W dniu 12 czerwca 2000 r. Uchwałą nr 421/2000 Samorząd Województwa przyjął wieloletni program pn. „Województwo Promujące Zdrowie”. Głównym celem przyjętego programu jest poprawa zdrowotności mieszkańców Regionu.

W ramach ww. programu zorganizowano konferencję warsztatową pn. „Rozwiązywanie Problemów dla Poprawy Zdrowia – Problem solving for better health”. Uczestnikami konferencji byli przedstawiciele samorządów terytorialnych. Podczas warsztatów opracowano 44 projekty.

W 2001 r. w ramach kontynuacji Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia podjęte zostały następujące działania:

- Nastąpił kolejny etap redukcji zatrudnienia w 47 SP ZOZ o 1441 osób,
- Utworzono nowe oddziały opieki długoterminowej, co poprawiło dostępność i jakość leczenia osób przewlekle chorych,
- Zwiększono ilość łóżek rehabilitacyjnych o 95,
- U uruchomiono pracownię kardiologii inwazyjnej w 2 szpitalach w Toruniu,
- Podniesiony został poziom organizacyjny i medyczny opieki kardiologicznej poprzez zwiększenie liczby łóżek o 36 oraz doposażenie SP ZOZ w specjalistyczny sprzęt medyczny,
- U uruchomiono 6 szpitalnych oddziałów ratunkowych oraz zwiększono liczbę łóżek intensywnej opieki medycznej,
- U uruchomiono nowe oddziały i pododdziały szpitalne, m.in. rehabilitacji ruchowej, leczenia udarów mózgu w szpitalach wojewódzkich w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku,
- W celu podniesienia poziomu opieki medycznej zakupiono nowoczesną aparaturę.

W ramach programu „Województwo Promujące Zdrowie” zorganizowano konferencję warsztatową pn. „Rozwiązywanie Problemów dla Poprawy Zdrowia – Inicjatywa Kujawsko-Pomorska”. Uczestnikami konferencji byli pracownicy zakładów opieki zdrowotnej. Podczas warsztatów opracowano 49 projektów na rzecz poprawy zdrowia mieszkańców Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Zorganizowano także 2 spotkania sprawozdawcze z realizacji projektów. W spotkaniu udział wzięli uczestnicy warsztatów z roku 2000 i 2001.

Uchwałą Sejmiku Województwa z dnia 28 maja 2001 r. przyjęto Strategię Polityki Zdrowotnej Województwa, w której głównym celem jest poprawa zdrowia i jakości życia mieszkańców Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W strategii ustalono szereg zadań priorytetowych z zakresu bezpieczeństwa zdrowotnego oraz profilaktyki i promocji zdrowia, które obejmują:

- Zadanie 1 – Zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej społeczeństwa oraz działań w zakresie promocji zdrowia,
- Zadanie 2 – Usprawnienie wczesnej diagnostyki oraz czynnej opieki nad osobami z chorobami układu krążenia,
- Zadanie 3 – Poprawa sposobu żywienia i jakości zdrowotnej żywności,
- Zadanie 4 – Zwiększenie aktywności fizycznej ludności,
- Zadanie 5 – Zmniejszenie rozpowszechniania palenia tytoniu,
- Zadanie 6 – Zmniejszenie i zmiany struktury spożycia alkoholu,
- Zadanie 7 – Usprawnienie wczesnej diagnostyki i zwiększenia efektywności leczenia nowotworów złośliwych,
- Zadanie 8 – Zwiększenia skuteczności zapobiegania chorobom zakaźnym,
- Zadanie 9 – Poprawa stanu sanitarnego,
- Zadanie 10 – Ograniczenie używania substancji psychoaktywnych i związanych z tym szkód zdrowotnych,
- Zadanie 11 – Promocja zdrowia psychicznego oraz zapobiegania występowania zaburzeń psychicznych,
- Zadanie 12 – Zapobieganie występowaniu oraz skutkom wcześniactwa i małej urodzeniowej masy ciała,
- Zadanie 13 – Zmniejszenie liczby i skutków nieszczęśliwych wypadków (szczególnie drogowych),
- Zadanie 14 – Zwiększenie sprawności i skuteczności pomocy doraźnej w nagłym zagrożeniu życia,
- Zadanie 15 – Zmniejszenie narażenia ludności na czynniki szkodliwe w środowisku życia, pracy i nauki oraz skutków zdrowotnych,
- Zadanie 16 – Stworzenie warunków umożliwiających ludziom niepełnosprawnym włączenia się lub całkowity powrót do czynnego życia,
- Zadanie 17 – Zwiększenie dostępności do podstawowej opieki zdrowotnej i usprawnienie tej opieki,
- Zadanie 18 – Intensyfikacja profilaktyki próchnicy zębów i chorób przyzębia u dzieci, młodzieży oraz kobiet ciężarnych.

Kontynuowano także rozbudowę i modernizację Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego Toruniu, na który przeznaczono 4 650,9 tys. zł.

W 2002 r. w ramach programu „Województwo Promujące Zdrowie” zorganizowano konferencję warsztatową pn. „Rozwiązywanie Problemów dla Poprawy Zdrowia – Inicjatywa Kujawsko-Pomorska”. Uczestnikami konferencji byli lekarze, pielęgniarki, dietetycy, nauczyciele, trenerzy sportowi oraz przedstawiciele samorządów. Podczas warsztatów opracowano 50 projektów prozdrowotnych służących realizacji zadań określonych w „Strategii Polityki Zdrowotnej Województwa” tj. Zadanie 1 – Zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej społeczeństwa oraz działań w zakresie promocji zdrowia, Zadanie 2 – Usprawnienie wczesnej diagnostyki oraz czynnej opieki nad oso-

---

bami z chorobami układu krążenia, Zadanie 3 – Poprawa sposobu żywienia i jakości zdrowotnej żywności, Zadanie 4 – Zwiększenie aktywności fizycznej ludności.

W zakresie działań inwestycyjnych zrealizowano 15 zadań inwestycyjnych przez 10 jednostek na ogólną kwotę dofinansowania **13 184,5 tys. zł**, wśród których należy podkreślić kontynuację rozbudowy i modernizacji Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego w Toruniu na kwotę 10 000 tys. zł przyznaną z Kontraktu Wojewódzkiego.

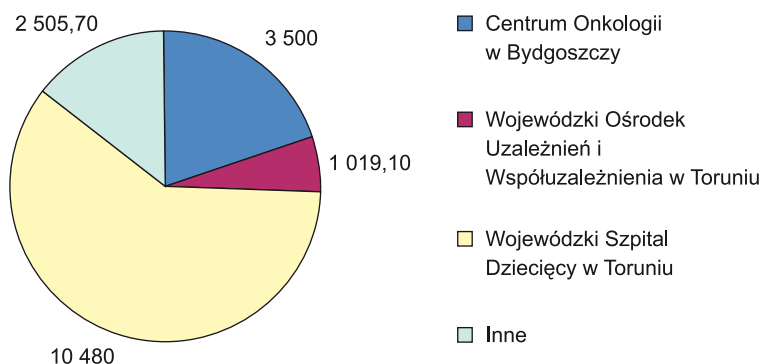
W 2003 r. w obrębie działań związanych z rozwiązywaniem problemów zdrowotnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego zorganizowano dla pielęgniarek konferencję warsztatową pn. „Rozwiązywanie Problemów dla Poprawy Zdrowia – Inicjatywa Kujawsko-Pomorska”, w ramach której opracowano 51 projektów.

Zorganizowano również 1 spotkanie sprawozdawcze z realizacji projektów.

W sferze zadań inwestycyjnych zrealizowano 17 zadań na kwotę **17 504,8 tys. zł** przez 11 jednostek, w tym Centrum Onkologii w Bydgoszczy zakupiło nowoczesną aparaturę medyczną o wartości 3 500 tys. zł do radioterapii stosowanej w leczeniu nowotworów złośliwych a Wojewódzki Ośrodek Uzależnień i Współuzależnienia w Toruniu przeprowadził modernizację i adaptację 2 budynków na potrzeby działalności statutowej za kwotę 1 019,1 tys. zł. W roku 2003 realizowano kolejny etap rozbudowy i modernizacji Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego Toruniu poszerzony o zakup sprzętu medycznego na ogólna kwotę 10 480 tys. zł.

Fot. 3. Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Toruniu odnowiony ze środków Samorządu Województwa

Ryc. 17. Wartość zrealizowanych zadań inwestycyjnych w poszczególnych jednostkach Służby Zdrowia w 2003 r. (w tys. zł)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za 2003 r.

W 2004 r. w zakresie programu „Województwo Promujące Zdrowie” zorganizowano 2 konferencje warsztatowe pn. „Rozwiązywanie Problemów dla Poprawy Zdrowia – Inicjatywa Kujawsko-Pomorska” w czasie których opracowano 89 projektów służących realizacji zadań określonych w „Strategii Polityki Zdrowotnej Województwa” tj. Zadanie 1 – Zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej społeczeństwa oraz działań w zakresie promocji zdrowia, Zadanie 13 – Zmniejszenie liczby i skutków nieszczęśliwych wypadków (szczególnie drogowych), Zadanie 14 – Zwiększenie sprawności i skuteczności pomocy doraźnej w nagłym zagrożeniu życia, Zadanie 15 – zmniejszenie narażenia ludności na czynniki szkodliwe w środowisku życia, pracy i nauki oraz skutków zdrowotnych. Uczestnikami konferencji byli policjanci, strażacy, ratownicy medyczni, lekarze, pielęgniarki oraz nauczyciele z terenu województwa.

Przeprowadzono także konkurs ofert pn. „Edukacja zdrowotna” związany z realizacją zadań Samorządu Województwa w 2004 r. przez organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego. Spośród wszyst-

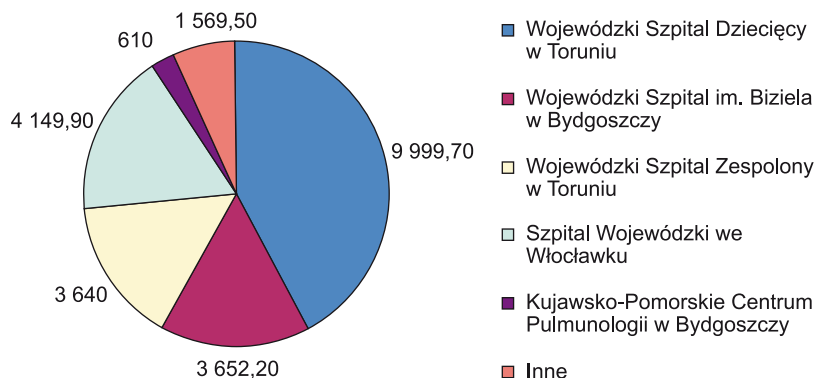
Fot. 4. Inkubator zakupiony ze środków Samorządu Województwa dla Szpitala im. Bizuela w Bydgoszczy

Fot. 5. Wyposażenie pracowni kardiologii inwazyjnej w Szpitalu Wojewódzkim we Włocławku

kich ofert Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego wybrał do realizacji 5 ofert na ogólną kwotę dofinansowania **105 tys. zł.**

Działania inwestycyjne w tym roku prowadziło 19 placówek, w których zrealizowano 29 zadań na kwotę **23 621,3 tys. zł.** Na podkreślenie zasługuje podjęcie realizacji II etapu inwestycji wieloletniej jaką jest rozbudowa i modernizacja Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego Torunia, na którą w tym roku przeznaczono 9 999,7 tys. zł. Należy

Ryc. 18. Wartość zrealizowanych zadań inwestycyjnych w poszczególnych jednostkach Służby Zdrowia w 2004 r. (w tys. zł)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za 2004 r.

też zwrócić uwagę na przedsięwzięcia inwestycyjne – w tym zakup specjalistycznego sprzętu i aparatury medycznej oraz te dotyczące modernizacji i przebudowy oddziałów w Szpitalu im. Bizuela w Bydgoszczy o wartości dotacji 3 652,2 tys. zł oraz w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Toruniu na kwotę 3 640 tys. zł. W grudniu 2004 roku Szpital Wojewódzki we Włocławku uruchomił pracownię kardiologii inwazyjnej, którą włączono w system regionalnej telemedycyny.

W 2005 r. zorganizowano konferencję warsztatową pn. „Rozwiązywanie Problemów dla Poprawy Zdrowia w Pielęgniarstwie” podczas której opracowano 37 projektów na rzecz poprawy zdrowia. W konferencji brały udział pielęgniarki z całego kraju. Celem konferencji było m.in. tworzenie krajowej sieci współpracy oraz wzmocnienie rangi zawodu pielęgniarki i położnej w zdrowiu publicznym.

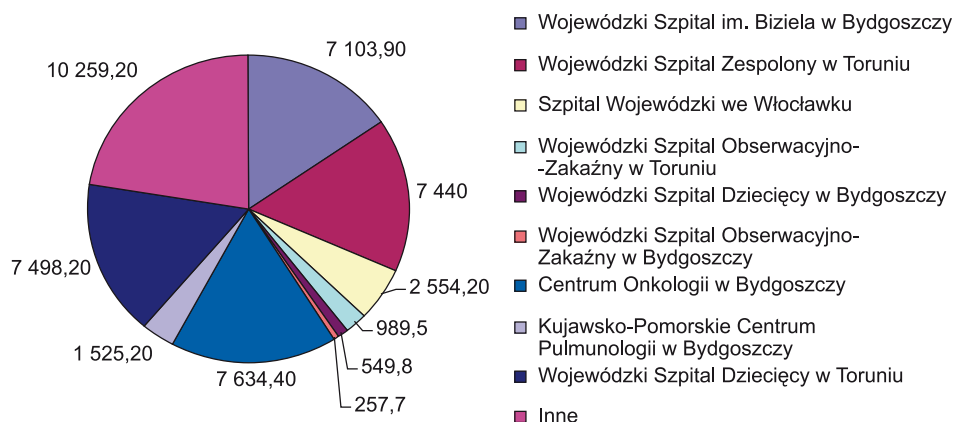
W roku tym odbyło się również spotkanie sprawozdawcze połączone z uroczystymi obchodami 5-letniej realizacji programu pn. „Rozwiązywanie Problemów dla Poprawy Zdrowia”. Uczestnikami spotkania byli liderzy realizujący projekty przygotowane w latach 2000-2005.

Zorganizowano oraz przeprowadzono konkurs ofert pn. „Ochrona i promocja zdrowia”, związany z realizacją zadań Samorządu Województwa w 2005 r. przez organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego. Spośród wszystkich ofert Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego wybrał do realizacji 10 ofert na ogólną kwotę dofinansowania **220 tys. zł.**

Fot. 6. Odnowiona elewacja Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Toruniu

W tym roku w 23 SP ZOZ-ach wykonano inwestycje o wartości 45 812,1 tys. zł sfinansowanych z budżetu Samorządu Województwa w kwocie **36 401 tys. zł** oraz z funduszy EFRR w ramach realizacji ZPORR w wysokości 9 411,1 tys. zł. Największymi przedsięwzięciami były inwestycje realizowane przez Wojewódzki Szpital im. Bizieła w Bydgoszczy o wartości 7 103,9 tys. zł, w tym dofinansowanie z EFRR w ramach ZPORR dla 2 inwestycji wyniosło 1 895,9 tys. zł. Dużą zakończoną inwestycją w tym roku była termomodernizacja z wymianą stolarki okiennej w 3 budynkach Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Toruniu (projekt realizowany w ramach ZPORR) oraz zakup sprzętu i aparatury medycznej. Wartość tych inwestycji wyniosła 7 440 tys. zł, w tym dofinansowanie w ramach ZPORR wyniosło 4 665 tys. zł. Szpital Wojewódzki we Włocławku m.in. gruntownie zmodernizował i wyposażył w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną oddział Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej.

Ryc. 19. Wartość zrealizowanych zadań inwestycyjnych w poszczególnych jednostkach Służby Zdrowia w 2005 r. (w tys. zł)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za 2005 r.

W roku 2005 rozpoczęto wdrażanie projektu „**Telemedycyna w regionie Kujawsko-Pomorskim – etap I**”. Celem tego projektu, realizowanego w ramach ZPORR jest zastosowanie najnowszych technik teleinformacyjnych w medycynie dla potrzeb

Fot. 7. Sprzęt medyczny zakupiony w ramach projektu „Telemedycyna w regionie Kujawsko-Pomorskim”

---

diagnostyki, konsultacji medycznych, edukacji oraz informacji medycznej. Realizowane w ramach projektu przedsięwzięcia są spójne z działaniami podjętymi w ramach budowy szerokopasmowej Kujawsko-Pomorskiej Sieci Informacyjnej. Na realizację projektu przewidziano **12 400 tys. zł**, w tym ze środków UE 9 300 tys. zł. Zakończenie tego działania przewiduje się na koniec 2006 r.

2.2 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna stanowi istotny element polityki społecznej państwa i zobowiązuje samorząd do wykonywania zadań w tym zakresie. Rola tej trudnej, interdyscyplinarnej dziedziny wzrosła, zwłaszcza w ostatnim dziesięcioleciu, wraz ze zmianami społeczno-gospodarczymi. Pojawiające się problemy społeczne wymagały szerokiej współpracy administracji publicznej i organizacji społecznych.

Wraz z reformą administracyjną kraju i powstaniem nowych struktur przypisano pomocy społecznej wiele nowych zadań, które dotąd pozostawały w zainteresowaniu innych resortów. Od 1999 r. pomoc społeczna przejęła rodziny zastępcze, a od 2000 roku cały system opieki nad dzieckiem i rodziną. Oznacza to, że nowa rola pomocy społecznej nie ogranicza się tylko do działań ratowniczych, a stanowi wachlarz oddziaływań o charakterze profilaktycznym, doradczym i wspierającym. Działania podejmowane w zakresie pomocy społecznej są zgodne z Programem Wojewódzkim – pomoc społeczna „Stymulowanie rozwoju pomocy społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim – perspektywa środowiskowa i instytucjonalna. Został on przyjęty Uchwałą Nr 816/2002 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 lipca 2002 r.

W 1999 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu zorganizował kilka szkoleń: Pomoc społeczna w systemie nowego podziału administracyjnego kraju; Reforma systemu opieki nad Dzieckiem, Standard podstawowych usług w domach pomocy społecznej, w których wzięło udział blisko 150 dyrektorów i kierowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, Ośrodków Pomocy Społecznej i Domów Pomocy Społecznej. Przeprowadzone zostały także warsztaty nt. rozwiązywania problemów z zakresu pomocy społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim we współpracy z organizacjami pozarządowymi dla ponad 60 pracowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie i Ośrodków Pomocy Społecznej w województwie.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej udzielił również dotacji na łączną kwotę **274,25 tys. zł** (środki Samorządu Województwa) dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej; dożywiania; działań na rzecz rodzin i grup społecznych, szczególnie zagrożonych ubóstwem i społeczną marginalizacją; profilaktyki uzależnień. Efektem dofinansowania było objęcie pomocą 20 163 mieszkańców województwa zagrożonych biedą i wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Najwięcej środków w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców otrzymały powiaty: bydgoski grodzki (304 zł), grudziądzki grodzki (299 zł), toruński grodzki (262 zł) i żniński (243 zł).

W 2000 roku w ramach Wojewódzkiego programu rozwoju profesjonalnego kadry pomocy społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego „PROFESJA” Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu przeprowadził szkolenia w zakresie: sposobów

---

rozwiązywania problemów życiowych mieszkańców domów pomocy społecznej, nowelizacji ustawy o pomocy społecznej, psychologicznych i praktycznych aspektów usamodzielnienia wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz tworzenia świetlic w gminie. Wzięło w nich udział 481 osób, dyrektorów i pracowników domów pomocy społecznej placówek opiekuńczo-wychowawczych, powiatowych centrów pomocy rodzinie i ośrodków pomocy społecznej.

W roku 2000 realizowany był również Kujawsko-Pomorski program pomocy rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej „Rodzina”. Przeznaczono na jego realizację ponad **717 tys. zł**. W ramach programu uruchomiono: Sekcje Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie we Włocławku oraz Ośrodek Profilaktyki Uzależnień i Interwencji Kryzysowej z Izbą Wyrzeźwien w Grudziądzu.

Na dotacje dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej; dożywiania; działań na rzecz rodzin i grup społecznych, szczególnie zagrożonych ubóstwem i społeczną marginalizacją; profilaktyki uzależnień Samorząd Województwa przeznaczył kwotę **246,63 tys. zł**. Pomocą objęte zostały 10 283 osoby. Najwięcej środków w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców otrzymały trzy miasta na prawach powiatu: Bydgoszcz (261 zł), Toruń (245 zł) i Włocławek (194 zł).

W 2001 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej kontynuował realizację programu rozwoju kadr pomocy społecznej „PROFESJA”. Celem strategicznym programu jest dążenie do profesjonalnego rozwoju kadry pomocy społecznej naszego województwa i wyposażenie jej w instrumenty, które pozwolą na umiejętne rozwiązywanie problemów społecznych, będących w kręgu zainteresowania pracy socjalnej poprzez uzupełnianie i podnoszenie jakości wiedzy merytorycznej w ramach różnych form kształcenia i doskonalenia zawodowego. Przeprowadzono szkolenia, warsztaty, kursy, seminaria, wyjazdy studyjne oraz konferencje w zakresie: umiejętności interpersonalnych w pracy z trudnym klientem, przemocy w rodzinie, budowania i prowadzenia zespołów lokalnej polityki społecznej wobec problemu ubóstwa, nowatorskich sposobów rozwiązywania problemów społecznych – przegląd programów, systemów opieki nad rodziną i dzieckiem pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. W całym programie wzięło udział 741 osób.

Kontynuowany był również Kujawsko-Pomorski program pomocy „Rodzina”, którego koszt wyniósł **124,8 tys. zł** (finansowany w 50% ze środków Samorządu Województwa i w 50% ze środków własnych samorządu powiatowego). W ramach programu uruchomiono: Ośrodek Interwencji Kryzysowej w powiecie ziemskim grudziądzkim, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w powiecie świeckim oraz Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w powiecie aleksandrowskim.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej udzielił dotacji dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej w kwocie **274,2 tys. zł** (środki Samorządu Województwa). W efekcie udzielono pomocy 11 501 mieszkańcom województwa zagrożonym biedą i wykluczeniem społecznym. Największe dofinansowanie w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców otrzymały powiaty: wąbrzeski (291 zł), włocławski grodzki (266 zł), golubsko-dobrzyński (254 zł), bydgoski grodzki (227 zł) i toruński grodzki (227 zł).

W ramach duńskiego programu „Demokracja a przemiany w polityce społecznej” 15 pracowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie z Województwa Kujawsko-

-Pomorskiego wyjechało do Danii w celu zapoznania się z rozwiązaniami skandynawskiego modelu pomocy społecznej.

W 2002 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w dalszym ciągu realizował program rozwoju kadr pomocy społecznej „PROFESJA”. Przeprowadzono szereg szkoleń i seminariów dla kadry ośrodków pomocy społecznej w zakresie: interpretacji przepisów prawnych w odniesieniu do ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, wielowymiarowości pracy socjalnej, pracy z rodziną naturalną – jako szansy powrotu wychowanka do domu rodzinnego, budowania projektów socjalnych na podstawie analizy potrzeb lokalnego środowiska, stosowania Kodeksu Postępowania Administracyjnego w pomocy społecznej. Wzięły w nich udział 574 osoby.

W tym roku znacząco wzrosła kwota dotacji dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej tj. dożywiania; działań na rzecz rodzin i grup społecznych, szczególnie zagrożonych ubóstwem i społeczną marginalizacją; profilaktyki uzależnień. Samorząd Województwa przeznaczył na ten cel **459 tys. zł**, obejmując pomocą 41 625 osób potrzebujących. Największą kwotę w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców otrzymały powiaty: toruński grodzki (437 zł), chełmiński (422 zł), włocławski grodzki (399 zł), bydgoski grodzki (305 zł) i wąbrzeski (300 zł).

Fot. 8. Wojewódzkie Forum Organizacji Pozarządowych

W 2003 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej kontynuował realizację wojewódzkiego programu profesjonalnego rozwoju kadr pomocy społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego „PROFESJA”. Przeprowadzono szereg szkoleń, warsztatów, seminariów i konferencji w zakresie: zasad poprawnego wypełniania wniosków o dotację i sporządzania sprawozdań oraz sposobu opisywania rachunków przedstawianych do rozliczenia dotacji, aktywizacji osób bezrobotnych – klientów pomocy społecznej, funduszy strukturalnych – Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) – budowania wniosków aplikacyjnych, terapii krótkoterminowej nastawionej na rozwiązywanie BSFT, uzależnień wśród dzieci i młodzieży, aktywizacji środowiska lokalnego – Centrum Aktywizacji Lokalnej, form wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi. Wzięło w nich udział 678 osób.

Uruchomiony został pilotażowy projekt „Powracamy i Pomagamy”, przy współpra-

---

cy z Powiatowym Urzędem Pracy w Chełmnie. Projekt składał się z 4 podprojektów: Gminny punkt doradztwa zawodowego, Jedzenie na kółkach, Bezpieczne żniwa oraz Ożywić zabytki Chełmna i chronić parki krajobrazowe. Programem objętych zostało 1400 osób, z czego: 45 osób znalazło zatrudnienie subsydiowane (w tym 5 osób zatrudniono po okresie zatrudnienia subsydiowanego), 293 osoby korzystały z doradztwa i informacji, 722 dzieci znalazło opiekę, 340 dzieci zostało dożywionych.

Wdrożony został również projekt dla kobiet pt. „Rękodzielnictwo formą aktywizacji i integracji lokalnego środowiska”, realizowany na terenie powiatu nakielskiego. Wzięło w nim udział 21 kobiet, które uzyskały wiedzę na temat różnych form pozarolniczego zatrudnienia, działalności, aktywności na rzecz swojego środowiska lokalnego, w trakcie warsztatów praktycznych doskonalili swoje umiejętności manualne. W efekcie projektu 1 osoba podjęła własną działalność gospodarczą, a 2 założyły stowarzyszenie.

Na dotacje dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej; dożywiania; działań na rzecz rodzin i grup społecznych, szczególnie zagrożonych ubóstwem i społeczną marginalizacją; profilaktyki uzależnień Samorząd Województwa przeznaczył kwotę **441,9 tys. zł**. Pomocą objętych zostało 41 625 osób. Najwięcej środków w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców otrzymały powiaty: brodnicki (504 zł), toruński grodzki (432 zł), chełmiński (417 zł), golubsko-dobrzyński (350 zł), bydgoski grodzki (296 zł), rypiński (294 zł).

Od 2003 r. zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje również Biuro Pełnomocnika Zarządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Zarząd Województwa dokonał podziału przyznanego limitu środków przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w wysokości **4 906,23 tys. zł** na realizację zadań w następujący sposób:

- **4 447,87 tys. zł** na udzielanie pomocy zakładom pracy chronionej, w tym na jednorazowe pożyczki w celu ochrony istniejących w zakładzie miejsc pracy osób niepełnosprawnych. Przyznano pożyczki 10 podmiotom (6 z Bydgoszczy, 2 z powiatu bydgoskiego ziemskiego, 1 z powiatu świeckiego i 1 z Włocławka),
- **338,69 tys. zł** na dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów. Dotację otrzymały 4 podmioty (2 z powiatu świeckiego, 1 z sępoleńskiego i 1 z Włocławka).

W 2004 roku w ramach programu „PROFESJA” przeprowadzono szkolenia, warsztaty, kursy, seminaria i konferencje w zakresie: tworzenia stowarzyszeń, ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, wdrażanie Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce, EFS – budowania projektów dotyczących przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz reintegracji zawodowej kobiet, wypełniania wniosku aplikacyjnego do EFS, zasad kwalifikowalności kosztów i podwykonastwa, poprawności wypełniania wniosku, organizowania i aktywizowania środowiska lokalnego, zmian w systemie pomocy społecznej – ze szczególnym uwzględnieniem nowej ustawy, metod i form aktywizacji mieszkańców domów pomocy społecznej – przeciwdziałające zespołowi wykluczonej bezradności, szans i możliwości funkcjonowania w środowisku lokalnym osób z zaburzeniami psychicznymi, form wsparcia dla osób niepełnosprawnych – mieszkania chronione. Wzięło w nich udział 846 osób.

Na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego realizowany był projekt adresowany do kobiet długotrwale bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej pn. „Powrót do Tradycji”. Programem objętych zostało 20 kobiet. Jedna uczestniczka na skutek

działań podjętych po projekcie w swojej gminie, znalazła zatrudnienie, natomiast kilka jest zainteresowanych podjęciem działalności agroturystycznej.

W ramach Projektu ADEP Inicjatywy Wspólnoty Unii Europejskiej INTERREG IIIC w obszarze problematyki wykluczenia społecznego przeprowadzono badanie w 133 gminach nt. „Stanu zagrożenia wykluczeniem społecznym w gminach Województwa Kujawsko-Pomorskiego” oraz konferencję pt. „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”, w której wzięło udział 200 osób.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej udzielił dotacji dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej w kwocie **450 tys. zł** (środki Samorządu Województwa). W efekcie udzielono pomocy 7 923 mieszkańcom województwa zagrożonym biedą i wykluczeniem społecznym. Największe dofinansowanie w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców otrzymały powiaty: toruński grodzki (548 zł), brodnicki (520 zł), sępoleński (380 zł), golubsko-dobrzyński (363 zł) i bydgoski ziemski (301 zł).

W 2004 roku Biuro Pełnomocnika Zarządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych rozdysonowało środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w wysokości **5 714,73 tys. zł** w następujący sposób:

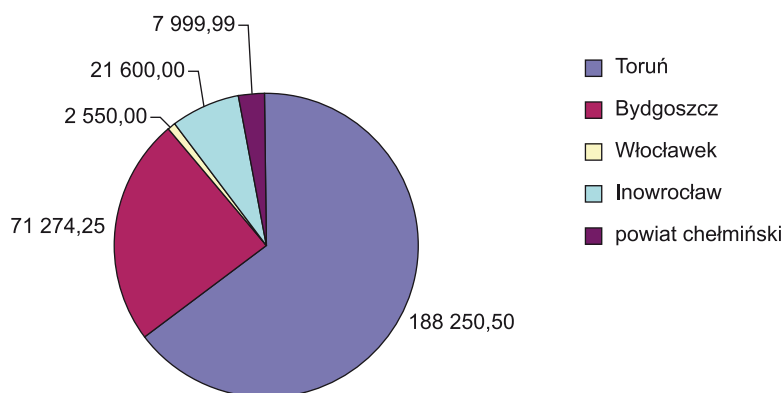
- **3 829,41 tys. zł** na udzielanie jednorazowych pożyczek w celu ochrony istniejących w zakładzie miejsc pracy osób niepełnosprawnych. Udzielono 18 pożyczek (1 – powiat bydgoski ziemski, 8 – Bydgoszcz, 1 – Grudziądz, 1 – powiat nakielski, 4 – Toruń, 1 – Włocławek, 2 – powiat żniński);

Fot. 9. Wystąpienie Marszałka podczas Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych

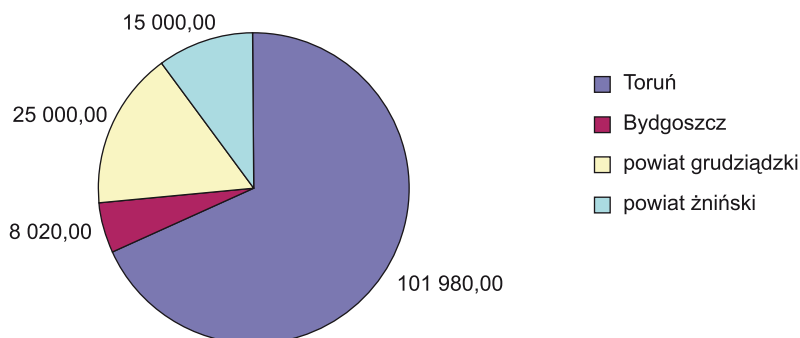
- **193,74 tys. zł** na zwrot kosztów za szkolenie zatrudnionych osób niepełnosprawnych w związku z koniecznością zmiany profilu produkcji. Przyznano 1 dotację dla podmiotu z Bydgoszczy.
- **1 383,56 tys. zł** na dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów. Dotację otrzymało 7 podmiotów (2 z powiatu aleksandrowskiego, 1 z powiatu sępoleńskiego, 2 z Torunia, 1 z powiatu włocławskiego, 1 z powiatu żnińskiego);
- **308,02 tys. zł** na tworzenie i działanie zakładów aktywności zawodowej. Przyznano 1 dotację dla podmiotu z Bydgoszczy.

W 2004 roku zostało powołane Biuro Pełnomocnika Zarządu do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii i Uzależnień, które realizuje zadania

Ryc. 20. Wartość dotacji na „Pomoc dla osób i rodzin z problemem alkoholowym. Działania w grupach podwyższonego ryzyka” w 2004 r. (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od Pełnomocnika Zarządu do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii i Uzależnień

Ryc. 21. Wartość dotacji na „Wspieranie procesu reintegracji dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków” w 2004 r. (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od Pełnomocnika Zarządu do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii i Uzależnień

w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień oraz HIV/AIDS, a także edukacji ekologicznej i prozdrowotnej w Województwie Kujawsko-Pomorskim. Działalność Biura jest zgodna z Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjętym Uchwałą Nr 379/2000 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 kwietnia 2000 r.

W ramach programu „Pomoc dla osób i rodzin z problemem alkoholowym. Działania w grupach podwyższonego ryzyka” zawarto 29 umów (26 umów dotacyjnych i 3 umowy zlecenia) na łączną kwotę **291,67 tys. zł.** Natomiast w zakresie programu „Wspieranie procesu reintegracji dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków (po zakończonym programie psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego), przebywających w Centrach Integracji Społecznej lub w Klubach Integracji Społecznej” zawarto 1 porozumienie i 1 umowę dotacyjną na łączną kwotę **99,08 tys. zł.**

W 2005 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu nadal realizował program rozwoju kadr pomocy społecznej „PROFESJA”. Przeprowadzono szkolenia, warsztaty, kursy i konferencje w zakresie: wspierania ofiar przemocy, kontraktu socjalnego jako narzędzia pracy socjalnej, opieki nad dzieckiem i rodziną w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, aktywizacji ludzi starszych, nowych rozwiązań w instytucjonalnej pomocy społecznej, zmian w ustawodawstwie związanych z realizacją zadań pomocy społecznej. Wzięło w nich udział 585 osób.

W powiecie wąbrzeskim realizowany był projekt adresowany do kobiet długotrwale bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej pn. „Wiedza i aktywność drogą do lepszych perspektyw”. Celem strategicznym projektu jest podniesienie wiedzy i umiejętności kobiet zwłaszcza z terenów wiejskich dla zwiększenia ich aktywności zawodowej – z wykorzystaniem miejscowych zasobów i walorów. W programie wzięło udział 26 osób.

Na dotacje dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej; dożywiania; działań na rzecz rodzin i grup społecznych, szczególnie zagrożonych ubóstwem i społeczną marginalizacją; profilaktyki uzależnień Samorząd Województwa przeznaczył kwotę **1 375 tys. zł.** Najwięcej środków w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców otrzymały powiaty: bydgoski ziemski (827 zł), mogileński (657 zł), toruński grodzki (472 zł), sępoleński (448 zł), golubsko-dobrzyński (438 zł).

W 2005 Województwo Kujawsko-Pomorskie otrzymało limit środków pochodzący z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w wysokości **6 221,17 tys. zł,** który został wykorzystany w 100% na zadania finansowe realizowane przez Biuro Pełnomocnika Zarządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Zarząd Województwa dokonał poniższego podziału środków:

- **1 892,36 tys. zł** na dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów. Dofinansowanie otrzymało 16 podmiotów (1 z powiatu aleksandrowskiego, 1 z powiatu brodnickiego, 1 z Bydgoszczy, 2 z powiatu chełmińskiego, 3 z powiatu inowrocławskiego, 1 z powiatu lipnowskiego, 1 z mogileńskiego, 1 z sępoleńskiego, 1 z świeckiego, 1 z Torunia, 1 z powiatu toruńskiego, 1 z wąbrzeskiego i 1 z włocławskiego);
- **1 557,48 tys. zł** na dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej. Dofinansowanie przyznano dla 2 podmiotów (1 z Bydgoszczy i 1 z powiatu bydgoskiego ziemskiego);

-
- **2 751,33 tys. zł** na jednorazowe pożyczki w celu ochrony istniejących w zakładach miejsc pracy osób niepełnosprawnych. Pożyczkę otrzymało 10 zakładów pracy chronionej (1 z powiatu aleksandrowskiego, 1 z brodnickiego, 3 z Bydgoszczy, 1 z powiatu świeckiego, 1 z toruńskiego ziemskiego, 2 z Torunia i 1 z powiatu wąbrzeskiego).

Ponadto Biuro przygotowało projekt „Nie jesteś sam – warsztaty psychologiczno-doradcze” w ramach Działania 1.4 SPO RZL i otrzymało dofinansowanie w wysokości **431,96 tys. zł** w tym 71,81% ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz 28,19% ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Projekt realizowany jest w Toruniu, natomiast zasięgiem obejmuje teren całego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Przygotowany został również projekt w ramach programu pn. „**Program Ograniczania Skutków Niepełnosprawności**”, na realizację zadania pn. „**Działalność Rehabilitacyjna Centrum Dziennego Pobytu w Regionalnym Zakładzie Opieki Paliatywnej Dom Sue Ryder w Bydgoszczy oraz wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego**”, a dotyczący Regionalnego Zespołu Opieki Paliatywnej Dom Sue Ryder w Bydgoszczy. Program realizowany będzie w okresie pięciu lat. Uczestnikami zadania będą osoby, które utraciły sprawność organizmu, są w okresie diagnozowania możliwości oraz potrzeb i jeszcze nie posiadają orzeczenia o niepełnosprawności oraz osoby posiadające takie orzeczenie.

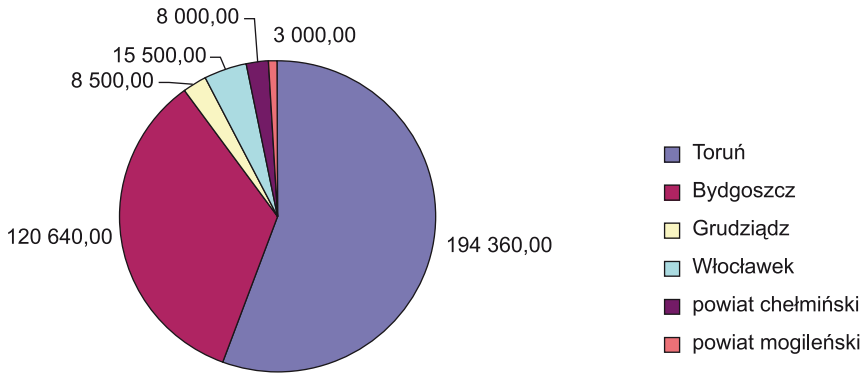
Dnia 30 grudnia 2005 r. zostało zawarte porozumienie nr 5/05 pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim a Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w celu skoordynowania działań oraz ustalenia zadań realizowanych w ramach programu pn. „Program ograniczania skutków niepełnosprawności”. Planowany całkowity koszt realizacji projektu w latach 2006-2010 wynosi 2 507,83 tys. zł. Maksymalny koszt projektu dofinansowany ze środków PFRON w ciągu poszczególnych lat realizacji projektu nie przekroczy wartości 1 355,26 tys. zł.

Wspólnie z Departamentem Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki przygotowano projekt dla trzech specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych w ramach programu pn. „Edukacja – program pomocy w dostępie do nauki dzieci i młodzieży niepełnosprawnej”.

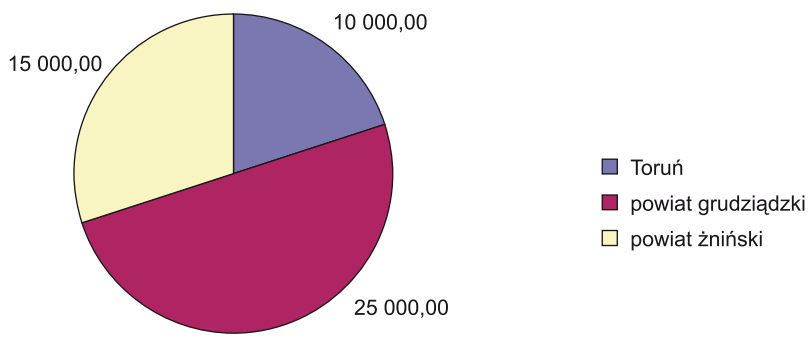
Dnia 15 grudnia 2005 r. w Toruniu zostały zawarte 3 umowy o dofinansowanie projektów w ramach programu „Edukacja – program pomocy w dostępie do nauki dzieci i młodzieży niepełnosprawnych” pomiędzy Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, a Województwem Kujawsko-Pomorskim na łączną kwotę w wysokości **1 623,74 tys. zł**.

Województwo zabezpieczy środki własne w wysokości **26,47 tys. zł** uzupełniając tym samym przyznane przez PFRON dofinansowanie.

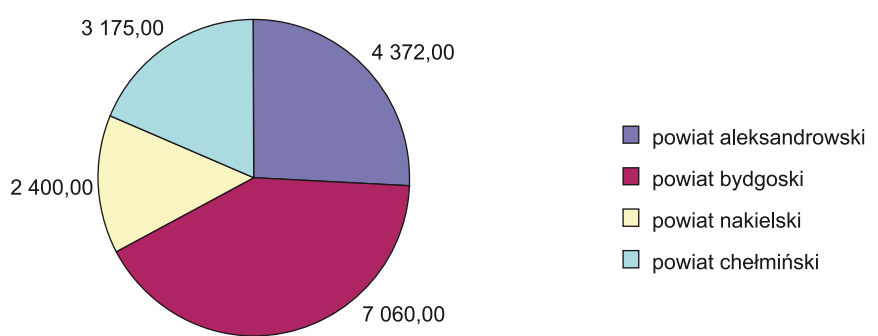
Biuro Pełnomocnika Zarządu do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii i Uzależnień kontynuowało realizację programu „Pomoc dla osób i rodzin z problemem alkoholowym. Działania w grupie podwyższonego ryzyka”. Przyznano 24 dotacje na kwotę **350 tys. zł**. Natomiast w ramach programu „Wspieranie procesu reintegracji dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków (po zakończonym programie psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego), przebywających w Centrach Integracji Społecznej lub w Klubach Integracji Społecznej” przyznano 3 dotacje

Ryc. 22. Wartość dotacji na „Pomoc dla osób i rodzin z problemem alkoholowym. Działania w grupach podwyższonego ryzyka” w 2005 r. (w zł)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od Pełnomocnika Zarządu do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii i Uzależnień

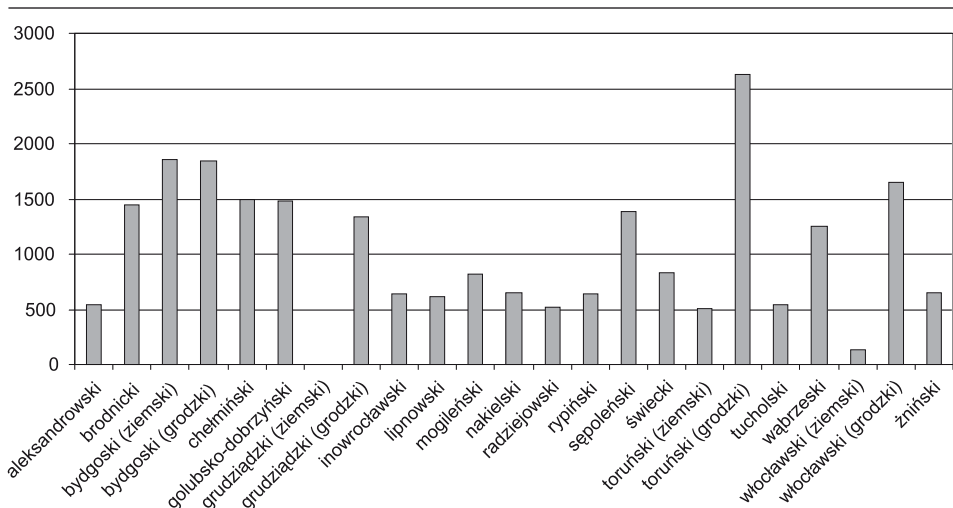

Ryc. 23. Wartość dotacji na „Wspieranie procesu reintegracji dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków” w 2005 r. (w zł)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od Pełnomocnika Zarządu do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii i Uzależnień

Ryc. 24. Wartość dotacji na „Aktywizację środowisk wiejskich w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i uzależnień” w 2005 r. (w zł)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od Pełnomocnika Zarządu do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii i Uzależnień

Ryc. 25. Wartość dotacji dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w latach 1999-2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu

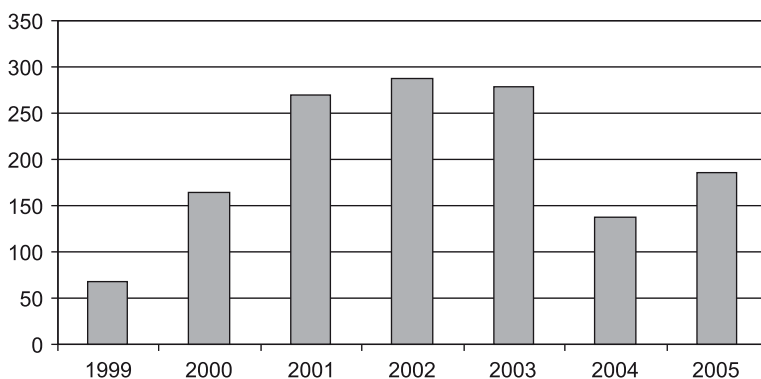
o łącznej wartości **50 tys. zł**. Nowym programem jest „Aktywizacja środowisk wiejskich w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i uzależnień poprzez wsparcie tworzenia świetlic socjoterapeutycznych z programem dotyczącym profilaktyki uzależnień oraz wsparcie tworzenia punktów konsultacyjnych rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i innych uzależnień”. W tym zakresie przyznano 5 dotacji na kwotę **17 tys. zł**.

2.3 Nauka i oświata

W Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego uznano, że jednym z podstawowych czynników warunkujących podniesienie konkurencyjności województwa i jego rozwój społeczno gospodarczy, jest wzrost poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców. Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego realizował wytyczne w strategii cele w tym zakresie:

- **Podniesienie konkurencyjności regionu poprzez rozwój kształcenia na poziomie wyższym.** W 1999 roku Województwo Kujawsko-Pomorskie zawarło porozumienie z Akademią Medyczną w Bydgoszczy, w którym określono ramy współprowadzenia Oddziału Zamiejscowego Akademii Medycznej Wydziału Pielęgniarstwa we Włocławku. Samorząd Województwa pokrywa bieżące koszty utrzymania a Akademia Medyczna zapewnia kadre dydaktyczną. Na ten cel wydatkowano w latach 1999-2005 łączną kwotę **1 391 tys. zł**. Kształtowanie się wydatków w poszczególnych latach przedstawia poniższy wykres.

W 2001 r. Samorząd Województwa wsparł utworzenie Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku, która została powołana na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 września 2001 roku. Zgodnie z tą decyzją oficjalną działalność rozpoczęła 1 lutego 2002 roku.

Ryc. 26. Środki finansowe przeznaczone na dofinansowanie Oddziału Zamiejskiego we Włocławku Wydziału Pielęgniarstwa Akademii Medycznej w Bydgoszczy w latach 1999-2005 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

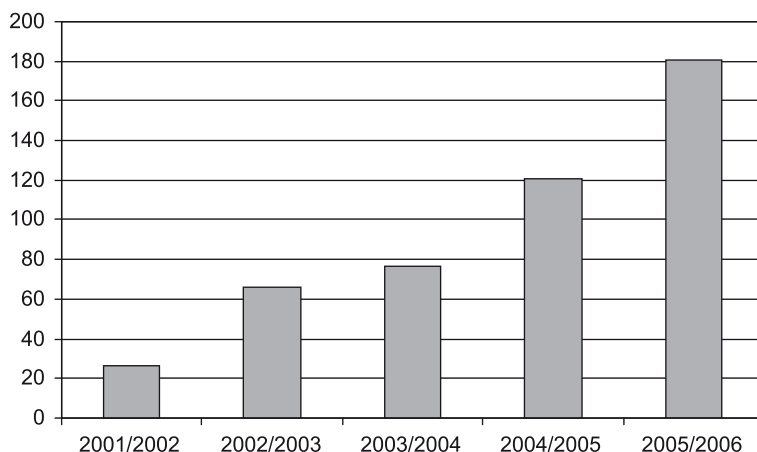
Fot. 10. Wmurowanie kamienia węgielnego pod rozbudowę Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku

Od października 2005 r. istnieje możliwość tworzenia kolegów pracowników służb społecznych, które przy wsparciu opieką naukowo-dydaktyczną szkoły wyższej dają swoim słuchaczom możliwość uzyskania wyższego wykształcenia. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego po podpisaniu porozumienia

o opiece naukowo-dydaktycznej z Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy podjął uchwałę o utworzeniu z dniem 1 października 2006 r. Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Toruniu.

• Pomoc materialna dla uczniów i studentów

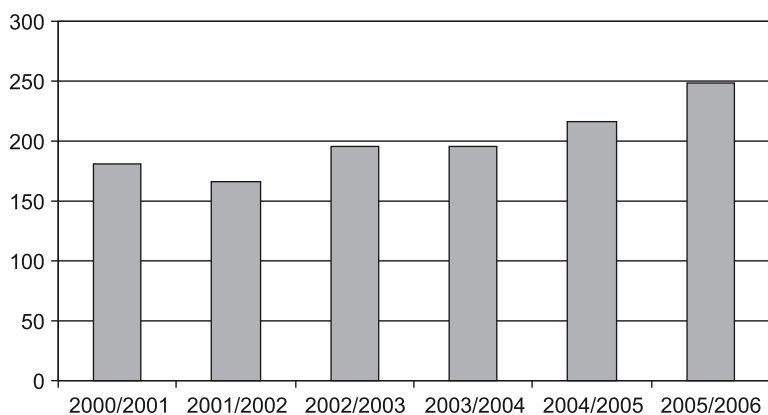
Od 2001 roku Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyznał 328 stypendiów dla studentów studiów dziennych z wyższych uczelni z terenu województwa na łączną kwotę **471,2 tys. zł**. Stypendyści osiągają wybitne wyniki w nauce, sporcie i kulturze oraz przeważnie biorą udział w wyjazdach zagranicznych w ramach programów Unii Europejskiej. Kwoty przyznawanych jednostkowych stypendiów wahały się od 300 zł do 380 zł miesięcznie. Stypendia przyznawano i nadal przyznaje się na okres 4 miesiące w każdym semestrze roku akademickiego. Wartość udzielonych stypendiów w poszczególnych latach przedstawia poniższy wykres.

Ryc. 27. Środki na stypendia dla studentów w latach 2001-2006 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Zarząd Województwa przyznaje ponadto od 2000 roku stypendia dla uczniów dziennych liceów i techników prowadzonych przez powiaty z terenu naszego województwa. Od 2000 roku przyznano 453 stypendia uczniowskie na łączną kwotę **1 202,9 tys. zł**. Kwoty jednostkowych stypendiów wahały się od 245 zł do 300 zł miesięcznie. Stypendia przyznawano zawsze na okres 10 miesięcy roku szkolnego. Wartość udzielonych stypendiów w poszczególnych latach przedstawia poniższy wykres.

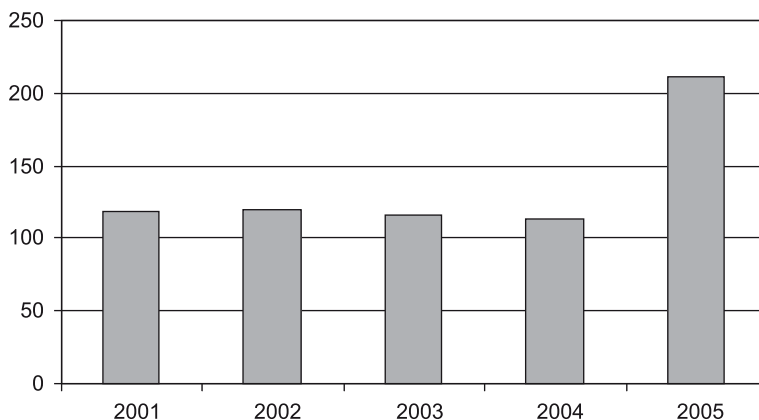
Ryc. 28. Środki na stypendia dla uczniów w latach 2000-2006 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Fot. 11. Stypendyści Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego

- Ponadto od 2001 roku Zarząd Województwa przyznaje Nagrody Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z okazji Dnia Edukacji Narodowej dla pracowników oświaty w uznaniu szczególnych osiągnięć dydaktyczno-wychowawczych, opiekuńczych, organizacyjnych oraz za aktywne działania w strukturach edukacji lokalnej. Od 2001 roku przyznano 214 nagród na łączną kwotę **680,9 tys. zł**. Wartość przyznanych nagród w poszczególnych latach przedstawia poniższy wykres.

Ryc. 29. Środki na Nagrody Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z okazji Dnia Edukacji Narodowej (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

- **Dotowanie organizatorów kursów doształcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli.** Województwo propaguje podnoszenie poziomu merytorycznego kadry pedagogicznej szkół podstawowych, gimnazjalnych, średnich oraz innych placówek oświatowych, co skutkuje wzrostem prestiżu szkół.
- **Wspomaganie finansowe organizacji prowadzących działalność pożytku publicznego.** Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego od 2004 roku ogłasza otwarte konkursy ofert na wykonywanie zadań publicznych związanych z realizacją zadań Samorządu przez organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego. Zadania realizowane w sferze nauki dotyczą przede wszystkim organizowania sympozjów, konferencji, seminariów i sesji naukowych, wydawania publikacji i wydawnictw naukowych, organizowania konkursów promujących osiągnięcia naukowe oraz prowadzenia badań naukowych o szczególnym znaczeniu dla rozwoju regionu. Natomiast zadania realizowane w sferze edukacji, oświaty i wychowania dotyczą organizacji konkursów promujących osiągnięcia uczniów i studentów, propagowanie działań na rzecz organizowania konferencji, sympozjów, publikacji i wydawnictw oraz wspieranie inicjatyw o szczególnym znaczeniu dla rozwoju edukacji w regionie. W latach 2004-2006 w sferze edukacji, oświaty i wychowania oraz nauki Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyznał środki na realizację zadań publicznych związanych z działalnością pożytku publicznego na łączną kwotę **347,5 tys. zł.**
- **W celu zatrzymania drenażu intelektualnego w regionie** wspomagane są finansowo ogólnopolskie sympozja naukowe, organizowane przez stowarzyszenia naukowe z Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Celem sympozjów jest propagowanie nowych kierunków nauki i prezentacja osiągnięć z różnych dziedzin mających zastosowanie w nauce, medycynie, przemyśle, oświacie i innych istotnych działach gospodarki. Organizacja sympozjów naukowych o znaczeniu ogólnopolskim i międzynarodowym wzmacnia prestiż uczelni regionu, co powoduje zwiększenie liczby studentów, napływ kadry naukowej.

-
- **Wzbogacanie bazy dydaktycznej szkół i placówek**, dla których organem prowadzącym jest Samorząd Województwa. W ramach projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, Działanie 2.1 „Internetowe Centra Informacji Multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych” pięć placówek, otrzymało sprzęt komputerowy o łącznej wartości **308,9 tys. zł.** Deklaracje przystąpienia do projektu kolejnych czterech placówek zostały pozytywnie zweryfikowane przez Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy. Placówki te otrzymają sprzęt komputerowy jeszcze w 2006 roku. W dobie komputeryzacji profesjonalne wyposażenie placówek oświatowych w komputery oraz sieć internetową jest niezbędnym elementem skutecznego kształcenia. Jednocześnie pozwoli to na realizację szeregu inicjatyw związanych z technologiami informacyjnymi oraz edukacją multimedialną.
  - **Racjonalizacja sieci szkół i placówek** o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym. Prowadzenie Zespołu Szkół Medycznych w Grudziądzu przekazano Miastu Grudziądz, a Medyczne Studium Zawodowe w Świeciu Starostwu Świeckiemu na wniosek zainteresowanych samorządów. Nastąpiły likwidacje Medycznego Studium Zawodowego i Zespołu Kolegiów Nauczycielskich we Włocławku, których baza materialna wzbogaciła Wyższą Szkołę Zawodową we Włocławku. Kolejnym krokiem racjonalizacji sieci była likwidacja Zespołu Szkół w Wieńcu Zdroju i rozwiązanie Zespołu Szkół Specjalnych Nr 2 w Ciechocinku. Zadania obu placówek oraz wyposażenie materialne zostało skierowane do Zespołu Szkół Specjalnych Nr 1 w Ciechocinku. Od 1 stycznia 2005 roku Samorząd Województwa przejął do prowadzenia pięć dużych placówek oświatowych, które mają charakter co najmniej regionalny: Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Toruniu, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej im. Louisa Braille’a w Bydgoszczy, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej im. Gen. Stanisława Maczka w Bydgoszczy, Zespół Szkół Nr 33 Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorej w Bydgoszczy oraz Okręgowy Ośrodek Doskonalenia Zawodowego w Bydgoszczy. Przejęte trzy Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze to placówki, których oferta edukacyjna dostosowana jest do różnych i złożonych potrzeb uczniów niepełnosprawnych z całego kraju. Samorząd Województwa po przejęciu Specjalnych Ośrodków zaczął poszerzać ofertę edukacyjną dla dzieci niepełnosprawnych. W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Bydgoszczy została utworzona Szkoła Przystosobniająca do Pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz został utworzony nowy kierunek kształcenia w zawodzie kucharz. W 2006 roku planowane jest utworzenie w powyższym Ośrodku nowego kierunku kształcenia w zawodzie ciastkarszcukiernik. Natomiast w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 planowane jest utworzenie w 2006 r. Szkoły Przystosobniającej do Pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Utworzenie powyższych szkół i kierunków pozwoli rozbudować ofertę edukacyjną dla dzieci i młodzieży niewidomej i głuchej, która dotychczas na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie odpowiadała potrzebom dzieci upośledzonych i niepełnosprawnych.
-

- W dniu 29 sierpnia 2005 roku Zarząd Województwa przyjął Uchwałę w sprawie **przyznawania stypendiów naukowych studentom i młodym pracownikom nauki**. System stypendialny stanowi nie tylko formę nagrody, ale również motywacji do podejmowania samodzielnych i zespołowych prac badawczych, publikacji, wynalazczości. Jest także swoistym elementem Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego poprzez wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, a także popierania postępu technicznego oraz innowacyjności. Laureaci przedstawili projekty naukowe z dziedziny medycyny, budownictwa oraz psychologii. Stypendia przyznano na łączną kwotę **18,6 tys. zł**.

W tabeli 10 przedstawiony został zakres zrealizowanych prac oraz poniesione nakłady finansowe w jednostkach oświaty podległych Samorządowi Województwa.

Tabela 10. Zadania realizowane w jednostkach oświaty w latach 1999–2005

Lp.	Nazwa jednostki	Zakres prac	Poniesione nakłady w tys. zł						
			1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1	Zespół Kolegiów Nauczycielskich we Włocławku	Adaptacja budynku Bursy Szkolnej	223	42	511	1200	101		
2	Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku	Adaptacja i modernizacja obiektu	80			193		72	122
3	Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna w Bydgoszczy	Usunięcie skutków awarii budynku, modern. budynków	200		33		138	72	40
4	Zespół Szkół Medycznych w Grudziądzu	Budowa sali gimnastycznej	370	1000	630				
5	Medyczne Studium Zawodowe we Włocławku	Budowa sali gimnastycznej	443	800	211				
6	Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Bydgoszczy	Modernizacja budynku				125		187	
7	Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Toruniu	Modernizacja budynku				100		265	500
8	Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu	Modernizacja budynku				200			
9	Medyczne Studium Zawodowe w Toruniu	Modernizacja budynku				280			174
10	Biblioteka Pedagogiczna w Toruniu	Modernizacja obiektu Adaptacja budynku					51		4000
11	Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy	Modernizacja budynku					100	896	800
12	Szkoła Policealna Pracowników Służb Społecznych w Toruniu	Modernizacja budynku						98	179
13	Medyczne Studium Zawodowe w Świeciu	Prace dekarские							68
14	Zespół Szkół Medycznych w Inowrocławiu	Modernizacja budynku							40
Razem			1316	1842	1385	2098	390	1590	5923

Źródło: Departament Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

---

2.4 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Region Kujawsko-Pomorski jest bogaty w tradycje i dziedzictwo kulturalne materialne i niematerialne o dużym zróżnicowaniu i dużej wartości. Jest to niewątpliwie nasz atut, będący wyrazistym elementem tożsamości regionalnej. Rola województwa w kulturalnym życiu kraju nie jest wyznaczana przez liczbę instytucji kulturalnych, lecz przez charakter i uznanie dla działalności kulturalnej w nim realizowanej. Liczba i ranga imprez, często o długoletniej tradycji i międzynarodowym znaczeniu sprawiają, że region jest postrzegany jako znaczący obszar aktywności kulturalnej.

Działania Samorządu Województwa w zakresie kultury podejmowane były w oparciu o cele Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego i koncentrują się na:

- odpowiedzialności za finansowanie funkcjonowania wojewódzkich instytucji kultury,
- umacnianiu roli wojewódzkich instytucji kultury w działaniach na rzecz ochrony dziedzictwa kultury,
- wspieraniu przedsięwzięć kulturalnych o randze ponadlokalnej realizowanych przez samorządy lokalne, organizacje pozarządowe i instytucje kultury,
- edukacji kulturalnej,
- promocji kultury,
- stymulowaniu aktywności organizacji pozarządowych, środowisk twórczych, stowarzyszeń, animatorów kultury,
- efektywnym zarządzaniu ofertą kulturalną regionu,
- sprawowaniu mecenatu nad twórcami i animatorami kultury (nagrody, stypendia).

Z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na zadania z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego w kolejnych latach przeznaczają się około 1/5 wydatków z budżetu.

Największą część tych wydatków stanowią środki przeznaczone na utrzymanie i działalność wojewódzkich instytucji kultury.

Od roku 1999 Samorząd Województwa jest organem współprowadzącym:

- Opery NOVA w Bydgoszczy,
- Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy,
- Teatru im. W. Horzycy w Toruniu,
- Muzeum Etnograficznego w Toruniu,
- Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku,
- Muzeum Archeologicznego w Biskupinie (od 2000),
- Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy,
- Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu,
- Wojewódzkiego Ośrodka Kultury w Bydgoszczy,
- Wojewódzkiego Ośrodka Animacji Kultury w Toruniu,
- Galerii Sztuki Wozownia w Toruniu,
- Galerii i Ośrodka Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu.

Przekazywane dla instytucji środki zaspokajają potrzeby związane z utrzymaniem instytucji, funduszem płac, a także częściowo z działalnością merytoryczną.

Obok działalności statutowej instytucje te są organizatorami przedsięwzięć arty-

---

stycznych o szczególnej randze kulturalnej i promocyjnej: Są to m.in.

- Bydgoski Festiwal Operowy,
- Bydgoski Festiwal Muzyczny,
- Międzynarodowy Festiwal Teatralny KONTAKT,
- Festyn Archeologiczny,
- Międzynarodowe Spotkania Kapel Ludowych,
- Festiwal Folkloru Miejskiego,
- Międzynarodowe Konkursy Plastyczne dla Dzieci i Młodzieży.

Corocznie na ten cel przeznaczane są dodatkowe środki w wysokości około miliona zł.

Fot. 12. Osada w Biskupinie

Fot. 13. Fragment przedstawienia „Skrypek na dachu” w Operze Nova w Bydgoszczy

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego podejmuje szereg inicjatyw zmierzających do ochrony i rozwoju twórczości ludowej oraz folkloru. Jest współorganizatorem wielu przedsięwzięć artystycznych, fundatorem nagród w corocznym, unikalnym w skali kraju Konkursie Aktywności Artystycznej Twórców Ludowych, w którym nagradzanych jest około 200 artystów, finansuje zakupy strojów ludowych, wspomaga organizację jubileuszy, konkursów, przeglądów.

Samorząd Województwa przyjmuje również rolę współorganizatora innych przedsięwzięć kulturalnych, takich jak Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich „Probal-tica”, Festiwal Kultury Romów i Festiwal Operowo-Operetkowy w Ciechocinku. Jest również organizatorem świąt, rocznic i obchodów takich jak Międzynarodowego Dnia Teatru, Dnia Bibliotekarza, Międzynarodowego Dnia Muzeów, Dnia Muzyki, Europejskich Dni Dziedzictwa.

Ze środków samorządu finansowane są również nagrody dla laureatów konkursów i przeglądów, twórców obchodzących jubileusze, zasłużonych artystów i animatorów kultury.

W 1999 roku z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na zadania z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego przeznaczono **37 066,41 tys. zł.** Środki te wykorzystano na:

1. utrzymanie muzeów w kwocie 4 003,54 tys. zł,
2. konserwację zabytków w kwocie 743 tys. zł,
3. ochronę zabytków w kwocie 840 tys. zł,

Fot. 14. Zakończenie turnieju rycerskiego na zamku w Golubiu-Dobrzyniu

Fot. 15. Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich „Probalтика”

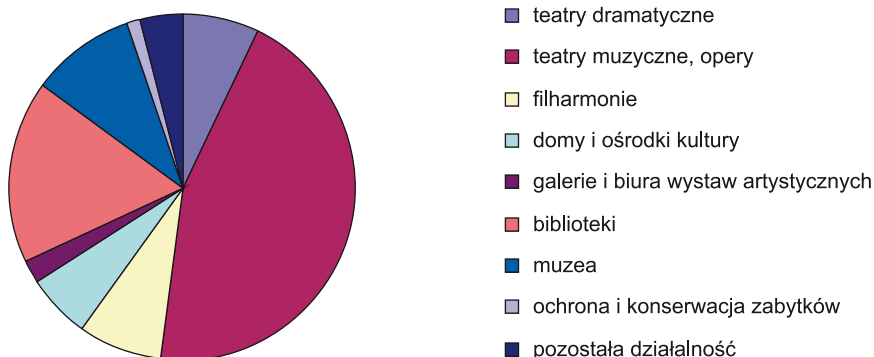
4. utrzymanie galerii w kwocie 1 010,40 tys. zł,
5. utrzymanie bibliotek w kwocie 7 361,17 tys. zł,
6. działalność domów kultury w kwocie 1 180,5 tys. zł,
7. działalność ośrodków kultury w kwocie 1 614,27 tys. zł,
8. stowarzyszenia artystyczne i kulturalne w kwocie 197,27 tys. zł,
9. teatry, opery, operetki w kwocie 15 550 tys. zł,
10. filharmonie w kwocie 3 500 tys. zł,
11. pozostałą działalność w kwocie 1 066,32 tys. zł.

W 2000 roku na zadania z zakresu kultury Samorząd Województwa przeznaczył **39 885,98 tys. zł**. Powyższa kwota została przekazana na:

1. utrzymanie muzeów w kwocie 4 641,75 tys. zł,
2. konserwacje zabytków w kwocie 740 tys. zł,
3. ochronę zabytków w kwocie 171,91 tys. zł,
4. biura wystaw artystycznych w kwocie 1 218,03 tys. zł,
5. biblioteki w kwocie 8 078,56 tys. zł,
6. ośrodki kultury w kwocie 2 954,1 tys. zł,
7. stowarzyszenia artystyczne i kulturalne w kwocie 87,06 tys. zł,
8. teatry, opery, operetki w kwocie 17 044,4 tys. zł,
9. filharmonie w kwocie 4 149,5 tys. zł,
10. pozostałą działalność w kwocie 1 540,67 tys. zł.

W 2001 roku na zadania w zakresie kultury wydatkowano **50 870,65 tys. zł.** Powyższe środki przeznaczone zostały na:

- dotacje na działalność statutową dla instytucji kultury – 34 652 tys. zł,
- dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych – 15 613,35 tys. zł,
- dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji fundacjom – 45 tys. zł,
- dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom – 56,98 tys. zł,
- wydatki przeznaczone na organizację wystaw, festiwali, konkursów, szkoleń – 502,33 tys. zł.

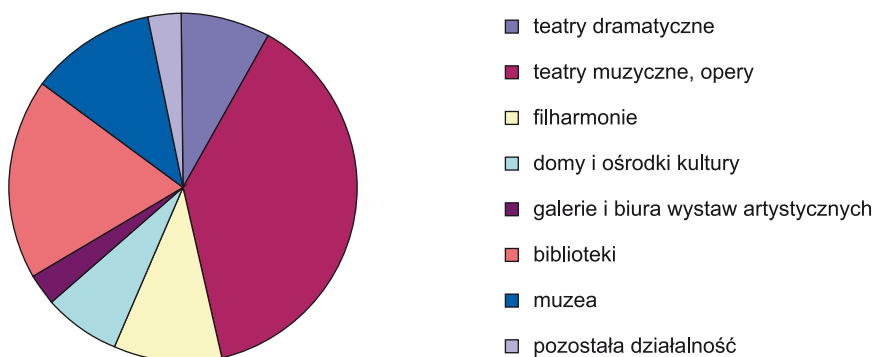

Ryc. 30. Podział środków budżetowych w 2001 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

W 2002 roku na realizację zadań w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wydano **46 419,51 tys. zł.** Środki te przeznaczone zostały na:

- dotacje na działalność statutową dla instytucji kultury w kwocie 33 411,44 tys. zł,
- dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych w kwocie 11 830 tys. zł,

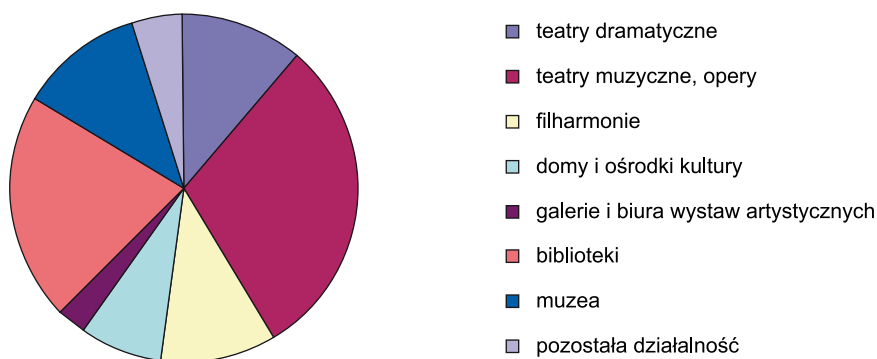
Ryc. 31. Podział środków budżetowych w 2002 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

- dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom w kwocie 46,7 tys. zł,
- wydatki przeznaczone na organizację wystaw, festiwali, konkursów, szkoleń w kwocie 568,2 tys. zł,
- wydatki bieżące w kwocie 568,2 tys. zł.

W 2003 roku Samorząd Województwa na zadania w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przekazał **40 346,47 tys. zł**. Powyższe środki przeznaczone zostały na:

1. dotacje dla instytucji kultury w kwocie 33 797,99 tys. zł, w tym na:
  - działalność statutową,
  - zadania objęte mecenatem państwa,
  - inne zadania – organizację imprez,
  - spłatę zobowiązań wobec T.G. „Sokół”,
2. dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych w kwocie 6 025 tys. zł,
3. dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom i fundacjom w kwocie 79,50 tys. zł,
4. wydatki bieżące w kwocie 443,98 tys. zł.

Ryc. 32. Podział środków budżetowych w 2003 r.

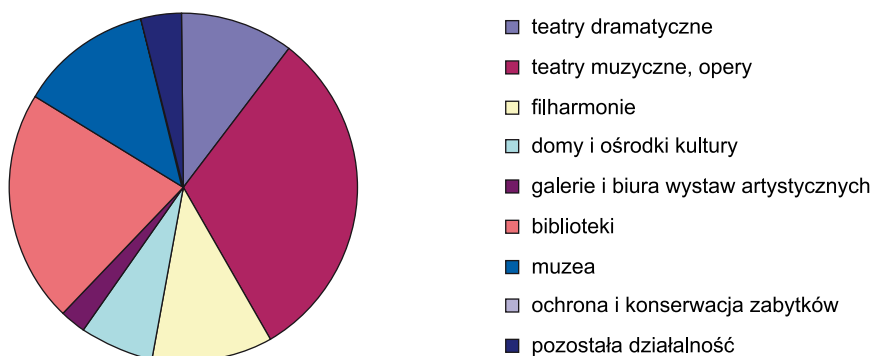
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

W 2004 roku na realizację zadań w dziale kultura i ochrona dziedzictwa narodowego przeznaczono **50 217,6 tys. zł**. Powyższe środki przekazane zostały na:

1. dotacje dla instytucji kultury na działalność bieżącą w kwocie 38 440,45 tys. zł, w tym na:
  - działalność statutową (ze środków własnych, od Ministra Kultury i od innych jednostek samorządu terytorialnego)
  - zadania objęte mecenatem państwa,
  - zadania w zakresie kultury realizowane w trybie pożytku publicznego,
  - spłatę zobowiązań wobec T.G. „Sokół”,
  - zadania remontowe,

- zadanie z Kontaktu Wojewódzkiego – „Promowanie regionalnych zasobów dziedzictwa narodowego”,
  - inne zadania – organizacja imprez,
2. dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych w kwocie 10 947,89 tys. zł,
  3. dotacje przyznane w trybie ustawy o pożytku publicznym na realizację zadań publicznych Samorządu Województwa w zakresie rozwoju kultury i jej dóbr w kwocie 340,89 tys. zł,
  4. dotacje dla jednostek samorządu terytorialnego na współfinansowanie imprez kulturalnych,
  5. tworzenie Kolekcji Sztuki Współczesnej w Polsce w kwocie 250 tys. zł,
  6. nagrody finansowe i rzeczowe w kwocie 142,1 tys. zł,
  7. pozostałe wydatki bieżące w kwocie 39,27 tys. zł.

Ryc. 33. Podział środków budżetowych w 2004 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

W roku 2004 Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, chcąc uchronić przed likwidacją Ośrodek Chopinowski w Szafarni, przejął go do współprowadzenia z Gminą Radomin.

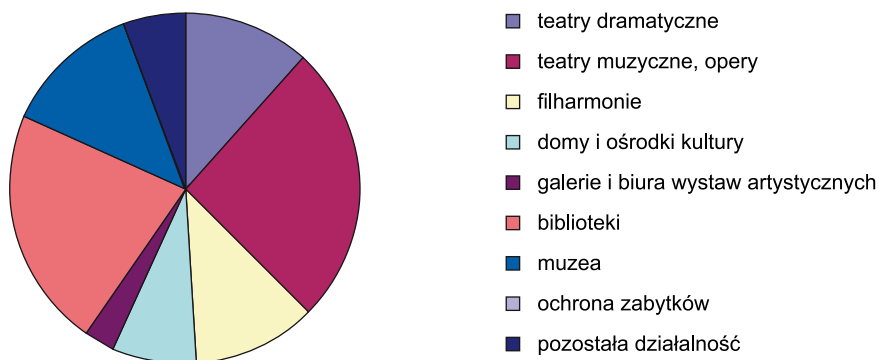
Od 2004 roku Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego wspierał w formie grantów finansowych działalność kulturalną organizacji pozarządowych – instytucji, stowarzyszeń i fundacji.

Wsparcie z budżetu województwa uzyskały przede wszystkim inicjatywy ponadregionalne, festiwale, konkursy, przeglądy, konferencje wzbogacające ofertę kulturalną Województwa. Złożonych zostało 210 wniosków, z czego dofinansowanie uzyskały 93 zadania. Łączna wartość przekazana z budżetu wynosi 539,46 tys. zł.

W 2005 roku na realizację zadań w dziale kultura i ochrona dziedzictwa narodowego przeznaczono **53 937,28 tys. zł**. Środki te zostały przeznaczone na:

1. dotacje dla instytucji kultury w kwocie 52 869,39 tys. zł, w tym na:
  - działalność statutową (ze środków własnych, Ministra Kultury i od innych jednostek samorządu terytorialnego),
  - zadania objęte mecenatem państwa,

- inne zadania w zakresie organizacji imprez kulturalnych,
  - tworzenie Kolekcji Sztuki Współczesnej w Polsce,
  - zadanie remontowe,
  - zadania inwestycyjne.
2. granty – dotacje przyznane na realizację zadań publicznych Samorządu Województwa w zakresie rozwoju kultury i jej dóbr w trybie ustawy o pożytku publicznym w kwocie 444,7 tys. zł,
  3. dotacje celowe dla innych podmiotów w kwocie 216,17 tys. zł,
  4. wspieranie ludowego ruchu artystycznego w kwocie 129,72 tys. zł,
  5. nagrody okolicznościowe 119,7 tys. zł,
  6. pozostałe zadania z zakresu upowszechniania kultury w kwocie 157,6 tys. zł.

Ryc. 34. Podział środków budżetowych w 2005 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

W 2005 roku Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego wspierał w formie grantów finansowych działalność kulturalną organizacji pozarządowych – instytucji, stowarzyszeń i fundacji.

Wsparcie z budżetu województwa uzyskały przede wszystkim inicjatywy ponadregionalne, festiwale, konkursy, przeglądy, konferencje wzbogacające ofertę kulturalną Województwa. Złożone zostały 294 wnioski, z czego 131 otrzymało dofinansowanie. Łączna wartość przekazana z budżetu wynosi 699,28 tys. zł.

W latach 1999-2005 w ramach ochrony dziedzictwa kulturowego współfinansowane były:

- a) Katedra Bydgoska – współfinansowaniem objęto wewnętrzne prace konserwatorskie, w tym odrestaurowanie fresków prezbiterium i złoceń oraz renowację ceglanej fasady kościoła,
- b) Zespół Poklasztorny Konwentu Św. Norberta w Strzelnie – współfinansowaniem objęto prace konserwatorskie pokryć dachowych z dachówki karpieńki, renowację fasad ceglanych, konserwację polichromii,
- c) Kościół pw. Św. Trójcy w Świątkowie – współfinansowaniem objęto prace związane z konserwacją polichromii, ołtarza głównego, drewnianej wieży kościoła, wymiany podwalin oraz drewnianych elementów ścian zewnętrznych,

Tabela 11. Zadania realizowane w jednostkach kultury

Nazwa jednostki	Rodzaj robót	Poniesione nakłady w tys. zł							
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Razem
Opera NOVA, Bydgoszcz	Kontynuacja budowy Opery NOVA	6179	7140	15613	10000	4012	6000	10000	58944
Filharmonia Pomorska, Bydgoszcz	Prace dekarские, elewacje obiektu, wewnętrzne prace konserwatorskie, klimatyzacja, wymiana foteli	300	300	300	550	580	830	3050	5910
Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka, Toruń	Prace dekarские, prace wewnętrzne konserwatorskie, w tym naprawa stropów drewnianych	99	150	0	180	0	0	100	529
Muzeum Etnograficzne, Toruń	Prace remontowo-konserwatorskie arsenału, odbudowa zagrody kujawskiej	140	50	0	350	300	941	1242	3023
Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	Budowa kotłowni, odbudowa rekonstrukcji wału obronnego i chat	0	239	109	430	519	305	1590	3192
Galeria Sztuki „Wozownia” w Toruniu	Wymiana rynien, montaż klimatyzacji Ekspertyza	0	0	0	0	0	57	0	57
Teatr im. Wilama Horzycy w Toruniu	Prace elewacyjne, wewnętrzne prace konserwatorskie, prace dekarские, wymiana foteli	40	370	332	0	800	1000	1000	3542
WOAK w Toruniu	Wewnętrzne prace konserwatorskie, zakup samochodu	0	0	40	0	0	0	126	166
WOK Bydgoszcz	Wewnętrzne prace konserwatorskie, przyłącz kanalizacyjny	0	0	0	0	0	0	56	56
Wojewódzka Biblioteka Publiczna Książnica Kopernikańska w Toruniu	Prace wewnętrzne remontowo-budowlane, prace elewacyjne i inne, remont dachów – Filie	0	0	0	100	345	1550	1028	3023
Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku	Prace remontowo-konserwatorskie, rekonstrukcja obiektów w Kłóbce i inne	0	83	150	0	0	309	47	589
Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy	Prace remontowo-konserwatorskie Filie	0	0	0	0	0	27	69	96
Ośrodek Chopinowski w Szafarni	Prace zabezpieczające obiekt, w tym prace związane z odwodnieniem terenu, budowa kotłowni	0	0	0	0	0	0	335	335
Razem		6758	8332	16544	11610	6556	11019	18643	79462

Źródło: Departament Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Fot. 16. Kontynuacja budowy
Opery Nova w Bydgoszczy

Fot. 17. Odnowiona fasada Teatru im. Wilama Horzycy w Toruniu

- d) Kościół pw. Św. Mikołaja w Gniewkowie – dofinansowaniem objęto prace konserwatorskie drewnianej wieży kościoła i pokrycia dachowego,
- e) Kościół pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Bydgoszczy – dofinansowanie dotyczyło prac konserwatorskich ołtarza głównego,
- f) Kościół Parafialny we Włokach – dofinansowanie dotyczyło wewnętrznych prac konserwatorskich,
- g) Kościół Parafialny pw. Św. Jakuba w Siniarzewie – dofinansowanie dotyczyło prac konserwatorskich,
- h) Kościół Garnizonowy pw. Najświętszej Marii Panny Królowej Pokoju w Bydgoszczy – dofinansowanie dotyczyło prac konserwatorskich posadzkarskich i fasady ceglanej wieży kościoła,
- i) Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Przecznie – dofinansowano prace konserwatorskie stropów kościoła,
- j) Kościół pw. Św. Wita Wyższe Seminarium Duchowne we Włocławku – dofinansowano prace konserwatorskie kościoła.

2.5 Sport

W 1999 roku na kulturę fizyczną i sport z budżetu województwa przeznaczono kwotę **1 711 tys. zł.** Środki finansowe w kwocie 1 635 tys. zł przeznaczone zostały na dotacje:

- dla stowarzyszeń kultury fizycznej o zasięgu wojewódzkim 1 244,9 tys. zł,
- dla klubów sportowych i pozostałych stowarzyszeń 390,1 tys. zł.

Łącznie zawarto 109 umów.

W ramach przyznanych dotacji realizowano zadania z zakresu sportu tj.:

- organizację przygotowań i uczestnictwo w imprezach sportowych o charakterze regionalnym, wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym,
- szkolenia kadry młodzika Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- szkolenia dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo,
- szkolenia i doskonalenie kadry trenersko-instruktorskiej,
- badania diagnostyczno-specjalistyczne zawodników juniorów młodszych przed powołaniem do kadry województwa,
- zakup ubiorów sportowych dla reprezentacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- nagrody dla działaczy kultury fizycznej, zawodników i trenerów.

Pozostałe środki zostały przeznaczone m.in. na nagrody i wydatki osobowe, zakup materiałów i wyposażenia, dotacje celowe.

W 2000 roku na zadania własne Samorząd Województwa przeznaczył **2 030 tys. zł.** Środki finansowe w kwocie 1 925 tys. zł zostały wydane na dotacje dla stowarzyszeń kultury fizycznej o zasięgu wojewódzkim (Kujawsko-Pomorskie Stowarzyszenie Związków Sportowych w Bydgoszczy, Kujawsko-Pomorski Szkolny Związek Sportowy w Bydgoszczy, Kujawsko-Pomorskie Zrzeszenie Ludowe Zespołów Sportowych w Toruniu, Kujawsko-Pomorski Związek Towarzystw Kultury Fizycznej w Toruniu), dla klubów sportowych, Okręgowych Związków Sportowych i pozostałych stowarzyszeń.

W ramach przyznanych dotacji realizowano następujące zadania z zakresu kultury fizycznej i sportu:

- organizację i uczestnictwo w imprezach sportowych o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim, międzynarodowym,
- szkolenia sportowe kadry Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kategorii młodzików,
- dofinansowanie klubów sportowych za uzyskane punkty we współzawodnictwie sportowym dzieci i młodzieży (szkolenia, konsultacje, zgrupowania, badania lekarskie).

Ogółem podpisano 125 umów.

Pozostałe środki w kwocie 105 tys. zł wydatkowano:

- na nagrody dla medalistów Letniej Olimpiady „Sydney 2000” oraz sportowców niepełnosprawnych uczestniczących w Paraolimpiadzie „Sydney 2000”,
- na zakup nagród dla zawodników biorących udział w imprezach sportowych i za zdobycie dobrych wyników,
- na materiały informacyjne,

- na współorganizację I Wojewódzkiego Turnieju Piłki Nożnej,
- dla Komendy Kujawsko-Pomorskiej Chorągwi ZHP w Bydgoszczy,
- dla Aeroklubu we Włocławku na organizację Balonowego Pucharu Polski,
- dla Aeroklubu Włocławskiego na organizację Mistrzostw Polski Makiet,
- dla Aeroklubu Kujawskiego w Inowrocławiu na organizację Spadochronowych Mistrzostw Pomorza i Kujaw,
- dla Automobilklubu Bydgoskiego,
- dla Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Pożarnictwa w Bydgoszczy.

W 2001 roku wydatki na zadania z zakresu kultury fizycznej i sportu wynosiły **1 469,5 tys. zł.** Środki finansowe w kwocie 1 232,9 tys. zł przeznaczone zostały dla stowarzyszeń kultury fizycznej o zasięgu wojewódzkim, tj. dla: Kujawsko-Pomorskiego Szkolnego Związku Sportowego w Bydgoszczy, Kujawsko-Pomorskiego Stowarzyszenia Związków Sportowych w Bydgoszczy, Kujawsko-Pomorskiego Zrzeszenia Ludowego Zespołów Sportowych w Toruniu, Klubów sportowych, okręgowych związków sportowych, pozostałych stowarzyszeń.

W ramach przyznanej dotacji realizowano następujące zadania:

- organizację przygotowań i uczestnictwo w imprezach sportowych o zasięgu regionalnym, wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym,
- szkolenie sportowe kadry Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kategorii młodzików.

Pozostałe środki w kwocie 236,6 tys. zł przeznaczone zostały na:

- nagrody pieniężne przeznaczone dla najlepszych zawodników i trenerów sportu młodzieżowego,
- zakup i wręczenie nagród rzeczowych zawodnikom biorącym udział w imprezach sportowych,

Fot. 18. Uczestnicy imprezy sportowej współorganizowanej przez Samorząd Województwa

- współorganizację imprez z zakresu kultury fizycznej i sportu, m. in. Wojewódzkiego Turnieju Piłki Siatkowej Samorządów Powiatowych, Mistrzostw Europy Makiety Samolotów, Finału Pucharu Polski w Piłce Nożnej, Mistrzostwa Polski Juniorek i Juniorów w podnoszeniu ciężarów,
- finansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom (Komenda Kujawsko-Pomorskiej Chorągwi ZHP Bydgoszcz, Uczniowski Klub Sportowy „ORION” w Dusocinie, Parafialny Klub Sportowy „Leśny” w Bydgoszczy, Bydgoskie Stowarzyszenie Radioorientacji Sportowej, Automobilklub Bydgoski Park Ludowy W. Witosy w Bydgoszczy).

W 2002 roku z budżetu województwa na zadania z zakresu kultury fizycznej i sportu przeznaczono **1 281,8 tys. zł**. Środki finansowe w kwocie 751 tys. zł przeznaczone zostały dla stowarzyszeń kultury fizycznej o zasięgu wojewódzkim, tj. dla:

- Kujawsko-Pomorskiego Szkolnego Związku Sportowego w Bydgoszczy,
- Kujawsko-Pomorskiego Stowarzyszenia Związków Sportowych w Bydgoszczy,
- Kujawsko-Pomorskiego Zrzeszenia Ludowych Zespołów Sportowych w Toruniu,
- Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej,
- Klubów sportowych, okręgowych związków sportowych, pozostałych stowarzyszeń.

W ramach przyznanej dotacji realizowano następujące zadania:

- organizację przygotowań i uczestnictwo w imprezach sportowych o zasięgu regionalnym, wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym,
- szkolenia sportowe kadry Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kategorii młodzików.

Pozostałą kwotę 530,8 tys. zł przeznaczono na:

- nagrody pieniężne dla najlepszych zawodników i trenerów sportu młodzieżowego,
- zakup nagród rzeczowych dla zawodników biorących udział w imprezach sportowych,
- finansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom,
- współorganizację imprez z zakresu kultury fizycznej i sportu,
- i inne wydatki związane z organizacją imprez sportowych.

W 2003 roku na realizację zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu Samorząd Województwa wydał **891 tys. zł**. Środki finansowe w kwocie 617,4 tys. zł przeznaczone zostały dla stowarzyszeń kultury fizycznej, tj. dla:

- Kujawsko-Pomorskiego Szkolnego Związku Sportowego w Bydgoszczy,
- Kujawsko-Pomorskiego Stowarzyszenia Związków Sportowych w Bydgoszczy,
- Kujawsko-Pomorskiego Zrzeszenia Ludowych Zespołów Sportowych,
- Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej,
- Klubów sportowych, okręgowych związków sportowych.

Pozostałe środki w kwocie 273,6 tys. zł przeznaczone zostały na:

- nagrody pieniężne przeznaczone dla najlepszych zawodników i trenerów sportu młodzieżowego oraz działaczy TKKF,

-
- nagrody rzeczowe dla zawodników biorących udział w imprezach sportowych,
  - dotacje celowe na zadania realizowane przez stowarzyszenia,
  - współorganizację imprez z zakresu kultury fizycznej i sportu (Bydgoski Turniej Oyama Karate w Bydgoszczy, I Edycja Pucharu Polski w four crossie w Bydgoszczy, Międzynarodowe MP Juniorów w zapasach w stylu wolnym w Bydgoszczy, VI Międzynarodowy Memoriał A. Filemonowicza w hokeju na trawie w Łubiance, X Międzynarodowy Turniej Szachowy w Kowalewie, XVIII Międzynarodowy Turniej Juniorów w piłce nożnej w Bydgoszczy, Mistrzostwa Polski Młodziczek w piłce siatkowej w Toruniu, VII Mistrzostwa Polski Nauczycieli w Brydżu Sportowym w Grudziądzu, Otwarte Mistrzostwa Bydgoszczy Amatorów w tenisie ziemnym w Bydgoszczy, II Ogólnopolski Turniej Piłkarski Młodzików do l. 12 w Tucholi, Wyprawa żeglarska „Grenlandia 2003”).

W 2004 roku na realizację zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu z budżetu województwa przekazano **1 455,7 tys. zł.** Powyższe środki przeznaczono na:

- Nagrody rzeczowe i finansowe wypłacone lub wręczone najlepszym zawodnikom i trenerom sportu młodzieżowego oraz działaczom za pracę na rzecz sportu,
- Pozostałe wydatki bieżące – środki te zostały przeznaczone między innymi na grawerowanie tabliczek na puchary,
- Zadania realizowane przez organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego w zakresie wspierania rozwoju kultury fizycznej.

Zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego Zarząd Województwa Uchwałą Nr 10/96/2004 z dnia 4 marca 2004 ogłosił otwarty konkurs ofert na wykonywanie zadań publicznych związanych w realizacją zadań Samorządu Województwa w 2004 roku przez organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego w zakresie wspierania rozwoju kultury fizycznej. Na to zadanie w 2004 r. wykorzystano środki w wysokości 1 229,3 tys. zł. Z tych środków zrealizowano 154 zadania przez 93 podmioty.

W 2005 roku Samorząd Województwa na realizację zadań w zakresie kultury fizycznej i sportu przeznaczył **2 412 tys. zł.** Środki finansowe zostały wydatkowane na realizację zadań polegających na:

- szkoleniu kadry wojewódzkiej młodzika i juniora młodszego przez wojewódzkie interdyscyplinarne stowarzyszenia sportowe,
- organizacji przygotowań i uczestnictwo w imprezach sportowych oraz ogólnopolskiej Olimpiadzie Młodzieży,
- organizacji mistrzostw województwa we wszystkich dyscyplinach sportowych i kategoriach wiekowych,
- organizacji konferencji i seminariów na temat sportu w regionie oraz wspieraniu rozwoju kultury fizycznej i sportu.

Zadania w tym zakresie finansowane były ze środków własnych Województwa i realizowane były przez Urząd Marszałkowski.

Wydatkowane środki zostały przeznaczone na:

1. Zakup nagród rzeczowych dla najlepszych zawodników biorących udział w imprezach sportowych oraz działaczy za pracę na rzecz sportu.

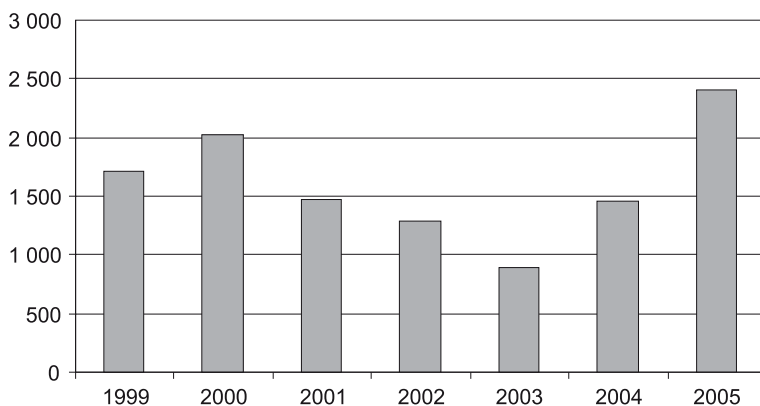
Fot. 19. Uroczystość wręczenia stypendiów sportowych

2. Różne stypendia przeznaczone dla sportowców reprezentantów Województwa Kujawsko-Pomorskiego medalistów Mistrzostw Świata, Europy, Polski i Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzięży.
3. Pozostałe wydatki bieżące przeznaczone między innymi na organizację spotkań z medalistami Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzięży, na organizację spotkań z działaczami sportowymi z Województwa Kujawsko-Pomorskiego i na zakup usług związanych z wykonaniem grawertonów i pucharów.
4. Granty – wspieranie rozwoju kultury fizycznej i sportu.

Zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz.U. Nr 96, poz. 873) Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałami Nr 6/74/2005 z dnia 28 stycznia 2005 r. oraz Nr 35/634/2005 z dnia 14 lipca ogłosił otwarte konkursy na realizację zadania pn. Wspieranie rozwoju kultury fizycznej i sportu. W wyniku rozstrzygnięcia otwartych konkursów do realizacji wybrano 248 ofert programowych złożonych przez 152 podmioty, z których zostało zrealizowanych 231 ofert przez 143 podmioty. Na realizację tego zadania przeznaczono środki w wysokości **2 025,8 tys. zł.**

Inwestycje sportowe realizowane w latach 1999-2005 na terenie naszego województwa, które zostały ujęte w Programie Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2001-2002 i 2002-2004, dofinansowane były ze środków z dopłat do stawek w grach liczbowych.

W okresie 1999-2005 oddano do użytku ok. 90 inwestycji sportowych realizowa-

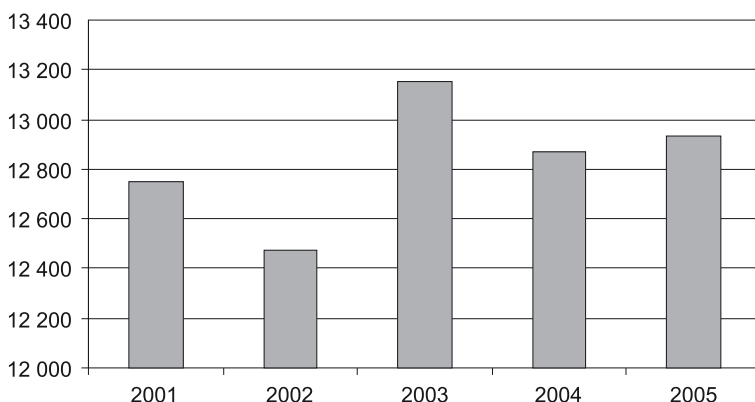

Ryc. 35. Wydatki na zadania własne Samorządu Województwa w zakresie sportu w latach 1999-2005 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

nych z udziałem środków finansowych w ramach Programu Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Wśród zrealizowanych inwestycji znalazły się m.in.:

- Budowa Hali Sportowo-Widowiskowej w Inowrocławiu – dofinansowanie 3 045 tys. zł; zakończenie budowy, okres realizacji 1995-2000
- Budowa Hali Sportowej w Papowie Biskupim – dofinansowanie 506 tys. zł
- Wymiana nawierzchni tartanowej – stadion GKS „Olimpia” Grudziądz – 989 tys. zł
- Oświetlenie stadionu WKS „ZAWISZA” – 1 620 tys. zł
- Stadion sportowy Centrum Sportowe TOR-TOR Toruń – 800 tys. zł
- Hala sportowa w Karnkowie gm. Lipno – 800 tys. zł
- Hala sportowa Solec Kujawski – 974 tys. zł
- Sala gimnastyczna w Dobrczu – 550 tys. zł
- Sala gimnastyczna w Żninie – 540 tys. zł
- Sala gimnastyczna w Gąsawie – 1 150 tys. zł
- Hala sportowa w Górznie – 1 800 tys. zł
- Kryta pływalnia SP 60, 63, 64 w Bydgoszczy dofinansowanie po 1 250 tys. zł (razem 3 750 tys. zł)
- Hala sportowa w Lipnie – 1 780 tys. zł
- Hala sportowa w Lisewie – 714 tys. zł
- Hala sportowa w Lubiewie – 777 tys. zł
- Hala sportowa w Lubaniu – 930 tys. zł
- Hala sportowa w Chełmnie – 1 650 tys. zł
- Hala sportowa w Osieku – 1 040 tys. zł
- Stadion sportowy Więcbork – 530 tys. zł
- Stadion sportowy (modernizacja) GKS „Olimpia” Grudziądz
- Hala sportowa Wąwelnio gm. Sośno – 1 200 tys.
- Hala sportowa w Paterku gm. Nakło n. Notecią – 1 150 tys. zł
- Hala sportowa w Lubrańcu – 1 200 tys. zł
- Hala sportowa w Kruszwicy – 1 330 tys. zł
- Hala sportowa w Dąbrowie – 1 327 tys. zł

Ryc. 36. Środki z dopłat do stawek w grach liczbowych przeznaczone na rozwój bazy sportowej województwa (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

- Hala sportowa w Czernikowie – 1 822 tys. zł
- Hala sportowa w Złejwsi Wielkiej – 942 tys. zł
- Kryta pływalnia SP Nr 19 Bydgoszcz – 1 800 tys. zł (wartości ogółem)

Zrealizowane inwestycje w znacznym stopniu przyczyniły się do poprawy stanu bazy sportowej, szczególnie w zakresie obiektów kubaturowych tj. w salach i halach sportowych, basenach krytych i urządzeniach sportowych.

2.6 Bezpieczeństwo publiczne

Działania podejmowane przez Samorząd Województwa w zakresie bezpieczeństwa publicznego są zgodne z celem Strategii Rozwoju Województwa, jakim jest zapewnienie bezpieczeństwa publicznego w regionie.

W 2002 roku na bezpieczeństwo publiczne Samorząd Województwa przeznaczył **458,64 tys. zł**. W ramach powyższej kwoty środki w wysokości 400 tys. zł zostały przeznaczone na dofinansowanie zakupu 7 samochodów, a środki w kwocie 50 tys. zł na dofinansowanie zakupu 3 motocykli dla Policji w Województwie Kujawsko-Pomorskim.

Samochody otrzymały:

- Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy – 1 samochód,
- Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy – 1 samochód,
- Komenda Miejska Policji w Toruniu – 2 samochody,
- Komenda Miejska Policji we Włocławku – 1 samochód,
- Komenda Miejska Policji w Grudziądzu – 1 samochód,
- Komenda Powiatowa Policji w Inowrocławiu – 1 samochód.

Motocykle otrzymały:

- Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy – 1 motocykl,

Fot. 20. Przekazanie dla Policji samochodów zakupionych ze środków Samorządu Województwa

- Komenda Miejska Policji w Toruniu – 1 motocykl,
- Komenda Miejska Policji we Włocławku – 1 motocykl.

Ponadto środki finansowe w kwocie 7 tys. zł zostały wykorzystane na zakup urządzenia do wykrywania i ustalania poziomu alkoholu u kierowców pojazdów mechanicznych z przeznaczeniem dla komendy Policji w Rypinie, a kwota 1,64 tys. zł została wykorzystana na pokrycie kosztów organizacji uroczystości, w trakcie której samochody i motocykle zostały przekazane Policji, a także na pokrycie kosztów organizacji posiedzeń Rady Bezpieczny Region.

W 2003 roku z Budżetu Województwa wydatkowano **300 tys. zł**. W ramach tej kwoty dofinansowano zakup 14 samochodów dla jednostek Policji Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Samochody otrzymały następujące Jednostki Policji:

- Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy – 2 samochody,
- Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy – 3 samochody,
- Komenda Powiatowa Policji w Inowrocławiu – 2 samochody,
- Komenda Miejska Policji w Lipnie – 1 samochód,
- Komenda Miejska Policji w Mogilnie – 1 samochód,
- Komenda Miejska Policji w Nakle – 1 samochód,
- Komenda Powiatowa Policji w Sępólnie – 1 samochód,
- Komenda Miejska Policji w Żninie – 1 samochód,
- Komenda Miejska Policji w Wąbrzeźnie – 1 samochód.

Wydatek ten był poniesiony w ramach Wojewódzkiego Programu „Bezpieczny Region” przyjętego Uchwałą Sejmiku Nr XI/136/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie uchwalenia „Programu Przeciwdziałania Przemocności w Województwie Kujawsko-Pomorskim” (prewencja kryminalna i problematyka społeczna).

Celem zakupu było wzmocnienie patroli zmotoryzowanych, oddziaływujących prewencyjnie i poprawienie stanu bezpieczeństwa na ulicach miast i drogach naszego Województwa.

Wydatkowano także **15 tys. zł** na zakup 2 alko-sensorów IV z drukarkami dla Komendy Miejskiej Policji we Włocławku. Wydano również **10,3 tys. zł** na zakup laptopa z drukarką i peryferiami dla Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy.

W 2004 roku Samorząd Województwa na bezpieczeństwo publiczne przeznaczył **449,74 tys. zł**. Powyższa kwota została przeznaczona na dofinansowanie zakupu samochodów dla Policji w Województwie Kujawsko-Pomorskim, sprzętu i wyposażenia „Niebieskich pokoi” w Komendach Powiatowych Policji w Toruniu i Włocławku oraz urządzenia do wykrywania zagrożenia alkoholowego w postaci alkomatów i alkotestów, a także cyfrowego sprzętu fotograficznego dla Policji drogowej w Województwie Kujawsko-Pomorskim.

W 2004 roku na organizację Zlotu Policji wydatkowano kwotę 49,88 tys. zł oraz na wyposażenie tzw. Niebieskich pokoi kwoty 1,96 tys. zł.

Na zakup 5 samochodów dla jednostek Policji Województwa Kujawsko-Pomorskiego wydatkowano kwotę 280,23 tys. zł, które zostały przekazane następującym jednostkom Policji:

- Komenda Powiatowa Policji w Toruniu – 1 samochód,
- Komenda Powiatowa Policji w Bydgoszczy – 1 samochód,
- Komenda Powiatowa Policji we Włocławku – 1 samochód,
- Komenda Powiatowa Policji w Aleksandrowie Kujawskim – 1 samochód,
- Komenda Powiatowa Policji w Radziejowie – 1 samochód.

Fot. 21. Sprzęt dla Policji zakupiony ze środków Samorządu Województwa

---

Wydatki te były poniesione na realizację Wojewódzkiego programu „Bezpieczny Region” przyjętego Uchwałą Sejmiku Nr XI/136/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie uchwalenia „Programu Przeciwdziałania Przemocności w Województwie Kujawsko-Pomorskim” (prewencja kryminalna i problematyka społeczna).

Celem zakupu było wzmocnienie patroli ruchu drogowego, oddziaływujących prewencyjnie i poprawienie stanu bezpieczeństwa na ulicach miast i drogach naszego Województwa.

W 2005 roku na realizację zadań związanych z bezpieczeństwem publicznym wydano **977,22 tys. zł.** W ramach tej kwoty realizowany był Wojewódzki Program „Bezpieczny Region” poprzez następujące zadania:

- granty w trybie ustawy o pożytku publicznym,
- zakup sprzętu i wyposażenia dla bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej.

Zadania finansowane były ze środków własnych Województwa.

Na zadanie pn. „Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa” wydano **823,49 tys. zł.** Środki finansowe przeznaczone zostały między innymi:

1. dla Policji w wysokości 724,07 tys. zł na zakup:
  - wyposażenia do tzw. Niebieskich pokoi,
  - 8 motocykli wraz z wyposażeniem,
  - ubiorów dla kierowców motocykli,
  - alkomatów, alkotestów, cyfrowego sprzętu fotograficznego.
2. dla Ochotniczych Straży Pożarnych w wysokości 28,82 tys. zł na zakup specjalistycznych ubrań i hełmów ochronnych.

W 2005 r. na realizację zadania pn. Granty. Bezpieczeństwo. Pożytek publiczny przeznaczono **153,73 tys. zł.** Uchwałą Nr 29/418/2005 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 maja 2005 r. rozstrzygnięto otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań publicznych w zakresie bezpieczeństwa, porządku publicznego i przeciwdziałania patologii społecznej przez organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego. Spośród 29 ofert, które wpłynęły do Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu w ramach powyższego konkursu 15 ofert spełniło kryteria formalne i na te zadania przyznano dotacje.

Opracowany został Plan Reagowania Kryzysowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, a także Powiatowe Plany Reagowania Kryzysowego. W zakresie wdrażania planu prowadzona jest systematyczna współpraca z samorządami gminnymi i powiatowymi.

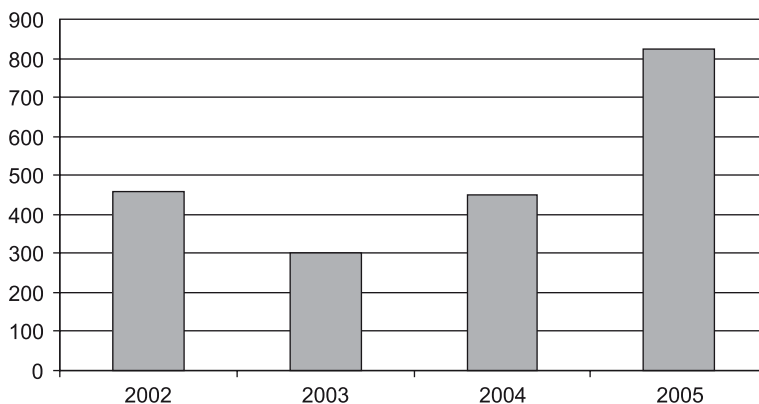
W Województwie Kujawsko-Pomorskim budowany jest zintegrowany system ratownictwa drogowego i medycznego wraz z poprawą wyposażenia technicznego poprzez utworzone w Toruniu i Inowrocławiu Centra Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności. W Bydgoszczy, Włocławku i Grudziądzu trwa przygotowanie do ich uruchomienia.

W ramach ZPORR w zakresie budowy społeczeństwa informacyjnego zrealizowany został projekt „Budowa infrastruktury teleinformatycznej w budynkach Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy” o wartości 922 tys. zł, kwota dofinansowania z funduszy UE wynosi 691,5 tys. zł.

Fot. 22. Otwarcie Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności w Toruniu

Wysokość środków przeznaczonych na bezpieczeństwo publiczne prezentuje poniższy wykres.

Ryc. 37. Środki Samorządu Województwa przeznaczone na poprawę bezpieczeństwa publicznego w latach 2002-2005 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2002, 2003, 2004, 2005

III. Gospodarka

3.1 Rolnictwo i obszary wiejskie

Rolnictwo stanowi jeden z ważniejszych działów gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Świadczą o tym duże zasoby ziemi, wysoki udział ludności rolniczej oraz znacząca produkcja rolnicza, która w produkcie krajowym brutto (PKB) plasuje województwo na 8 miejscu w kraju. Wysoka pozycja rolnictwa w województwie jest wynikiem szeregu uwarunkowań tworzących szansę dalszego jego rozwoju.

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego podejmuje regularne działania mające na celu kultywowanie tradycji, odnawiania aktywności mieszkańców obszarów wiejskich, przybliżania zwyczajów oraz promowania i rozwoju produktów tradycyjnych Pomorza i Kujaw. Wszystkie podejmowane działania są zgodne ze Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa przyjętą Uchwałą Nr 439/2000 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 czerwca 2000 r.

W latach 1999-2001 w zakresie prac geodezyjno-urzędzeniowych na potrzeby rolnictwa realizowano zadania z zakresu:

- Modernizacji terenów wiejskich, obejmującej:
  - scalanie i wymianę gruntów – 306 ha,
  - opracowanie projektu granicy polno-leśnej – 10 520 ha,
  - opracowanie dokumentacji geodezyjnej do sporządzenia projektu rekultywacji gruntów zdewastowanych lub zdegradowanych – 125 ha i 33 km drogi,
  - ponowną gleboznawczą klasyfikację gruntów zmeliorowanych, zrekultywowanych i zmienionych klas gruntów i użytków rolnych – 10 581 ha,
  - kontrolę gleboznawczej klasyfikacji gruntów – 2 681 ha,
  - aktualizację lub odnowienie map gleboznawczych – 181 234 ha,
  - analizę zmian w strukturze agrarnej oraz programowanie i koordynacja prac urządzeniowo-rolnych – 27 382 ha,
  - monitorowanie zmian w sposobie użytkowania gruntów oraz ich bonitacji na obszarach wiejskich – 25 179 ha.

-
- Opracowania dokumentacji geodezyjnej niezbędnej do modernizacji terenów wiejskich, w tym:
    - opracowanie map numerycznych ewidencji gruntów – 28 025 ha,
    - weryfikację ewidencji gruntów i budynków – 32 052 ha,
    - opracowanie dokumentacji geodezyjno-kartograficznej dla aktualizacji danych ewidencji gruntów – 23 545 ha,
    - opracowanie dokumentacji geodezyjnej – 1 626 ha.

W roku 2002 zrealizowane zostały trzy zadania z zakresu gospodarki ziemią:

- analiza zmian w strukturze agrarnej oraz programowanie i koordynacja prac urzędzeniowo-rolnych – obszar 21 575 ha,
- monitorowanie zmian w sposobie użytkowania gruntów oraz ich bonitacji – obszar 21 575 ha,
- aktualizacja i odnowienie map glebowo-rolniczych – obszar 24 597 ha.

Samorząd Województwa podejmował również działania w zakresie organizacji szkoleń, konkursów oraz wystaw. Konkurs Kujawsko-Pomorskie Grupy Producentkie '2000 miał na celu upowszechnienie procesu tworzenia grup producentów rolnych. Laureatów konkursu wsparto 10 zestawami komputerowymi do prowadzenia obsługi księgowo-finansowej, umożliwiającymi wykonywanie usług w zakresie rozliczeń podatkowych. Przeprowadzono również konkursy dla innych producentów. W ramach szkolenia nt. przystosowania warunków sanitarnych w produkcji mleka do nowych wymogów weterynaryjnych i standardów UE w systemie HACCP, udział wzięło 300 rolników.

Kolejnym przejawem działań samorządu na rzecz rozwoju obszarów wiejskich było współorganizowanie i przeprowadzenie szeregu szkoleń i seminariów nt. Funduszy Przedakcesyjnych i ich dostępności w Polsce, rynku rolnego – modelu funkcjonowania marketingu w rolnictwie, wsparcia polityki rolnej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie przygotowania i wdrażania programów rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich i inne. Szkolenia organizowano zarówno ze środków Samorządu Województwa, jak i środków UE. Ponadto przeszkolono 150 przedstawicieli społeczności lokalnej oraz urzędów i instytucji Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakresie integracji Polski ze strukturami UE, ze szczególnym uwzględnieniem problemów wsi i rolnictwa.

W latach 2000-2002 wykonano, udokumentowano i upowszechniono doświadczenia z zakresu porejestrowego doświadczalnictwa odmian na łączną kwotę 130 tys. zł, a także współorganizowano Kujawsko-Pomorską Wystawę Zwierząt Hodowlanych (wydatkowana kwota 46,15 tys. zł).

W latach 2000-2002 Samorząd Województwa był współorganizatorem Dożynek Kujawsko-Pomorskich oraz fundatorem nagród w konkursach: Rolnik-Farmer Roku '2000, XVI Konkurs Orki, IV Jarmark Ogrodniczy Twój Ogród wraz z Targami Turystyczno-Ogrodniczymi Lato na Wsi. W ramach aktywizacji obszarów wiejskich wydano 2 500 egzemplarzy i 500 sztuk płyt CD katalogu agroturystycznego „Wieś Kujawsko-Pomorska Zaprasza” zawierającego ofertę 175 gospodarstw agroturystycznych z terenu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W latach 2000-2002 Samorząd Województwa przyznał dotacje dla spółek wodnych działających na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego na prace związane z przebudową lub odbudową urządzeń melioracji wodnych. Przyznano 222 dotacje

---

dla spółek wodnych na łączną kwotę **1 417,14 tys. zł**. Średnia wielkość przyznanej dotacji wynosi 6,38 tys. zł.

W roku 2003 realizowano następujące przedsięwzięcia ze środków własnych województwa:

- udzielono dotacji celowych dla 43 spółek wodnych na kwotę **198,04 tys. zł**,
- wsparto kwotą **50 tys. zł** porejestrowe doświadczalnictwo odmian, tzn. badania odmian roślin uprawnych pod kątem przydatności do uprawy w określonych warunkach klimatyczno-glebowych,
- wsparto lub organizowano w ramach promocji rolnictwa i obszarów wiejskich następujące targi i wystawy:
  - Dożynki Wojewódzkie w Lubaniu,
  - IV Regionalną Wystawę Zwierząt Hodowlanych współorganizowaną z K-P ODR w Minikowie,
  - Kujawsko-Pomorskie Dni Pola w Grubnie.

W roku 2004 realizowano następujące przedsięwzięcia ze środków własnych województwa:

- udzielono dotacji przedmiotowych dla spółek wodnych na 59 zadań w wysokości **379,97 tys. zł**,
- wsparto kwotą **30 tys. zł** porejestrowe doświadczalnictwo odmian – badania odmian roślin uprawnych pod kątem przydatności do uprawy w określonych warunkach klimatyczno-glebowych,
- wsparto, organizowano lub brano udział w ramach promocji rolnictwa i obszarów wiejskich w następujących inicjatywach:
  - Dożynki Wojewódzkie w Golubiu-Dobrzyniu,
  - Dożynki Prezydenckie w Spale – udział delegacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
  - XVI Edycja Olimpiady Ochrony Środowiska,
  - Kujawsko-Pomorskie Dni Pola w Grubnie – zakup nagród,
  - V Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych w Minikowie – zakup nagród.

W ramach aktywizacji mieszkańców terenów wiejskich i wspierania rozwoju obszarów wiejskich **w roku 2005** środki własne województwa przeznaczono na:

- realizację 59 zadań w zakresie utrzymania wód i urządzeń wodnych na łączną kwotę **484,15 tys. zł** (podpisano umowy ze spółkami wodnymi),
- wsparcie 72 projektów w ramach Konkursu „Moja Wieś” wpływających na rozwój lokalny, charakteryzujących się wysokim zaangażowaniem społeczności wiejskiej na ogólną kwotę **317,81 tys. zł**,
- wsparcie kwotą **100 tys. zł** porejestrowego doświadczalnictwa odmian, tzn. badań odmian roślin uprawnych pod kątem przydatności do uprawy w określonych warunkach klimatyczno-glebowych,
- wsparcie lub organizację w ramach promocji rolnictwa i obszarów wiejskich następujących targów i wystaw:
  - Wystawę Stołów Wielkanocnych,
  - Wystawę Stołów Wigilijnych,
  - konferencję „Prezentacja efektów i osiągnięć Programu Aktywizacji Obszarów

- Wiejskich w Województwie Kujawsko-Pomorskim w latach 2000-2005”,
- Dożynki Wojewódzkie w Żninie, w których uczestniczyli przedstawiciele rolników i organizacji rolniczych, administracji państwowej, lokalnych władz samorządowych oraz mieszkańcy województwa,
  - Dożynki Prezydenckie w Spale, w których udział wzięła delegacja Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
  - VI Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych współorganizowana z K-P ODR w Minikowie,
  - Festyn „Barwy Lata Dary Jesieni” w Przysieku,
  - Kujawsko-Pomorskie Dni Pola w Grubnie – zakup nagród,
  - II Międzynarodowe Targi Rolnicze AGRO-MARKET we Włocławku – zakup nagród,
  - IX Pałuckie Targi Rolne w Żninie – zakup nagród.

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich

W dniu 20 września 2000 r. w Warszawie, pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Przewodniczącym Krajowego Komitetu Sterującego (KKS) a Województwem Kujawsko-Pomorskim zostało zawarte „Porozumienie o przyznaniu środków oraz o warunkach i sposobie realizacji Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich w Województwie Kujawsko-Pomorskim”. Porozumienie stanowiło wykonanie postanowień Umowy Kredytowej z dnia 25 lipca 2000 r. Województwo Kujawsko-Pomorskie na podstawie tego Porozumienia otrzymało na realizację Programu kwotę 9 466 tys. EUR przeliczonych po kursie pobrania z Rachunku Specjalnego Środków Kredytu oraz 11 717 tys. zł innych środków budżetowych. W trakcie trwania Programu limit ten ulegał zmianom, a ostateczną wartość dostępnych środków określał Aneks nr 3 do Porozumienia. Kształtowanie się limitu środków w podziale na komponenty prezentuje poniższa tabela.

Tabela 12. Limit środków na realizację Programu PAOW na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego (w tys.)

Komponent	Limit określony w Porozumieniu		Limit określony w Aneksie nr 2 do Porozumienia		Limit określony w Aneksie nr 3 do Porozumienia	
	Środki kredytowe (w EUR)	Środki z budżetu państwa (w zł)	Środki kredytowe (w EUR)	Środki z budżetu państwa (w zł)	Środki kredytowe (w EUR)	Środki z budżetu państwa (w zł)
A	1 910	0	1 760	2 011	1 761	1 962
B1	2 587	11 717	2 127	8 929	1 933	8 866
B2	1 730	0	2 336	0	2 945	0
C	3 239	0	3 239	0	3 162	0
Suma:	9 466	11 717	9 462	10 940	9 801	10 828

Źródło: Opracowano w Departamencie Rolnictwa i Aktywizacji Obszarów Wiejskich w Urzędzie Marszałkowski w Toruniu na podstawie danych zawartych w Porozumieniu z dnia 20 września 2000 r. o przyznaniu środków oraz warunkach i sposobach realizacji Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich otrzymanego na realizację Programu PAOW oraz Aneksu nr 2 i Aneksu nr 3 do Porozumienia.

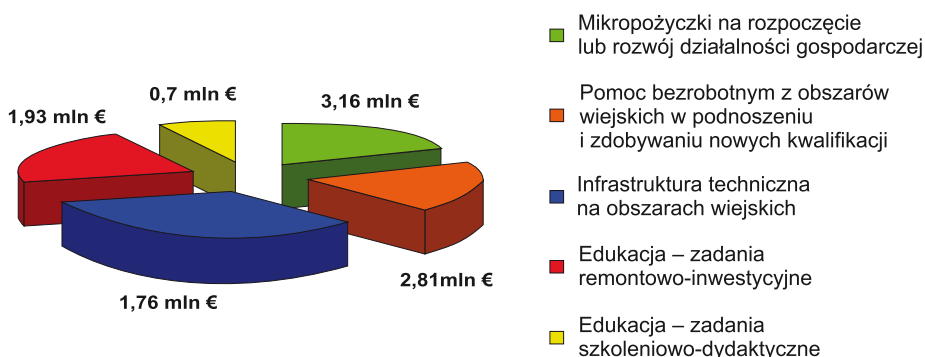
Celem Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW) było wniesienie wkładu finansowego, inwestycyjnego oraz wiedzy i umiejętności w szeroko rozumiany rozwój gospodarczy obszarów wiejskich poprzez:

- zwiększenie pozarolniczego zatrudnienia,
- wsparcie procesu umacniania samorządów i rozwoju regionalnego,
- pomoc w budowaniu potencjału instytucjonalnego, niezbędnego do uzyskania przedakcesyjnych i strukturalnych funduszy Unii Europejskiej.

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich był wdrażany w ramach:

- Komponentu A – mikropożyczki,
- Podkomponentu B1 – Program Przekwalifikowań / Reorientacji,
- Podkomponent B2 – Edukacja,
- Podkomponentu B3 – Budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej,
- Komponentu C – Infrastruktura wiejska.

W Województwie Kujawsko-Pomorskim w latach 2000-2005 wdrożono wszystkie wyżej wymienione komponenty.

Ryc. 38. Środki PAOW przeznaczone na inwestycje na obszarach wiejskich w latach 2000-2005

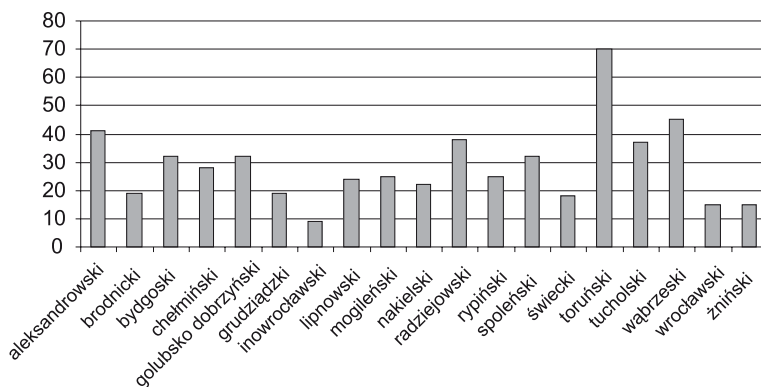
Źródło: opracowano w Departamencie Rolnictwa i Aktywizacji Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Komponent A – Mikropożyczki

Zadaniem Komponentu A było wsparcie Rządu w działaniach promujących mikroprzedsiębiorstwa poprzez stworzenie i utrzymanie warunków do prowadzenia na obszarach wiejskich działalności gospodarczej na własny rachunek, w celu ograniczenia dużego, ciągle postępującego bezrobocia na tych terenach. Komponent promował samozatrudnienie poza rolnictwem na terenie gmin wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 20 tys. mieszkańców. Stwarzał możliwość uzyskania pomocy finansowej w formie mikropożyczek i jednorazowych dotacji na rozpoczęcie lub rozwój działalności gospodarczej oraz zapewnienia dostępu do szkoleń i doradztwa osobom, które mieszkały na terenach wiejskich co najmniej od roku, prowadziły tam działalność gospodarczą i spełniały określone warunki. Obejmował on swoim zasięgiem pięć województw. Poza Województwem Kujawsko-Pomorskim o mikropożyczkę można było się ubiegać

w Województwach: Zachodniopomorskim, Warmińsko-Mazurskim, Małopolskim oraz Podkarpackim.

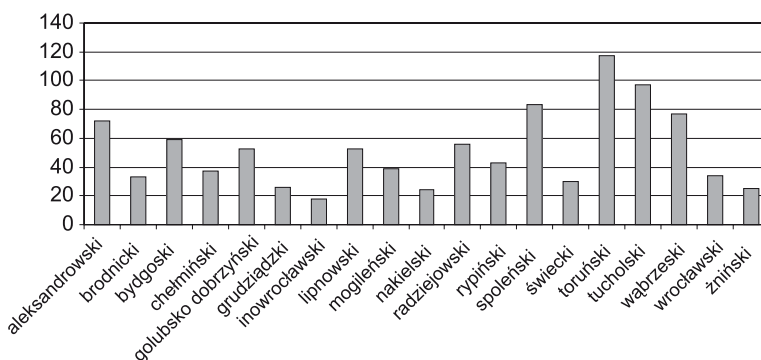
Realizacja komponentu A przebiegała w latach **2003-2004**. W ramach tego komponentu zostało udzielonych 546 jednorazowych dotacji po ok. 3,6 tys. zł jedna, co łącznie stanowi kwotę **1 961,34 tys. zł**. Środki te były przeznaczone głównie na wyposażenie sklepów oraz na działalność usługową. Największą grupę wśród beneficjentów jednorazowych dotacji stanowili bezrobotni, osoby prowadzące działalność gospodarczą do 1 roku oraz rolnicy. Rozkład przestrzenny udzielonych jednorazowych dotacji przedstawia poniższy wykres.

Ryc. 39. Liczba udzielonych jednorazowych dotacji w poszczególnych powiatach naszego województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Rolnictwa i Aktywizacji Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

W ramach komponentu A udzielonych zostało również 976 mikropożyczek na ogólną kwotę 10 770,4 tys. zł, (w tym ze środków kredytowych 8 089,85 tys. zł, co stanowi 1 760,53 tys. EUR). Średnia wartość mikropożyczki wynosiła 11,04 tys. zł. Oprocentowane były one na poziomie 4,48%-5,02%. Liczbę udzielonych mikropożyczek prezentuje poniższy wykres.

Ryc. 40. Liczba udzielonych mikropożyczek w poszczególnych powiatach Województwa Kujawsko-Pomorskiego

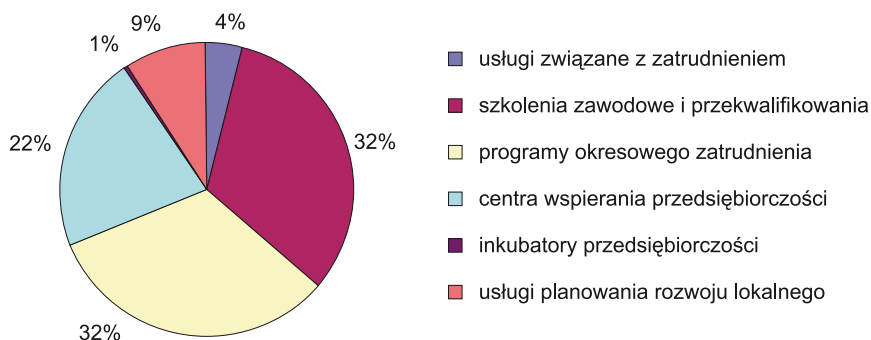
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Rolnictwa i Aktywizacji Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Podkomponent B1 – Program Przekwalifikowań / Reorientacji

Cele Programu PAOW dotyczyły bezpośrednio poprawy sytuacji na rynku pracy gmin wiejskich. Głównym celem podkomponentu B1 – Programu Przekwalifikowań/ Reorientacji było wspieranie rozwoju gospodarczego, zwiększenie dochodów i redukcja ubóstwa w społecznościach wiejskich przez udzielenie mieszkańcom pomocy w powiększaniu i wykorzystywaniu ich potencjału zawodowego. Pomoc skierowana była do osób, będących w złej sytuacji ekonomicznej i bezrobotnych z obszarów wiejskich, w zakresie powiększania i wykorzystania ich kapitału zawodowego, z uwzględnieniem potencjalnych możliwości zatrudnienia na rynku pracy. Grupą docelową Programu były osoby zamieszkałe na obszarach wiejskich: bezrobotne, pochodzące z rodzin uznawanych za ubogie, rolnicy użytkujący do 3 ha, mali przedsiębiorcy.

W ramach Programu przewidzianych było 6 form aktywnego oddziaływania na rynek pracy o następującej wartości zrealizowanych usług:

1. usługi związane z zatrudnieniem – 740,76 tys. zł,
2. szkolenia zawodowe i przekwalifikowania – 5 560,09 tys. zł,
3. programy okresowego zatrudnienia – 5 630,78 tys. zł,
4. centra wspierania przedsiębiorczości – 3 828,22 tys. zł,
5. inkubatory przedsiębiorczości – 98,02 tys. zł,
6. usługi planowania rozwoju lokalnego – 1 522,95 tys. zł.

Ryc. 41. Procentowy udział poszczególnych form aktywnego oddziaływania na rynek pracy w ramach Podkomponentu B1 PAOW

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Rolnictwa i Aktywizacji Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

W ramach PAOW komponent B1 podpisano łącznie 412 umów w ciągu 3 lat. Szczegóły na ten temat zawiera poniższa tabela.

Tabela 13. Zestawienie umów podpisanych w latach 2002-2004

Lp.	Rodzaj usługi	Liczba podpisanych umów			Razem 2002-2004
		2002 rok	2003 rok	2004 rok	
1	Usługi w zakresie szkoleń	24	106	29	159
2	Centra Wspierania Przedsiębiorczości	0	27	19	46
3	Inkubatory Przedsiębiorczości	1	0	0	1
4	Okresowe zatrudnienie	42	51	52	145
5	Usługi związane z zatrudnieniem	2	25	3	30
6	Plany Rozwoju Lokalnego	7	22	2	31
	Ogółem	76	231	105	412

Źródło: Raport z działań Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu w latach 2001-2004 „Rozwiązywanie lokalnych problemów rynku pracy na obszarach wiejskich a doświadczenia i rezultaty Programu Reorientacji/Przekwalifikowań PAOW w Województwie Kujawsko-Pomorskim” – opracowano w Departamencie Rolnictwa i Aktywizacji Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Podkomponent B2 – Edukacja

Zadaniem podkomponentu B2 była poprawa warunków i poziomu nauczania w szkołach podstawowych i gimnazjach na terenach wiejskich objętych, najwyższym bezrobociem, a tym samym podwyższenie kwalifikacji absolwentów tych szkół.

Podkomponent B2 wdrażany był dwufazowo:

Faza I: obejmowała zadania remontowo-inwestycyjne tj.:

- rozbudowę, remonty i modernizację budynków szkolnych szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół specjalnych, tylko na terenach wiejskich (maksymalne dofinansowanie ze środków PAOW 42%),
- remonty i wyposażenie świetlic szkolnych (maksymalne dofinansowanie ze środków PAOW 42%).

Fot. 23. Hala sportowa odnowiona ze środków PAOW

Faza II (zadania szkoleniowo-dydaktyczne) obejmowała:

- szkolenia dla nauczycieli i dyrektorów szkół (maksymalne dofinansowanie ze środków PAOW 62%),
- szkolenia informatyczne (maksymalne dofinansowanie ze środków PAOW 62%),
- zakup środków dydaktycznych (maksymalne dofinansowanie ze środków PAOW 59%),
- zakup oprogramowania komputerowego (maksymalne dofinansowanie ze środków PAOW 67%).

W ramach posiadanych środków PAOW w latach 2001-2003 dofinansowanych zostało 78 projektów, w tym remonty 38 szkół wiejskich oraz wyposażenie i remonty 43 świetlic wiejskich. Po zamknięciu listy rankingowej na projekty remontowe została uruchomiona procedura naboru nowych wniosków – II edycja wniosków remontowo-inwestycyjnych w podkomponencie B2. Regionalny Komitet Sterujący zarekomendował do realizacji znajdujące się na liście rankingowej 73 projekty, z których zrealizowano 68 (dotyczących remontu szkół wiejskich) na łączną wartość ponad 8 000 tys. zł. Wartość dofinansowania z PAOW tych projektów wyniosła ponad 3 200 tys. zł.

We wrześniu 2004 roku RKS zdecydował o ogłoszeniu warunkowego naboru wniosków w zakresie wyposażenia świetlic oraz wyposażenia klas zerowych. Warunkowy nabór wniosków z uwagi na zbliżający się w 2005 roku koniec Programu dawał szansę maksymalnego wykorzystania zasobów w przypadku uzyskania z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wszystkich środków zapisanych w Porozumieniu. Na uchwalonej liście rankingowej umieszczono 121 zadań realizowanych w 74 gminach/powiatach. Wszystkie poprawnie zweryfikowane wnioski zostały dofinansowane ze środków PAOW i do marca 2005 r. wyposażono 132 świetlice w 58 gminach/powiatach oraz 144 klasy zerowe w 63 gminach/powiatach w ramach 118 projektów. Łączna wartość dofinansowania wyniosła **1 100,76 tys. zł**, natomiast kwota środków własnych gmin/powiatów 2 680,83 tys. zł.

Poprawę efektywności nauczania osiągnięto poprzez realizację zadań szkoleniowo-dydaktycznych. Ich ideą było zaferowanie szkołom i nauczycielom na terenach wiejskich uczestnictwa w szkoleniach dydaktycznych i informatycznych oraz jednocześnie zakupu środków dydaktycznych i oprogramowania, aby podnieść jakość nauczania.

W ramach tych zadań firma Young Digital Poland S.A. dostarczyła oprogramowanie komputerowe do 47 gmin/powiatów województwa na łączną kwotę 439,726 tys. zł oraz materiały dydaktyczne do 49 gmin/powiatów województwa na łączną kwotę 2 519,27 tys. zł. Gminy uzyskały dofinansowanie ze środków PAOW o łącznej wartości 1 764,92 tys. zł. Wśród dostarczonego do szkół sprzętu były m.in. elektroniczne podręczniki do nauki przedmiotów w szkołach podstawowych i gimnazjach, języków obcych, encyklopedie, słowniki, atlasy, mapy, instrumenty muzyczne, tablice demonstracyjne, wyposażenie pracowni chemicznych i biologicznych.

Ze szkoleń dydaktycznych dla nauczycieli i dyrektorów szkół, przeprowadzonych przez Społeczne Towarzystwo Oświatowe, skorzystało 1 134 nauczycieli i dyrektorów z 40 gmin. Łączna kwota dofinansowania ze środków PAOW wyniosła 769,99 tys. zł, a wkład własny 544,86 tys. zł. Natomiast w szkoleniach z zakresu informatyki, przeprowadzonych przez Konsorcjum Polskich Firm Szkoleniowych, wzięły udział 953 osoby w 39 gminach/powiatach. Łączna kwota dofinansowania ze środków PAOW wyniosła 446,215 tys. zł, a wkład własny 372,37 tys. zł.

Podkomponent B3 – Budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej

Celem podkomponentu B3 było stworzenie wzorców oraz warunków instytucjonalno-prawnych do stałego podnoszenia sprawności i profesjonalizmu działania lokalnej i regionalnej administracji publicznej. Cel ten miał być osiągnięty poprzez podnoszenie poziomu usług publicznych, zarządzania finansami publicznymi i zasobami ludzkimi oraz budowanie potencjału dla wykorzystania środków pomocowych Unii Europejskiej. Ponadto celem podkomponentu B3 było wspomaganie efektywnego wykorzystania przez samorządy środków w ramach innych komponentów PAOW.

Celem programu szkoleniowego było rozwijanie praktycznych umiejętności urzędników i radnych w zakresie planowania i wdrażania projektów w różnych dziedzinach działalności samorządu, umiejętności niezbędnych dla skutecznego pozyskiwania środków Unii Europejskiej oraz funduszy krajowych, dostępnych dla samorządów i ich jednostek organizacyjnych.

Treść i zakres Programu Szkoleniowego miały charakter bardzo praktyczny i zorientowany na potrzeby uczestników. Oznaczało to przyjęcie założenia, że wszelkie informacje przekazywane w trakcie szkoleń mają służyć codziennej pracy samorządowców, mają pomagać im w lepszym i sprawniejszym rozwiązywaniu problemów, na jakie napotykają w swojej jednostce samorządowej.

Przygotowano pięć, zorientowanych praktycznie, „sektorowych” programów szkoleniowych:

- I – Rozwój infrastruktury i zarządzanie w dziedzinie ochrony środowiska.
- II – Wspieranie rozwoju sektora prywatnego.
- III – Rynek pracy – aktywna polityka przeciwdziałania bezrobociu.
- IV – Zarządzanie edukacją.
- V – Rozwój organizacyjny jednostki samorządu terytorialnego.

W Województwie Kujawsko-Pomorskim nie realizowano programu IV – Zarządzanie edukacją ze względu na brak zainteresowania ze strony gmin i powiatów. W pozostałych obszarach przeszkolono 37 jednostek samorządowych – łącznie 258 osób.

Komponent C – Infrastruktura wiejska

Największy pod względem zaangażowania środków komponent, realizowany w ramach PAOW, to Komponent C. Jego zadaniem była poprawa infrastruktury technicznej obszarów wiejskich, co pośrednio miało prowadzić do stymulowania inwestycji w sektorze prywatnym, tworzenia nowych miejsc pracy poza rolnictwem, poprawy warunków środowiskowych i zdrowotnych oraz zmniejszania różnic w poziomie rozwoju gospodarczego między obszarami wiejskimi i miejskimi. W ramach tego komponentu finansowane były projekty obejmujące inwestycje w budowie i modernizacji dróg, systemów wodociągowych (pozwalające zapewnić zaopatrzenie w wodę odpowiedniej jakości do użytku domowego oraz dla potrzeb przemysłowych), kanalizacji (urządzenia odprowadzania i oczyszczania ścieków, często realizowane w połączeniu z sieciami wodociągowymi), systemów gromadzenia i utylizacji odpadów stałych (gospodarowanie odpadami obejmujące wywóz, utylizację i składowanie w sposób zgodny z przepisami prawa oraz wymogami sanitarnymi i w zakresie bezpieczeństwa).

Komponent C był realizowany na terenie całego kraju, a swoim zasięgiem obejmował zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i szkolenia.

Inwestycje infrastrukturalne, które mogły być finansowane w ramach Komponentu C to:

- budowa systemów wodociągowych dla gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw,
- budowa na obszarach gmin i powiatów systemów kanalizacji/zbierania i utylizacji ścieków – często w powiązaniu z systemami wodociągowymi – w celu uzyskania zamkniętego systemu obiegu wody o dobrej jakości i spełniającej wymogi higieniczne,
- budowa systemów zarządzania odpadami stałymi, łącznie z wyposażeniem do zbierania i utylizacji odpadów, spełniających wymagania prawne UE w zakresie bezpieczeństwa i wymogów sanitarnych na obszarach gmin i powiatów,
- poprawa stanu wybranych dróg na obszarach wiejskich, zwłaszcza poprawa lokalnych połączeń drogowych z drogami głównymi oraz utwardzenie nawierzchni w celu zapewnienia możliwości dojazdu do niektórych miejscowości niezależnie od warunków pogodowych.

Wysokość dofinansowania projektów infrastrukturalnych wynosiła do 30% wartości brutto, w wypadku projektów wodociągowych, oraz do 50% wartości przy projektach kanalizacyjnych, drogowych i zagospodarowania odpadów stałych.

Rozpoczęty w drugiej połowie roku 2001 i trwający do końca roku 2004 proces realizacji inwestycji infrastrukturalnych w ramach PAOW, przy wsparciu środkami z kredytu Banku Światowego, w Województwie Kujawsko-Pomorskim wyniósł 57 zrealizowanych kontraktów na łączną kwotę ponad 40 mln zł. Wartość dofinansowania ze środków PAOW tych inwestycji wyniosła ponad 3 100 tys. EUR. W efekcie w latach 2001-2004:

- zmodernizowano 28 dróg (w tym 9 powiatowych) oraz wybudowano 3 nowe drogi gminne (łącznie 54,97 km),
- wybudowano 17 sieci kanalizacyjnych (łącznie 110,06 km, 1408 przyłączy kanalizacyjnych),
- zrealizowano 5 inwestycji wodociągowych (łącznie 15,33 km, 81 nowych przyłączy), w ramach których: wybudowano dwie nowe sieci wodociągowe, a pozostałe zmodernizowano,
- zmodernizowano 2 oczyszczalnie ścieków oraz jedną oczyszczalnię wyposażono technologicznie,
- wybudowano 1 nową oczyszczalnię ścieków.

Fot. 24. Zagospodarowanie cieków wodnych w ramach PAOW

Tabela 14. Wykorzystanie środków PAOW w latach 2000-2005

Nr	Opis	Źródło finansowania	Łącznie wykorzystanie				Razem wykorzystanie
			2000-2002	2003	2004	2005	2000-2005
	1	2	3	4	5	6	7
Komponent A – mikropożyczki							
1	Komponent A – mikropożyczki oraz dotacje	Kredyt (tys. EUR)		830,88	929,65		1 760,53
		Własne (tys. zł)					
		Budżet (tys. zł)		910,80	1 050,54		1 961,34
Podkomponent B1 – Przekwalifikowanie siły roboczej							
2	Program Przekwalifikowań/Reorientacji	Kredyt (tys. EUR)	502,17	759,20	671,46		1 932,84
		Budżet (tys. zł)	2 314,83	4 239,27	2 310,84		8 864,94
Podkomponent B2 – Edukacja							
3	Program szkoleniowy dla nauczycieli i dyrektorów szkół <i>kategoria Konsultanci</i>	Kredyt (tys. EUR)			180,84		180,84
		Własne (tys. zł)			544,86		544,86
4	Materiały edukacyjne i wyposażenie (pomocze szkolne) <i>kategoria Towary</i>	Kredyt (tys. EUR)			347,05		347,05
		Własne (tys. zł)			1 046,16		1 046,16
5	Szkolenia z zakresu informatyki <i>kategoria Konsultanci</i>	Kredyt (tys. EUR)			103,76		103,76
		Własne (tys. zł)			372,37		372,37
6	Oprogramowanie <i>kategoria Towary</i>	Kredyt (tys. EUR)			60,42		60,42
		Własne (tys. zł)			147,92		147,92
7	Remonty szkół i konsolidacja sieci szkolnej <i>(Towary + Roboty 1a)</i>	Kredyt (tys. EUR)	415,58	287,65	519,32	891,64	2 114,18
		Własne (tys. zł)	2 734,59	2 003,72	3 368,95	5 447,45	13 554,72
7a	<i>kategoria Roboty 1a</i>	Kredyt (tys. EUR)	357,53	265,05	519,32	624,23	1 766,13
		Własne (tys. zł)	2 388,36	1 855,03	3 368,95	3 867,39	11 479,73
7b	<i>kategoria Towary</i>	Kredyt (tys. EUR)	58,05	22,59		267,41	348,05
		Własne (tys. zł)	346,23	148,69		1 580,07	2 074,99
	Razem – podkomponent B2	Kredyt (tys. EUR)	415,58	287,65	1 211,39	891,64	2 806,25
		Własne (tys. zł)	2 734,59	2 003,72	5 480,26	5 447,54	15 666,03
Komponent C – infrastruktura wiejska							
8	Inwestycje infrastruktury wiejskiej <i>(Roboty 1b + 1c)</i>	Kredyt (tys. EUR)	2 297,81	600,02	179,21		3 077,04
		Własne (tys. zł)	19 780,06	5 086,50	2 605,41		27 471,97
8a	<i>kategoria Roboty 1b</i>	Kredyt (tys. EUR)	2 199,29	583,44	179,21		2 961,94
		Własne (tys. zł)	18 781,02	4 906,98	2 605,41		26 293,41
8b	<i>kategoria Roboty 1c</i>	Kredyt (tys. EUR)	98,52	16,59			115,10
		Własne (tys. zł)	999,04	179,52			1 178,56
9	Kategoria Towary	Kredyt (tys. EUR)	85,00				85,00
		Własne (tys. zł)	304,18				304,18
	Razem – komponent C	Kredyt (tys. EUR)	2 382,81	600,02	179,21		3 162,04
		Własne (tys. zł)	20 084,24	5 086,5	2 605,41		27 776,15
10	RAZEM – PAOW	Kredyt (tys. EUR)	3 300,56	2 477,75	2 991,71	891,64	9 661,66
		Budżet (tys. zł)	2 314,83	5 150,07	3 361,38	0,00	10 826,20
		Własne (tys. zł)	22 818,83	7 090,22	8 085,68	5 447,45	43 442,17

Źródło: opracowano w Departamencie Rolnictwa i Aktywizacji Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Ponadto w ramach komponentu C realizowano szkolenia. W Województwie Kujawsko-Pomorskim szkolenia w kompetencji C, pt. „Realizacja projektów infrastrukturalnych w gminach wiejskich”, odbyły się w 6 sesjach. Zostało przeszkolonych ponad 195 pracowników jednostek samorządu terytorialnego z obszaru województwa.

Łączne wykorzystanie środków na realizację Programu PAOW w Województwie Kujawsko-Pomorskim, w podziale na poszczególne komponenty i lata prezentuje tabela 14. Z danych w niej przedstawionych wynika, że zostało wykorzystanych 98,58% dostępnych środków pochodzących z kredytu Banku Światowego oraz 99,98% środków pochodzących z budżetu państwa.

SAPARD

Ważną rolę w poprawie sytuacji społeczno-gospodarczej na terenach wiejskich odegrał specjalny Przedakcesyjny Program na Rzecz Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich SAPARD, który został uruchomiony na początku lipca 2002 roku. Zainteresowani pomocą z Programu mogli składać wnioski w Oddziałach Regionalnych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, w ramach poszczególnych działań:

1. Poprawa przetwórstwa i marketing artykułów rolnych i rybnych.
2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych.
3. Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich.
4. Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.

Wprawdzie środki finansowe z programu SAPARD nie były bezpośrednio dystrybuowane przez Samorząd Województwa, jednak miały istotne znaczenie z punktu widzenia budowania potencjału absorpcyjnego na obszarach wiejskich. Realizacja programu SAPARD była bowiem silnym bodźcem wspierającym i uzupełniającym działania realizowane w tym czasie przez władze regionalne.

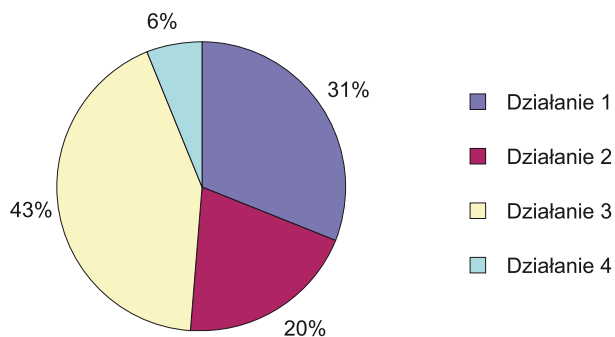
Na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego ogółem beneficjenci złożyli 2 048 wniosków, z czego zarejestrowanych zostało 1 898 wniosków. Na koniec 2005 roku podpisano 1 716 umów z beneficjentami. Do dnia 31 grudnia 2005 zrealizowano 1 592 płatności na kwotę **272 187,6 tys. zł**. Szczegóły na temat realizacji programu SAPARD w Województwie Kujawsko-Pomorskim zawiera poniższa tabela.

Tabela 15. Liczba złożonych wniosków oraz zrealizowanych płatności w ramach Programu SAPARD (Działania 1, 2, 3, 4) od uruchomienia programu

Działanie	Liczba złożonych wniosków	Liczba zarejestrowanych wniosków	Liczba podpisanych umów	Liczba zrealizowanych płatności	Procent podpisanych umów	Kwota zrealizowanych płatności (w tys. zł)
1	110	99	93	85	91,4	84 908,0
2	1 234	1 189	1 149	1 076	93,6	53 901,7
3	376	366	254	249	98,0	116 866,3
4	328	244	220	182	82,7	16 511,6
Razem	2 048	1 898	1 716	1 592	92,8	272 187,6

Źródło: Kujawsko-Pomorski Oddział Regionalny ARiMR w Toruniu

Ryc. 42. Procentowy udział kwot zrealizowanych płatności w poszczególnych działaniach Programu SAPARD

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Rolnictwa i Aktywizacji Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Fot. 25. Modernizacja i rozbudowa przetwórnicy rybnej Herring w ramach programu SAPARD

Największym sukcesem, jeżeli chodzi o realizację Programu SAPARD w naszym Województwie jest całkowite wykorzystanie dostępnych środków finansowych w każdym Działaniu. Największym zainteresowaniem wśród działań SAPARD w Województwie Kujawsko-Pomorskim, podobnie jak w całej Polsce, cieszyły się środki przeznaczone dla jednostek samorządu terytorialnego w ramach Działania 3 Rozwój i poprawa infrastruktury na obszarach wiejskich.

PLAN ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Znaczna ilość środków finansowych wpływa do regionu w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich realizowanego przez oddziały Regionalne Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich jest programem określającym cele, priorytety, zasady, na podstawie których są wspierane przekształcenia na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w latach 2004-2006. Plan stanowi tzw. II filar Wspólnej Polityki Rolnej, współfinansowany z Sekcji Gwarancji w Rolnictwie, a także z budżetu krajowego.

Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich opiera się na dwóch celach strategicznych:

1. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich;
2. Poprawa konkurencyjności gospodarki rolno-żywnościowej.

Instrumenty PROW obejmują dwie grupy działań. Jedne należące do grupy tzw. środków towarzyszących Wspólnej Polityki Rolnej, które szczegółowo określone są w Rozporządzeniu Rady (WE) 1257/1999 i są to:

- renty strukturalne,
- program rolnośrodowiskowy,
- zalesienie gruntów rolnych,
- wsparcie dla obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

Natomiast drugą grupę stanowią nowe instrumenty zaproponowane przez Wspólnotę Europejską w Traktacie Akcesyjnym, których idea jest potrzeba rozwiązywania problemów, wobec których stanęły kraje nowo przyjęte do Wspólnoty. Do tych działań należą:

- wsparcie dla gospodarstw niskotowarowych,
- wsparcie grup producentów rolnych,
- dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE,
- pomoc techniczna.

W Województwie Kujawsko-Pomorskim największym zainteresowaniem cieszyło się działanie *Dostosowywanie gospodarstw do standardów UE* (złożono 13 244 wnioski na łączną kwotę 463 729,29 tys. zł). Ilość wniosków złożonych w ramach poszczególnych działań PROW przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Ilość wniosków złożonych w Biurach Powiatowych w ramach PROW w układzie powiatowym na 31.12.2005 r.

Powiat	Wnioski złożone na wspieranie gospodarstw niskotowarowych		Wnioski złożone na programy rolnośrodowiskowe		Wnioski złożone na renty strukturalne		Wnioski złożone na dostosowanie gospodarstw do standardów UE	
	liczba	kwota w tys. EUR	liczba	kwota w tys. zł	liczba	kwota w tys. zł	liczba	kwota w tys. zł
aleksandrowski	249	310,00	43	293,74	162	238,32	481	18 572,78
brodnicki	314	391,25	132	1 224,60	163	251,59	642	25 218,84
bydgoski	197	245,00	151	3 058,19	115	172,07	519	18 306,52
chełmiński	80	100,00	15	219,34	149	219,18	514	19 051,42
golubsko-dobrzyński	198	247,50	129	965,35	152	210,25	719	26 978,11
grudziądzki	110	138,75	16	370,82	175	268,14	587	21 331,94
inowrocławski	200	250,00	172	2 901,26	287	458,00	859	25 533,07
lipnowski	533	648,75	61	400,00	193	284,43	679	25 191,42
mogileński	114	142,50	90	472,74	153	231,10	550	17 814,13
nakielski	91	112,50	198	3 100,67	117	174,79	799	28 253,37
radziejowski	429	535,00	85	658,45	144	214,69	716	27 880,03
rypiński	417	503,75	30	282,15	173	261,13	996	35 159,05
sępoleński	51	63,75	105	1 524,77	107	162,94	586	22 408,36
świecki	202	24,75	42	706,37	144	217,10	706	24 740,32
toruński	468	576,25	198	1 498,95	201	305,52	862	29 828,83
tucholski	147	180,00	249	2 391,66	77	117,13	611	16 119,24
wąbrzeski	119	148,75	39	470,49	142	219,71	535	22 153,93
włocławski	833	1 032,50	274	1 206,25	194	299,54	1 038	28 367,07
żniński	181	182,50	285	1 868,66	156	256,26	917	28 100,20
Razem Kujawsko-Pomorski OR	4 933	6 057,50*	2 308	23 614,44	3 004	4 561,88	13 244	463 729,29

*) EURO

Źródło: OR ARiMR Toruń

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest odpowiedzialny za wdrażanie 3 działań Priorytetu II zatytułowanego *Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich* w ramach **Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich**:

- 2.2 Scalanie gruntów,
- 2.3 Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego,
- 2.5 Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi.

Ze względu na małe zainteresowanie beneficjentów Działaniem 2.2 *Scalanie Gruntów* w Województwie Kujawsko-Pomorskim w 2005 roku nie został ogłoszony nabór wniosków, limit środków dla województwa wynosi 3 756,42 tys. zł. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr 9/204/06 z dnia 3 marca 2006 r. ogłosił nabór wniosków o dofinansowanie w ramach Działania 2.2.

Największym zainteresowaniem wśród beneficjentów cieszyło się Działanie 2.3 *Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego*. Złożonych zostało 170 wniosków na łączną kwotę dofinansowania 25 146,97 tys. zł. Średnia wartość dofinansowania wyniosła 148 tys. zł. Spośród złożonych wniosków większość dotyczyła robót budowlanych i modernizacyjnych wraz z zakupem wyposażenia.

Lista projektów wybranych do realizacji objęła 123 projekty, złożone przez: 96 samorządów gmin oraz 1 instytucję kultury. Do dnia 13 grudnia 2005 r. Samorząd Województwa zawarł z wnioskodawcami 122 umowy o dofinansowanie realizacji projektu na łączną kwotę 20 393,48 tys. zł. Od grudnia 2005 r. Beneficjenci działania 2.3 rozpoczęli realizację swoich projektów. Większość projektów będzie realizowana w roku 2006, tylko 3 projekty zostaną zakończone w 2007.

W ramach Działania 2.5 *Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi* wpłynęło 20 wniosków na łączną wartość inwestycji 29 235,48 tys. zł (koszty kwalifikowalne). Marszałek Województwa wybrał do realizacji 3 projekty z zakresu obejmującego budowę nowych urządzeń melioracji wodnych szczegółowych oraz 13 projektów z zakresu obejmującego budowę i modernizację urządzeń melioracji wodnych podstawowych oraz kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego, a także układu poziomego koryta cieku naturalnego, wykraczającego poza działanie związane z utrzymaniem wód na łączną kwotę dofinansowania 24 510,76 tys. zł, z czego wkład krajowy stanowi 5 885,28 tys. zł, a EFOGR 18 625,48 tys. zł.

Dla pozostałych działań Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego jednostką wdrażającą jest Regionalny Oddział Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Toruniu. Zainteresowani pomocą z Programu mogli składać wnioski w ramach: Działania 1.2 *Ułatwianie startu młodym rolnikom*, Działania 1.5 *Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych*, Działania 2.1 *Przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą i/lub pożarem oraz wprowadzenie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych*, Działania 2.4 *Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów*, Działania 2.6 *Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem*.

W naszym województwie złożono ogółem 4 395 wniosków. Największym zainteresowaniem cieszyły się działania 1.1 i 1.2 (3 819 wniosków). Łączna kwota wnioskowanej pomocy w ramach Działań wdrażanych przez Regionalny Oddział ARiMR wynosi 568 821,9 tys. zł. Do 31 grudnia 2005 roku podpisano 2 232 umowy z Beneficjentami na ogólną kwotę 246 596 tys. zł. Dotychczas zrealizowanych zostało 1 286 płatności (z czego 1 031 z działania 1.2), na kwotę 78 867 tys. zł.

3.2 Rynek pracy

Jednym z najpoważniejszych wyzwań stojących przed władzami samorządowymi wszystkich szczebli jest poprawa sytuacji na rynku pracy. Obecnie dla wszystkich jest już jasne, że problemów bezrobocia nie rozwiąże się tylko za pomocą działań finansowanych z państwowego Funduszu Pracy. Potrzebne są inicjatywy i przedsięwzięcia wykorzystujące inne formy.

Władze samorządowe województwa przywiązują bardzo duże znaczenie do roz-

---

wiązywania tego problemu. Restrukturyzacja rynku pracy i ograniczenie bezrobocia znajdują się wśród celów operacyjnych zawartych w „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego” przyjętej przez Sejmik Województwa w czerwcu 2000 r.

Realizacja tak ważnego celu, jakim jest poprawa sytuacji na regionalnym rynku pracy, odbywa się w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi. Problemy bezrobocia były wielokrotnie przedmiotem obrad Sejmiku Województwa oraz odpowiednich komisji.

W 1999 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, który realizował zadania z zakresu rynku pracy był jednostką rządową i tym samym nie wykonywał zadań Samorządu Województwa.

We wrześniu **2000 roku** Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą nr 69/301/2000 podjął decyzję o realizacji programu mającego na celu promocję zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich na terenach wiejskich – przygotowanego w oparciu o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 2000 r. (Dz. U. Nr 68 poz. 806) w sprawie *zasad warunków i trybu wspierania środkami budżetu państwa programów inicjowanych przez organy Samorządu Województwa*. Zgodnie z powyższą uchwałą w Województwie Kujawsko-Pomorskim przygotowany został Pilotażowy Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich obejmujący następujące usługi: udzielanie pomocy finansowej na zakup środków trwałych (jednorazowe dotacje), szkolenia w zakresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, świadczenie usług doradczych samorządom powiatowym.

W 2000 roku za pośrednictwem Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Toruniu udzielono 327 jednorazowych dotacji dla uprawnionych osób z terenu naszego województwa (średnio 3,6 tys. zł na osobę).

W 2000 r. Wojewódzki Urząd Pracy zorganizował dwie konferencje: „Edukacja szansą rozwoju obszarów wiejskich” oraz „Zawody a rynek pracy”.

Problemy rynku pracy były **w 2001 roku** wielokrotnie przedmiotem obrad odpowiednich komisji Sejmiku Województwa. W dniu 28 maja 2001 r. sytuację na rynku pracy województwa oraz działania Samorządu Województwa w zakresie polityki rynku pracy omawiał na plenarnym posiedzeniu Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Zarząd Województwa był współorganizatorem wielu przedsięwzięć mających na celu poprawę sytuacji na regionalnym rynku pracy. Do najważniejszych inicjatyw w tym zakresie zaliczyć należy Regionalne Forum Dialogu Społecznego oraz II Forum Gospodarcze Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W 2001 roku w ramach Pilotażowego Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich za pośrednictwem Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Toruniu udzielono 314 jednorazowych dotacji dla uprawnionych osób z terenu Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Ponadto wyłonieni w drodze przetargu usługodawcy byli organizatorami szkoleń, którymi objęto 1 103 osoby z Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W 2001 roku trzykrotnie zbierała się Wojewódzka Rada Zatrudnienia. Jest to organ opiniodawczo-doradczy marszałka województwa w sprawach polityki rynku pracy. W skład WRZ wchodzi osoby powoływane przez marszałka, spośród działających na terenie województwa:

1. wojewódzkich struktur każdej organizacji związkowej, reprezentatywnej w rozu-

-
2. wojewódzkich struktur każdej organizacji pracodawców, reprezentatywnej w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych,
  3. społeczno-zawodowych organizacji rolników, w tym związków zawodowych rolników indywidualnych i izb rolniczych,
  4. organizacji pozarządowych zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy,
  5. przedstawicieli nauki – delegowanych przez Komitet Nauk o Pracy i Polityce Społecznej Polskiej Akademii Nauk.

Ponadto członkiem WRZ jest również przedstawiciel wojewody.

W 2001 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu realizował projekt pilotażowy pn. „Rozwój innowacyjnych koncepcji konsultacji w mediach i sektorze komunikacji – Media Coach” w ramach Programu Leonardo da Vinci. Ponadto w drugiej połowie 2001 roku zawarta została kolejna umowa w ramach Programu Leonardo da Vinci z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, dotycząca projektu wymiany pn. „Wejście na rynek pracy”.

W 2001 r. Wojewódzki Urząd Pracy zorganizował wiele konferencji, między innymi: „Europejski model społecznej polityki zatrudnienia”, „Przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu”, „Zawody deficytowe występujące na lokalnym rynku pracy”, „Rozwój kwalifikacji jako czynnik rozwoju MŚP”.

W zakresie rynku pracy **w 2002 roku** realizowany był Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich Komponent B1 – Program Reorientacji/Przekwalifikowań.

Podstawowym celem działań w ramach PAOW Komponent B-1 był rozwój działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich i małych miast Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz podniesienie kwalifikacji ludności zamieszkującej te tereny. Program zakładał też wzmocnienie i rozwój instytucji otoczenia gospodarczego oraz udzielenie niezbędnego wsparcia doradczego i technicznego samorządom lokalnym.

Szersze informacje dotyczące realizacji całego PAOW można znaleźć w rozdziale *3.1 Rolnictwo i obszary wiejskie*.

W związku z włączeniem Województwa Kujawsko-Pomorskiego do Programu PHARE 2001, Urząd Marszałkowski, na mocy decyzji Zarządu Województwa z dnia 24 sierpnia 2000 roku, przygotowywał „Program Operacyjny PHARE 2001 Spójność Społeczno-Gospodarcza”. Częścią tego Programu był opracowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu „Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Zasobów Ludzkich”. Strategicznym celem projektu było zwiększenie spójności społeczno-gospodarczej Województwa Kujawsko-Pomorskiego poprzez rozwój zasobów ludzkich. Bezpośrednie cele projektu odnosiły się do priorytetów określonych w „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego”, uchwalonej przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego i były następujące:

- przeciwdziałanie bezrobociu – łagodzenie negatywnych skutków restrukturyzacji sektorowej,
- wspieranie przedsiębiorczości,
- doskonalenie kadr MŚP,
- wzmocnienie lokalnego potencjału instytucjonalnego w zakresie przeciwdziałania bezrobociu, inicjowanie partnerstwa lokalnego.

Okres realizacji Programu planowany był na lata 2002-2004.

Ponadto w ramach programu Phare 2002 Spójność Społeczno-Gospodarcza pracownicy Wojewódzkiego Urzędu Pracy przygotowali propozycję projektu, opracowali fiszkę projektową. WUP współpracował na bieżąco z Departamentem Programów Przedakcesyjnych i Strukturalnych w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej między innymi w zakresie wprowadzania korekt do fiszki projektowej. Ponadto wstępnie został opracowany „Budget breakdown”. Okres realizacji Programu przewidywany był na lata 2003-2005.

W ramach Programu Leonardo da Vinci w 2002 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu realizował:

- a) Projekt pilotażowy pn. „Rozwój innowacyjnych koncepcji konsultacji w mediach i sektorze komunikacji – Media Coach”.

Głównym celem projektu był rozwój innowacyjnych koncepcji konsultacyjnych i treningowych dla przemysłu środków masowego przekazu i łączności – jako środka poprawy i wspierania zdolności do podjęcia pracy. Realizacja projektu dzieli się na cztery fazy a całość projektu zakończyła się 28 lutego 2003 roku.

- b) Projekt „Wejście na rynek pracy”.

Celem projektu, którego realizacja zakończyła się w połowie 2002 r., było z jednej strony stworzenie programu szkoleniowo-doradczego ułatwiającego studentom i absolwentom efektywne wchodzenie na rynek pracy, z drugiej natomiast przygotowanie kadry Biur Karier do praktycznego wdrożenia tego projektu. Podstawą Programu były treningi i kursy prowadzone przez polskie Biura Karier i zagranicznych partnerów, pełniących analogiczne funkcje w swoich macierzystych uczelniach. Porównanie sposobów badania potrzeb szkoleniowych i efektywności metod dydaktycznych pozwoliło na opracowanie wzbogaconego programu. Spotkania kadry oraz jej uczestnictwo w kursach przygotowawczych, ułatwiły i wzbogaciły jakościowo praktyczną wymianę doświadczeń.

W 2002 r. Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu był organizatorem i współorganizatorem wielu spotkań i konferencji, m.in. „Samodzielność w poszukiwaniu pierwszej pracy”, „Edukacja a rynek pracy”, „Polityka zatrudnienia Unii Europejskiej a Fundusze Strukturalne”, „Światowa Konferencja Organizacji Praktyki Rolniczych”.

W związku ze zmianą ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, **od 2003 roku** do zadań Samorządu Województwa należy ustalanie kryteriów podziału środków Funduszu Pracy dla samorządów powiatowych na finansowanie programów na rzecz aktywnego przeciwdziałania bezrobociu oraz finansowanie innych fakultatywnych działań określające wykazu zawodów, za które może być dokonywana refundacja wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego. Ponadto do kompetencji Wojewódzkiego Urzędu Pracy należy programowanie i realizacja projektów dotyczących zasobów ludzkich finansowanych z europejskich funduszy strukturalnych i przedakcesyjnych; nowością jest także prowadzenie szkoleń pracowników powiatowych urzędów pracy.

W 2003 roku na działania związane z aktywizacją bezrobotnych osób Samorząd Województwa dysponował kwotą 16 512,5 tys. zł z tego 7% stanowiła rezerwa Samorządu Województwa w wysokości 6 252,1 tys. zł, którą przeznaczono na realizację

programu pn. „Finansowanie zatrudnienia okresowego w obszarze infrastruktury rolnej, turystyki, ochrony środowiska oraz infrastruktury społecznej”. Natomiast środki Funduszu Pracy w wysokości 10 260,4 tys. złotych samorządy powiatów otrzymały z rezerwy Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, po uprzednim uzyskaniu pozytywnej opinii Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu pod patronatem Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej w ramach Phare 2001, uczestniczył w programie „Promowanie integracji europejskiej za pośrednictwem organizacji pozarządowych – TERAZ INTEGRACJA”. Celem projektu zgłoszonego przez WUP w Toruniu pn. „Od informacji do integracji”, który swym zasięgiem objął Województwo Kujawsko-Pomorskie, było przygotowanie dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, studentów i bezrobotnych absolwentów do akcesji, głównie poprzez działania informacyjno-edukacyjne dotyczące wybranych aspektów związanych z integracją europejską (93 warsztaty dla 1 842 osób, konkurs nt. wiedzy o Unii Europejskiej), publikacje (ulotki – 40 000 sztuk, plakaty – 600 sztuk), jak również poprzez działania promocyjne (impreza plenerowa – piknik pn. „Przyszłość naszych dzieci” w Łojewie pow. inowrocławski, w którym uczestniczyło około 2 000 osób). Powyższe działania zostały podjęte celem zaktywizowania oraz zachęcenia do pogłębienia wiedzy o Unii Europejskiej wśród młodych osób jeszcze przed referendum akcesyjnym.

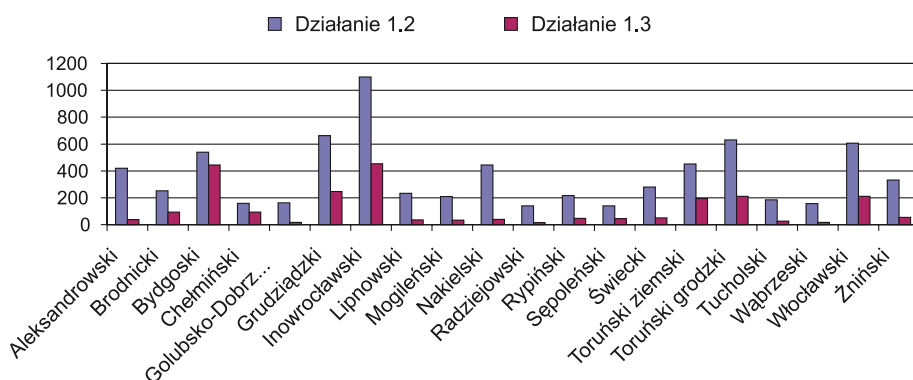
Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu uczestniczył w opiniowaniu wniosków zgłoszonych na ogłoszony przez MGPIPS konkurs na Gminne Centra Informacji. Zgodnie z założeniami – GCI oferują informacje o ofertach pracy, możliwościach podjęcia działań o charakterze wolontariackim, zawodach, szkołach i instytucjach szkolących, warunkach i procedurach uruchamiania własnej działalności gospodarczej, a także podstawowe informacje z zakresu prawa pracy, praw i obowiązków bezrobotnego, integracji europejskiej. W ww. edycji konkursu w Województwie Kujawsko-Pomorskim zaopiniowano pozytywnie 22 wnioski.

W 2003 roku odbyły się cztery posiedzenia Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia. W 2003 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu zakończył realizację projektu pilotażowego pn. „Rozwój innowacyjnych koncepcji konsultacji w mediach i sektorze komunikacji Media Coach” w ramach II edycji Programu Leonardo da Vinci. Główną przesłanką opracowania, a następnie realizacji projektu Media Coach, był bardzo szybki rozwój sektora mediów oraz wzrost jego znaczenia i udziału w rynku pracy. W końcowym okresie realizacji projektu (styczeń – luty 2003 roku) realizowano szereg prac finalizujących cel projektu – opracowanie podręcznika dla doradców zawodowych.

W 2003 roku Wojewódzki Urząd Pracy był organizatorem konferencji i spotkań, m.in.: „Województwo Kujawsko-Pomorskie w drodze do Unii Europejskiej. Gospodarka a fundusze strukturalne”. Zostało również zorganizowane spotkanie z Ministrem Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej.

W 2004 roku decyzją Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej Województwo Kujawsko-Pomorskie otrzymało środki Funduszu Pracy w wysokości 28 024,1 tys. zł przeznaczone na realizację programów aktywizacji zawodowej bezrobotnych przez Samorząd Województwa (30% przyznanego limitu ogółem). Uchwałą z lutego 2004 r. Zarząd Województwa przyjął zasady wykorzystania ww. środków finansowych, i tak: 80% przeznaczono w szczególności na realizację projektów współfinansowanych przez Europejski Fundusz Społeczny w ramach Sektorowego Programu Operacyjne-

go Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL – kwota 21 291,4 tys. zł, z tego na działanie 1.2. *Perspektywy dla młodzieży* – 16 006,8 tys. zł i na działanie 1.3 *Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia* – 5 284,6 tys. zł). Natomiast pozostałe 20% przyznanego limitu w wysokości 5 604,8 tys. zł przeznaczono na kontynuowanie przedsięwzięć realizowanych przez powiaty w zakresie zatrudnienia okresowego w obszarze infrastruktury rolnej, turystyki, ochrony środowiska oraz infrastruktury społecznej. Jednocześnie w związku z brakiem stosownych aktów wykonawczych i brakiem możliwości realizacji projektów w ramach działania 1.2 i 1.3 – schemat b) w SPO RZL wprowadzono zmiany w wykorzystaniu środków Funduszu Pracy na te działania. W związku z tym zwiększono o kwotę 1 127,9 tys. zł limit funduszy przeznaczonych na *okresowe zatrudnienie* do wysokości 6 732,7 tys. zł. Ponadto w październiku 2004 r. Minister Gospodarki i Pracy dokonał zwiększenia 30% „rezerwy” będącej w dyspozycji Samorządu Województwa o kwotę 966,3 tys. zł, która w całym 2004 roku wyniosła ogółem 28 990,4 tys. zł.

Ryc. 43. Liczba zaktywizowanych osób w ramach SPO RZL (Działanie 1.2 i 1.3) w rozbiu na powiaty w 2004 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu

Jednocześnie samorządy powiatów naszego województwa otrzymały z rezerwy Ministra Gospodarki i Pracy środki Funduszu Pracy w wysokości 8 414,0 tys. zł z przeznaczeniem na aktywizację bezrobotnych, uzyskując wcześniej pozytywną opinię Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W ramach programów PHARE Spójność Społeczna i Gospodarcza, obok projektów infrastrukturalnych oraz rozwoju MŚP, realizowane były projekty na rzecz Rozwoju Zasobów Ludzkich. Cele PHARE SSG RZL, tj. wzrost możliwości zatrudnienia, rozwój przedsiębiorczości, umiejętność dostosowania się oraz równość szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy, tożsame były z celami stawianymi przed Europejskim Funduszem Społecznym. Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu realizował ww. Program na poziomie regionalnym w latach 2003-2004 (faktycznie realizację usług rozpoczęto i zakończono w 2004 r).

Budżet **PHARE 2001 SSG RZL**: 2 447,4 tys. EURO (8 810,6 tys. zł), z tego na poszczególne podprojekty przewidziano następujące kwoty:

- podprojekt 1. „Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu”
– 1 110,5 tys. EURO (3 997,8 tys. zł)
- podprojekt 2. „Promocja przedsiębiorczości” – 288,4 tys. EURO (1 038,2 tys. zł),

- podprojekt 3. „Promocja potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw” – 351,4 tys. EURO (1 265,0 tys. zł),
- podprojekt 4. „Wsparcie rozwoju lokalnych porozumień na rzecz zatrudnienia” – 697,1 tys. EURO (2 509,6 tys. zł).

W ramach projektu Phare 2001 Spójność Społeczna i Gospodarcza Rozwój Zasobów Ludzkich w Województwie Kujawsko-Pomorskim w 2004 roku uczestniczyły:

- 1503 osoby, w tym bezrobotne (1501) oraz zagrożone bezrobociem (2) w ramach podprojektów 1. „Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu” i 2. „Promocja przedsiębiorczości”,
- 1310 osób z sektora MŚP, a 528 MŚP w ramach podprojektu 3 „Promocja potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw”,
- 122 osoby korzystające ze szkoleń i 427 osób korzystających z doradztwa w ramach podprojektu 4. „Wsparcie rozwoju lokalnych porozumień na rzecz zatrudnienia”. Liczba osób korzystających z doradztwa nie została rozpisana na poszczególne powiaty, ze względu na brak danych.

Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu uczestniczył w opiniowaniu wniosków zgłoszonych na ogłoszony przez MGPIPS konkurs na Gminne Centra Informacji. Zgodnie z założeniami – GCI oferują informacje o ofertach pracy, możliwościach podjęcia działań o charakterze wolontariackim, zawodach, szkołach i instytucjach szkolących, warunkach i procedurach uruchamiania własnej działalności gospodarczej, a także podstawowe informacje z zakresu prawa pracy, praw i obowiązków bezrobotnego, integracji europejskiej. W ww. edycji konkursu w Województwie Kujawsko-Pomorskim zaopiniowano pozytywnie 18 wniosków na łączną wartość 868,2 tys. zł.

Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu przystąpił do realizacji projektu pod nazwą „Europejski Program Animatorów Gospodarczych w rozszerzającej się Europie”. Program jest przedłożony w ramach Programu Leonardo da Vinci i koordynowany przez Akademię Techniczno-Rolniczą w Bydgoszczy. Celem projektu jest rozszerzenie umiejętności absolwentów uczelni oraz kadry i pracowników przedsiębiorstw o obszar kultury technologicznej i przedsiębiorczości poprzez opracowanie trzech programów kształcenia animatorów gospodarczych, w następujących specjalnościach:

- „Animowanie rozwoju technologicznego”,
- „Animowanie rozwoju regionalnego”,
- „Animowanie przedsiębiorczości”.

Z ramienia Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w 2004 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu przystąpił do realizacji projektu DELIVER pod nazwą „Innowacyjne podejście do kierowania zmianami”. W lutym 2004 r. został wysłany do Szwecji List intencyjny, w którym Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego potwierdził udział województwa w ww. projekcie. Uczestnictwo w projekcie będzie polegać na udziale dwóch przedstawicieli WUP w konferencjach, seminariach i pracach w grupach roboczych w latach 2004-2006. Ewentualne koszty uczestnictwa pokrywane będą z budżetu projektu.

W 2004 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu był organizatorem konferencji „Znaczenie efektów programu Reorientacji/Przekwalifikowań PAOW B-1 w latach

2001-2004 dla rozwoju lokalnego i regionalnego”. Ponadto przedstawiciele WUP uczestniczyli w wielu konferencjach, m.in. na temat: „Funduszy Strukturalnych dla polskiej wsi, przygotowanie Polski do absorpcji Funduszy Strukturalnych”, „Możliwości pozyskiwania funduszy przez młodych przedsiębiorców” oraz w II Regionalnym Forum pn. „Nauka dla praktyki rolniczej” i w targach zorganizowanych w Toruniu przez OHP, które dotyczyły pozyskiwania środków z EFS na działania w zakresie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

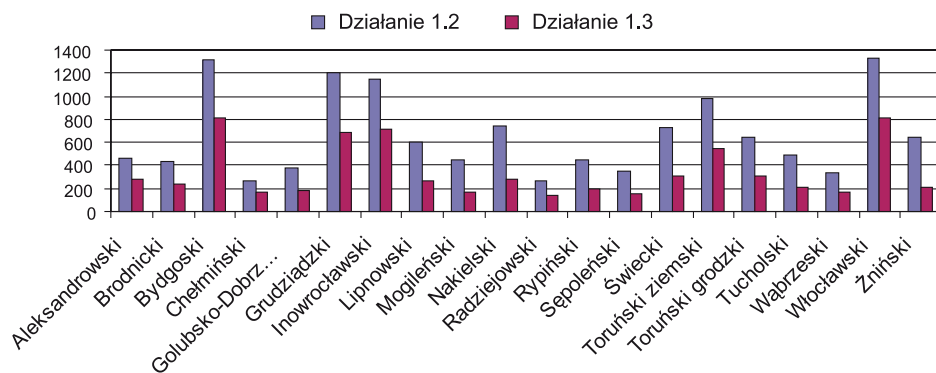
WUP w Toruniu zorganizował 8 spotkań informacyjno-promocyjnych nt. możliwości aplikacyjnych z EFS w ramach ZPORR (Działanie 2.1, 2.3, 2.4) i SPO RZL (Działanie 1.2, 1.3) a przedstawiciele WUP w Toruniu uczestniczyli w 9 spotkaniach informacyjno-szkoleniowych z zakresu możliwości aplikacyjnych z EFS (SPO RZL i ZPORR) na zaproszenie innych instytucji.

W 2005 roku decyzją Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej Województwo Kujawsko-Pomorskie otrzymało środki Funduszu Pracy w wysokości 37 774,7 tys. zł przeznaczone na realizację programów aktywizacji zawodowej bezrobotnych przez Samorząd Województwa (30% przyznanego limitu ogółem). Środki te zostały przeznaczone, zgodnie z Uchwałą Zarządu Województwa z 12 stycznia 2005 r., dla samorządów powiatowych na realizację projektów współfinansowanych przez Europejski Fundusz Społeczny w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL), w tym:

- na dokończenie projektów posiłkowych z 2004 r. – kwota 6 818,9 tys. zł (działanie 1.2 Perspektywy dla młodzieży – 5 029,5 tys. zł i działanie 1.3 Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia – 1 789,4 tys. zł)
- oraz realizację nowych projektów w 2005 r. – kwota 30 955,8 tys. zł, w tym: na działanie 1.2 – 18 573,3 tys. zł i na działanie 1.3 – 12 382,5 tys. zł.

Na skutek zmian projektów SPO RZL, których celem było pełne wykorzystanie środków Funduszu Pracy, zmniejszono środki na dofinansowanie realizacji projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich. Kwotę w wysokości 514,1 tys. zł przeznaczono na realizację programów aktywizujących osoby bezrobotne.

Ponadto samorzady powiatów naszego województwa występowały w ciągu roku o dodatkowe środki Funduszu Pracy z rezerwy Ministra Gospodarki i Pracy z przezna-

Ryc. 44. Liczba zaktywizowanych osób w ramach SPO RZL (Działanie 1.2 i 1.3) w rozbiu na powiaty w 2005 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu

---

czeniu na finansowanie programów aktywnego przeciwdziałania bezrobociu, używając wcześniej pozytywnej opinii Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Kwota pozyskanych funduszy wyniosła ogółem 23 547,8 tys. zł.

Wojewódzki Urząd Pracy na mocy Uchwały Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 8 września 2004 r., pełni funkcję Instytucji wdrażającej w ramach Priorytetu 2 ZPORR: „Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach” dla działania 2.1 „Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie”, 2.3 „Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa” oraz 2.4 „Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi”.

W ramach Działania 2.1 ZPORR, Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu zawarł 3 umowy z jednostkami samorządu terytorialnego, tj. 2 umowy z Gminą Rogowo (w ramach edycji konkursu 1/2004) i 1 umowę z Gminą Chocień (w ramach edycji konkursu 2/2005) na łączną kwotę 217,62 tys. zł. Natomiast w Działaniu 2.3 ZPORR Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu zawarł 3 umowy z jednostkami samorządu terytorialnego, tj. ze Starostwem Powiatowym w Brodnicy, Gminą Miasta Bydgoszcz (w ramach edycji konkursu 1/2004), Gminą Rogowo (w ramach edycji konkursu 3/2005) na łączną kwotę 1 175,43 tys. zł.

W ramach programów PHARE Spójność Społeczna i Gospodarcza, obok projektów infrastrukturalnych oraz rozwoju MŚP, realizowane były projekty na rzecz Rozwoju Zasobów Ludzkich. Cele PHARE SSG RZL, tj. wzrost możliwości zatrudnienia, rozwój przedsiębiorczości, umiejętność dostosowania się oraz równość szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy, tożsame były z celami stawianymi przed Europejskim Funduszem Społecznym. Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu realizował Program PHARE 2002 SSG RZL na poziomie regionalnym. Realizacja Programu była przewidziana na okres od 30 listopada 2004 r. do 30 października 2005 roku. Jednakże faktyczne rozpoczęcie i zakończenie usług nastąpiło w 2005 roku.

Budżet PHARE 2002 SSG RZL: 1 089,6 tys. EURO (4 685,6 tys. zł), z tego na poszczególne podprojekty przewidziano następujące kwoty:

- Podprojekt 1. – „Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu” – 646,9 tys. EURO (2 781,8 tys. zł),
- Podprojekt 2. – „Promocja przedsiębiorczości” – 236,2 tys. EURO (1 015,7 tys. zł),
- Podprojekt 3. – „Promocja rozwoju lokalnego partnerstwa na rzecz zatrudnienia” – 206,5 tys. EURO (888,1 tys. zł).

W czasie realizacji projektu w 2005 roku wydatkowano kwotę 1 005,1 tys. Euro (4 322,0 tys. zł), co stanowi 92,24% zaawansowania do przyznanej alokacji.

W ramach projektu Phare 2002 Spójność Społeczna i Gospodarcza Rozwój Zasobów Ludzkich w Województwie Kujawsko-Pomorskim w 2005 roku uczestniczyło:

- 1 047 osób bezrobotnych oraz zagrożonych bezrobociem w ramach podprojektów 1. „Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu” (818) i 2. „Promocja przedsiębiorczości” (229),
- 50 osób korzystających ze szkoleń i z doradztwa w ramach podprojektu 3. „Promocja rozwoju lokalnego partnerstwa na rzecz zatrudnienia”. Liczba osób korzystających ze szkoleń oraz doradztwa nie została rozpisana na poszczególne powiaty, ze względu na brak danych. W ramach podprojektu 3. udział brały osoby z 5 po-

---

wiatów: grudziądzkiego grodzkiego, nakielskiego, sępoleńskiego, wąbrzeskiego, żnińskiego. Powyższe powiaty otrzymały również wsparcie w postaci dotacji na sprzęt dla szkół zawodowych (dla jednej szkoły z każdego powiatu).

W 2005 roku zgłoszono 20 wniosków na Gminne Centra Informacji; przyznano 16 grantów na łączną kwotę 423,4 tys. zł. Zawarto umowy z następującymi wnioskodawcami: UGiM w Jabłonowie Pom., UG w Pruszczu, UG w Płużnicy, M-G Ośrodek Kultury w Kowalewie Pom., Stowarzyszenie Dorośli-Dzieciom w Sępólnie Krajeńskim, Towarzystwo Rozwoju Gminy Dobrcz, UG w Cekcynie, UG w Bukowcu, UM w Kamieniu Krajeńskim, UMiG w Solcu Kujawskim, UG w Kijewie Królewskim, UG w Czernikowie, UG w Świekatowie, UM w Gniewkowie, UG w Wielkiej Nieszawce. Urząd Gminy w Zbójnie już po podpisaniu umowy, rozwiązał ją i zwrócił przyznane środki finansowe. Kwota faktycznie wydatkowana wyniosła 406,1 tys. zł.

Natomiast w wyniku konkursu na rozwój Akademickich Biur Karier zgłoszono 5 wniosków i przyznano 5 grantów. Zawarto umowy z następującymi wnioskodawcami: Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Akademia Techniczno-Rolnicza w Bydgoszczy, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku. Wydatkowano kwotę 150,0 tys. zł.

W 2005 roku w Województwie Kujawsko-Pomorskim służbą zastępczą zostało objętych 497 poborowych, wydatkowano kwotę 2 932,7 tys. zł.

Wojewódzki Urząd Pracy realizował również program EURES (EUROpean Employment Services). Europejskie Służby Zatrudnienia to sieć współpracy publicznych służb zatrudnienia i ich partnerów na rynku pracy, wspierająca mobilność w dziedzinie zatrudnienia na poziomie międzynarodowym i transgranicznym, w krajach Unii Europejskiej oraz Norwegii, Islandii i Szwajcarii.

Sieć EURES nastawiona jest na informowanie, doradztwo i wspomaganie poszukujących pracy z Europejskiego Obszaru Gospodarczego, którzy chcą pracować w innym kraju członkowskim oraz pracodawców, którzy chcą rekrutować pracowników z innych krajów członkowskich.

Zgodnie z Porozumieniem Nr 2 /grant EURES/2004 zawartym w dniu 28 grudnia 2004 roku w Warszawie, pomiędzy: Ministrem Gospodarki i Pracy i Województwem Kujawsko-Pomorskim, WUP w Toruniu na realizację działań otrzymał 11,27 tys. zł. Kwota środków wydatkowanych wyniosła: 1,98 tys. zł. Kwota środków zwróconych do Ministerstwa wyniosła: 9,29 tys. zł. Grant Eures 2004/05 został zrealizowany w I kwartale 2005 roku.

W dniu 2 maja 2005 r. pomiędzy MGIP a KE została podpisana umowa o dofinansowanie realizacji działań EURES w Polsce w okresie od 01.04.2005 r. do 31.03.2006 r. Na realizację działań Minister przekazał Samorządowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego kwotę 58,52 tys. zł. z grantu jaki Ministerstwo otrzymało z KE na dofinansowanie realizacji Krajowego Planu Działania EURES na lata 2004-2007.

Do końca grudnia 2005 roku kwota środków wydatkowanych z grantu EURES/2005 wyniosła 43,24 tys. zł.

W 2005 roku zgodnie z Traktatem ustanawiającym Wspólnotę Europejską, Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego i postanowieniami art. 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy opracowano Regionalny Plan Działania na Rzecz Zatrudnienia na 2005 r.

W 2005 roku odbyło się sześć posiedzeń Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia w Toruniu. Podczas posiedzeń omawiano m.in. problematykę aktualnej sytuacji na rynku

---

pracy Województwa Kujawsko-Pomorskiego, poruszano istotne zagadnienia dotyczące wdrażania i realizacji programów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, zaopiniowano *Kryteria ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań realizowanych przez powiaty w 2006 roku*.

Wojewódzki Urząd Pracy był organizatorem i współorganizatorem wielu spotkań i konferencji, między innymi: „Wyzwania Europejskiej Strategii Zatrudnienia w realizacji projektu Promocja Zatrudnienia Rozwój Zasobów Ludzkich Phare 2002”, „Lokalny rozwój zatrudnienia”, ogólnopolskiej konferencji z okazji 10-lecia działalności Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej. Ponadto przedstawiciele WUP uczestniczyli m.in. w konferencji naukowo-wdrożeniowej pn. „Przeciwdziałanie bezrobociu na kujawsko-pomorskim rynku pracy ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży” zorganizowanej przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne w Bydgoszczy, konferencji dotyczącej Małych i Średnich Przedsiębiorstw „Integracja Europejska – możliwości wykorzystania przez małe firmy nowych źródeł finansowania”.

3.3 Gospodarka wodna i ochrona środowiska

Podstawowym celem polityki ekologicznej na obszarze Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest zachowanie wysokich walorów środowiska przyrodniczego regionu w celu poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności i konkurencyjności województwa.

W zakresie ochrony środowiska Samorząd Województwa w latach 1999-2002 realizował cel strategii pod nazwą „Edukacja ekologiczna” poprzez następujące przedsięwzięcia i działania:

- **Popularyzacja i propagowanie ochrony środowiska i edukacji ekologicznej.** Źródłem finansowania w 100% była dotacja celowa Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu. W latach 1999-2002 łącznie zrealizowano 54 zadania. Zorganizowano siedem konferencji o tematyce ekologicznej oraz dostosowaniu polskiego prawa ochrony środowiska do wymogów Unii Europejskiej, m.in. ogólnopolską konferencję naukową nt. „Kultura ekologiczna – Transformacja – Biznes”, konferencję nt. „Ochrona jezior ze szczególnym uwzględnieniem metod rekultywacji”, „Rolnictwo Ekologiczne w Unii Europejskiej a perspektywy rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce”, „Zdrowa młodzież – zdrowe środowisko”. Zorganizowano również zajęcia seminaryjne, szkolenia i wystawy oraz szereg konkursów ekologicznych, przeznaczonych przede wszystkim dla młodzieży szkolnej, m.in. „Ekologiczne zagospodarowanie zagrody wiejskiej”, „Środowisko + Kultura = Natura”, „Konkurs Wiedzy Ekologicznej”.
- **Działania w zakresie wydawnictw, ekspertyz i opinii.** Źródłem finansowania w 100% była dotacja celowa z WFOŚiGW w Toruniu, wynosząca 190,5 tys. zł (w tym budżet Województwa Kujawsko-Pomorskiego: 800,00 zł). W latach 1999-2002 łącznie zrealizowano 20 zadań, dotyczących publikacji o tematyce ekologicznej oraz z zakresu środowiska kulturowego. Dzięki pomocy Samorządu Województwa wydano: nośnik CD – Projekt EPOKA: Edukacja, Przyroda, Ochrona, Krajobraz,

---

Antropopresja, publikacje pt. „Przyroda Powiatu Brodnickiego”, „Przyroda Ziemi Chełmińskiej”, „Zakładanie zadrzewień – poradnik zadrzewieniowca”, „Witamy w Regionie Kujawsko-Pomorskim” (w trzech numerach kwartalnika *Air – Port*), wydrukowano setki egzemplarzy wydawnictw o tematyce ekologicznej, m.in. „Informator Przyrodniczy LOP”, „Dolna Wisła w badaniach Zakładu Hydrobiologii UMK”, „Badanie świadomości ekologicznej społeczeństwa regionu kujawsko-pomorskiego w międzynarodowym projekcie PHARE-TACIS”, „Środowisko przyrodnicze Ziemi Dobrzyńskiej cz. II”, „Przyrodnicze użytkowanie osadów ściekowych”. Wyprodukowano również film o utylizacji odpadów medycznych w spalarniach odpadów poszpitalnych, a także 5 odcinków filmu przyrodniczo-krajoznawczego pt. „Spotkanie z ekologią”. Z serii wydawniczej „Parki, pałace i dwory województwa kujawsko-pomorskiego”, wydrukowano po 2 000 egzemplarzy publikacji pt. „Plusk owęsy, gm. Chełmża. Zespół pałacowo-parkowy” i „Lubraniec, gm. Lubraniec. Zespół pałacowo-parkowy”.

- **Utworzenie Wojewódzkiego Banku Emisji.** Działanie realizowało cel strategii pod nazwą: „Tworzenie systemu baz danych, umożliwiającego uzyskiwanie niezbędnych danych dotyczących stanu środowiska naturalnego regionu kujawsko-pomorskiego”. Źródłem finansowania w 100% była dotacja celowa WFOŚiGW w Toruniu, która wyniosła 110,1 tys. zł. W latach 1999-2002 łącznie zrealizowano 4 zadania, dotyczące zakupu sprzętu komputerowego oraz nadzoru autorskiego nad oprogramowaniem komputerowym. Przeprowadzono także prace dotyczące instalacji sieci komputerowej.

Podstawę działań Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakresie polityki ekologicznej, w tym gospodarki odpadami stanowi uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 17 listopada 2003 r. Program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Program jest realizacją polityki ekologicznej państwa. Określa cele ekologiczne, priorytety, harmonogram działań proekologicznych oraz źródła finansowania niezbędne do ich osiągnięcia. Spełniając wymogi ustawowe Program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego zakłada realizację poszczególnych zadań, podobnie jak Polityka ekologiczna państwa na cztery lata tj. 2003-2006 z perspektywą średniookresową do 2010 roku. Przyjęty przedział czasowy jest zgodny z horyzontem czasowym obowiązywania Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W latach 2003-2005 Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego realizował szereg przedsięwzięć i działań mających na celu ochronę zasobów naturalnych regionu kujawsko-pomorskiego. Środki finansowe na realizowane zadania pochodziły z dotacji udzielonych przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

Na zadania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w latach 2003-2005 wydatkowano środki w wysokości 765 tys. zł.

Do zadań tych należały:

1. „Popularyzacja i propagowanie działań w zakresie ochrony środowiska”

- Międzynarodowa Konferencja pn. „Gospodarowanie wodą zlewni Noteci – pilotażowy program Ramowej Dyrektywy Wodnej” – współorganizacja,

- II Regionalna Konferencja pt. „Fundusze europejskie na ochronę środowiska w Województwie Kujawsko-Pomorskim”,
- Konferencja „Fundusze europejskie na ochronę środowiska w Województwie Kujawsko-Pomorskim” organizowanej przez Polskie Stowarzyszenie „Dom Europejski” Oddział Bydgoszcz,
- szkolenie nt. Pielęgnacji, okulizacji i użytkowania owoców w ramach restytucji starych odmian jabłoni, realizowane przez Brodnicki Park Krajobrazowy,
- seminarium dla nauczycieli i uczniów szkół ponadgimnazjalnych z terenu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na temat „Ochrona środowiska poprzez edukację – gospodarowanie odpadami”,
- seminarium pt. „Monitoring i wybrane zagadnienia realizacji Programu ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego. Zmiany w przepisach ustawy o odpadach”,
- spotkania i seminaria dla przedstawicieli samorządów powiatowych i gminnych dotyczące tworzenia powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska i planów gospodarki odpadami oraz zasad monitorowania ich realizacji,
- XII Międzynarodowy Konkurs Twórczości Plastycznej Dzieci i Młodzieży „Zawsze Zielono, Zawsze Niebiesko” organizowany przez Galerię i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu,
- „Spotkania Rodzinne” organizowanych przez Muzeum Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej-Prufferowej w Toruniu,
- festyn archeologiczny pt. „Pokazy ekologicznych form życia na przestrzeni dziejów” organizowanego przez Muzeum Archeologiczne w Biskupinie,
- imprezy folklorystyczno-ekologiczne pn. „Niedziela w Kłodce” organizowane przez Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku,
- cykliczny program telewizyjny, promujący walory przyrodnicze Województwa Kujawsko-Pomorskiego pt. „Spotkania z ekologią”,
- obchody „Dni Drwęcy” – współorganizacja,
- Ogólnopolski Konkurs Rolnik Farmer Roku,
- projekt „Chrońmy nasze środowisko” realizowany przez Stowarzyszenie Inicjatywa Stolno,
- realizacja zadania pn. „Krok po kroku w stronę lepszej znajomości otaczającej nas przyrody” – realizowane przez Toruńskie Stowarzyszenie Ekologiczne „Tilia”,
- udział Stowarzyszenia „Ekoland” Oddział Kujawsko-Pomorski Przysiek k. Torunia na targach Żywności Ekologicznej BIO FACH 2002 w Norymberdze,
- uroczystości z okazji 75-lecia Ligi Ochrony Przyrody,
- dofinansowanie prowadzonych badań mikrobiologicznych prowadzonych przez Sekcję Mikrobiologii Studenckiego Koła Naukowego Biologów Instytutu Ekologii i Ochrony Środowiska UMK,
- nagrody dla przedstawicieli Województwa Kujawsko-Pomorskiego uczestniczących w IX edycji Ogólnopolskiego Konkursu „Rolnik Farmer Roku”,
- nagrody w konkursach wiedzy pszczelarskiej oraz wystawy pszczelarskiej organizowanej podczas XXI Wojewódzkiego Dnia Pszczelarza,

2. Wydawnictwa, opinie, ekspertyzy

- zeszyt materiałów na Forum Gospodarcze,
- materiały konferencyjne Komitetu Organizacyjnego VI ogólnopolskiej Kon-

-
- ferencji Naukowo-Technicznej pn. „Osiągnięcia Proekologiczne w Przemśle i Energetyce”, organizowanej przez Wydział Chemii UMK w Toruniu,
- materiały konferencyjne z organizowanej przez Wydział Fizyki UMK konferencji „Ultrafast processes in photochemistry and photobiology”,
  - materiały konferencyjne „Ekologiczne, techniczne i społeczne aspekty rozwoju i wykorzystania elektrowni wodnych w Polsce”,
  - promocja walorów przyrodniczo-krajoznawczych Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dwumiesięczniku „Pomorze i Kujawy”,
  - wydawnictwa ekologiczno-turystyczne: „Kujawsko-Pomorskie zaprasza”,
  - wydawnictwo „Wypoczynek w Parkach Krajobrazowych w Województwie Kujawsko-Pomorskim”,
  - magazyn planowania przestrzennego „Przestrzeń”,
  - materiały konferencyjne „Możliwości produkcji i przetwarzania rzepaku na cele energetyczne”,
  - katalog agroturystyczny „Kujawsko-Pomorskie zaprasza – wędkarstwo”,
  - „Program ochrony i rozwoju zasobów wodnych w województwie kujawsko-pomorskim (udroźnienie rzek dla ryb dwuśrodowiskowych)”,
  - „Program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego”,
  - materiały konferencyjne „Miejsce producenta rolnego na tworzącym się rynku biomasy”,
  - mapy i foldery o Brodnickim Parku Krajobrazowym,
  - wykonanie ekspertyz do wykonania programu ochrony środowiska,
  - wykonanie prognozy oddziaływania na środowisko planu gospodarki odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

3. Program Ochrony Środowiska, Edukacji Ekologicznej, Profilaktyki i Promocji Zdrowia „Zdrowa Młodzież, Zdrowe Środowisko”

Podstawowymi celami programu są szeroko rozumiane działania proekologiczne, ekologii społecznej, ekologii zdrowia i edukacji ekologicznej, zapobieganie powstawaniu nowych problemów związanych z zażywaniem substancji chemicznych zmieniających świadomość, zmniejszenie rozmiarów tych, które aktualnie występują oraz zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami. Priorytetowe kierunki działań w ramach tego programu obejmują wspomaganie zmian w społecznościach lokalnych odnośnie problematyki ochrony środowiska, promocji zdrowego stylu życia i ograniczania zażywania substancji chemicznych zmieniających świadomość przez młodzież poprzez:

- a) cykle szkoleń
  - dla członków gminnych komisji ochrony środowiska, zdrowia i profilaktyki oraz rozwiązywania problemów uzależnień,
  - dla wybranych grup zawodowych z gmin.
- b) popularyzację programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży,
- c) realizację kampanii edukacji publicznej dotyczących:
  - ekologii,
  - ekologii zdrowia, ekologii społecznej,
  - szkodliwości zażywania środków chemicznych zmieniających świadomość przez młodzież,

- „zielony internet” – redagowanie portalu nt. edukacji ekologicznej, zachowań proekologicznych, ekologii zdrowia i ekologii społecznej,
- działania informacyjne i edukacji publicznej.

W latach 2003-2005 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu udzielił pomocy finansowej w formie dotacji na realizację 532 zadań oraz w formie pożyczki na realizację 456 zadań. Były to zadania z zakresu:

- gospodarki wodnej,
- ochrony powietrza,
- ochrony przyrody,
- ochrony wód,
- ochrony powierzchni ziemi,
- poważnych awarii,
- monitoringu,
- edukacji ekologicznej.

Łącznie w latach 2003-2005, na realizację zadań proekologicznych w Województwie Kujawsko-Pomorskim, WFOŚiGW w Toruniu przekazał środki w wysokości 233 200,95 tys. zł. Szczegółowe dane nt. środków finansowych przekazanych przez WFOŚiGW w Toruniu przedstawia poniższa tabela.

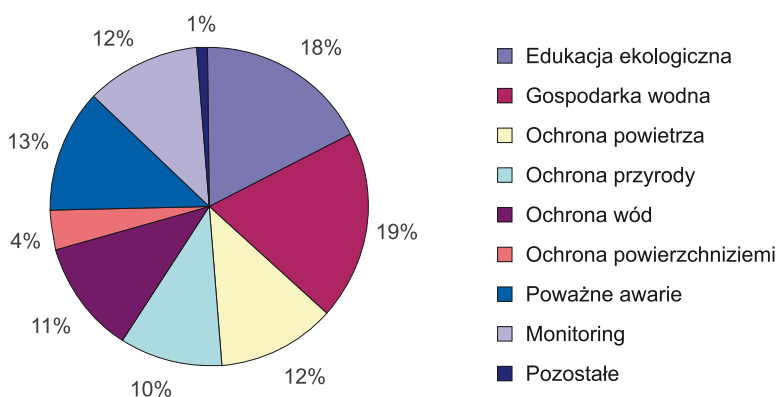
Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w latach 1999-2005 realizował zadania zlecone z zakresu administracji rządowej związane z usuwaniem skutków powodzi, a w szczególności polegające na odbudowie i modernizacji urządzeń wodnych

Tabela 17. Struktura udzielonego dofinansowania przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, na podstawie zawartych umów w latach 2003-2005

Lp.	Wyszczególnienie	Ilość			Kwota (w tys. zł)		
		Zawarte umowy					
		dotacje	pożyczki	ogółem	dotacje	pożyczki	ogółem
1	Edukacja ekologiczna	247	0	247	7 404,23	0	7 404,23
2	Gospodarka wodna	26	55	81	8 124,80	21 399,69	29 524,49
3	Ochrona powietrza	40	97	137	4 840,27	31 750,44	36 590,71
4	Ochrona przyrody	150	1	151	4 348,10	300,00	4 648,10
5	Ochrona wód	23	236	259	4 807,90	101 840,72	106 648,62
6	Ochrona powierzchni ziemi	8	39	47	1 764,17	28 316,64	30 080,81
7	Poważne awarie	10	28	38	5 344,00	7 654,99	12 998,99
8	Monitoring	23	0	23	4 884,00	0	4 884,00
9	Pozostałe	5	0	5	441,00	0	441,00
10	RAZEM	532	456	988	41 958,47	191 262,48	233 220,95

Źródło: Departament Środowiska Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Ryc. 45. Struktura kwot udzielonych dotacji przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, na podstawie zawartych umów w latach 2003-2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Środowiska Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

podstawowych. Środki na realizację powyższych zadań pochodziły z rezerwy celowej budżetu państwa, Funduszu Rozwoju Społecznego Rady Europy, środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz od 2004 roku z Programu dla Odry – 2006. Wielkość środków na te cele pokazuje tabela 18.

Zadania były realizowane przez Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Włocławku.

W ramach realizacji zadań zleconych związanych z usuwaniem skutków powodzi oraz innych skutków klęsk żywiołowych w latach 1999-2002 odbudowano 21,74 km wałów przeciwpowodziowych. W 2002 roku rozpoczęły się prace modernizacyjne wału Sartowice Nowe na długości 7,15 km.

W ramach prac zabezpieczających przed powodzią w latach 1999-2001 zmodernizowano 82 urządzenia hydrotechniczne (m.in. śluzy wałowe, budowle rozrządowe,

Fot. 26. Przepompownia ścieków w Kamieniu Krajeńskim

Fot. 27. Budowa i renowacja zbiorników retencyjnych w powiecie tucholskim w miejscowości Bysław

urządzenia piętrzące), w tym 9 pompowni z 28 pompowni zlokalizowanych na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W roku 2002 pozyskane środki umożliwiły modernizację kolejnych 4 stacjach pomp: Przechowo, Wołuszewo, Rów Hermana i Dybowo. Podjęte prace modernizacyjne przyczyniły się do zabezpieczenia wydajności stacji pomp w wysokości 59 m³/s. Środki przeznaczone na ten cel prezentuje Ryc. 46.

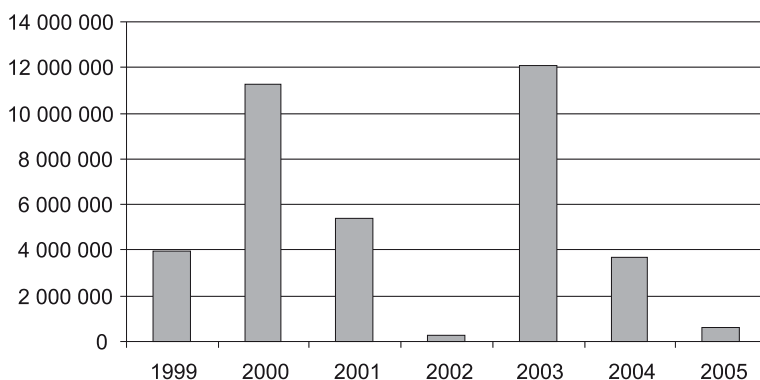
Środki poniesione w latach 1999-2002 na eksploatację stacji pomp, w tym głównie środki poniesione na zakup energii elektrycznej w celu uruchomienia pracy stacji pomp wynoszą 5 594,45 tys. zł.

Poprzez odbudowę urządzeń hydrotechnicznych, stabilizujących i piętrzących wodę zwiększono retencję wody o 9 150 tys. m³.

Tabela 18. Przekazane środki na usuwanie skutków powodzi w poszczególnych latach (w tys. zł)

Rok	Rezerwa celowa z budżetu państwa	FRSRE	EBI	Program dla Odry	Razem
1999	2 217,44	1 739,13	0,00	x	3 956,56
2000	4 230,74	4 138,40	2 891,39	x	11 260,53
2001	2 550,79	2 299,81	566,55	x	5 417,15
2002	245,77	-	0,00	x	245,77
2003	3 024,62	-	9 058,84	x	12 083,46
2004	-	-	3 119,00	600,0	3 719,00
2005	-	-	-	600,0	600,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Ryc. 46. Środki przeznaczone na usuwanie skutków powodzi w latach 1999-2005 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

W latach 1999-2005 Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego realizował zadania związane z odbudową i utrzymaniem urządzeń melioracji podstawowych w szczególności konserwację cieków melioracji podstawowych, wałów przeciwpowodziowych, rzek i kanałów. Środki na realizację powyższych zadań pochodziły z budżetu państwa, WFOŚiGW w Toruniu, NFOŚiGW i przedstawiają się następująco w poszczególnych latach (w zł):

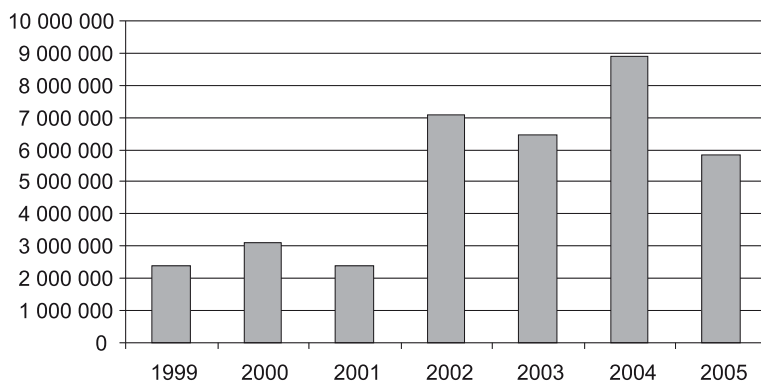

Fot. 28. Rów melioracyjny

Tabela 19. Przekazane środki na odbudowę i utrzymanie urządzeń melioracji podstawowych w latach 1999-2005 (w tys. zł)

Rok	Budżet państwa	WFOŚiGW	NFOŚiGW	Razem
1999	1 169,27	951,71	290,98	2 411,95
2000	1 503,99	1 114,03	498,28	3 116,29
2001	1 169,27	951,71	290,98	2 411,95
2002	3 534,37	3 538,37	-	7 072,74
2003	2 555,33	3 918,54	-	6 473,87
2004	6 613,00	2 301,30	-	8 914,30
2005	4 429,00	1 394,00	-	5 823,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Ryc. 47. Środki wydane na odbudowę i utrzymanie urządzeń melioracji podstawowych w szczególności konserwację cieków melioracji podstawowych, wałów przeciwpowodziowych, rzek i kanałów w latach 1999-2005 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

---

3.4 Turystyka

Samorządność regionu stawia przed jego władzami wysokie wymagania w zakresie kreowania polityki dynamicznego rozwoju gospodarczego i społecznego. W tym celu niezbędne jest wykorzystanie wszystkich możliwości i zasobów, jakie posiada region, a także tych, które wynikają z uwarunkowań i czynników zewnętrznych. Jednym z obszarów w sferze działalności gospodarczej, mogących mieć znaczący wpływ na rozwój Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest turystyka. Optymalne wykorzystanie wszystkich możliwości w tym zakresie wiąże się jednak z prowadzeniem odpowiedniej polityki, zarówno przez władze regionalne jak i też szczebla lokalnego. Do 2004 roku zadania z zakresu turystyki realizowane były w oparciu o Strategię Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Sejmik Województwa Uchwałą Nr XXV/303/04 z dnia 31 sierpnia 2004 r. przyjął Strategię Rozwoju Turystyki Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Dokument ten określa cele i kierunki rozwoju naszego regionu w obszarze turystyki.

W 1999 roku na realizację zadań z zakresu turystyki przeznaczono łącznie **297,6 tys. zł.** Na zadania w zakresie upowszechniania turystyki wydano 107,6 tys. zł. Środki te zostały przekazane dla podmiotów realizujących zadania w zakresie turystyki wynikające z ustawy o Samorządzie Województwa dotyczące m.in.:

- wspierania działań związanych z promocją produktu turystycznego województwa na targach za granicą, tj. ITB w Berlinie,
- realizacji imprez wojewódzkich: obchody Światowych Dni Turystyki, Dni Japonii, Konkurs Orki, Szlakiem Chopinowskim, Muzeum bez tajemnic,
- dodruku folderu o walorach Województwa Kujawsko-Pomorskiego pn. „U progu nowego tysiąclecia”,
- zakupu fachowej literatury, wydawnictw promocyjnych dotyczących turystyki – obsługa i organizacja narad, seminariów turystycznych,
- szkolenia kadr turystycznych,
- nagród rzeczowych i finansowych dla społecznych działaczy turystyki za szczególny wkład w rozwój turystyki, jej upowszechnianie oraz promocję, przyznawane m.in. z okazji Światowego Dnia Turystyki.

Na zadania realizowane przez stowarzyszenia turystyczne Samorząd Województwa przeznaczył 100 tys. zł środki przekazano w formie dotacji na podstawie zawartych umów między innymi na:

- Projektowanie, budowę nowych atrakcyjnych szlaków turystycznych oraz utrzymanie i ich promocję na terenie województwa. To zadanie realizowane było przez Oddziały Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w województwie.
- Bezpieczeństwo w wodzie i nad wodą – należy do bardzo ważnych zadań z zakresu ratownictwa wodnego. Dofinansowane zostały szkolenia w zakresie ratownictwa. Zadania te realizuje Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe i jego Oddziały.
- Organizację imprez turystycznych o zasięgu międzynarodowym, ogólnopolskim, regionalnym, których celem była: promocja turystyki aktywnej i walorów turystycznych województwa.

Dotację otrzymało 14 stowarzyszeń.

Pozostałą kwotę 90 tys. zł przeznaczono na zadania w zakresie turystyki realizowane przez podmioty turystyczne tj.: Regionalną Agencję Promocji Turystyki w Bydgoszczy, Centrum Logistyczne przy Zachodniopomorskiej Szkole Biznesu we Włocławku, Ośro-

---

dek Informacji Turystycznej w Toruniu, Kujawsko-Pomorską Izbę Rolniczą w Przysieku, Regionalną Kujawsko-Pomorską Izbę Turystyki w Bydgoszczy, Centrum Usługowe przy PTTK w Toruniu. Zadania realizowane przez ww. podmioty to:

- inwentaryzacja bazy turystycznej i jej aktualizacja,
- organizacja szkoleń, seminariów turystycznych m.in. agroturystycznych,
- wydawnictwa promujące walory turystyczne Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kraju i zagranicą tj. folder agroturystyczny „Wieś Kujawsko-Pomorska Zaprasza” i dwumiesięcznik turystyczno krajoznawczy „Pomorze i Kujawy”,
- wprowadzenie informacji o turystyce w Województwie Kujawsko-Pomorskim do sieci internetowej i jej aktualizacja,
- organizacja turystycznych imprez pn. obchody wojewódzkich Światowych Dni Turystyki, prezentacja walorów turystycznych województwa na targach turystycznych w Poznaniu (Tour Salon) i w Berlinie ITB '1999.

W 2000 roku z budżetu województwa wydano **286,36 tys. zł** na realizację zadań własnych z zakresu turystyki.

Na zadania w zakresie upowszechniania turystyki przeznaczono 108,97 tys. zł m.in. na:

- wspieranie działań związanych z promocją produktów turystycznych województwa na targach w kraju i zagranicą (Międzynarodowe Targi Turystyczne ITB w Berlinie, Międzynarodowe Targi Turystyczne „Tour Salon” w Poznaniu)
- organizację i współorganizację imprez wojewódzkich (obchody Światowych Dni Turystyki, Wojewódzka Inauguracja Sezonu Turystycznego, Wojewódzki Konkurs Marynistyczny),
- wspieranie niekomercyjnych wydawnictw turystycznych: folderów o walorach turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego pn. „Województwo Kujawsko-Pomorskie”, „Województwo Kujawsko-Pomorskie Zaprasza”, ulotkę o „Bazie noclegowej Województwa Kujawsko-Pomorskiego” i przygotowanie specjalnego numeru miesięcznika „Kujawy i Pomorze” przeznaczonego na „Tour Salon” w Poznaniu,
- wspieranie inicjatyw samorządów organizujących imprezy turystyczne promujące turystykę w województwie m.in. targi turystyczne w Golubiu-Dobrzyniu, imprezę turystyczną „Radość ponad wszystko”,
- zakup fachowej literatury i wydawnictw promocyjnych dotyczących turystyki województwa z przeznaczeniem na narady, seminarium (workshop w Jeleniej Górze),
- nagrody rzeczowe i finansowe dla społecznych działaczy turystyki za szczególny wkład w rozwój turystyki i jej upowszechnianie oraz promocje przyznawane m.in. z okazji światowego Dnia Turystyki.

Na zadania realizowane przez stowarzyszenia turystyczne przeznaczono 123,44 tys. zł. Dofinansowano zadania z zakresu:

- upowszechniania nowych atrakcyjnych szlaków turystycznych oraz ich utrzymanie i promocja na terenie województwa przez Oddziały Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego,
- szkoleń ratowników pn. „Bezpieczeństwo w wodzie i nad wodą” realizowanych przez Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe i jego oddziały,
- organizacji imprez turystycznych o zasięgu międzynarodowym, ogólnopolskim,

---

regionalnym, których celem jest promocja turystyki aktywnej i walorów turystycznych województwa.

Dotację otrzymało 18 stowarzyszeń turystycznych.

Na zadania w zakresie turystyki realizowane przez wyspecjalizowane jednostki, do których należy zaliczyć: Regionalną Agencję Promocji Turystyki w Bydgoszczy, Policyjne Stowarzyszenie Sportowe „Gwardia” w Bydgoszczy, Dom Kultury w Golubiu-Dobrzyniu, Związek Harcerstwa Polskiego w Bydgoszczy, Polską Organizację Turystyczną w Warszawie przeznaczono 53,95 tys. zł. Środki finansowe wykorzystane zostały na:

- organizację konferencji pn. „Polska Organizacja Turystyczna – powstanie, założenia programowe jej struktury”,
- organizację imprez turystycznych pn. „Ogólnopolski Spływ Płetwonurków nad Brdą – Moja Mała Ojczyzna”,
- prezentację walorów turystycznych województwa ma Międzynarodowych Targach Turystycznych w Berlinie ITB 2000 r.,
- inwentaryzację bazy turystycznej i jej aktualizację,
- na Zlot „Gniezno 2000”, w których brał udział Związek Harcerstwa Polskiego w Bydgoszczy.

W 2001 roku na realizację zadań w zakresie turystyki przekazano **279,01 tys. zł.** W ramach środków budżetowych (180,552 tys. zł) finansowane były zadania z zakresu upowszechniania turystyki i promocji walorów turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Zadania te jako zadania własne Samorządu Województwa zawarto także w Strategii Województwa. Związane one były przede wszystkim z:

- promocją walorów turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego na targach turystycznych w kraju i za granicą, m.in. na: Międzynarodowych Targach Turystycznych „Tour Salon” w Poznaniu, Międzynarodowych Targach Turystycznych „Vakantiebeurs 2001” w Utrechie, Międzynarodowych Targach Turystycznych „ITB 2001” w Berlinie,
- realizacją wydawnictw niekomercyjnych i materiałów informacyjno-promocyjnych, tj. m.in. folderu turystycznego pn. „Województwo Kujawsko-Pomorskie Zaprasza”, „Województwo Kujawsko-Pomorskie, Kultura, Nauka, Zdrowie”, ulotki „Baza noclegowa w Województwie Kujawsko-Pomorskim w języku niemieckim i angielskim,
- dofinansowaniem imprez turystycznych promujących turystykę w Województwie Kujawsko-Pomorskim, poprzez zakup nagród rzeczowych dla zwycięzców imprez turystycznych,
- organizacją szkolenia turystycznego pn. „Marketing w Turystyce”.

Pozostałe środki finansowe w wysokości 98,461 tys. zł przeznaczone zostały na:

- organizację targów turystycznych, tj. zakup powierzchni targowej wraz z zabudową, wyposażenie stoiska i jego transport, zakup materiałów informacyjno-promocyjnych z przeznaczeniem na „Międzynarodowe Targi Turystyki, Sprzętu Turystycznego i Sportowego „Glob 2001” w Katowicach i Międzynarodowe Targi Regionów Turystycznych „Na styku kultur 2001”,
- dofinansowanie imprez promujących walory turystyczne i turystykę kwalifikowaną w województwie, m.in.: Ogólnopolską Inaugurację Sezonu Turystycznego w Żninie, Wenecji i Biskupinie, „Giełdę programową Liderów Środowiska Otwarte-go Nieformalnych Grup Młodzieży” w Funce, Festyn Historyczno-Archeologiczny

-
- „Medivalia” w Brodnicy, Konkurs Piosenki Turystycznej „Piotur” w Toruniu,
- przygotowanie artykułów promocyjnych w języku niemieckim na temat atrakcji turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
  - zakup wydawnictw niekomercyjnych dotyczących atrakcji Województwa Kujawsko-Pomorskiego w wersji niemieckiej i angielskiej z przeznaczeniem na targi turystyczne.

Z inicjatywy i przy wsparciu Samorządu Województwa zrealizowany został projekt „Rozwój turystyki wokół jeziora Gopło” w ramach programu Phare 2001. Celem programu jest wzrost atrakcyjności turystycznej terenów, polepszenie środowiska naturalnego, w szczególności jakości jeziora Gopło, utworzenie gospodarstw agroturystycznych. Całkowity koszt projektu wynosi 4 579,962 tys. EUR, z czego 3 142,472 tys. EUR pochodziło ze środków Phare.

Fot. 29. Rozwój turystyki wokół jeziora Gopło

W 2002 roku na realizację zadań w zakresie turystyki wydano **201,32 tys. zł.** W ramach środków budżetowych finansowane były zadania z zakresu upowszechniania turystyki i promocji walorów turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Zadania te jako zadania własne Samorządu Województwa zawarto także w Strategii Województwa. Dotyczyły one przede wszystkim:

- kreowania rozwoju turystyki w Województwie,
- promocji walorów turystycznych Województwa w kraju i za granicą,
- inspirowania firm branży turystycznej i gmin Województwa Kujawsko-Pomorskiego do wydawania tanich, wysokonakładowych wydawnictw turystycznych,
- realizowania wspólnych działań promocyjnych przy współpracy z Polską Organizacją Turystyczną i Polskimi Ośrodkami Informacji Turystycznej za granicą, imprez turystycznych o zasięgu międzynarodowym i ogólnopolskim organizowanych przez stowarzyszenia turystyczne i podmioty turystyczne.

Na zadania w zakresie upowszechniania turystyki przeznaczono 132,48 tys. zł. Środki te wykorzystane zostały na realizację zadań województwa, związanych przede wszystkim z:

- promocją walorów turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego na tar-

gach turystycznych w kraju i za granicą, m.in. na: Międzynarodowych Targach Turystycznych „Na Styku Kultur 2002” w Łodzi, Międzynarodowych Targach Turystyki, Sprzętu Turystycznego i Sportowego „Glob 2002” w Katowicach, Międzynarodowych Targach Turystycznych „Tour Salon 2002” w Poznaniu, Międzynarodowych Targach Turystycznych „Vakantiebeurs 2002” w Utrechcie, Międzynarodowych Targach Turystycznych „ITB 2002” w Berlinie.

- realizacją wydawnictw niekomercyjnych i materiałów informacyjno-promocyjnych, tj. m.in. folderu turystycznego pn. „Województwo Kujawsko-Pomorskie Zaprasza” w języku polskim, niemieckim i angielskim.
- dofinansowaniem imprez turystycznych promujących turystykę w Województwie Kujawsko-Pomorskim, poprzez zakup nagród rzeczowych dla zwycięzców imprez turystycznych.

Pozostałe środki finansowe w wysokości 68,85 tys. zł przeznaczone zostały na:

- dofinansowanie imprez promujących walory turystyczne i turystykę kwalifikowaną w województwie. W ramach przeznaczonych na ten cel środków dofinansowano następujące imprezy:
  - Międzynarodowy Spływ Kajakowy Pojezierzem Brodnickim, rzeką Wisłą i Drwęcą,
  - 47 Międzynarodowy Spływ Kajakowy na Brdzie,
  - 40 Jubileuszowy Ogólnopolski Zlot Turystów pn. „Jesień na Pałukach”,
  - Turystyka Piesza – Rajd Turystyczny dla osób niepełnosprawnych,
  - I Kujawsko-Pomorski Spływ Kajakowy Honorowych Dawców Krwi,
  - Święto Żeglarskie pn. „Wianki 2002”,
  - III Maraton Rowerowy Bydgoszcz-Chełmno-Bydgoszcz,
  - „Święto Śliwki”,
- przygotowanie artykułów promocyjnych na temat walorów turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- zakup wydawnictw niekomercyjnych dotyczących Województwa Kujawsko-Pomorskiego z przeznaczeniem na targi turystyczne pn. „Pomorze i Kujawy”,
- organizację szkolenia pn. „System Informacji Turystycznej w Polsce”.

W 2003 roku na realizację zadań w zakresie turystyki przeznaczono **130,7 tys. zł**. W ramach tych środków finansowane były zadania z zakresu upowszechniania turystyki i promocji walorów turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Zadania te jako zadania własne Samorządu Województwa zawarte są także w Strategii Województwa. Dotyczyły one przede wszystkim:

- kreowania rozwoju turystyki w Województwie,
- promocji walorów turystycznych Województwa w kraju i za granicą,
- inspirowania firm branży turystycznej i gmin Województwa Kujawsko-Pomorskiego do wydawania tanich, wysokonakładowych wydawnictw turystycznych,
- realizowania wspólnych działań promocyjnych przy współpracy z Polską Organizacją Turystyczną i Polskimi Ośrodkami Informacji Turystycznej za granicą,
- wspierania imprez turystycznych o zasięgu międzynarodowym i ogólnopolskim organizowanych przez stowarzyszenia turystyczne i podmioty turystyczne.

Zadania realizowane były ze środków własnych województwa.

Na zadania w zakresie upowszechniania turystyki wydano 87,3 tys. zł. Wykorzysta-

---

ne środki przeznaczone zostały na realizację zadań województwa, związanych przede wszystkim z:

- promocją walorów turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego na targach turystycznych w kraju tj. na:
  - Międzynarodowych Targach Regiony Turystyczne „Na Styku Kultur '2003” w Łodzi,
  - Międzynarodowych Targach Turystyki, Sprzętu Turystycznego i Sportowego „Glob '2003” w Katowicach,
  - Międzynarodowych Targach Turystycznych „Tour Salon '2003” w Poznaniu,
  - Międzynarodowych Targach Turystycznych „Tour+Travel '2003” w Warszawie, i za granicą tj. na Międzynarodowych Targach Turystycznych „ITB '2003” w Berlinie,
- edycją wydawnictw informacyjno-promocyjnych tj. ulotek turystycznych pn.: „Województwo Kujawsko-Pomorskie Zaprasza” w języku polskim, niemieckim i angielskim oraz zakupem materiałów reklamowo-promocyjnych.
- dofinansowaniem imprez turystycznych promujących turystykę w województwie.

Zadania realizowano w formie dotacji, zleceń i bezpośrednio przez Urząd Marszałkowski między innymi finansując nagrody rzeczowe dla zwycięzców imprez turystycznych.

Pozostałe środki finansowe w wysokości 43,4 tys. zł przeznaczone zostały na dofinansowanie imprez promujących walory turystyczne i turystykę kwalifikowaną w województwie. W ramach przeznaczonych na ten cel środków dofinansowano m.in.:

- IX Konkurs Pojazdów Konnych Lubostroń 2003,
- 48 Międzynarodowy Spływ Kajakowy na Brdzie,
- Otwarcie Sezonu Żeglarskiego 2003 i Regaty o Puchar Marszałka,
- XI Ogólnopolski Spływ Płetwonurków Brdą,
- Rajd Pieszy „Złaz – Pałuki” 2003,
- Rajd Turystyczny,
- Spływ Kajakowy „Poszukiwanie Kwiatu Paproci w Dorzeczu Drwęcy”,
- II Wielodyscyplinowy Ogólnopolski Zlot Turystów w Gostyninie Nogawicy.

Zadania finansowane były ze środków własnych województwa.

W 2004 roku na realizację zadań w zakresie turystyki Samorząd Województwa przeznaczył 343,86 tys. zł. Finansowane były zadania z zakresu upowszechniania turystyki i promocji walorów turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz zadanie wynikające z Kontraktu wojewódzkiego. Zadania te jako zadania własne Samorządu Województwa zawarte zostały także w Strategii Województwa. Związane były przede wszystkim z:

- Promocją walorów turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego na targach turystycznych w kraju i zagranicą tj. na:
  - Międzynarodowych Targach Turystycznych „Vakantieberus 2004” w Utrechcie,
  - Międzynarodowych Targach Turystyki, Sprzętu Turystycznego i Sportowego „Glob '2004” w Katowicach,
  - Międzynarodowych Targach Turystycznych „Tour Salon '2004” w Poznaniu,
  - Międzynarodowych Targach Turystycznych „ITB'2004” w Berlinie.
- Organizacją imprezy turystycznej promującej turystykę w województwie. Impreza pn. „Obchody Wojewódzkiego Światowego Dnia Turystyki” była zorga-

Fot. 30. Prezentacja Województwa Kujawsko-Pomorskiego na Międzynarodowych Targach Turystycznych w Utrechcie

nizowana przez Muzeum Archeologiczne w Biskupinie. Ze środków Samorządu Województwa na ten cel przeznaczono 15 tys. zł.

- Popularyzacją walorów turystycznych.

Zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz.U. Nr 96, poz. 873) Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr 10/96/2004 z dnia 04 marca 2004 r. ogłosił otwarty konkurs na realizację zadania pn. „Poznanie i popularyzacja walorów turystycznych”. W wyniku rozstrzygnięcia konkursu do realizacji wybrano 21 ofert programowych złożonych przez 18 podmiotów, z których zostało zrealizowanych 18 ofert przez 16 podmiotów. Na te zadania wykorzystano środki w wysokości 41,24 tys. zł.

W 2004 r. dla Parafii Wojskowej pw. Św. Katarzyny w Toruniu została przyznana dotacja na realizację zadania pn. „**Promocja dorobku kulturowego regionu poprzez przygotowanie i dystrybucję ryngrafów**” zapisanego w Kontrakcie Wojewódzkim, w wysokości 207,8 tys. zł. W ramach tego zadania przygotowano modele, wykonano formy i złożono gotowe ryngrafy. Środki finansowe na to zadanie pochodziły z dotacji budżetu państwa.

W 2005 roku na realizację zadań w zakresie Turystyki z budżetu województwa wydano **385,6 tys. zł.** Wydatkowane środki zostały przeznaczone na realizację zadań województwa, związanych przede wszystkim z:

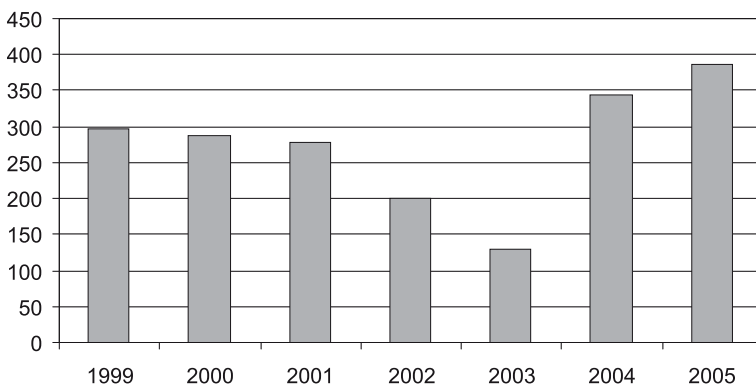
- Promocją walorów turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego na tar-

- gach turystycznych w kraju i zagranicą tj. na:
- Międzynarodowych Targach Turystycznych Vakantiebeurs 2005,
  - Międzynarodowych Targach Turystycznych ITB Berlin 2005,
  - Międzynarodowych Targach Turystycznych GLOB Katowice,
  - Międzynarodowych Targach Turystycznych TT-Warsaw,
  - Międzynarodowych Targach Turystycznych Tour Salon 2005 w Poznaniu,
- Organizacją imprezy turystycznej promującej turystykę w województwie. Impreza pn. „Obchody Wojewódzkiego Światowego Dnia Turystyki”, była zorganizowana przez Muzeum Archeologiczne w Biskupinie.
- Wydaniem dodatku specjalnego w branżowej prasie turystycznej „Wiadomości Turystyczne” na krajowe targi turystyczne, informatorów turystycznych z uwzględ-

Fot. 31. Prezentacja Województwa Kujawsko-Pomorskiego na Międzynarodowych Targach Turystycznych w Berlinie

Ryc. 48. Wydatki na turystykę w latach 1999-2005 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

nieniem informacji o bazie turystycznej województwa i wykonaniem materiałów, ilustracji uzupełniających do Banku Wizerunku Regionu.

- Na realizację zadania pn. Regionalna Organizacja Turystyczna. Utworzenie Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej zostało przesunięte na 2006 rok ze względu na przedłużające się procedury rejestracji sądowej.
- Wspieraniem działań promujących turystykę.

Zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz.U. Nr 96, poz. 873) Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr 12/142/2005 z dnia 23 lutego 2005 r. ogłosił otwarty konkurs na realizację zadania pn. „Wspieranie turystyki”. W wyniku rozstrzygnięcia konkursu do realizacji wybrano 42 oferty programowe złożone przez 31 podmiotów, z których zostało zrealizowanych 41 ofert przez 30 podmiotów. Na te zadania wykorzystano środki w wysokości 218,15 tys. zł.

3.5 Instytucje dla rozwoju

Wraz z wejściem w struktury Unii Europejskiej i sferę jej gospodarki zaczęło się pojawiać wiele problemów związanych z przystosowaniem polskiej przedsiębiorczości do warunków konkurencji rządzących rynkiem unijnym. Samorząd Województwa stara się aktywnie wspierać gospodarkę. W związku z faktem, iż podstawowe wskaźniki charakteryzujące polskie przedsiębiorstwa dowodzą, że są one słabsze kadrowo, kapitałowo oraz technologicznie w stosunku do przedsiębiorstw z krajów UE, z którymi są zmuszone konkurować po wejściu na Jednolity Rynek Europejski, konieczne było ułatwienie dostępu do specjalistycznych usług doradczych oraz wsparcie finansowe dla podejmowanych w przedsiębiorstwach inwestycji.

Województwo Kujawsko-Pomorskie pierwsze w Polsce opracowało i uchwaliło w czerwcu 2001 r. Regionalną Strategię Innowacji. Strategia ta, jako instrument pobudzania aktywności gospodarczej, przybliżania zagadnień proinnowacyjnych, wdrażania nowych technologii do praktyki gospodarczej zarówno w wojewódzkich, jak i krajowych warunkach w pełni korespondowała z zapisami Strategii Lizbońskiej.

Prowadzenie dalszych badań i analiz dotyczących popytu na innowacje oraz potrzeb firm w zakresie wspierania innowacji, a także identyfikacji przyszłych trendów gospodarczych doprowadziło do powstania projektu badawczego „Regionalny system proinnowacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego Kujawy-Pomorze RIS”. Efektem podjętych działań jest nowa wersja Regionalnej Strategii Innowacji przyjęta Uchwałą Nr XLI/587/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2005 r. Jednocześnie traci moc Uchwała Nr 636/2001 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 11 czerwca 2001 r. uchwalająca Regionalną Strategię Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Wychodząc naprzeciw potrzebom przedsiębiorstw, polegającym na zapewnieniu im kompleksowego wsparcia w dostosowaniu się do szybko zmieniających się warunków prowadzenia działalności gospodarczej w warunkach Jednolitego Rynku Europejskiego za jeden z ważniejszych priorytetów dla Województwa uznano wspieranie powstających instytucji otoczenia biznesu, tj. instytucji świadczących usługi na rzecz przedsiębiorstw już działających, mających się dostosować do nowych warunków funkcjonowania, jak i nowopowstających.

Jedną z pierwszych instytucji o takim profilu działania jest **Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego**, która powstała w 1995 roku. Od początku swego istnienia działa na rzecz rozwoju regionu wspierając inicjatywy lokalne. Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. pełni rolę **Regionalnej Instytucji Finansującej (RIF)** na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego dla obsługi programów pomocowych w ramach funduszu Phare 2000 i Phare 2001. Jest regionalną (wojewódzką) instytucją obsługującą programy skierowane do sektora małych i średnich przedsiębiorstw i współpracującą z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP). Zadania Regionalnej Instytucji Finansującej koncentrują się na:

- udzielaniu informacji o dostępnych programach dotacji i warunkach uczestnictwa,
- pomocy w wyborze wykonawcy dotowanych usług doradczych i szkoleniowych,
- obsłudze administracyjnej komponentu krajowego programów Phare 2000,
- zarządzaniu zleconymi programami dotacji Phare 2000 i 2001 Spójność Społeczna i Gospodarcza,
- promocji programów adresowanych do potencjalnych wykonawców usług doradczych i szkoleniowych,
- promocji programów adresowanych do potencjalnych beneficjentów (przedsiębiorców),
- współpracy z PARP w zakresie merytorycznego i finansowego monitoringu wdrażanych programów,
- sporządzaniu raportów merytorycznych i finansowych,
- prowadzeniu bazy danych o uczestnikach programów.

W ramach programu PHARE 2001 zrealizowany został projekt „Budowa Centrum Transferu Technologii (CTT) w Toruniu”. Małe i średnie przedsiębiorstwa uzyskały dostęp do powierzchni produkcyjnej, biurowej i szkoleniowej. CTT służy im również doradztwem w zakresie tworzenia biznes planów, pozyskiwania środków finansowych oraz uzyskania usług specjalistycznych. CTT udziela wsparcia związanego z komercjalizacją technologii, patentami, pracami inżynierskimi, zarządzaniem przedsiębiorstwem. CTT promuje prace badawczo-rozwojowe i zajmuje się transferem ich wyników do prywatnego przemysłu. W Centrum dostępna jest pełna oferta badawcza regionu.

Fot. 32. Centrum Transferu Technologii w Toruniu

CTT zajmuje się również propagowaniem postaw proinnowacyjnych w społeczeństwie oraz popularyzowaniem postępu technicznego, technologicznego, organizacyjnego i ekonomicznego. Działania Centrum Transferu Technologii oparte są m.in. na współpracy z wieloma uczelniami, instytutami naukowo-badawczymi, dużymi firmami, organizacjami samorządu gospodarczego oraz instytucjami rządowymi, zarówno w kraju jak i zagranicą. Całkowite poniesione nakłady wynoszą 1 864,47 tys. EUR, w tym 1 296,59 tys. EUR pochodziło ze środków PHARE.

Zrealizowany został również drugi projekt „Park przemysłowy w Solcu Kujawskim”, którego wartość wynosi 3 603 tys. EUR (ze środków Phare pochodziło 2 581 tys. EUR). Projekt zakładał utworzenie inkubatora biznesowego, który skupi się na wdrażaniu i promowaniu nowych technologii. W wyniku realizacji projektu powstał rozwinięty, nie zagospodarowany obszar 30 ha, składający się z: 5 km instalacji wodnej, 2 km systemu odwadniającego (woda deszczowa), 1 podoczyszczalni wody deszczowej, 1,5 km systemu kanalizacji sanitarnej, 2,5 km linii energetycznej, 4 km instalacji gazowej, 2 km drogi przemysłowej (drogi wewnętrzne dla ruchu na terenie parku), wybudowanie terminali dla transportu ciężarowego.

W ramach realizacji programu PHARE 2002 zrealizowano 107 projektów na ponad 1 500 tys. EUR. Ponadto w Programie Rozwoju Przedsiębiorstw Eksportowych zakończono 13 umów na kwotę ponad 59 tys. EUR, a w Programie Technologii Informatyczne dla Przedsiębiorstw 24 umowy na kwotę ponad 107 tys. EUR. Do tej pory w programie PHARE 2002 wypłacono przedsiębiorcom z regionu przeszło 1 325 tys. EUR.

Fot. 33. Inkubator Przedsiębiorczości w Solcu Kujawskim

W ramach PHARE 2002 z inicjatywy Województwa Kujawsko-Pomorskiego zrealizowano projekt „Inkubator przedsiębiorczości w Solcu Kujawskim”. Całkowita wartość inwestycji wynosi 2 421 tys. EUR, z czego 75% (1 816 tys. EUR) pochodzi ze środków Phare.

Wykonanie Programu PHARE 2003 spowodowało przygotowanie 37 umów na realizację projektów inwestycyjnych w regionalnym Funduszu Dotacji Inwestycyjnych. Kwota wsparcia wynosiła prawie 474 tys. EUR. TARR wystąpiła również o realokację środków z programów doradczych. Dzięki kwocie 831 tys. EUR, która została zaakceptowana podpisano kolejnych 57 umów.

W Programie Rozwoju Przedsiębiorstw zakontraktowano 5 umów na kwotę 9,9 tys. EUR, w Programie Rozwoju Przedsiębiorstw Eksportowych 3 umowy na kwotę 12,95 tys. EUR oraz w programie Technologie Informatyczne dla Przedsiębiorstw 8 umów na kwotę 45,73 tys. EUR.

Przy wsparciu Samorządu Województwa w ramach PHARE 2003 zrealizowany został projekt „Przygotowanie terenów inwestycyjnych „Vistula Park” w Świeciu”. Jego wartość wyniosła 3 180 tys. EUR, z czego 2 miliony EUR stanowiły środki PHARE.

Cel projektu to uaktywnienie sektora MŚP, czyli małych i średnich przedsiębiorstw w regionie oraz wzrost atrakcyjności Gminy Świecie. Strefa Rozwoju Gospodarczego „Vistula Park” obejmuje obszar położony w pobliżu dróg krajowych nr 5 i nr 1 oraz planowanej autostrady A1. Utworzenie jej wymagało uzbrojenia 35 ha gruntów przeznaczonych pod inwestycje. Powstała niezbędna infrastruktura: drogi dojazdowe, wodociągi, kanalizacja, sieć gazowa, energetyczna, komunikacyjna. Miejsca wystarczy dla około 25 nowych małych i średnich przedsiębiorstw, co oznacza 200 nowych miejsc pracy.

Ryc. 49. Inwestycje zrealizowane ze środków Phare

W ramach Phare 2003 realizowany jest również projekt „Obszary inwestycyjne w Ciechocinku”. Całkowita wartość projektu wynosi 2 139 tys. EUR, z czego 1 369 tys. EUR pochodzi ze środków Phare.

TARR realizuje działania związane z obsługą wdrażania sektorowych programów operacyjnych. W czterech turach składania wniosków na Działanie 2.3 Inwestycje SPO WKP złożono łącznie ponad 1200 wniosków, które podlegały ocenie formalnej w RIF, a do oceny techniczno-ekonomicznej przeszło prawie 900 wniosków. 253 wnioski złożone w czwartej turze, z których 203 oceniono pozytywnie pod względem formalnym po raz pierwszy przeszły w RIF także ocenę techniczno-ekonomiczną. W tym programie podpisano 111 umów wsparcia na łączną kwotę ponad 69 000 tys. zł.

W ramach działania 2.3 schemat A Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich, w ramach siedmiu edycji składania wniosków zostało złożonych 98 projektów na łączną kwotę 69 399,45 tys. zł oraz łączną kwotę dofinansowania 56 048,13 tys. zł.

Wśród działań długookresowych realizowanych przez TARR S.A. przy współfinansowaniu z funduszy europejskich należy zauważyć podjęcie takich projektów jak:

- Toruński Park Przemysłowo Technologiczny (etap I) – wartość projektu 6 255,69 tys. zł – źródłem finansowania są środki pochodzące z SOP WKP, działanie 1.3;
- Toruński Park Przemysłowo Technologiczny (wspomaganie zarządzania, funkcjonowania i rozwoju – wartość projektu 403,59 tys. zł – źródłem finansowania są środki pochodzące z SOP WKP, działanie 1.3;
- Utworzenie i funkcjonowanie Regionalnego Centrum Wspierania Innowacji i Transferu Technologii (RCWITT) – wartość projektu to 339,65 tys. zł – fundusze na realizację tego projektu pochodzą z ZPORR, działanie 2.6;
- Euro Info Centre PL414 – wartość projektu 47,5 tys. EUR/ rok- kwoty potrzebne na realizację tego projektu są pozyskiwane z IV Wieloletniego Programu na Rzecz Przedsiębiorców i Przedsiębiorczości;
- Budowę Sieci Punktów Konsultacyjnych w ramach Krajowej Sieci Usług Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – wartość projektu 214 tys. zł/rok – środki pieniężne pozyskiwane są na ten cel z SOP WKP, działanie 1.1; Poddziałanie 1.1.1.;
- Klastry szansą rozwoju regionu – wartość projektu to 409,89 tys. zł – finanse na realizację tego zadania pochodzą z ZPORR, działanie 2.6;

Łączna wartość realizowanych projektów wynosi **7 670,5 tys. zł.**

Od 1999 roku na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego przy Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. działa Euro Info Centre PL 414. Jego celem działania jest ułatwienie małym i średnim firmom dostępu do Jednolitego Rynku Unii Europejskiej. Realizując ten cel Euro Info Centre PL 414:

- udziela informacji o programach Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które są dostępne dla polskich firm lub instytucji,
- kojarzy partnerów gospodarczych za pomocą baz kooperacyjnych Komisji Europejskiej (VANS, BUSINESS COOPERATION DATABASE),
- organizuje seminaria, szkolenia, konferencje,
- organizuje misje handlowe i targi kooperacyjne,
- przekazuje informacje o rynkach Unii Europejskiej, prawie wspólnotowym (EUR-Lex, Celex), certyfikatach i normach obowiązujących w krajach Unii Europejskiej,
- udziela odpowiedzi na pytania przedsiębiorców z krajów Unii Europejskiej, dotyczących możliwości współpracy z polskimi przedsiębiorstwami i instytucjami.

Kolejną instytucją mającą pomagać w powstawaniu nowych miejsc pracy i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości jest **Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych sp. z o.o.**, który powstał z inicjatywy Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, jako element realizacji Strategii Rozwoju Województwa.

W swoich założeniach Fundusz ma pomagać małym i średnim przedsiębiorstwom w dostępie do finansowania zewnętrznego ich działalności, poprzez ułatwienie uzyskania kredytu lub pożyczki bankowej. Przedsiębiorcy nie posiadający odpowiednich, z punktu widzenia banku, zabezpieczeń kredytu mogą ubiegać się o uzyskanie poręczenia Funduszu. Poręczenie takie można również otrzymać w przypadku, gdy ustanowienie innych zabezpieczeń jest zbyt kosztowne. Udzielane poręczenia zwiększają ilość zaangażowanego w działalność gospodarczą kapitału, przyczyniając się do rozwoju przedsiębiorstw. Fundusz w swej działalności stara się również informować przedsiębiorców o innych dostępnych metodach pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw.

W dniu 19 kwietnia 2005 roku została podpisana umowa o dofinansowanie projektu „Zwiększenie dostępności do finansowania zewnętrznego MŚP poprzez dokapitalizowanie Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych sp. z o.o.” pomiędzy Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości a Funduszem. Projekt ten został zakwalifikowany do realizacji w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa. Podpisana umowa przewiduje dokapitalizowanie Funduszu kwotą 12 milionów złotych, co zwiększy kapitał spółki niemal o 200%. Otwiera to możliwość rozszerzenia oferty poprzez zaproponowanie MŚP poręczenia większych kwot zobowiązań kredytowych, a także pozwoli na zintensyfikowanie współpracy z dotychczasowymi partnerami z sektora bankowego oraz podpisanie umów z innymi, nowymi partnerami.

Funkcjonowanie Funduszu Poręczeń Kredytowych prezentuje poniższa tabela.

Tabela 20. Ilość oraz wartość poręczeń udzielonych dla podmiotów w jednostkach administracyjnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego

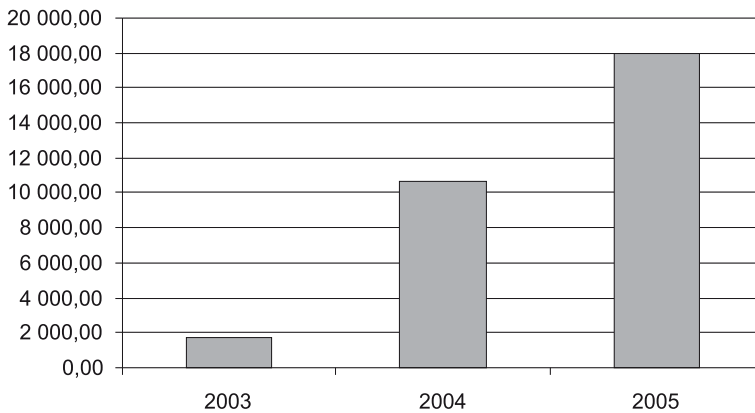
Rok	Ilość poręczeń	Kwota kredytu (tys. zł)	Kwota poręczeń (tys. zł)
2003	48	3 873,00	1 699,38
2004	294	21 934,89	10 634,44
2005	408	40 066,59	17 948,30
Ogółem	750	65 802,48	30 281,94

Źródło: Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych

Działania na rzecz integracji regionu wspierane są przez kolejne edycje **Kujawsko-Pomorskiego Forum Gospodarczego**. Do tej pory odbyło się 5 edycji Forum. Ich zadaniem była integracja działań środowisk: samorządowych, gospodarczych i naukowych na rzecz rozwoju województwa.

Powołana została **Kujawsko-Pomorska Rada Przedsiębiorczości**, która ukonstytuowała się w listopadzie 2003 roku dla wspólnego wypracowania i podejmowania dzia-

Ryc. 50. Kwota udzielonych poręczeń w latach 2003-2005 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych

Fot. 34. IV Forum Gospodarcze w Toruniu

łań związanych ze zdynamizowaniem rozwoju gospodarczego regionu. Rada pracuje w 25-osobowym składzie pod przewodnictwem Marszałka Województwa, a w jej skład wchodzi rektorzy najsilniejszych uczelni, szefowie organizacji samorządu gospodarczego, samorządu lokalnego, związków zawodowych, największych przedsiębiorstw i wybranych organizacji społeczno-gospodarczych.

Chcąc zachęcić inwestorów zagranicznych do lokowania swego kapitału na obszarze naszego województwa na mocy umowy partnerskiej pomiędzy Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. w Warszawie (PAIIIZ) a Województwem Kujaw-

Fot. 35. Obrady Rady Przedsiębiorczości

Fot. 36. Otwarcie Centrum Obsługi Inwestora

sko-Pomorskim podczas posiedzenia Kujawsko-Pomorskiej Rady Przedsiębiorczości w kwietniu 2004 r. postanowiono utworzyć **Centrum Obsługi Inwestora (COI)**. Otwarcie siedziby nastąpiło w dniu 8 listopada 2004 r.

COI jest partnerem regionalnym PALiIZ. Działa na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w ramach struktury organizacyjnej Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu. Zasadniczym zakresem działalności COI jest wspólna z PALiIZ obsługa inwestorów zagranicznych, tworzenie i aktualizowanie bazy ofert przeznaczonych pod inwestycje z Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz promocja gospodarcza naszego regionu. COI jest miejscem pierwszego kontaktu dla przedsiębiorców zagranicznych zainteresowanych inwestowaniem w Województwie Kujawsko-Pomorskim. Służy informacją o warunkach oraz dostępnych terenach inwestycyjnych odpowiednich dla charakteru inwestycji zagranicznych. Informuje inwestorów o obowiązujących przepisach prawnych i procedurach związanych z podejmowaniem działalności gospodarczej w Polsce oraz walorach lokalizacyjnych regionu. Tworzy i na bieżąco aktualizuje regionalne oferty inwestycyjne, których w tej chwili jest około 170, po czym wydaje je na płycie CD. W roku 2004 COI organizowało spotkania dotyczące możliwości współpracy gospodarczej z Kazachstanem promujące Województwo, jak również konferencję na wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK w Toruniu pt. „Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Województwie Kujawsko-Pomorskim (stan, znaczenie dla gospodarki województwa, stymulanty i destymulanty napływu).

W lutym 2005 r. we współpracy z Kujawską Izbą Przemysłowo-Handlową COI zorganizowało seminarium nt. „Inwestycje w subregionie włocławskim”. Wspólnie z PALiIZ jednostka ta przeprowadziła konkurs „Grunt na medal” mający wskazać najlepszy teren inwestycyjny (do ostatniego etapu zakwalifikowanych zostało 6 terenów inwestycyjnych z gmin: miasto Włocławek, miasto Toruń, gmina Łysomice, gmina Świecie, gmina Pakość, gmina Janikowo; wygrał teren inwestycyjny z Włocławka).

Fot. 37. Rozstrzygnięcie konkursu „Grunt na medal”

Fot. 38. Przywitanie inwestora zagranicznego – firmy Sharp na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego

W czasie swojej krótkiej działalności COI doprowadziło łącznie do około 50 spotkań z inwestorami zagranicznymi z Chin, Holandii, Portugalii, USA, Francji, Niemiec, Norwegii (najwięcej z inwestorami z Niemiec). COI prowadziło lub też prowadzi korespondencje (głównie mailowo) z inwestorami zagranicznymi z takich krajów jak: Niemcy, Holandia, USA, Hiszpania, Kazachstan, Ukraina, Luksemburg. Dotyczy ona najczęściej ulg inwestycyjnych w regionie, ofert inwestycyjnych, informacji o jednostkach już działających, z którymi nowy inwestor może kooperować.

W kwietniu 2006 r. została podpisana umowa z japońskim gigantem elektronicznym Sharp związana z budową ich zakładu na obszarze gminy Łysomice, który będzie produkował ekrany ciekłokrystaliczne LCD i montował telewizory – zrealizowana inwestycja warta będzie około 500 mln USD. Firma będzie zatrudniać tu blisko 10 tysięcy osób. Poza tym poprawi się infrastruktura drogowa regionu – warunkiem stawianym przez inwestora japońskiego jest przyspieszenie budowy obwodnicy Inowrocławia, co pociągnęłoby za sobą budowę obwodnicy Strzelna.

Regionalne Centrum Eksportu (RCE) to instytucja powołana przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Toruniu, której celem jest pomoc eksporterom, także tym początkującym. Baza eksporterów dostępna na stronie internetowej www.export.kujpom.info służyć ma przede wszystkim eksporterom z Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz zagranicznym przedsiębiorcom, którzy chcieliby nawiązać współpracę z polskimi firmami, a także wszystkim instytucjom i organizacjom, których celem jest wspieranie i promocja eksportu.

Utworzenie RCE było możliwe dzięki finansowemu wsparciu z funduszy strukturalnych – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego – Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw.

Nowszą inicjatywą na rynku regionalnym jest **Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o.** z siedzibą w Toruniu, który rozpoczął działalność przedmiotową w marcu 2005 r. Fundusz należy do instrumentów finansowych wspierania małych i średnich przedsiębiorstw. Jego założycielem i jedynym udziałowcem jest Samorząd Województwa a powstał z inicjatywy Kujawsko-Pomorskiej Rady Przedsiębiorczości działającej pod przewodnictwem Marszałka Województwa, skupiającej m.in. szefów organizacji samorządu gospodarczego oraz największych przedsiębiorstw. Podstawowym zadaniem funduszu jest finansowanie dłużne działających lokalnie mikro i małych przedsiębiorstw. Fundusz ma na celu wspierać finansowo małe i średnie przedsiębiorstwa działające na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego poprzez udostępnienie im dostępu do kredytów i pożyczek.

W dniu 22 sierpnia 2005 r. została zawarta umowa z PARP o dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości 5 000 tys. zł. Projekt zakłada zwiększenie dostępności do finansowania dłużnego dla mikro i małych przedsiębiorstw z regionu, co pozwoli na zwiększenie potencjału inwestycyjnego i tworzenie nowych miejsc pracy. Tym samym kapitał funduszu potroi się i będzie wynosił 7 500 tys. zł. Dzięki dokapitalizowaniu przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 29 sierpnia 2005 r. w wysokości 1 500 tys. zł **kapitał pożyczkowy** wzrósł do kwoty **9 000 tys. zł.**

W styczniu 2006 r. w PARP został pozytywnie rozpatrzony kolejny wniosek o dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego ze środków europejskich o kwotę 3 200 tys. zł. Projekt ten będzie realizowany od stycznia 2006 do października 2007 i zakłada udzie-

Tabela 21. Ilość i wartość udzielonych pożyczek w 2005 roku (w tys. zł)

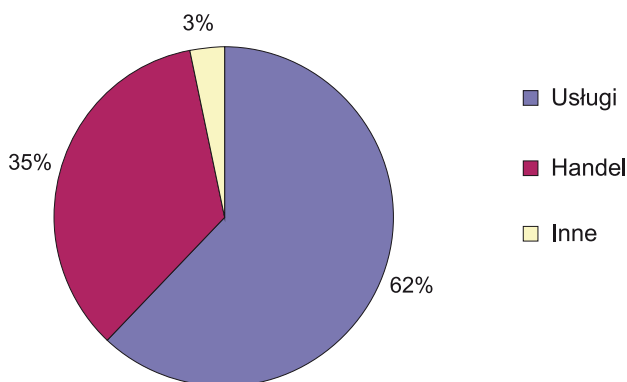
Kryterium		2005 r.
Ilość udzielonych pożyczek		63
Wartość udzielonych pożyczek	Razem	2 636,75
	Średnia	41,85
Ilość udzielonych pożyczek wg celu	Ilość – inwestycje	41
	Ilość – obrotowe	22
	Wartość – inwestycyjne	1 945,25
	Wartość – obrotowe	691,5
Ilość udzielonych pożyczek wg obszarów interwencji	Wyrównanie szans	39
	Spółeczeństwo informacyjne	3
	Ochrona środowiska	1
Ilość pożyczek wg wielkości przedsiębiorstwa	Mikro przedsiębiorstwa	58
	Małe przedsiębiorstwa	5
Ilość pożyczek według branży	Usługi	39
	Handel	22
	Inne	2
Miejsca pracy	Nowe	135
	Utrzymane	146

Źródło: Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy w Toruniu

lenie pożyczek na kwotę 4 600 tys. zł. Tym samym kapitał pożyczkowy (środki własne + dotacje z PARP otrzymane i planowane w ramach dwóch projektów) wyniesie **12 200 tys. zł**

Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego podzielił opinię Zarządu spółki o potrzebie utworzenia stałych punktów konsultacyjnych funduszu w dwóch dużych miastach województwa, w których nie działają lokalne fundusze pożyczkowe (Włocławek i Grudziądz). Utworzenie stałych punktów KPFP, z pewnością przyczyni się do zwiększenia dostępności kapitału pożyczkowego na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W roku 2005 r. Fundusz udzielił **63 pożyczki** na ogólną wartość **2 636,75 tys. zł**; średnia wartość pożyczki wynosiła 41,85 tys. zł. Największą liczbę pożyczek udzielono w jednostce administracyjnej miasto Toruń, zaś największa pożyczka o wartości 75 tys. zł została udzielona dla przedsiębiorstwa z terenu ziemskiego powiatu grudziądzkiego. Poniższa tabela prezentuje liczbowo wyniki działań funduszu na obszarze województwa.

Ryc. 51. Wykres Ilość udzielonych pożyczek według branż

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego w Toruniu

Departament Gospodarki i Infrastruktury Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Marszałkowskiego od 2006 r. realizuje pilotażowy projekt pn. „**Regionalny Fundusz Badań i Wdrożeń Województwa Kujawsko-Pomorskiego**”. Jego celem jest dofinansowywanie proinnowacyjnych badań o podstawowym znaczeniu dla rozwoju województwa.

Fundusz finansowany jest z budżetu województwa. Na 2006 r. została przeznaczona kwota **1 000 tys. zł**.

O wsparcie finansowe mogą się ubiegać jednostki sfery nauki i jednostki badawczo-rozwojowe mające siedzibę na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Wsparcie finansowe może dotyczyć badań stosowanych, prac rozwojowych, badań przemysłowych i badań przedkonkurencyjnych. Wsparcie finansowe może także dotyczyć zakupu lub wytworzenia we własnym zakresie środków trwałych oraz zakupu lub wytworzenia wartości niematerialnych i prawnych.

Wsparcie finansowe udzielane będzie w formie dotacji. Kwota wsparcia nie może przekroczyć 70% wydatków kwalifikujących się do wsparcia. Pozostałe wydatki projektu pokrywa podmiot składający ofertę ze środków własnych.

W oparciu o ustalone kryteria, oceny złożonych ofert, dokona Komisja Oceny Projek-

---

tów powołana przez Marszałka Województwa. Zarząd Województwa podejmie decyzję, któremu oferentowi i w jakiej wysokości przyznać dofinansowanie. Decyzja Zarządu Województwa jest ostateczna.

Z każdym oferentem, któremu zostało przyznane dofinansowanie będzie podpisana umowa. Oferent będzie zobowiązany do szczegółowego rozliczenia wykorzystania otrzymanej dotacji oraz złożyć raport końcowy z badań. Każdy oferent będzie miał obowiązek promować projekt na papierowych i elektronicznych nośnikach informacji. Promocja musi zawierać informacje, że projekt jest dofinansowywany z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach Regionalnego Funduszu Badań i Wdrożeń.

W dniu 28 kwietnia 2006 r. zakończyło się postępowanie konkursowe na które wpłynęło **26 ofert** z jednostek sfery nauki i jednostek badawczo-rozwojowych. Całkowita kwota planowanych kosztów wszystkich ofert wynosi **3 660,67 tys. zł**, a kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi **2 445,16 tys. zł**.

IV. Infrastruktura techniczna

4.1 Transport i komunikacja

4.1.1 Transport drogowy

Korzystne położenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego w obszarze pomostowym pomiędzy wschodem i zachodem, a także północą i południem Europy, ukształtowało rozmieszczenie sieci osadniczej i infrastrukturę transportową, która ma znaczenie zarówno krajowe, jak i międzynarodowe, a jednocześnie nie spełnia ona wymogów szybko rozwijającej się gospodarki krajowej i europejskiej. Wymaga to restrukturyzacji całego systemu komunikacyjnego i dostosowania go do nowych warunków współpracy gospodarczej w kraju, jak i z krajami Unii Europejskiej. Również rozwój społeczno-gospodarczy województwa uzależniony jest w dużej mierze od transportu, którego funkcjonowanie musi być podporządkowane celom i zasadom polityki rozwoju regionalnego.

Zadania wykonywane na drogach w latach 1999-2005 miały na celu poprawę stanu technicznego dróg i zabezpieczenie ich przed procesami niszczenia. Działania te mają wpływ na usprawnienie ruchu drogowego, stan bezpieczeństwa oraz zapobieganie przed procesami obniżania zdolności przewozowej dróg. Sieć drogową wymaga systematycznego wykonywania zabiegów konserwacyjno-naprawczych. Czynniki, które powodują konieczność wykonania na sieci drogowej określonych zadań w postaci cyklicznych, okresowych remontów oraz robót inwestycyjnych są: zużywanie się nawierzchni, przyrost ruchu drogowego i jego obciążenie, procesy starzenia się nawierzchni oraz destrukcyjne oddziaływanie warunków atmosferycznych.

Sieć dróg wojewódzkich ma istotne znaczenie dla efektywnej obsługi potrzeb społeczno-gospodarczych i turystycznych całego regionu. Drogi wojewódzkie zapewniają połączenia wzajemne ośrodków miejskich o podstawowym znaczeniu w województwie oraz większości miejscowości gminnych. Utrzymanie i rozwój tej kategorii dróg jest jednym z najważniejszych i najbardziej kapitałochłonnych obowiązków Sa-

---

morządu Województwa. Zadania w tym zakresie należą do zadań własnych wykonywanych przez *Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy*.

W 1999 roku na drogach wojewódzkich przeprowadzono odnowę i regenerację nawierzchni na odcinkach o łącznej długości **79,58 km**. Największy zakres prac wykonano na terenie powiatu bydgoskiego (16,935 km) oraz rypińskiego (14,763 km) Ogólny koszt realizowanych zadań wyniósł **12 156 tys. zł** i został pokryty ze środków Samorządu Województwa.

Z Budżetu Województwa finansowany był również remont budynku administracyjno-szkoleniowego (I etap) Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Bydgoszczy. Przeznaczono na ten cel 319,66 tys. zł. Natomiast dla Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Toruniu zakupiono 3 motocykle Suzuki oraz 3 samochody osobowe na łączną wartość 101,62 tys. zł.

W 2000 roku drogi wojewódzkie zostały odnowione i zregenerowane na odcinku **87,859 km**. Duża część prac została zrealizowana na terenie powiatu bydgoskiego (25,848 km), a także włocławskiego (13,182 km). Samorząd Województwa przeznaczył na te inwestycje **18 719 tys. zł**.

Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Toruniu ze środków Samorządu Województwa zakupił 2 samochody ciężarowe oraz 1 samochód osobowy bus, których wartość wyniosła 174,45 tys. zł.

W 2001 roku znacznie zmniejszyła się długość odnowionych i zregenerowanych nawierzchni dróg wojewódzkich i wyniosła **52,86 km**. Najwięcej prac wykonano

Fot. 39. Oddanie do użytku Południowej Obwodnicy Torunia

na terenie powiatu włocławskiego (6,891 km), chełmińskiego (6,695 km, w miejscowościach Chełmno, Lisewo, Bielawy, Unisław i Grzybno) oraz nakielskiego (5,949 km, w miejscowościach Kosowo, Chrząstkowo, Mrocza, Szczepice, Kcynia). Prace na drodze Nr 240 Chojnice-Tuchola-Świecie na odcinku 3,38 km zostały wykonane w ramach Kontraktu Wojewódzkiego. Kwota dotacji z Budżetu Państwa wyniosła 2 309 tys. zł. Pozostałe inwestycje na drogach wojewódzkich na kwotę **14 600 tys. zł**, finansowane były ze środków Samorządu Województwa.

W 2001 roku Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego we Włocławku dokonał zakupu gruntu pod budowę nowej siedziby WORD na wartość **406,9 tys. zł** (środki Samorządu Województwa).

Z inicjatywy i przy wsparciu Samorządu Województwa w ramach Phare 2001 zrealizowane zostały dwa projekty: „Budowa Południowej Obwodnicy Torunia” oraz „Budowa Al. Królowej Jadwigi w ciągu drogi krajowej nr 62 we Włocławku”. Całkowita wartość inwestycji wynosi 22 887 tys. EUR, w tym 13 902 tys. EUR pochodzi ze środków Phare.

W 2002 roku drogi wojewódzkie wyremontowano na odcinku **26,885 km**. Najwięcej prac przeprowadzono w powiecie golubsko-dobrzyńskim (9,692 km, w miejscowościach Kowalewo Pomorskie, Ostrowite, Golub-Dobrzyń). Łączna wartość inwestycji wyniosła 15 573 tys. zł, z czego **11 973 tys. zł** pochodzi ze środków wojewódzkich, a 3 600 tys. zł ze środków krajowych. Środki z Budżetu Państwa wykorzystane były na realizację zadań z kontraktu wojewódzkiego: „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 240 Chojnice-Tuchola-Świecie” (1,6 km w miejscowościach Płazowo i Wełpin); „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 246 Paterek-Dąbrowa Biskupia” (2,495 km w miejscowościach Łabiszyn Wieś i Jeżewo).

Z inicjatywy i przy wsparciu Samorządu Województwa w ramach Phare 2002 zrealizowany został projekt „Modernizacja i wzmocnienie konstrukcji Mostu Pomorskiego przebudowa linii tramwajowych razem z siecią trakcyjną w rejonie mostu i ulicy Fordońskiej, przebudowa ulicy Fordońskiej”. Całkowita wartość inwestycji wynosi 3 774 tys. EUR, w tym 2 830 tys. EUR pochodzi ze środków Phare.

W 2003 roku drogi wojewódzkie zostały odnowione na odcinku **23,026 km**. Ogólny koszt remontów wyniósł 20 510 tys. zł, z tego **11 408 tys. zł** ze środków Samorządu Województwa. Niektóre inwestycje: „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 240 Chojnice-Tuchola-Świecie” (10,744 km w miejscowościach Przysiersk, Polski Konopat, Wełpin i Lubiewice) „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 246 Paterek-Dąbrowa Biskupia” (3,61 km w miejscowościach Jeżewo, Dąbrówka Kujawska) realizowane były w ramach kontraktu wojewódzkiego. Dotacja z budżetu państwa wyniosła 9 102 tys. zł.

Samorząd Województwa przeznaczył **2 256 tys. zł** na wybudowanie budynku Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego we Włocławku oraz **399,76 tys. zł** na plac manewrowy. Sfinansował również remont budynku administracyjno-szkoleniowego (IV etap) Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Bydgoszczy w kwocie **501,13 tys. zł**. Na inwestycje realizowane przez Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Toruniu przekazano kwotę **2 069 tys. zł**. Dzięki temu zakupiono 3 samochody ciężarowe, przeprowadzono modernizację budynku administracyjnego, wyremontowano i zmodernizowano ogrodzenie oraz garaż.

W 2004 roku wyremontowano drogi wojewódzkie na odcinku **21,331 km**. Samorząd Województwa przekazał kwotę **9 900 tys. zł** na sfinansowanie wszystkich inwestycji. Największy zakres prac wykonano na terenie powiatu nakielskiego (7,216 km w miejscowościach Mrocza, Kcynia i Zalesie).

Z Budżetu Województwa przekazano również środki w wysokości **190,74 tys. zł** dla Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Toruniu na budowę własnej kotłowni gazowej oraz **122,33 tys. zł** dla Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Bydgoszczy na przebudowę oświetlenia tego ośrodka.

W 2005 roku znacznie wzrosła długość odnowionych dróg wojewódzkich (**87,76 km**). Wynikało to głównie z faktu, że część prac finansowana była z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Dokonano przebudowy drogi Nr 251 na odcinku Piechcin-Pakość-Cieślin-Inowrocław (7,855 km) oraz Powierzchniowe utrwalenie drogi Nr 240 w miejscowościach Błądzim, Franciszkowo, Lubiewice (10,475 km). Dofinansowanie z Unii Europejskiej wyniosło 17 877 tys. zł. Samorząd Województwa na inwestycje drogowe przeznaczył **19 168 tys. zł**.

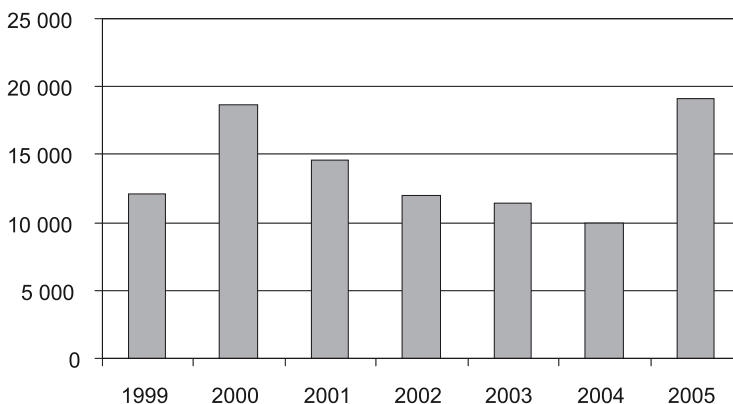

Fot. 40. Oddanie do użytkowania drogi wojewódzkiej Nr 251 przebudowanej w ramach ZPORR

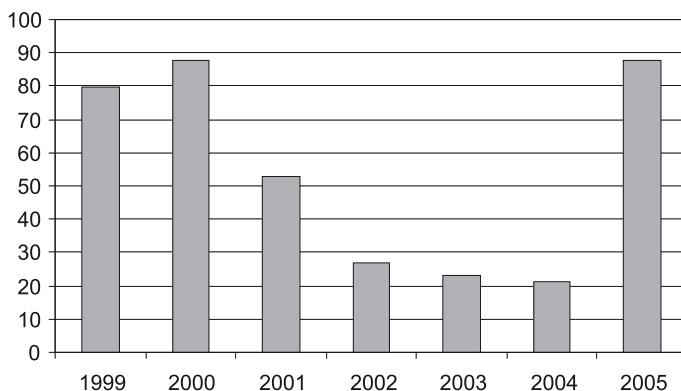

Fot. 41. Droga Nr 240 Chojnice-Świecie przebudowana ze środków ZPORR

Ryc. 52. Środki Samorządu Województwa przeznaczone na remont dróg wojewódzkich w latach 1999-2005 (w tys. zł)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zarządu Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy

Ryc. 53. Ilość wyremontowanych dróg wojewódzkich w latach 1999-2005 (w km)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zarządu Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy

Ze środków Samorządu finansowane były również inwestycje realizowane przez Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego. WORD w Bydgoszczy otrzymał **2 208 tys. zł** na przebudowę części budynku warsztatowego na zespół sal szkoleniowo-egzaminacyjnych. WORD we Włocławku otrzymał **51,79 tys. zł** na zakup gruntu pod budowę oraz budowę Miasteczka Ruchu Drogowego. Natomiast WORD w Toruniu ze środków z Budżetu Województwa (**678,49 tys. zł**) zakupił samochód dla osób niepełnosprawnych oraz zmodernizował budynek szkoleniowy. Wysokość środków przeznaczonych na remont dróg wojewódzkich przedstawia Ryc. 52.

4.1.2 Transport kolejowy

Przyszłość transportu kolejowego jest bez wątpienia jednym z największych wyzwań nie tylko o charakterze strategicznym, ale też politycznym i społecznym. Niezbędne

---

jest szybkie zakończenie procesu przekształceń własnościowych w tym sektorze, tak by powstały przedsiębiorstwa zdolne do konkutowania na rynku przewozowym. Na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego istnieje dobrze rozbudowany lecz wyeksploatowany system sieci kolejowej znaczenia państwowego i wojewódzkiego, których długość wynosi 1581 km. Głównymi węzłami kolejowymi są: Toruń, Bydgoszcz, Inowrocław oraz Grudziądz.

Od 2001 roku Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest ustawowym organizatorem kolejowych przewozów regionalnych, co nakłada obowiązek zawierania umów z przewoźnikami o wykonywaniu kolejowych przewozów regionalnych na kolejne lata. Jedynym przewoźnikiem w województwie jest Kujawsko-Pomorski Zakład Przewozów Regionalnych w Bydgoszczy. Otrzymał on dotację z budżetu państwa w wysokości **17 415,4 tys. zł** w ramach Kontraktu Wojewódzkiego.

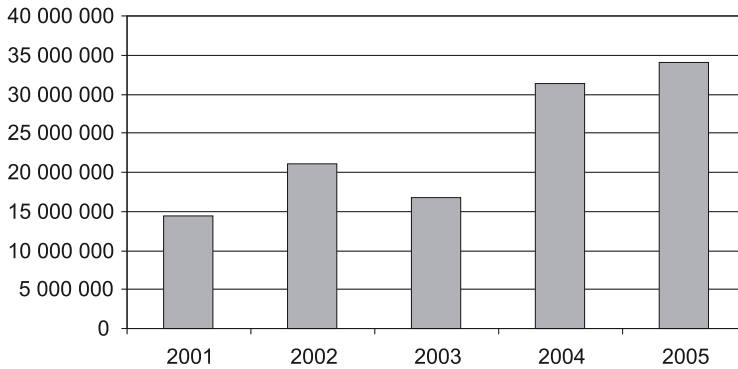
Znaczne koszty realizowania przewozów kolejowych prowadzonych przy użyciu tradycyjnych składów pociągów ograniczały możliwość dofinansowania przewozów w sposób zabezpieczający interesy społeczne, realizowane kolejowym transportem pasażerskim.

W 2002 roku Samorząd Województwa podjął działania mające na celu unowocześnienie taboru kolejowego na terenie województwa. Dnia 25 marca 2002 roku Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego podjął Uchwałę w sprawie Wieloletniego Programu Inwestycyjnego dotyczącego zakupu ośmiu autobusów szynowych w latach 2002-2006. W tym roku wydano **2 400 tys. zł** na zakup autobusów szynowych, z czego 300 tys. zł pochodziło z budżetu województwa, a reszta została pokryta z Budżetu Państwa (Kontrakt Wojewódzki). Na dotację dla regionalnego przewoźnika przeznaczono **21 004 tys. zł**, w tym 2 100 tys. zł ze środków wojewódzkich.

Realizowana na przestrzeni lat **2002-2004** Strategia Województwa nie pozwoliła na zawieszenie przewozów na zagrożonych likwidacją liniach kolejowych. Lokalne przewozy kolejowe narażone były na zawieszenie, ponieważ Samorząd Województwa nie dysponował i nie dysponuje dostatecznie wysokimi środkami umożliwiającymi dofinansowanie wszystkich połączeń kolejowych realizowanych w ramach służby publicznej. Ponadto, wiele linii kolejowych charakteryzowało się niską rentownością, co determinowało przewoźnika do wycofania się z realizacji przewozów. Zagrożenie likwidacją przewozów było bardzo wysokie. Warto wspomnieć, że w latach 1991-2002 zamknięto w Polsce ponad 6 244 km linii kolejowych.

W 2003 roku na zakup autobusów szynowych przeznaczono kwotę **6 342 tys. zł**, z czego 2 192 tys. zł pochodziło z Budżetu Województwa. Pozostała część finansowana była z Budżetu Państwa w ramach Kontraktu Wojewódzkiego. Na dotację dla Kujawsko-Pomorskiego Zakładu Przewozów Regionalnych w Bydgoszczy przekazano kwotę **16 712 tys. zł** (w tym 133 tys. zł przekazał Samorząd Województwa).

W 2004 roku na dotację dla przewoźnika regionalnego Samorząd Województwa przeznaczył kwotę **31 344 tys. zł**. Natomiast na zakup autobusów szynowych wydano **18 053 tys. zł**, w tym kwotę 12 500 tys. zł Województwo Kujawsko-Pomorskie otrzymało z kontraktu wojewódzkiego.

Ryc. 54. Dotacje podmiotowe dla Kujawsko-Pomorskiego Zakładu Przewozów Regionalnych w Bydgoszczy w latach 2001-2005 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego za lata 2001, 2002, 2003, 2004 i 2005

W 2005 roku regionalne przewozy kolejowe Samorząd Województwa dofinansował na kwotę **34 000 tys. zł**. Kontynuując wieloletni program inwestycyjny zakupione zostały kolejne autobusy szynowe, przeznaczając na ten cel **7 000 tys. zł**. Wysokość środków dla K-PZPR w Bydgoszczy prezentuje Ryc. 54.

Decyzja Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego o zakupie autobusów szynowych stała się najistotniejszym elementem przeciwdziałania likwidacji przewozów. Zakładano znaczące oszczędności kosztów związanych z potrzebą dofinansowania przewozów, które zastąpiono autobusami szynowymi. Uzyskane tą drogą oszczędno-

Fot. 42. Przekazanie do użytku autobusu szynowego

ści można było przeznaczyć na dofinansowanie przewozów w innych rejonach województwa. Zrealizowany na przestrzeni ostatnich lat zakup 8 autobusów szynowych, z wykorzystaniem środków z kontraktu wojewódzkiego, dają obraz rzeczywistych możliwości realizowania zakupów w następnych latach. Najistotniejszym elementem przemawiającym za wprowadzeniem autobusów szynowych do eksploatacji na liniach lokalnych, jest obniżenie kosztów uruchomienia pociągów. Ich użytkowanie przynosi znaczne oszczędności w wydatkowaniu dotacji na dofinansowanie kolejowych przewozów regionalnych. Przydatność tego rodzaju taboru do realizacji przewozów lokalnych jest potwierdzana na terenie wielu zarządów kolei europejskich, na których autobusy szynowe są eksploatowane od wielu lat.

4.1.3 Transport lotniczy

Na obszarze Województwa Kujawsko-Pomorskiego znajdują się: lotnisko komunikacyjne w Bydgoszczy oraz lotniska usługowo-sportowe w Toruniu, Włocławku, Inowrocławiu i Grudziądzu. Lotnisko w Bydgoszczy zdolne jest do przyjmowania dużych samolotów pasażerskich o zasięgu europejskim, a także samolotów transportowych.

Fot. 43. Wnętrze terminala pasażerskiego Regionalnego Międzynarodowego Portu Lotniczego w Bydgoszczy

---

Pozostałe lotniska w chwili obecnej wykorzystywane są przez lotnictwo sanitarne, aerokluby i jednostki wojskowe.

W latach 2002-2004 realizowana była modernizacja portu lotniczego w Bydgoszcy poprzez budowę terminala pasażerskiego dla uzyskania statusu Międzynarodowego Regionalnego Portu Lotniczego. Budowa terminala pasażerskiego została zakończona. Realizacja przedsięwzięcia wspierana była w 2003 roku ze środków kontraktu wojewódzkiego w wysokości **4 173 tys. zł**. Terminal został oddany do użytku 01 maja 2004 r. i spełnia wszelkie kryteria związane z realizacją ruchu krajowego i międzynarodowego.

Obecnie Port Lotniczy w Bydgoszcy jest istotnym elementem krajowej i międzynarodowej sieci transportu lotniczego. Zmiany, które nastąpiły w transporcie lotniczym w Polsce w związku z przystąpieniem do Unii Europejskiej jednoznacznie potwierdziły słuszność decyzji władz samorządowych miasta i województwa o przyjętej strategii dotyczącej tworzenia na bazie lotniska wojskowego pełnoprawnego lotniska cywilnego o charakterze międzynarodowym. Oczekiwania te zostały spełnione i dzisiaj możemy stwierdzić, że w regionie kujawsko-pomorskim funkcjonuje pełnoprawny regionalny międzynarodowy port lotniczy. Potwierdzeniem tego faktu jest wpisanie lotniska w Bydgoszcy do rejestru lotnisk cywilnych użytku publicznego oraz do grupy lotnisk międzynarodowych. Od strony formalno-prawnej stworzono wszystkie niezbędne elementy pozwalające na funkcjonowanie lotniska w układzie międzynarodowym, na którym od 01 stycznia 2005 r. funkcjonuje stałe przejście graniczne.

Zaletą lotniska jest jego położenie w stosunku do największych miast w regionie kujawsko-pomorskim z dobrą siecią dróg dojazdowych. Lotnisko jest eksploatowane w cyklu całodobowym, co pozwala na pełne jego wykorzystanie zarówno w ruchu pasażerskim jak i przewozu towarów. Infrastruktura techniczna lotniska w chwili obecnej określona jest jako dobra. Długość drogi startowej wynosi 2 500 m a szerokość 60 m pozwala to na obsługę praktycznie każdego statku powietrznego operującego w lotnictwie cywilnym, nośność drogi startowej wynosi 42 PCN.

Port Lotniczy Bydgoszcz S.A. obsługuje w chwili obecnej ruch krajowy na trasie Bydgoszcz-Warszawa-Bydgoszcz, ruch charterowy w sezonie turystycznym oraz od 30 października 2005 r. ruch międzynarodowy na trasie Bydgoszcz-Londyn. Lotnisko w Bydgoszcz obsłużyło ok. 26 tys. pasażerów odlatujących w 2004 r, a w 2005 r. liczba ta wzrosła do 38,7 tys.

Województwo Kujawsko-Pomorskie jest udziałowcem Portu Lotniczego w Bydgoszcy. Obecnie posiada 106 728 akcji, na łączną wartość 10 672,8 tys. zł. Objęty pakiet akcji stanowi 19,87% wszystkich wyemitowanych akcji spółki.

4.2 Społeczeństwo informacyjne

Podstawowe uwarunkowania i założenia dla budowy szerokopasmowej sieci informacyjnej zostały przedstawione w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Jedną z pierwszych inicjatyw w tym kierunku było utworzenie w listopadzie 2002 r. podmiotu o nazwie Kujawsko-Pomorska Sieć Informacyjna na mocy porozumienia pomiędzy Spółką Województwa Kujawsko-Pomorskiego,

Fot. 44. Dyrektor Krystyna Nowak prezentuje Kujawsko-Pomorską Sieć Informacyjną

Akademią Techniczno-Rolniczą w Bydgoszczy i Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu. Nadrzędną rolą K-PSI jest budowa regionalnej szerokopasmowej sieci zapewniającej powszechny dostęp mieszkańców regionu do szerokopasmowych usług teleinformatycznych oraz korzystanie z multimedialnych zasobów informacji i usług świadczonych elektronicznie, pozwalającej na efektywną wymianę danych pomiędzy Jednostkami Samorządu Terytorialnego (JST), urzędami administracji państwowej, placówkami oświatowymi, szpitalami, bibliotekami. Całkowita wartość tego zadania to **76 760, 6 tys. zł** z tego kwota w wysokości 47 689,95 tys. zł stanowi dofinansowanie z EFRR. K-PSI opracowała dotychczas trzy programy: e-Region, e-Health, e-Learning.

W ramach pierwszego etapu działania Spółki (**w roku 2003**) sfinalizowano:

- organizację Regionalnego Centrum Zarządzania Siecią w Toruniu,
- realizację dostępu szerokopasmowego we Włocławku m.in. dla: Szkół Wyższych, Szpitala Wojewódzkiego, Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej, Komendy PSP,
- uruchomienie transmisji danych pomiędzy Akademią Medyczną w Bydgoszczy i wybranymi szpitalami w województwie w ramach tworzonej Regionalnej Sieci Telemedycznej,
- opracowanie dokumentacji technicznej oraz studium wykonalności dla projektu lokalnych sieci w powiatach Województwa Kujawsko-Pomorskiego do realizacji w ramach Funduszy Strukturalnych w latach 2004-2006.

Rok 2004 zakończył się:

- Pełną dokumentacją techniczną projektu „Budowa Regionalnej Szerokopasmowej Sieci Teleinformatycznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim”.

- Złożeniem wniosku aplikacyjnego do konkursu ZPORR 1.5.
- Opracowaniem Programu Organizacji Sieci Telemedycznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim (e-Helath) – 30.06.2004 r.
- Opracowaniem Programu Rozwoju „Społeczeństwa Informacyjnego” w Województwie Kujawsko-Pomorskim (e-Region).
- Konferencją „e-Region Kujawsko-Pomorski” – Toruń, 28 października 2004 r.
- Przygotowaniem dokumentów strategicznych dla projektu Kujawsko-Pomorskiej Sieci Informacyjnej.

W roku 2005 były podejmowane m.in. następujące przedsięwzięcia:

- Mikrokonferencja „Program „e-Region Kujawsko-Pomorski”. Rola największych miast regionu w realizacji programu”.
- Uczestnictwo w corocznej Konferencji **IANIS** (Innovative Actions Network for the Information Society) w Lille (Francja), Województwo Kujawsko-Pomorskie zostało przyjęte do „The European Regional Information Society Association – **eris@**” to **europejska sieć regionów wiodących w rozwoju społeczeństwa informacyjnego**, w której dotychczas – uczestniczyły wyłącznie regiony rozwiniętych technologicznie 15 krajów członkowskich UE.
- We wrześniu 2005 odbyło się XXI Krajowe Sympozjum Telekomunikacji, gdzie zaprezentowano opracowanie pt. „Regionalna szerokopasmowa sieć teleinformatyczna Regionu Kujawsko-Pomorskiego budowana z funduszy Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR)”, jako jedno z najistotniejszych przedsięwzięć na rzecz regionu oraz budowanie infrastruktury społeczeństwa informacyjnego.
- W ramach OPEN DAYS 2005, które odbywały się w Brukseli w edycji Tygodnia Miast Regionów program „e-Region Kujawsko-Pomorski” został zaprezentowany przez Dyrektora Kujawsko-Pomorskiej Sieci Informacyjnej.
- W grudniu 2005 r. w Ambasadzie RP w Paryżu odbyła się Konferencja e-Zdrowie/ e-Sante. Organizatorem Konferencji był Wydział Ekonomiczno Handlowy Ambasady Polski. Celem Konferencji było zaprezentowanie i wymiana doświadczeń związanych z wdrażaniem telemedycyny w Polsce i we Francji. Na zaproszenie Ambasady, referat nt. prac, które prowadzi Kujawsko-Pomorska Sieć Informatyczna Sp. z o.o. wygłosiła dyrektor sieci.

Infrastruktura tworzącej się regionalnej sieci szerokopasmowej stanowi bazę dla: Regionalnej Sieci Telemedycyny, Regionalnego Centrum Innowacyjności, Regionalnej Sieci Bibliotek, Systemu zagospodarowania przestrzennego (GIS), Systemu monitoringu środowiska oraz produkcji rolnej, Systemu Edukacji Informatycznej, Systemu obsługi JST, innych.

Działania planowane do zrealizowania przez K-PSI na lata 2007-2013 to stworzenie Regionalnej Platformy Informacyjnej wspierającej:

1. gospodarkę elektroniczną (innowacyjne usługi eBiznes),
2. nowoczesne usługi eAdministracji,
3. publiczne zasoby danych *on-line*,
4. nowoczesne usługi medyczne (eZdrowie),
5. system informacji przestrzennej (GIS),
6. powszechną edukację na rzecz społeczeństwa informacyjnego.

Tradycyjne zbiory danych w postaci papierowych zapisów ustępują miejsca zapisom cyfrowym. Obecne technologie pozwalają na zlokalizowanie przestrzenne każdej informacji, tzn. informacja taka przypisana jest do ściśle określonego i zlokalizowanego obiektu w terenie (np. emiter zanieczyszczenia środowiska, a obok przyrodniczy obiekt chroniony). Zagadnieniem tym zajmują się Systemy Informacji Geograficznej służące obecnie lokalizacji obiektów i zjawisk na terenie Ziemi oraz ich analiz. Kluczowym zagadnieniem technologii informatycznej zajmującej się Systemem Informacji Geograficznej jest powiązanie danych opisowych gromadzonych w różnych „tabelkach” czy bazach danych z obiektami geometrycznymi na mapie cyfrowej będącymi odzwierciedleniem rzeczywistych obiektów w terenie, np. drogi, budynku czy rezerwatu. W ostatnich kilkunastu latach została zgromadzona bardzo duża ilość danych w postaci cyfrowej, zarówno opisowych jak i geometrycznych (mapy cyfrowe). Połączenie wielkiej ilości danych w jednym systemie informacyjnym stwarza olbrzymie możliwości ich wykorzystania, nie tylko dla uzyskania prostej informacji, ale głównie dla przeprowadzania różnego typu analiz czy monitoringu środowiska dla podejmowania trafnych decyzji.

Dążąc do miana społeczeństwa informacyjnego, do stosowania systemów informacji geograficznej dla zrównoważonego rozwoju, na co dzień, niezbędne są permanentne szkolenia w profesjonalnym centrum badawczo szkoleniowym ds. systemów informacji geograficznej, głównie dla pracowników administracji publicznej różnego szczebla, nie tylko naszego regionu. W powyższym kontekście pod koniec października 2004 r. powstał projekt utworzenia spółki **„Kujawsko-Pomorskie Centrum Badawczo-Szkoleniowe Systemów Informacji Geograficznej Sp. z o.o.”**. Kapitał zakładowy Spółki wynosił w chwili powstania **50 tys. zł** i został w całości pokryty przez Województwo Kujawsko-Pomorskie gotówką.

Projekt ma pozwolić na osiągnięcie spójności społeczno-gospodarczej województwa poprzez wdrożenie geoinformacji tj. propagowania geoinformacji jako narzędzia do oceny i podejmowania wszelkich decyzji o znaczeniu gospodarczym na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Województwo Kujawsko-Pomorskie posiada 850 udziałów tej spółki o wartości nominalnej 850 tys. zł tj. 100% udziałów.

Połączenie wielkiej ilości danych w jednym systemie informacyjnym stwarza olbrzymie możliwości ich wykorzystania, nie tylko dla uzyskania prostej informacji ale głównie dla przeprowadzania różnego typu analiz czy monitoringu środowiska dla podejmowania trafnych decyzji.

W 2002 r. na Wydziale Matematyki i Informatyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przy wsparciu Samorządu Województwa powstało **Studium Edukacji Informatycznej**. W 2003 roku z kontaktu wojewódzkiego przekazano środki w wysokości 412,15 tys. zł na prace modernizacyjne, zakup wyposażenia oraz sprzętu multimedialnego i komputerowego. Dalszy rozwój związany jest z koniecznością rozbudowy Wydziału Matematyki i Informatyki. Zadanie zostało ujęte w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym współfinansowanym w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego i uzyskało wsparcie z ERDF w wysokości 14 369,25 tys. zł.

Wśród działań podjętych przez Samorząd Województwa w celu budowy społeczeństwa opartego na wiedzy, na uwagę zasługuje budowa sieci **INFOBIBNET** w Wo-

jewódzkiej Bibliotece Publicznej Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu. INFOBIBNET jest elektroniczną siecią współpracy bibliotek publicznych. Powstał wzorem podobnych europejskich sieci, po to, aby zainicjować długotrwałą współpracę bibliotek opartą o nowe technologie, działając na rzecz użytkowników bibliotek, zwłaszcza społeczności lokalnych, w jakich biblioteki funkcjonują. Całkowita wartość tego zadania wynosi **5 586,83 tys. zł**, w tym dofinansowanie z EFRR stanowi 3 971,89 tys. zł.

Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu rozpoczęła realizację wieloletniego projektu budowy **biblioteki cyfrowej**. Całkowita wartość projektu wynosi 1 029 tys. zł, z czego 727 tys. zł finansowane jest przez fundusze strukturalne UE. Celem projektu jest stworzenie regionalnej biblioteki cyfrowej wspierającej rozwój potencjału intelektualnego i innowacyjnego społeczeństwa, umożliwiającej szybki dostęp do zasobów wiedzy oraz zabezpieczającej cenne dokumenty regionu i piśmiennicze zabytki kultury. Projekt jest nowatorski i eksperymentalny, jeśli chodzi o polskie biblioteki (jest jednym z pierwszych w Polsce).

Na mocy porozumienia z 29 kwietnia 2003 r. zawartego pomiędzy Marszałkiem Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Wojewodą Kujawsko-Pomorskim oraz Rektorem Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy (ATR)

Fot. 45. Wmurowanie kamienia węglanego pod budowę Regionalnego Centrum Innowacji przy ATR w Bydgoszczy

przystąpiono do realizacji projektu **Regionalnego Centrum Innowacyjności (RCI)**. Koncepcja RCI znakomicie wpisuje się w zakres przyjętych celów operacyjnych oraz strategicznych obszarów działań w Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Zarząd Województwa w październiku 2004 r. przyznał fundusze na sfinansowanie projektu w ramach Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006.

Koncepcja utworzenia Regionalnego Centrum Innowacyjności obejmuje dwa etapy. W pierwszym którego realizację przewiduje się na lata 2004-2007, czyli trzy ostatnie lata wieloletniego programu Unii Europejskiej, powstanie część dydaktyczno-informacyjna RCI. W drugim etapie, planowanym na lata 2007-

---

2010, powstanie część związana z rozwojem innowacyjności w regionie w zakresie dyscyplin technicznych i rolniczych.

Planowana inwestycja ma przyczynić się do unowocześnienia i rozszerzenia oferty dydaktycznej, skierowanej do społeczeństwa i wpłynąć na lepsze dostosowanie jego wiedzy i kwalifikacji do potrzeb i oczekiwań regionalnych pracodawców. Funkcje informacyjno-doradczo-szkoleniowe pełnione przez RCI na rzecz przedsiębiorców uzupełnione zostaną poprzez udostępnienie zainteresowanym osobom pracowni komputerowych i internetowych sal seminaryjnych, konferencyjnych czy pomieszczeń do prezentacji multimedialnych. Dzięki włączeniu do węzła lokalnego Kujawsko-Pomorskiej Sieci Informacyjnej łączami szerokopasmowymi, Multimedialne Centrum Kształcenia i Szkoleń powołane w ramach planowanego projektu, będzie posiadało odpowiednią infrastrukturę i bazę techniczną do dostarczania wymienionych rodzajów usług, co przyczyni się do zwiększenia wykorzystania technologii informacyjnej w życiu społecznym i gospodarczym regionu, a tym samym do dalszego postępu w budowaniu społeczeństwa informacyjnego.

V. Współpraca międzynarodowa i promowanie województwa

Współpraca zagraniczna Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest częścią polityki zagranicznej państwa Polskiego, zgodną z jej kierunkiem i założeniami. Wszystkie podejmowane w tym zakresie działania wynikają z Uchwały Nr 409/2000 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 11 czerwca 2000 roku „Priorytety Współpracy Zagranicznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego”. Odwołują się one m.in. do określonych przez parlament i rząd polski zadań i kierunków polskiej polityki zagranicznej, europejskich standardów samorządu terytorialnego wyrażonych w ratyfikowanych przez Polskę dokumentach Rady Europy, Europejskiej Karcie Samorządu Terytorialnego i Europejskiej Konwencji Ramowej o współpracy Transgranicznej między wspólnotami i władzami Terytorialnymi (konwencja Madrycka), a także do treści porozumień międzynarodowych podpisanych przez stronę polską dotyczących obszarów zainteresowań Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Dokument ten określa kierunki współpracy zagranicznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego, dywersyfikując je na: Regiony Europy Zachodniej, Regiony Europy Wschodniej i Południowo-Wschodniej oraz pozostałe obszary, a także przewiduje udział Województwa Kujawsko-Pomorskiego w instytucjach i stowarzyszeniach międzynarodowych uwzględniając w szczególności proces integracji z Unią Europejską.

Województwo Kujawsko-Pomorskie w latach 1999-2005 zawarło Międzynarodowe Porozumienia Międzyregionalne z regionami wyszczególnionymi w tabeli 22.

Ponadto Województwo Kujawsko-Pomorskie podpisało 3 listy intencyjne z Östergötland, Sörmland, Värmland w Szwecji (29.09.1999 r.), Regionem Kozani w Grecji (17.09.2000 r.) oraz rosyjskim Obwodem Saratowskim (07.09.2001 r.). Zakres współpracy między regionami obejmuje:

1. Wymianę informacji i doświadczeń w dziedzinie ochrony środowiska;
2. Promocję rozwoju stosunków instytucjonalnych w dziedzinie kultury w celu popierania wymiany doświadczeń i wiedzy obydwu społeczności;

Tabela 22. Regiony z którymi Województwo Kujawsko-Pomorskie w latach 1999-2005 zawarło Międzynarodowe Porozumienia Międzyregionalne

Lp.	Data podpisania	Region partnerski
1.	13.10.1999 r.	Region Veneto – Włochy
2.	15.11.1999 r.	Region Marche – Włochy
3.	16.02.2000 r.	Rejon Kiejdański – Litwa
4.	23.10.2000 r.	Hrabstwo Jögeva – Estonia
5.	23.04.2001 r.	Obwód Nowogródzki – Rosja
6.	19.02.2002 r.	Obwód Smoleński – Rosja
7.	25.03.2002 r.	Region Południowe Pireneje – Francja
8.	24.09.2004 r.	Obwód Chmielnicki- Ukraina
9.	26.09.2004 r.	Obwód Żytomierski – Ukraina
10.	27.04.2005 r.	Land Styrii – Austria
11.	06.12.2005 r.	Obwód Mohylew – Białoruś

3. Popieranie rozwoju kontaktów pomiędzy szkołami, uniwersytetami i ośrodkami badawczo-rozwojowymi za ich zgodą;
4. Wymianę informacji i doświadczeń w dziedzinie turystyki i sportu;
5. Wymianę informacji i doświadczeń w dziedzinie rolnictwa i produkcji rolno-spożywczej;

Fot. 46. Podpisanie Porozumienia z Regionem Styrii

6. Wymianę informacji i doświadczeń w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego, ze szczególnym uwzględnieniem wspierania kontaktów pomiędzy wskazanymi przez strony współpracujące przedstawicielami i organizacjami przedsiębiorstw;
7. Promowanie rozwoju stosunków pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami.

Istotną rolę w przygotowaniu administracji samorządowej i partnerów społecznych do absorpcji środków EFS odegrały doświadczenia zebrane podczas realizacji umowy twinningowej zawartej między naszym województwem a regionami francuskimi: Aquitaine i Midi-Pyrenees. W czasie jej trwania przeprowadzonych zostało wiele szkoleń, warsztatów i seminariów oraz wizyt studyjnych, które pracownikom administracji samorządowej, powiatowych urzędów pracy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorcom pozwoliły nabyć w szerokim zakresie wiedzę związaną z metodologią wdrażania projektów. W szkoleniach na różnych poziomach w ramach umowy twinningowej uczestniczyło ponad 800 osób, przedstawiciele potencjalnych beneficjentów. 15 osób odbyło specjalistyczne szkolenie trenera funduszy strukturalnych. Ważnymi elementami praktycznymi współpracy w ramach ww. umowy, były:

- cykl konsultacji z udziałem ekspertów zagranicznych, w których uczestniczyli przedstawiciele samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych,
- wizyta studyjna delegacji naszego województwa we Francji, w trakcie której zapoznano się z praktycznymi zagadnieniami realizacji regionalnej polityki rozwoju zasobów ludzkich (w tym głównie rozwoju kwalifikacji), ze szczególnym uwzględnieniem realizacji projektów do współfinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego.

„Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego” uchwalona przez Sejmik w czerwcu 2000 r. postrzega **promocję województwa** jako jeden z podstawowych czynników wpływających na jego gospodarczy i społeczny rozwój. Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, centralne położenie, walory kulturowe, rozwój gospodarczy, czy też kadre naukową, szansą rozwoju województwa jest zachęcanie potencjalnych inwestorów, a także turystów do zainteresowania się naszym regionem oraz do skorzystania z już istniejącej infrastruktury.

Głównym celem promocji regionu Kujawsko-Pomorskiego jest zapewnienie identyfikowalności województwa przez zagranicznych odbiorców, kreacja jego pozytywnego wizerunku i poprawa atrakcyjności województwa na rynkach krajowym i zagranicznym. W wymiarze ogólnym, strategicznymi celami działań promocyjnych powinno być:

- zwiększenie napływu inwestycji, zwłaszcza zagranicznych,
- zwiększenie wielkości regionalnego eksportu,
- powiększenie napływu turystów,
- poszerzenie grona krajowych i zagranicznych odbiorców regionalnej kultury.

W odniesieniu do gospodarki, należy stwierdzić, iż sytuacja ekonomiczna województwa, nie odbiega w sposób zasadniczy od średniej w Polsce. Od 1990 roku, pomimo niewątpliwego postępu w procesie otwierania gospodarki na świat, jej kondycja

---

eksportowa jest ciągle niezadowolająca. Osiągane relacje eksportu do PKB, są znacznie gorsze, niż w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Strukturalnie uwarunkowany wysoki import, niezbędny dla unowocześnienia gospodarki, nie znajduje równoważnika w eksporcie, czego wynikiem jest utrzymujący się od 1996 roku wysoki deficyt handlowy. Niezadowolający jest również poziom lokowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Zaostrzająca się konkurencja światowa o te inwestycje, zmusza kraje do podjęcia wzmożonych działań marketingowych w celu zwiększenia lub choćby utrzymania poziomu ich napływu. Niezbędne jest zatem zintensyfikowanie działań w zakresie marketingu inwestycyjnego i poprawy atrakcyjności inwestycyjnej kraju i województwa.

W sferze turystyki działania promocyjne powinny zmierzać do:

- wykształcenia wizerunku województwa, jako regionu gościnnego, atrakcyjnego kulturowo, krajobrazowo i ekologicznie;
- zwiększenia liczby przyjazdów turystycznych do regionu;
- przedłużenia pobytu turystów;
- zwiększenia dochodów wpływających od turystów odwiedzających region;
- stymulowania samorządów lokalnych i branży turystycznej do podnoszenia jakości usług i rozwijania nowych produktów turystycznych.

Szczególne znaczenie dla promocji województwa ma także aspekt współpracy międzynarodowej, tzn. poszerzenie zakresu umów partnerskich oraz zawieranie nowych porozumień o współpracy.

W dziedzinie poprawy konkurencyjności, tworzenia warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz zwiększania zainteresowania inwestycjami w Województwie, Urząd Marszałkowski inspirowuje i organizuje przedsięwzięcia promocyjne realizowane za granicą Polski, w których biorą udział firmy z województwa, tj.:

- Stoiska regionalne na targach zagranicznych,
- Zagraniczne misje handlowe,
- Konkursy gospodarcze.

Priorytetowym kierunkiem promocji jest rynek Unii Europejskiej.

W sferze turystyki, biorąc pod uwagę badania dotyczące oczekiwań turystów zagranicznych i krajowych, uwzględniając jednocześnie istniejącą infrastrukturę turystyczną i możliwości finansowe Samorządu Województwa, promocja regionu koncentrować się będzie w trzech priorytetowych obszarach:

- turystyka uzdrowiskowa, ze szczególnym uwzględnieniem Ciechocinka, Inowrocławia i Wieńca Zdroju;
- turystyka kulturowa – pobyty i wypoczynek w zabytkowych miastach i obiektach: Toruń, Chełmno, Golub-Dobrzyń, Strzelno, Biskupin, Grudziądz, Brodnica, Lubostroń i inne;
- turystyka aktywna i ekologiczna: Zalew Włocławski, J. Gopło, Zalew Koronowski, Bory Tucholskie, pojezierza, rzeki, gospodarstwa agroturystyczne. Promowane będą także szlaki turystyczne, ze szczególnym uwzględnieniem szlaków międzynarodowych przechodzących przez nasze województwo.

Niezwykle ważne dla realizacji zakładanych celów jest wzmocnienie instytucji obsługujących m.in. zagranicznych inwestorów. Celowi temu służyło utworzenie w Urzędzie Marszałkowskim, Centrum Obsługi Inwestora. Więcej informacji o działalności COI można znaleźć w rozdziale 3.5 Instytucje dla rozwoju.

W 2005 roku przeprowadzono działania promocyjne polegające na umieszczaniu materiałów informacyjnych i promocyjnych o województwie w różnych wydawnictwach, publikacjach, gazetach, radiu i telewizji. Szczególną uwagę przywiązywano do promocji regionu w czasopiśmie, których wydania związane są ze znaczącymi wydarzeniami gospodarczymi (np. forum gospodarcze, targi zagraniczne), kulturalnymi (festiwale, konkursy) oraz imprezami zagranicznymi organizowanymi pod auspicjami Rządu Polskiego (np. Rok Polski w Niemczech).

Wydawany jest również katalog o Kujawsko-Pomorskim oraz materiały informacyjne o województwie na posterach i banerach do ekspozycji na targach, wystawach, podczas konferencji, uroczystości i innych działań promocyjnych, które Urząd Marszałkowski organizuje lub w nich uczestniczy.

Działania w sferze turystyki obejmują dodruk wydawnictw „Kujawsko-Pomorskie Zaprasza: Kultura, Natura, Zdrowie, Gościnność” (broszura), „W Cieniu Gotyku”, „Szlakiem Piastowskim i nie tylko”, „Pokochaj przyrodę”, „Turystyka Wodna” (ulotki), katalogu „Wędkarskie Królestwo”, informatorów „Architektura drewniana w Województwie Kujawsko-Pomorskim”, „Informator turystyczny Województwa Kujawsko-Pomorskiego”, „Baza noclegowa Województwa Kujawsko-Pomorskiego”, „Atrakcje turystyczne Województwa Kujawsko-Pomorskiego”.

W 2005 roku kontynuowane były prace przy organizacji ekspozycji wojewódzkiej na targach „Grüne Woche”. Targi „Międzynarodowy Zielony Tydzień” w Berlinie to jedna z najważniejszych wystaw poświęconych gospodarce żywnościowej, rolnictwu i ogrodnictwu w Europie. W tym roku Targi odwiedziło blisko 500 tys. gości oraz około 4 tys. dziennikarzy z 70 krajów. W wystawie uczestniczyło 1,5 tys. wystawców z 55 krajów. Łączna powierzchnia wystawiennicza wynosiła 114 tys. m². Urząd Marszałkowski w tym roku zorganizował ekspozycję województwa na pow. 90 m², na której prezentowało się siedem firm.

Niezwykle istotną z punktu widzenia kraju pochodzenia turystów, jest obecność regionu na targach w Niemczech i krajach Beneluxu. W 2005 roku Województwo prezentowało się na Międzynarodowych Targach Turystycznych „Vakantiebeurs '2004” w Utrechcie oraz na ITB w Berlinie. Na stoisku prezentowano walory przyrodnicze i kulturowe Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz liczne atrakcje turystyczne miast i oferty branży turystycznej.

Województwo włączyło się również we współorganizację imprez zaplanowanych przez ukraińskich partnerów. Całość przedsięwzięć odbyła się w ramach wspólnego programu promocyjnego przyjętego przez rządy Polski i Ukrainy. Partnerami ze strony ukraińskiej są dwa obwody: Chmielnicki i Żytomierski, z którymi Województwo ma podpisane umowy.

Województwo Kujawsko-Pomorskie uczestniczy w rządowym programie promocyjnym „Rok Polsko-Niemiecki 2005/2006”, którego realizacja została przyjęta przez

Fot. 47. Spotkanie z przedstawicielami Obwodu Żytomierskiego i Chmielnickiego z okazji roku ukraińskiego

rządy obydwu krajów. Województwo Kujawsko-Pomorskie aktywnie włączyło się w przedsięwzięcia zaplanowane w ramach programu ogólnopolskiego, jak również przygotowało własny program. Celem promocji jest zaprezentowanie mieszkańcom Niemiec walorów kulturowych Kujaw i Pomorza, zapoznanie ich z miejscami mniej znanymi w Polsce, jako ciekawymi do odwiedzenia, skorzystania z oferty wypoczynku, lecznictwa sanatoryjnego, z bogatym dziedzictwem historycznym, objętym listą UNESCO. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez udział w popularnych imprezach masowych. Podobnie jak w latach poprzednich Województwo Kujawsko-Pomorskie na zaproszenie Miasta Düsseldorf wzięło udział w Festynie „Dzień Europy” organizowanym w drugi weekend maja. Rokrocznie zespół muzyczny z naszego regionu bierze udział w koncercie, a województwo prezentuje się na specjalnym stoisku z materiałami informacyjnymi. Festyn jest popularną imprezą, licznie odwiedzaną przez mieszkańców miasta – ok. 15-20 tys. osób. Stoisko polskie cieszy się dużym zainteresowaniem.

W 2005 roku, Polska i Kujawsko-Pomorskie było gościem specjalnym Festynu. Podczas 2-godzinnego koncertu zaprezentowane zostały zespoły muzyczne z Pomorza i Kujaw – grupy profesjonalne i zespoły ze szkoły muzycznej; sztuka performance, grupa mimów – artystów prezentujących sztukę teatrów ulicznych; pokazy sztuki rzemieślniczej – twórcy ludowi oraz artyści plastycy wytwarzający swoje wyroby podczas festynu.

Na stoisku regionalnym znalazły się materiały promujące walory turystyczne i kulturowe, pamiątki i wyroby rękodzielnicze. Szczególne miejsce pośród ofert miała prezentacja Torunia, ze względu na jego szczególny charakter oraz uzdrowiska Cie-

---

chocinek i Inowrocław. Prezentacja objęła również kuchnię regionalną. Na stoisku o wystroju „staropolskim” serwowane były tradycyjne wyroby wędliniarskie, polskie potrawy związane z Kujawami i Pomorzem (bigos, żur kujawski), przysmaki (pierniki, powidła strzeleckie).

Podobna impreza z okazji „Dnia Europy” miała miejsce w Kolonii. Grupa artystów z Kujawsko-Pomorskiego, na zaproszenie Europejskiego Centrum Kultury „IGNIS” w Kolonii, brała udział w imprezie organizowanej w tym mieście. Podobnie jak w Düsseldorfie, region prezentował się na stoisku regionalnym, oferującym materiały promocyjne i wyroby rzemieślnicze.

Drugim, niezmiernie ważnym projektem realizowanym w ramach „Roku Polskiego w Niemczech” jest projekt „Potencjał Innowacyjny Kujawsko-Pomorskiego – Przedsiębiorstwa. Otoczenie biznesu. Nauka” – Salon Gospodarczy w Kolonii. Jego celem jest zaprezentowanie potencjału innowacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego i polemika ze stereotypem Polski jako krajem „rolniczo-węglowym”. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez organizację konferencji i spotkań biznesowych obejmujących firmy operujące w sferze high-tech, nowe możliwości instytucji otoczenia biznesu oraz prezentację „firm odpryskowych” ze środowisk naukowych. Od dwóch lat Konsulat Generalny w Kolonii organizuje tzw. Salony Gospodarcze, imprezy odbywające się raz w kwartale, na które zapraszane są firmy, izby przemysłowo-handlowe, zrzeszenia gospodarcze, radcowie handlowi zagranicznych placówek dyplomatycznych w Kolonii. Spotkania w Konsulacie cieszą się zainteresowaniem i uczestniczy w nich 100-150 gości. W III kwartale 2005 roku Kujawsko-Pomorskie było gospodarzem takiej imprezy, prezentując swój potencjał innowacyjny. W programie imprezy znalazła się konferencja poświęcona implementacji myśli naukowej do praktyki przemysłowej, projekcją o możliwościach Centrum Transferu Technologii w Toruniu oraz promocję firm innowacyjnych z Województwa. W konferencji ze strony polskiej brali udział przedsiębiorcy, przedstawiciele stowarzyszeń gospodarczych, uczelni wyższych. Konsulat zaprosił ok. 300 osób, przedstawicieli sfery gospodarki, nauki i instytucji okołobiznesowych. Konferencji gospodarczej towarzyszyła prezentacja kulturalna – w budynku Konsulatu zaprezentowana była wystawa plastyczna – malarstwa i występy kameralnej grupy muzycznej. Prezentacja firm podczas Salonu Gospodarczego połączona była z udziałem tych przedsiębiorstw w misji handlowej na targi „Schweiden und Schweisen” (największe w Europie targi branży metalurgicznej, odbywające się raz na 4 lata).

Inną formą promocji są placówki zagraniczne Województwa. **Biuro Informacji i Reprezentacji Handlowej Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Düsseldorfie** prowadzi sprawy promocji regionu, reprezentuje region na spotkaniach z przedstawicielami miast i Landu Nadrenii-Westfalii, w kontaktach z przedstawicielstwami gospodarczymi, itp. W 2005 roku pełniło również rolę głównego koordynatora przedsięwzięć wojewódzkich podczas „Roku Polskiego” w Niemczech.

Głównymi zadaniami **Biura Informacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Brukseli** jest reprezentowanie interesów województwa wobec agend, instytucji i organizacji UE, prowadzenie działalności promocyjnej na rzecz województwa, uzyskiwanie informacji o unijnych źródłach i możliwościach finansowania projektów z regionu, poszukiwanie partnerów do nich, stały i systematyczny monitoring informacji, udział w konferencjach, spotkaniach i szkoleniach organizowanych przez agendy UE, itp. Biuro Informacyjne jako partner bierze udział w konsorcjum, które współorganizuje

---

wało imprezy promocyjne w ramach OPEN DAYS 2005 – Europejski Tydzień Regionów i Miast 2005 w Brukseli. Konsorcjum (konglomerat L) zrzesza 4 regiony hiszpańskie (Euskadi/Basque Country, Aragon, Catalonia, Navarra), 2 francuskie (Midi Pyrenees, Aquitaine) oraz 1 polski (Kujawsko-Pomorskie). Projekt Open Days to najważniejsze cykliczne wydarzenie roku w Brukseli, dotyczące polityki regionalnej. Impreza ta organizowana jest wspólnie przez Dyрекcję Generalną Komisji Europejskiej ds. Polityki Regionalnej oraz Komitet Regionów. W roku ubiegłym odbyło się w dniach 10-13 października pod hasłem „Wspólnie w kierunku regionalnego wzrostu i nowych miejsc pracy” i dotyczyło przede wszystkim zagadnień z zakresu rozwoju regionów i miast, innowacyjności, zrównoważonego rozwoju oraz współpracy przygranicznej i ponadnarodowej. Wiele miejsca w dyskusjach poświęcone było przygotowaniom do przyjęcia nowych instrumentów i programów wdrażania polityki strukturalnej w latach 2007-2013.

Województwo uczestniczyło w realizacji szeregu seminariów, prezentacji i warsztatów, w których udział wzięli również eksperci z naszego regionu. Umożliwiło to z jednej strony zaprezentowanie naszych osiągnięć w zakresie wykorzystywania funduszy europejskich, a z drugiej stanowiło okazję do poznania doświadczeń partnerów hiszpańskich i francuskich.

Województwo Kujawsko-Pomorskie na zaproszenie Regionu Południowych Pirenejów jest partnerem w projekcie Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III C – ADEP - Rozwijanie, eksperymentowanie i utrwalanie czynników innowacyjnych wpływu na rozwój terytorium. Partnerem wiodącym jest region Midi-Pyrenees (Strefa Południe). Pozostali partnerzy to: Toscana (Włochy), Navarra (Hiszpania), Pohjois-Suomi (Finlandia), Border, Midland and Western (Irlandia), Podkarpackie (Polska).

ADEP – jest pierwszym projektem w ramach IW INTERREG III C Południe realizowanym w naszym województwie od 2004 r. i ma na celu uzyskanie większej spójności społecznej, większego udziału społeczności lokalnych w lokalnym rozwoju regionalnym. Termin zakończenia projektu określony jest na 2007 r. Projekt dotyczy wdrażania małych projektów lokalnych na terenach rolniczych, gdzie konieczny jest właściwy przekaz wiedzy, kompetencji, procedur.

Głównym celem ADEP'u jest polepszenie polityk regionalnych i lokalnych przez działania typu kształcenie i rozwój. Udział w tym projekcie otwiera przed naszym regionem możliwość zdobycia nowych doświadczeń, rozszerzenia partnerstwa z innymi regionami Unii Europejskiej, wymiany dobrych praktyk, opracowania mechanizmów kreujących rozwój terenów wiejskich. Przedstawiciele władz województwa oraz koordynatorzy projektu uczestniczyli w przygotowaniach i obradach Międzyregionalnych Komitetów Sterujących, w czasie których opracowano i zatwierdzano decyzje związane z realizacją projektu oraz w spotkaniach roboczych i wyjazdach studyjnych grupy badań. Przy okazji pobytu w Tuluzie w sprawie realizacji projektu ADEP, odbyło się spotkanie na temat perspektyw rozwoju współpracy między regionem Midi-Pyrenees i Województwem Kujawsko-Pomorskim. Określono interesujące obie strony obszary ścisłej współpracy, tj. weterynaria, wymiana studentów, promocja produktów regionalnych. Przekazano przygotowany i przetłumaczony raport ekspertów nt. produkcji rolniczej w naszym województwie. W listopadzie 2004 r. w Tuluzie rozważano możliwości nawiązywania kontaktów między jednostkami terytorialnymi regionów oraz zaprezentowano informację nt. efektów twinningu w Województwie Kujawsko-Pomorskim. Propozycje współpracy miast i gmin będą przekazywane sukcesywnie drugiej stronie.

Fot. 48. Komitet Sterujący projektu ADEP obradujący w Toruniu

Od 2004 roku Województwo Kujawsko-Pomorskie, jako jedyny polski region, zaangażowane jest w realizację projektu Inicjatywy Wspólnoty Interreg III B Region Morza Bałtyckiego – Defris – Przekształcenia w regionach słabiej rozwiniętych. Liderem projektu jest region Östergötland (Szwecja), pozostałymi partnerami w projekcie są Central Finland i Pohjois-Savo (Finlandia), Kowno (Litwa), Kujawsko-Pomorskie (Polska). Termin realizacji projektu 2004-2007.

Projekt Defris dotyczy współpracy oraz wymiany doświadczeń pomiędzy regionami słabiej rozwiniętymi, pozostającymi w strefie silnego oddziaływania dużych metropolii. Regiony współpracujące przy projekcie sporządzą wspólne tematycznie podprojekty z zakresu wybranych zagadnień planowania przestrzennego i regionalnego, prowadzące do zwiększenia konkurencyjności regionów oraz podwyższenia standardu życia mieszkańców. Dzięki współpracy z ww. regionami, charakteryzujących się podobną (co kujawsko-pomorskie) pozycją w kraju oraz niskim poziomem konkurencyjności, zostanie opracowane kilka projektów strategicznych (planów rozwoju), a ich rezultaty będą szeroko rozpowszechnione na poziomie zarówno lokalnym, regionalnym, jak i międzynarodowym.

W ramach przedsięwzięcia Województwo Kujawsko-Pomorskie zaproponowało partnerom zagranicznym włączenie do projektu, oprócz obszaru metropolitalnego Toruń – Bydgoszcz, także strategię rozwoju obszaru funkcjonalnego Doliny Noteci, Niziny Ciechocińskiej oraz miasta Włocławka. Ostateczny wybór projektów strategicznych nastąpił podczas spotkania roboczego w Finlandii. W czerwcu 2005 r., w Toruniu, wszyscy partnerzy podsumowali dotychczasową pracę. Była to okazja do promocji naszego województwa.

Urząd Marszałkowski uczestniczy ponadto w „Programie wykonawczym na lata

Fot. 49. Komitet Sterujący projektu DEFRIIS obradujący w Toruniu

2005-2007 do umowy o współpracy pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Wspólnoty Francuskiej Belgii i Regionu Walońskiego”. Do programu włączono:

- Międzynarodowy Festiwal Teatralny KONTAKT – Teatr im. W. Horzycy w Toruniu,
- poprawę jakości życia ludzi w podeszłym wieku – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu Collegium Medicum w Bydgoszczy.

W 2005 roku Województwo promowało się również w Estonii na festynie w Kuressaare – stolicy największej wyspy Saaremaa, gdzie promocję Polski zaplanowała Ambasada RP w Tallinie. Festyn miał charakter turnieju rycerskiego, podczas którego zaprezentowana została drużyna Bractwa Rycerskiego z Chełmna.

Drugą imprezą o podobnym charakterze festynu, podczas której odbyła się promocja regionu jest Festiwal Ludzi Europy w Aaranda de Duero (Hiszpania). Głównym organizatorem wystąpienia polskiego było Stowarzyszenie Młoda Europa. Podczas imprezy prezentowane były zespoły muzyczne, grupa teatralna teatru ulicznego, rozdawane były materiały promocyjne.

Urząd Marszałkowski prowadzi akcję dofinansowywania imprez o szczególnym znaczeniu promocyjnym dla regionu, a odbywających się w różnych miastach Województwa. Dofinansowania udziela się zarówno instytucjom podległym Samorządowi Wojewódzkiemu, samorządom miast i gmin, szkołom wyższym, organizacjom pozarządowym. W 2005 roku dofinansowywane były imprezy, w których udział wzięły zespoły międzynarodowe, tj. festiwale muzyczne, folklorystyczne, teatralne, konkursy plastyczne, przeglądy twórczości artystycznej, konferencje i sympozja naukowe, imprezy sportowe, festyny, wystawy muzealne, itp. Jedną z takich imprez był Międzynarodowy Turniej Miast w Piłce Nożnej Juniorów w Toruniu, do udziału w którym zaproszone zostały zespoły z regionów zaprzyjaźnionych z Województwem, tj. z Rosji, Litwy i Francji.

VI. Zadania przewidziane do realizacji przez Samorząd Województwa w 2006 roku

Zdrowie

W 2006 roku na zadania inwestycyjne zaplanowano środki finansowe o łącznej wysokości **78 111,2 tys. zł**. Powyższa kwota przeznaczona zostanie na realizację zadań w następujących działach:

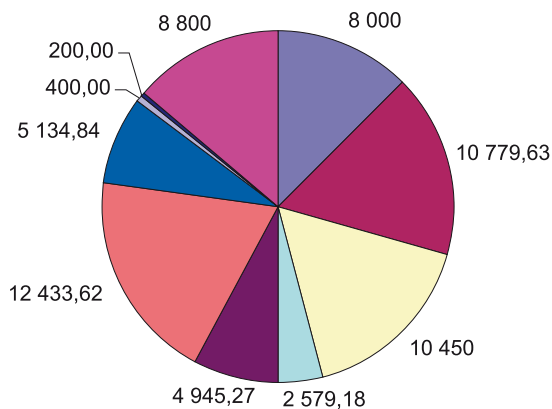
• Szpitale ogólne	63 722,53 tys. zł
• Sanatoria	150,00 tys. zł
• Lecznictwo psychiatryczne	1 530,36 tys. zł
• Lecznictwo ambulatoryjne	8 242,11 tys. zł
• Lecznictwo stomatologiczne	142,23 tys. zł
• Ratownictwo medyczne	4 170,18 tys. zł
• Medycyna pracy	153,79 tys. zł

Pomoc społeczna

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu, w okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2006 r. zrealizował przedsięwzięcia w zakresie pomocy społecznej na ogólną kwotę **1 407,99 tys. zł**, z czego na granty 1 400 tys. zł. Środki finansowe przekazane na organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego przeznaczone zostaną na:

- dożywianie dzieci i młodzieży,
- organizację wypoczynku letniego dzieci i młodzieży z ubogich rodzin,
- doposażenie świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży.

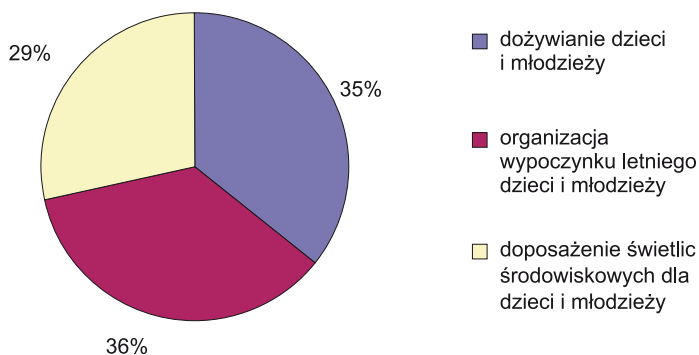
Pozostałe środki zostały przeznaczone na szkolenia oraz program aktywizacji kobiet.

- Wojewódzki Szpital im. dr J. Biziela w Bydgoszczy
- Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu
- Szpital Wojewódzki we Włocławku
- Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. J. Brudzińskiego w Bydgoszczy
- Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny im. T. Browicza w Bydgoszczy
- Centrum Onkologii im prof. F. Łukaszczyka w Bydgoszczy
- Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w Bydgoszczy
- Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny w Toruniu
- Regionalny Zespół Opieki Paliatywnej Dom Sue Ryder w Bydgoszczy
- Wojewódzki Szpital Dziecięcy w Toruniu

Ryc. 55. Rozkład środków finansowych w kategorii szpitale ogólne (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

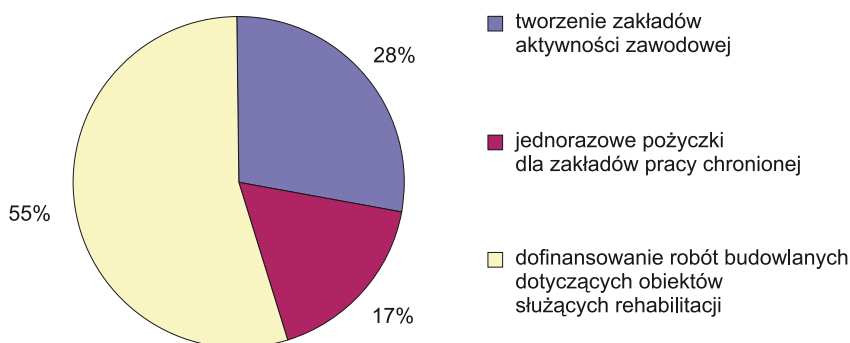
Ryc. 56. Procentowy rozkład środków przeznaczonych na granty w zakresie pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu

Ponadto Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, w drugiej połowie roku, planuje realizację zadań za ponad **66 tys. zł.** Sfinansowane zostaną m.in. szkolenia, konferencje, Wojewódzkie Forum Organizacji Pozarządowych oraz kontynuacja programu aktywizacji kobiet.

Biuro Pełnomocnika Zarządu ds. Osób Niepełnosprawnych na 2006 r. otrzymało limit środków przyznany przez Zarząd Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w kwocie **4 154,14 tys. zł.** Zostaną one przeznaczone na zadania wynikające z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r., tzn.:

- tworzenie dwóch zakładów aktywności zawodowej, dla 55 osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
- jednorazowe pożyczki dla zakładów pracy chronionej w celu ochrony istniejących w zakładzie miejsc pracy osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów.

Ryc. 57. Procentowy rozkład środków przeznaczonych na granty w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Biura Pełnomocnika Zarządu ds. Osób Niepełnosprawnych

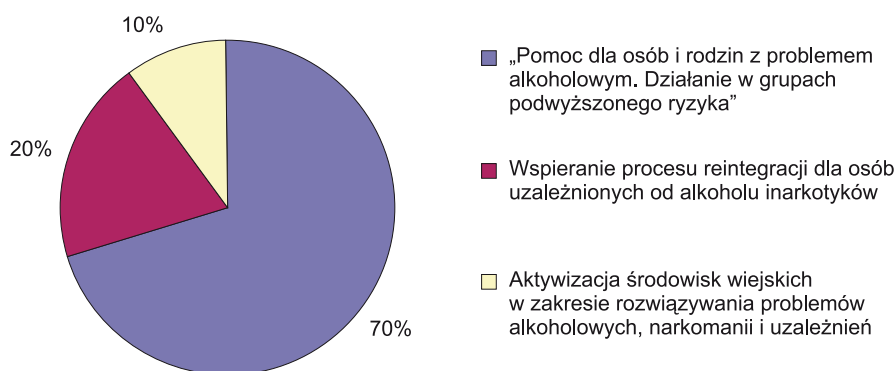
Dzięki dotychczas dofinansowanym inwestycjom przez Województwo, osiągnięto odpowiedni standard w obiektach, w których jest prowadzona rehabilitacja osób niepełnosprawnych. Poprawiły się warunki bytowe osób niepełnosprawnych, umożliwiające swobodne ich poruszanie w budynkach, w których zostały m.in. zainstalowane dźwigi osobowe. Ponadto wybudowane sale rehabilitacyjne przyczyniły się do poprawy warunków, w jakich prowadzone są zajęcia terapeutyczne.

Województwo Kujawsko-Pomorskie, oprócz zadań realizowanych na podstawie ww. ustawy, przystępuje do wielu programów współfinansowanych ze środków PFRON, środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz zabezpiecza udział własny, stanowiący uzupełnienie przyznanych dotacji. Łączna kwota planowanych wydatków wynosi **5 045,38 tys. zł.** Przeznaczone zostaną m.in. na: zadanie pn. „Działalność Rehabilitacyjna Centrum Dziennego Pobytu w Regionalnym Zakładzie Opieki Pali-

tywnej Dom Sue Ryder w Bydgoszczy oraz wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego”, realizację programu pn. „Edukacja – program pomocy w dostępie do nauki dzieci i młodzieży niepełnosprawnej”, realizację projektu pt. „Nie jesteś sam – warsztaty psychologiczno-doradcze”, realizację programu pn. „Osoby niepełnosprawne w służbie publicznej”, dotyczącego stworzenia nowych miejsc pracy w jednostkach organizacyjnych województwa tj.: w Bibliotece Pedagogicznej w Toruniu oraz w Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku.

Biuro Pełnomocnika Zarządu ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii i Uzależnień na realizację zadań w 2006 r. planuje przeznaczyć łącznie **656,5 tys. zł**, z czego 500 tys. zł na granty dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie:

- „Pomocy dla osób i rodzin z problemem alkoholowym. Działanie w grupach podwyższonego ryzyka”,
- Wspierania procesu reintegracji dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, poprzez udział w programie i zajęciach realizowanych w Klubach Integracji Społecznej lub Centrum Integracji Społecznej,
- Aktywizacji środowisk wiejskich w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i uzależnień.

Ryc. 58. Procentowy rozkład środków przeznaczonych na granty w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i uzależnień

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Biura Pełnomocnika Zarządu ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii i Uzależnień

Pozostała kwota zostanie przeznaczona na szkolenia, konferencje oraz działania informacyjno-promujące dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom.

Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

W roku 2006 na działalność w zakresie kultury i dziedzictwa narodowego przeznaczono w budżecie województwa kwotę w wysokości blisko 88 000 tys. zł, z przeznaczeniem na utrzymanie i działalność wojewódzkich instytucji kultury, inwestycje oraz pozostałą działalność finansowaną bezpośrednio z budżetu województwa. Należy

---

pokreślić, iż od stycznia 2006 roku dwie instytucje kultury: Filharmonia Pomorska w Bydgoszczy oraz Opera NOVA w Bydgoszczy są na mocy umowy współprowadzone i współfinansowane z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które na ten cel przeznaczyło w roku bieżącym 4 500 tys. zł.

Wojewódzkie instytucje kultury będą realizowały swoją bieżącą działalność artystyczną i merytoryczną, a także będą organizatorami tradycyjnych imprez o znaczeniu międzynarodowym. Ponadto ze środków województwa wspierane są tradycyjne i ważne dla kultury regionu przedsięwzięcia, których organizatorami są nie tylko wojewódzkie instytucje kultury ale również te dla których organizatorami są inne podmioty. Zostały one zaprezentowane w rozdziale 2.4 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego.

Podobnie jak w latach ubiegłych Samorząd Województwa wesprze działalność organizacji prowadzących działalność pożytku publicznego w zakresie kultury. W ramach ogłoszonego otwartego konkursu ofert wsparcie otrzymało 141 zadań na łączną kwotę 800 tys. zł.

Samorząd Województwa docenia indywidualny trud i działalność młodych artystów czego wyrazem są stypendia artystyczne przyznawane za szczególne osiągnięcia w różnych dziedzinach sztuki. W pierwszym półroczu 2006 roku przyznano 25 stypendiów na łączną kwotę 57 tys. zł.

Szczególnie widocznym i ważnym działaniem Samorządu Województwa w zakresie kultury jest wsparcie inwestycji w wojewódzkich instytucjach kultury zmierzające do podniesienia ich standardu, jakości funkcjonowania. Najważniejszymi zadaniami inwestycyjnymi podejmowanymi w 2006 r. są:

- finalizowanie budowy Opery NOVA, nakłady na 2006 r. wynoszą 32 461,22 tys. zł, w tym 27 528,91 tys. zł pochodzi z Budżetu Województwa,
- kontynuacja remontu Teatru im. Wilama Horzycy, nakłady z Budżetu Województwa wynoszą 3 048,02 tys. zł,
- rozbudowa Ośrodka Chopinowskiego w Szafarni, z Budżetu Województwa przeznaczono 3 094,3 tys. zł.

Ponadto Samorząd Województwa zabezpiecza środki finansowe na udział własny instytucji w ramach prowadzonych inwestycji ze środków funduszy europejskich. Są to m.in.:

- Filharmonia Pomorska,
- Muzeum Etnograficzne w Toruniu,
- Muzeum Archeologiczne w Biskupinie
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna Książnica Kopernikańska w Toruniu.

Łączny wkład z Budżetu Województwa wynosi **3 271,3 tys. zł.**

Sport

Na realizację zadań w zakresie kultury fizycznej i sportu w 2006 roku planuje się wydatkować kwotę **3 300 tys. zł.** Planowane wydatki przeznacza się na:

1. zadania realizowane w zakresie kultury fizycznej i sportu, które zostaną zlecone w trybie ustawy o pożytku publicznym (granty), w kwocie 2 400 tys. zł. Planowane zadania obejmują:
  - szkolenie kadry wojewódzkiej młodzika i juniora młodszego organizowane lub

-
- koordynowane przez wojewódzkie interdyscyplinarne stowarzyszenia sportowe,
  - organizację szkoleń sportowych młodzików, juniorów młodszych, juniorów i młodzieżowców przez kluby sportowe, stowarzyszenia kultury fizycznej,
  - udział reprezentacji Województwa w Ogólnopolskiej Olimpiadzie Młodzieży i Mistrzostwach Polski,
  - udział reprezentantów Województwa w Mistrzostwach Świata i Europy,
  - organizację niekomercyjnych Mistrzostw Województwa młodzików, juniorów młodszych, juniorów i młodzieżowców we wszystkich dyscyplinach sportowych i kategoriach wiekowych,
  - organizację niekomercyjnych zawodów sportowych o randze co najmniej ogólnopolskiej we wszystkich dyscyplinach sportowych i kategoriach wiekowych,
  - organizację niekomercyjnych imprez sportowych popularyzujących rozwój kultury fizycznej i zdrowy tryb życia, o randze co najmniej wojewódzkiej,
  - konferencje i seminaria na temat sportu w regionie,
  - publikacje i wydawnictwa sportowe,
  - inne inicjatywy o szczególnym znaczeniu dla rozwoju sportu i kultury fizycznej w regionie.

2. nagrody o charakterze szczególnym, w kwocie 600 tys. zł,

3. stypendia sportowe, w kwocie 300 tys. zł.

Rolnictwo

W 2006 roku planowane wydatki FOGR wynoszą **4 507,11 tys. zł**. Przeznaczone zostaną one na:

- dofinansowanie modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych,
- dofinansowanie rekultywacji gruntów, które utraciły lub zmniejszyły wartość użytkową wskutek działalności nieustalonych osób,
- doposażenie stanowisk pracy obsługujących FOGR w starostwach.

Ponadto na zadania związane z rozwojem obszarów wiejskich w 2006 r. planuje się przeznaczyć łącznie **3 035 tys. zł**. Najważniejsze z nich to:

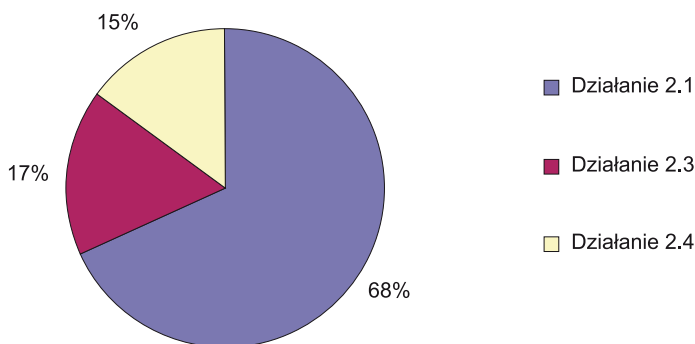
- „Modernizacja Katedry Żywnienia i Gospodarki Paszowej” na podstawie umowy z Akademią Techniczno-Rolniczą,
- „Utworzenie Regionalnego Centrum Pratotekniki *Veronica*”, na podstawie umowy z Akademią Techniczno-Rolniczą,
- „Doposażenie sprzętowe w Laboratorium Genetyki Molekularnej”, na podstawie umowy z Akademią Techniczno-Rolniczą,
- konkurs „Place zabaw dla dzieci – tereny wiejskie”,
- konkurs „Wspieranie lokalnych inicjatyw wiejskich w ramach aktywizacji terenów wiejskich”,
- dotacje dla spółek wodnych.

Rynek pracy

Na realizację zadań w ramach **Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich**, w 2006 roku zaplanowano kwotę **56 851,6 tys. zł**, z tego na

Działanie 1.2 „*Perspektywy dla młodzieży*” 33 037,1 tys. zł, na Działanie 1.3 „*Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia*” 23 814,5 tys. zł. Szacunkowa liczba osób objętych wsparciem w 2006 r. wyniesie 14 069.

W ramach **Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego** dostępna kwota do wydatkowania w 2006 r. wynosi **26 968,13 tys. zł**. Dotyczy to działań dla których Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu pełni funkcję Instytucji Wdrażającej, a mianowicie: 2.1 „*Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie*” (18 338,8 tys. zł), 2.3 „*Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa*” (4 619,3 tys. zł), 2.4 „*Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi*” (4 010,03 tys. zł).

Ryc. 59. Procentowy rozkład dostępnej kwoty do wydatkowania w 2006 r. w ramach poszczególnych działań ZPORR
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu

Na dzień 30 czerwca wartości podpisanych w 2006 r. umów w poszczególnych Działaniach wynoszą: Działanie 2.1 – 8 699,5 tys. zł, Działanie 2.3 – 1 503,7 tys. zł, Działanie 2.4 – 1 374,06 tys. zł.

Na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia powiatowe urzędy pracy uzyskały środki z Funduszu Pracy w wysokości 93 408,2 tys. zł. Marszałek Województwa pozyskał dodatkowe środki z „rezerwy” Ministra Pracy i Polityki Społecznej, tak że ogólna kwota otrzymana z Funduszu Pracy wynosi **103 089 tys. zł**.

Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu na realizację w 2006 r. działań w ramach **Programu EURES (EUROpean Employment Services)** otrzymał 58,52 tys. zł. W I kwartale 2006 roku kwota środków wydatkowanych z grantu EURES 2005/06 wyniosła 8,4 tys. zł.

Gospodarka wodna i ochrona środowiska

W 2006 r. na realizację działań w ramach zadania pt. „Popularyzacja i propagowanie działań w zakresie ochrony środowiska” przewidziano **300 tys. zł** ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu. Planowane zadania to:

- opracowanie dot. Koncepcji systemu gospodarki odpadami komunalnymi dla

-
- Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- seminarium nt. koncepcji systemu gospodarki odpadami komunalnymi dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
  - seminarium nt. realizacji Programu ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego – wyniki monitoringu,
  - seminarium dla nauczycieli „Ochrona środowiska poprzez edukację – koszty ochrony środowiska”,
  - cykliczny program edukacyjny „Spotkania z ekologią”,
  - ogólnopolskie spotkania ekologiczne” Forum samorządowe – szkolenie pt. „Gospodarowanie wodą, woda dla rolnictwa i sanitacja wsi”,
  - inne seminaria, konferencje, szkolenia, wydawnictwa, opracowania i inne działania służące ochronie środowiska i edukacji ekologicznej.

Turystyka

Na realizację zadań w zakresie turystyki w 2006 roku planuje się wydatkować kwotę **700 tys. zł**. Planowane wydatki przeznacza się na:

1. dofinansowanie imprez turystycznych i działań informacyjno-promocyjnych w trybie konkursu ofert na podstawie ustawy o pożytku publicznym (granty) – 300 tys. zł,
2. dofinansowanie działalności Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej – 50 tys. zł,
3. promocję walorów turystycznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego – 300 tys. zł.
w tym na:
  - przygotowanie prezentacji walorów turystycznych i wybranych produktów turystycznych na targach w kraju i za granicą m.in. w Berlinie, Utrechcie, Katowicach, Warszawie i Poznaniu,
  - realizację promocyjnych wydawnictw turystycznych o Województwie Kujawsko-Pomorskim, m.in. „Atrakcje turystyczne w Województwie Kujawsko-Pomorskim”, „Informator Turystyczny Województwa Kujawsko-Pomorskiego”, „Szlaki rowerowe i wodne w Województwie Kujawsko-Pomorskim” oraz ulotki turystyczne o wybranych produktach turystycznych,
  - realizację wspólnych działań promocyjnych realizowanych z Polską Organizacją Turystyczną np.: wydawnictwa turystyczne, szkolenia dla kadr turystycznych, wizyty studyjne dla dziennikarzy i touroperatorów, imprezy turystyczne, organizację imprezy ogólnopolskiej pn. Obchody Światowych Dni Turystyki,
  - zakup fachowej literatury dotyczącej turystyki,
  - obsługę, organizację narad i seminariów turystycznych,
  - realizację programów turystycznych o Województwie Kujawsko-Pomorskim,
  - nagrody rzeczowe i finansowe za szczególny wkład w rozwój turystyki i jej upowszechnianie oraz promocję,
4. tworzenie systemu informacji turystycznej – 50 tys. zł.

Powyższe zadania realizowane będą przez Urząd Marszałkowski, a wydatki na te zadania finansowane ze środków własnych Województwa.

Transport i komunikacja

W 2006 roku planowana jest odnowa nawierzchni dróg wojewódzkich na odcinkach o łącznej długości **28,663 km** i wartości **12 187,42 tys. zł**. Ponadto zostanie utrwalonych powierzchniowo **154,831 km** dróg wojewódzkich. Wartość kosztorysowa robót wynosi **6 058 tys. zł**. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy przeprowadzi również przebudowę dróg wojewódzkich Nr 251, 252, 553, 241, 246, 247, 543, 560. Łączna długość planowanych robót inwestycyjnych wynosi **252,361 km**, w tym 6,488 km w ramach funduszy strukturalnych. Samorząd Województwa przeznaczy na inwestycje kwotę **14 154,13 tys. zł**, natomiast ze środków Unii Europejskiej pochodzi 5 393,43 tys. zł.

Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Bydgoszczy na zakup środków trwałych planuje przeznaczyć **879 tys. zł**. Środki wydatkowane zostaną m.in. na: zakup urządzenia rejestrującego przebieg egzaminów, komputery i oprogramowania oraz pojazd egzaminacyjny ciężarowy wraz z przyczepą do przeprowadzenia egzaminów kat C i C+E.

Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Toruniu na zakup środków trwałych planuje przeznaczyć **2 345,7 tys. zł**. Zostaną one przeznaczone m.in. na: remont i modernizację oraz wyposażenie Centrum Edukacji Motoryzacyjnej, wyposażenie pojazdów egzaminacyjnych w sprzęt audiowideo, remont i modernizację placów manewrowych.

Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego we Włocławku na zakup środków trwałych planuje przeznaczyć **351,18 tys. zł**. Środki wydatkowane zostaną m.in. na: zakup samochodu do przeprowadzania egzaminów, system rejestrujący przebieg egzaminów, przystosowanie pomieszczeń do pełnienia funkcji sali szkoleniowej.

W 2006 roku zostanie przyznana dotacja przedmiotowa z budżetu samorządu dla spółki PKP Przewozy Regionalne Sp. z o.o., za wykonywanie przewozów regionalnych w kwocie **39 852,5 tys. zł**.

Planowany jest zakup kolejnych 2 autobusów szynowych za kwotę **10 980 tys. zł**, z czego 50% zostanie dofinansowane ze środków UE w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Transport. Pozostała część pochodzi ze środków Samorządu Województwa.

Instytucje dla rozwoju

Działalność Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych na koniec maja 2006 r. przedstawia się następująco:

Tabela 23. Ilość i wartość udzielonych poręczeń

Rok	Ilość poręczeń	Deklarowana ilość nowo zatrudnionych osób	Kwota kredytu (tys. zł)	Kwota poręczeń (tys. zł)
V 2006	191	161	19 615,04	10 432,28
Ogółem	941	1154	85 417,52	40 714,22

Źródło: Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych

Działalność Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego w pierwszym półroczu 2006 r. obrazuje poniższa tabela.

Tabela 24. Ilość i wartość udzielonych pożyczek (w tys. zł)

Kryterium		I kwartał 2006 r.	II kwartał 2006 r.	Razem od początku działalności
Ilość udzielonych pożyczek		41	38	142
Wartość udzielonych pożyczek	Razem	1 729,10	2 201,20	6 567,05
	Średnia	42,17	57,93	46,25
Ilość udzielonych pożyczek wg celu	ilość – inwestycyjne	15	22	78
	ilość – obrotowe	26	16	64
	wartość – inwestycyjne	538,10	1 653,20	4 136,55
	wartość – obrotowe	1 191,00	548,00	2 430,50
	wyrównywanie szans	23	21	83
	społeczeństwo informacyjne	0	1	4
	ochrona środowiska	0	1	2
Ilość pożyczek wg wielkości przedsiębiorstwa	mikro przedsiębiorstwa	39	37	134
	małe przedsiębiorstwa	2	1	8
Ilość pożyczek wg branży	usługi	13	20	72
	handel	25	12	59
	inne	3	6	11
Miejsca pracy	Nowe	50	55	240
	Utrzymane	68	84	298

Źródło: Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy

VII. Założenia na następny okres programowania 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 jest jednym z 16 programów regionalnych dla realizacji Strategii Rozwoju Kraju i Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013 w zakresie polityki wzrostu konkurencyjności i wyrównywania szans rozwojowych planowanej przez samorządy województw.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 zamierzony jest jako podstawowy instrument realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020. Strategia programu jest w pełni spójna z założeniami rozwoju przyjętymi w Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, celami akcentowanymi przez Narodową Strategię Spójności 2007-2013, a także z celami Strategicznych Wytucznych Wspólnoty, Strategii Lizbońskiej, z priorytetami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013.

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 jest tworzenie warunków dla **poprawy konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru**, to jest stanowienie warunków dla dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego, wzrostu potencjału i efektywności gospodarowania, kreowanie zdolności do skutecznej gospodarczej rywalizacji z otoczeniem przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Dla tak założonego celu niezbędne jest ukierunkowanie wsparcia na rozwój infrastruktury technicznej, zwłaszcza transportowej i telekomunikacyjnej, rozwój przedsiębiorczości, wzmocnienie aktywności inwestycyjnej w szczególności sektora usługowego, upowszechnianie aktywności innowacyjnej, w tym kreowanie w gospodarce, administracji, zarządzaniu oraz usługach społecznych szeroko rozumianych innowacji.

Skumulowanymi efektami pochodnymi tych działań winny być: wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju, wzrost zatrudnienia, zwiększenie do-

---

chodów mieszkańców i poprawa ich poziomu życia oraz zmniejszenie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami.

Cele szczegółowe programu

Osiągnięcie celu głównego programu wymaga działań ukierunkowanych na cele szczegółowe, które realizowane będą poprzez priorytety programu.

- 1. Poprawa infrastruktury technicznej i społecznej regionu**, prowadząca do zwiększenia atrakcyjności Województwa Kujawsko-Pomorskiego jako obszaru aktywności gospodarczej, lokalizacji inwestycji, jako obszaru atrakcyjnego dla zamieszkania.

Realizacja celu zakłada w szczególności zdecydowaną poprawę warunków użytkowych dróg, jakości przewozów pasażerskich zwłaszcza kolejowych, zwiększenie spójności komunikacyjnej Bydgoszczy z Toruniem, spójności komunikacyjnej tych ośrodków z otoczeniem, z ośrodkami subregionalnymi i powiatowymi.

Ponieważ istotnym wyznacznikiem atrakcyjności obszaru jest osiągnięty w nim poziom życia mieszkańców, celowa jest w kujawsko-pomorskim poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, w szczególności szkolnictwa wyższego, specjalistycznych usług medycznych ale również turystycznych i uzdrowiskowych.

- 2. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego, lepsze wykorzystanie jego zasobów i walorów w rozwoju społeczno-gospodarczym**, prowadzące do zachowania jego zasobów i walorów dla przyszłych pokoleń, sprzyjające rozwojowi gospodarczemu, poprawie szeroko rozumianej atrakcyjności regionu.

Realizacja celu poprzez rozwój i modernizację infrastruktury ochrony i racjonalnego użytkowania środowiska przyrodniczego, powinna umożliwić osiągnięcie jego standardów określonych odnośnymi dyrektywami UE i wynikających z Traktatu Akcesyjnego, a poprzez lepsze użytkowanie jego zasobów i walorów winna m.in. kreować nowe zatrudnienie. Dobry stan środowiska przyrodniczego województwa, atrakcyjność jego walorów przyrodniczych, winny stać się jednym z głównych elementów wizerunku regionu.

- 3. Zwiększenie zdolności regionu do stosowania technik informacyjnych i komunikacyjnych (ICT).**

Realizacja celu poprzez rozwój infrastruktury szerokopasmowej sieci informacyjnej umożliwi dostęp do Internetu, upowszechnianie e-usług, zwłaszcza publicznych, rozwijanie współpracy między przedsiębiorstwami a sferą nauki i administracji, wymianą informacji stymulującej postęp naukowo-techniczny.

- 4. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu**, zwłaszcza w aspekcie wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców i wzrostu poziomu innowacyjności przedsiębiorstw.

Realizacja celu wymaga większej aktywności sektora obsługi przedsiębiorczo-

---

ści, powstania tzw. otoczenia biznesu w większości ośrodków powiatowych. Ponadto wymaga wzrostu zdolności przedsiębiorstw do stosowania nowych technologii, nawiązywania współpracy przez przedsiębiorstwa z sektorem B+R, zwłaszcza obejmującej transfer innowacji do przedsiębiorstw.

5. Ożywienie społeczno-gospodarcze obszarów zdegradowanych.

Realizacja celu powinna skutkować odnową zabudowy miejskiej, zwłaszcza historycznej, obejmująca zarówno przywrócenie jej walorów architektonicznych, ale i ich adaptację do nowych funkcji społecznych i gospodarczych, poprawą standardów życia w niektórych osiedlach mieszkaniowych budownictwa wielkopłytowego, ożywieniem społecznym i gospodarczym terenów, których dotychczasowa forma użytkowania została zakończona, i które należy przystosować do nowych funkcji, jak np. byłych terenów przemysłowych i byłych terenów wojskowych.

